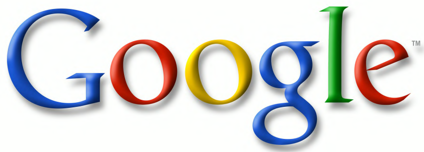
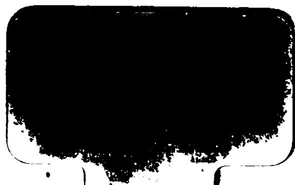

MATURINI CORDERII

COLLOQUIORUM

CENTURIA SELECTA,

SECUNDUM EDITIONEM

GULIELMI WILLYMOT

Editio Nova,

SUMMA CURA RECENSITA, PLURIBUSQUE LOCIS EMENDATA,

NECNON

VOCABULARIO INSTRUCTA,

A

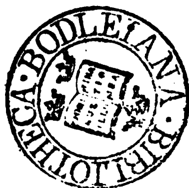
GEORGIO MILLIGAN.

EDINBURGI:

SUMPTIBUS OLIVER ET BOYD, APUD QUOS VENEUNT:

ET LONDINI, APUD SIMPKIN ET MARSHALL.

1831.

Oliver & Boyd, Printers.

PREFACE.

As there is nothing in an elementary school-book of greater consequence than correctness, no pains have been spared, in this new edition of WILLYMOT'S SELECTION from the COLLOQUIES of CORDERIUS, to attain so desirable an object. Not only has the Text been every where revised with the utmost attention, but the Editor, having through the kindness of a friend procured a copy of the original work, has been enabled to correct several important errors that appear in all the former editions, and to introduce many very decided improvements. Examples will be found in Colloquies 31, 57, 80, 81, &c. &c.

In drawing up the Vocabulary, it was deemed of great consequence that it should be strictly adapted to the book. With this view, those words only that are to be found in the Text, and the meanings in which they there occur, are inserted; so that the mind of the Student will not be distracted by a variety of loose and inapplicable significations. At the same time, any peculiar phrases, which would not bear a literal version, are more freely translated. It will be observed, also, that the derivation of the words—and, occasionally, even the insertion of the more remote root, in Italics—forms a distinguishing character of the Vocabulary. The want of this in

former editions has often been matter of complaint, and there can be little doubt that the introduction of it now will be considered an important advantage. According to a very useful plan, the unvarying part of inflected words is printed in Roman letters, and the termination, which gives place to other syllables, in Italics. Both in the Text and the Vocabulary, the quantity of the vowels on which the proper pronunciation of each word depends is also correctly marked. Besides, in the Vocabulary, those parts of nouns and of verbs that are in any way irregular, or which seemed likely to perplex the Learner at his first outset, will be found inserted in their proper places.

It is hoped, therefore, that, with these improvements, the present edition will be found superior to any that have preceded it, and calculated at once to abridge the labour of the Teacher and facilitate the progress of the Scholar.

EDINBURGH, *August*, 1831.

SELECTA
COLLOQUIORUM
MATURINI CORDERII
CENTURIA.

COLLOQUIUM I.

Argumentum. *Puer ultro salūtātum venit praeceptōrem. Comĭter ab illo accĭpĭtur. Quòd Deum precātus esset, a magistro laudātur.* Exemplum ad parvŭlos blandè et comĭter in schola tractandos, ne severĭtāte disciplīnae absterreantur.

Erasmus, Praeceptor.

Salve, Praeceptor. *P.* Salvus sis, mi Erasme. Unde venis (1) tam multo mane? *E.* E cubicŭlo nostro. *P.* Quando surrexisti? *E.* Paulò ante sextam, Praeceptor. *P.* Quid ais? *E.* Sic est ut dico. *P.* Tu nimis es matūtīnus: quis te expergefēcit? *E.* Frater meus. *P.* An precātus es Deum? *E.* Quum primùm frater me pexuit, precātus sum. *P.* Quomŏdo? *E.* Flexis genĭbus et conjunctis manĭbus, dixi precatiōnem Domĭnĭcam cum gratiārum actiōne. *P.* Quâ linguâ? *E.* Latīnâ. *P.* O factum bene! Quis te misit ad me? *E.* Nemo. *P.* (2) Quid ergo? *E.* Ultro veni. *P.* Mi anĭmŭle, quàm pulchrum est sapĕre! Nonne est jentandi tempus? *E.* Nondum esŭrio.

(1) Tam multo mane.] *So early in the morning.* (2) Quid ergo?] *How then?*

COLLOQUIUM II.

ARGUMENTUM. *Duo puĕri ad praelectiōnem repĕtendam sese parant.* Lectiōnes saepe repĕtendae.

Abrahamus, Bartholomaeus.

EĀMUS una repĕtītum. *B.* (1) Quid ego repĕtĕrem? Nonne satis est, quod solus repetīvĕrim? *A.* Si tantùm semel aut bis repetîĕris, id (2) parum est ad ediscendum. *B.* Immo, circĭter decies repĕtīvi. *A.* (3) Ne id quidem suffĭcit. *B.* Quid igĭtur vis ampliùs? *A.* Si vis (4) certissĭmè reddĕre coram praeceptōre, opus est cum alĭquo repetivisse. *B.* Istud ego nesciēbam: sed tibi libenter assentior. *A.* Faciāmus ergo quod ego te (5) monēbam. *B.* (6) Equĭdem non recūso: incĭpe.

(1) Quid?] Ob *sc. vel* propter. (2) Parum.] *Too little. Not sufficient.* (3) Ne id quidem sufficit.] *Even that is not sufficient. That is not enough either.* (4) Certissimè reddere. *To repeat (say your lesson) very exactly (without any mistake at all.)* (5) Monebam.] Facere *sc.* (6) Equidem non recuso.] *I am not against it, for my part.*

COLLOQUIUM III.

ARGUMENTUM. *Exordium est ad repĕtendam praelectiōnem.*

Cornelius, Daniel.

QUID agis? *D.* Repĕto mecum. *C.* Quid repĕtis. *D.* Praescriptum hodiernum praeceptōris. *C.* (1) Tenesne memoriâ? *D.* (2) Sic opīnor. *C.* Repĕtāmus unà; sic uterque nostrûm rectius pronunciābit coram praeceptōre. *D.* (3) Tu igĭtur incĭpe, qui me provŏcâsti. *C.* Age, attentus esto: ne me sinas aberrāre. *D.* Sum promptior ad audiendum, quàm tu ad pronunciandum.

(1) Tenesne memoriâ? *Have you it by heart? Can you say it?* (2) Sic opinor.] *I think so.* (3) Tu igitur incipe.] *Begin you then.*

COLLOQUIUM IV.

ARGUMENTUM. *Exordium est ad colloquendum.* Qui bene agit, reprehendi non timet. Prudenter igĭtur facit, qui praeceptum istud usurpat. *Sic age ne timeas.*

Gabriel, Hieronymus.

(1) JAMNE tenes, (2) quae reddenda sunt horâ tertiâ? *H.* Teneo. *G.* (3) Ego quoque. *H.* Ergo confabŭlēmur paulisper. *G.* Sed (4) si intervēnĕrit observātor, putābit nos garrīre. *H.* Quid times ubi nihil timendum est? Si venĕrit, non deprehendet nos in otio, aut in re mala: audiat, si velit, nostrum colloquium. *G.* Optĭmè loquĕris. (5) Secēdāmus alĭquò in angŭlum, ne quis nos impediat.

(1) Jamne tenes?] Memoriâ *sc.* *Have you got yet?* (2) Quae reddenda sunt.] Nobis *sc.* coram praeceptore. *What we are to repeat.* (3) Ego quoque.] Teneo *sc.* (4) Si intervenerit observator.] *If the monitor should come in upon us in the mean time.* (5) Secedamus aliquò in angulum.] *Let us withdraw into some corner.* *For* in aliquem angulum.

COLLOQUIUM V.

ARGUMENTUM. *Admonitio brevis, sed puĕris aptissĭma.*

Joannes, Leonardus.

NON (1) decet hîc otiāri, aut garrīre, dum praeceptor expectātur. *L.* Quid ais non decet? immo vero non licet, nĭsi volŭmus vapŭlāre. *J.* Tu igĭtur audi me, dum praelectiōnem pronuncio: ego deinde te audiam. *L.* Age, pronuncia.

(1) Decet.] Nos *sc.*

COLLOQUIUM VI.

ARGUMENTUM. *Puer diligentiae in literis admonitus, frustra ait se monēri, quod aliam alĭquam artem mallet discĕre quam litĕras.* Cuique ars discenda est ingenio suo apta.

Adolphus, Beatus.

MIROR ego (1) quid tibi velis: tu ferè semper es otiōsus, aut garris, aut (2) ineptis. *B.* (3) Quid vis faciam? *A.* (4) Ut studeas diligenter. *B.* Cur me istud mones? *A.* (5) Pro meo in te amōre, tuāque utilitāte. *B.* Frustra mones. *A.* Quid ita? *B.* Quia non est mihi anĭmus in litĕris. *A.* Quid ergo (6) velles? *B.* Discĕre alĭquam artem (7) aptam ingenio meo. *A.* Jamne cogitâsti quaenam ars tibi placeat potissĭmùm? *B.* Jamprīdem. *A.* (8) Cur ergo patrem non admŏnes? *B.* Nunquam ausus sum. *A.* Cur non? *B.* Vereor ne mihi irascātur. *A.* Roga praeceptōrem, ut illi dicat. *B.* Immo te oro, mi Adolphe, dic tu ipse praeceptōri (9) meis verbis: nam verecundia me impĕdit. Faciesne quod rogo? *A.* Faciam certè, idque libentissĭmè; valde enim taedet me vidēre te adeò remissum. *B.* O quàm mihi gratum fecĕris! *A.* Sed praeceptor (10) te appellābit. *B.* Quid tum? Oblāta occāsio me audācem reddet ad mentem meam libĕrè aperiendam. *A.* Recte judĭcas. *B.* Tu igĭtur (11) fac promissi memĭnĕris: deinde renuncia mihi, quid ille respondĕrit. *A.* Aliōquin essem tibi nuncius inutĭlis.

(1) Quid tibi velis.] *What you mean.* (2) Ineptis.] *Are trifling.* (3) Quid vis faciam? ut sc. *What would you have me do?* (4) Ut studeas diligenter.] Vólo sc. *Study hard.* (5) Pro meo in te amore, tuâque utilitate.] *Out of my love to you, and for your own good.* (6) Velles.] Facere sc. (7) Aptam ingenio meo.] *Suitable to my genius.* (8) Cur ergo pátrem non admones?] *Why do you not speak to your father of it then?* (9) Meis verbis.] *From me. In my name.* (10) Te appellabit.] *Will speak to you.* (11) Fac memineris.] Ut sc. *See you remember. Take care to remember.*

COLLOQUIUM VII.

ARGUMENTUM. *Puer infeliciōri ingenio docētur quibus adminicŭlis ad eruditiōnem fiat progressio.* Virtūtis studium non parùm ad eruditiōnem adipiscendam confert. Qui virtūtis ratiōnem habet, dotĭbus anĭmi augētur à Deo.

Beatus, Calvinus.

VISNE permănēre in ista ignorantia? *C.* (1) Avertat Deus. *B.* Quid igĭtur facies? *C.* Da mihi (2) super hac re consilium, quaeso. *B.* In primis Deum saepissĭmè et (3) ex anĭmo precāre: deinde semper attentus esto: hoc est, diligenter audīto quicquid docētur, sive praeceptor loquātur, sive alĭquid reddant condiscĭpŭli tui: postrēmò caritātem diligenter (4) cole. *C.* Quibus modis? *B.* (5) Nemĭnem neque laedīto, neque offendĭto: nemĭni invĭdēto: nemĭnem odio habēto: sed contrà, omnes dilĭge tanquam fratres, ac (6) bene omnĭbus, quoad potĕris, facĭto. *C.* (7) Quid illa mihi confĕrent ad studiōrum profectum? *B.* Plurĭmum. *C.* Quomŏdo? *B.* Sic enim Deus tibi illumĭnābit ingenium: memoriam ac caetĕras (8) anĭmi dotes augēbit: (9) denĭque studia tua ita promŏvēbit, ut majōres in ea re progressus in dies facias. *C.* Consilium mihi sanè das optĭmum; utĭnam in Dei ipsīus gloriam uti perpetuò valeam, (10) tibique aliquando referre gratiam. *B.* Non opto, ut mihi aliud gratiae (11) eo nomĭne refĕras, nisi ut Deum saepenumĕro laudes, studiăque honesta semper prosĕquāris, atque ita ad divĭnārum litĕrārum cognitiōnem tandem pervenias.

(1) Avertat Deus.] *God forbid.* (2) Super hac re.] *Upon (about) this matter.* (3) Ex animo.] *Heartily.* (4) Cole.] *Practise.* (5.) Neminem neque laedito, neque offendito.] *Do not either hurt, or offend any body.* (6) Bene omnibus, quoad poteris, facito.] *Do good to all, as far as in you lies.* (7) Quid illa mihi conferent ad studiorum profectum?] *What will those things contribute towards the advancement of my studies? What will those things profit me towards, &c.* (8)

Animi dotes.] *Natural gifts, qualifications, powers of the soul.* (9) Denique.] *In short. In fine.* (10) Tibique aliquando gratiam referre.] *And to make you a return some time or other (at last.)* (11) Eo nomine. *Upon that account.*

COLLOQUIUM VIII.

Argumentum. *Patris docti diligentia in filiis domi docendis.* Beneficium agnoscendum ab iis qui bonos parentes habent. Fratres ex fide in Christum.

Demetrius, Elisaeus.

Quando rediisti domo? *E.* (1) Tantùm redeo. *D.* Ubi est frater? *E.* Mansit domi. *D.* Cur mansit? *E.* Ut prandēret cum matre. *D.* Tu verò, cur etiam non mansisti? *E.* (2) Jam pranděram cum patre. *D.* Quis vobis ministrābat? *E.* Ancilla. *D.* Quid mater? ubi erat? *E.* Etiam domi, sed occupāta. *D.* Qua in re? *E.* (3) In recipiendo tritĭco, quod nobis advectum fuěrat. *D.* Quando redībis domum? *E.* Quum accersar à patre. *D.* Quo die istud erit? *E.* Fortasse hinc ad quatuor dies. *D.* Cur vos tam saepe commeātis? *E.* Sic volunt parentes. *D.* Quid agĭtis domi? *E.* Quod jubēmur à parentĭbus. *D.* Sed intěrim perit vobis studiōrum tempus. *E.* Non omnīnò perit. *D.* Quid igĭtur? *E.* Quoties pater non est necessariò occupātus, omnĭbus horis exercet nos, mane, ante et post prandium, ante coenam, (4) à coena satis diu, postrēmò, etiam antěquam cubĭtum eāmus. *D.* Quibus rebus vos exercet? *E.* Exĭgit à nobis ea potissĭmùm, quae totâ hebdŏmăde in schola didĭcimus: themăta nostra inspĭcit, ac de iis nos interrŏgat: saepe dat nobis alĭquid, modò Latīnè, modò vernacŭlè (5) describendum: interdum etiam nobis propōnit brevem sententiam vernacŭlo sermōne, quam Latīnè vertāmus: interdum contrà, jubet alĭquid Latīnum vernacŭlè redděre; postrēmò, ante cibum et post, semper ex Bibliis Anglĭcis alĭquid legĭmus, idque totâ praesente familiâ. *D.* Nihilne de Catechismo interrŏgat? *E.* Id facit omni die Domi-

nico, nisi fortè domo abscit. *D.* Mira narras, si modò vera. *E.* Immò sunt longè plura, quàm quae tibi narrāvi: sum enim oblītus morum civilĭtātem de qua etiam admŏnēre nos solet in mensa. *D.* Cur pater vester tantum sumit labōrem in vobis docendis? *E.* (6) Ut sic intellĭgat, num in schola opĕram ludāmus, et tempŏre abutāmur. *D.* Mira homĭnis diligentia, (7) atque adeò prudentia. O quàm devincti estis Patri coelesti, qui talem patrem in terra dedit vobis! *E.* Faxit ille, ut hoc et caetĕra ejus benefĭcia nunquam obliviscāmur! *D.* Bonum et pium est istud optātum: cura ut habeas non modò in ore, sed in anĭmo etiam magis. *E.* Quòd me tam fidēlĭter mones, habeo tibi gratiam. *D.* Bene monendi officium debēmus omnĭbus, sed maxĭmè fratrĭbus. *E.* Fratrĭbusne igĭtur solis? *D.* (8) Eos potissĭmùm fratres hìc dico, qui ex fide in Christum nobis conjuncti sunt. *E.* Rectè judĭcas. Sed (9) viso num frater domo tandem revertĕrit. Nam (10) ad cessandum promptus est plus satis.

(1) Tantùm redeo.] *I am but just returned.* (2) Jam pranderam cum patre.] *I had dined before with my father.* (3) In recipiendo tritico.] *In taking in wheat.* (4) A coena satis diu.] *After supper a good while.* (5) Describendum.] *To transcribe.* (6) Ut sic. *That so. That by this means.* (7) Atque adeò prudentia.] *Nay, and prudence. And prudence too.* (8) Eos potissimùm fratres hic dico.] *By brethren I mean here those especially.* (9) Viso.] *I shall go and see.* (10) Ad cessandum promptus est plus satis.] Quàm sc. *He is too apt to play the truant.*

COLLOQUIUM IX.

Argumentum. *Elisaeus et Felix confĕrunt annos suos. Laudātur docti paedagōgi diligentia: item boni patris prudentia in libĕrōrum instituendōrum cura. Agnoscitur es in re beneficium.* Exemplum exercitatiōnis in lingua Latina à tenĕris annis.

Elisaeus, Felix.

(1) Quot annos habes? *F.* Tredĕcim, (2) ut à matre accēpi. Tu verò? *E.* (3) Equĭdem non tot habeo. *F.*

Quot igĭtur? *E*. Deest unus. *F*. Sunt ergo duodĕcim. *E*. (4) In promptu est ratio. *F*. Sed (5) frater tuus quotum agit annum? *E*. Quintum. *F*. (6) Quid ais? Jam Latīnè loquĭtur. *E*. Quid mirāris? Semper habēmus domi paedagōgum, et doctum et dilĭgentem; semper nos Latīnè loqui docet. (7) Nihil vernacŭlum effert, nisi alĭquid declārandi causâ: quinetiam (8) patrem non audēmus nisi Latīnè allōqui. *F*. Nunquam igĭtur vernăcŭlê loquĭmĭni. *E*. Solùm cum matre, idque certâ quâdam horâ, quum illa nos ad se vocāri jubet. *F*. Quid agĭtis (9) cum famĭlia? *E*. Cum famĭlia rarus est nobis sermo, (10) et quidem tantùm in transĭtu: et tamen famŭli ipsi nos Latīnè allŏquuntur. *F*. Quid ancillae? *E*. (11) Si quando usus postŭlat ut eas alloquāmur, utĭmur sermōne vernăcŭlo, ut solēmus cum ipsa matre. *F*. O vos felīces, qui tam diligenter docēmĭni! *E*. Est Deo gratia, cujus dono patrem habēmus, (12) qui curet nos tam accurātè erudiendos. *F*. Certè ejus rei laus et honor unĭco coelesti Patri debētur. *E*. Sed quid agĭmus? Jam (13) audio recĭtāri catalŏgos. *F*. Ergo festīnēmus.

(1) Quot annos habes?] Peractos *so*. *How old are you?* (2) Ut à matre accepi.] *As I have heard my mother say*. (3) Equidem non tot habeo.] *For my part I am not so old*. (4) In promptu est ratio.] *You are a ready arithmetician*. (5) Frater tuus quotum agit annum?] *What year (of his age) is your brother in?* (6) Quid ais?] *How say you?* Spoken with surprise. (7) Nihil vernaculum effert, nisi aliquid declarandi causâ.] *He speaks nothing in our mother tongue, unless it be to explain any thing*. (8) Patrem non audemus nisi Latinè alloqui.] *We dare not speak to our father in any thing but Latin*. (9) Cum familia.] *With the servants*. (10) Et quidem.] *And that*. (11) Si quando usus postulat ut eas alloquamur.] *Whenever we have occasion to speak to them*. (12) Qui curet nos tam accurate erudiendos.] *That takes care to have us so well instructed, (instructed with so much exactness.)* (13) Audio recitari catalogos. *I hear the catalogue a-calling*.

COLLOQUIUM X.

ARGUMENTUM. *Liber eleganter compactus ostentātur. Reprehendĭtur stulta quaestio. Excūsatur quasi jocus fuĕrit. Jocus inter familiāres usitātus.* In jocis nostris Deus non est offendendus.

Felix, Giraldus.

Quis iste est novus liber deaurātus, (1) quem tam magnĭficè ostentas? *G.* Terentius. *F.* Ubi impressus? *G.* Lutetiae. *F.* Quis tibi dedit eum? *G.* Emi pecuniâ meâ. *F.* Unde nactus eras pecuniam? *G.* Stulte, istud quaeris? quasi verò furātus sim. *F.* (2) Absit à me id cogĭtāre: sed (3) anĭmi causâ id rogābam. *G.* Nec ego serio dictum tuum reprehendi: sed eo more jocāri solēmus cum familiārĭbus. *F.* Nihil jocāri prohĭbet, modò ne Deus offendātur. Sed age, ad propŏsĭtum revertāmur: de quo emisti Terentium istum? *G.* De Clemente. *F.* Illōne bibliopōlâ circumforaneo? *G.* Maxĭmè. *F.* Quanti constĭtit? *G.* Decem assĭbus. *F.* Nihilne amplius? *G.* Nihil omnīno. *F.* Profectò satis vile pretium. *G.* Praesertim quum aurātus, adeōque eleganter compactus sit. *F.* Erantne codĭces alii simĭles? *G.* Duo vel tres. *F.* Deduc me, quaeso, ad illum. *G.* Eāmus.

(1) Quem tam magnificè ostentas.] *That you make such mighty boasts of. That you are so mighty proud of.* (2) Absit à me id cogitare.] *Far be it from me to have such a thought.* (3) Animi causâ.] *For diversion. For my pleasure. For mirth's sake.*

COLLOQUIUM XI.

ARGUMENTUM. *Giraldus ab Hermēte librum commodāto petit: non dat Hermes, quia jam altĕri dedĕrat. Idem maluit injuriam pati, quam accusāre condiscipŭlum ob privātam injuriam. O caritātem rarissĭmam!* Consilium bonum res est tutissima.

Giraldus, Hermes.

COMMŎDA mihi Virgilium tuum in duos dies, si (1) nullo incommŏdo tuo id fiĕri potest. *H.* Profectò non

possum. G. Cur non? H. Quum Gerardus (2) his diebus à me commŏdāto accēpisset, pignŏri opposuit. G. Ain' tu, pignŏri? H. Sic est ut dico. G. Quanti oppignĕrāvit? H. Tribus, ut ait, assibus. G. O hominem ingrātum! H. Tantumne ingrātum? G. Immo verò, et ingrātum et malum. Sed nunquid ille rem tuam oppignĕrāre potuit, te inconsulto? H. Potuit, ut factum vides. G. Non tamen debuit. H. Rem acu tetigisti: Sed quid facĕrem? G. Rogas? (3) defer eum ad praeceptōrem. H. Malo istam pati injuriam, quàm (4) committĕre ut miser vapŭlet. G. Bene facis, dummŏdo tuum reddat. H. Reddet, spero. G. Unde reddĕret? H. Ait se brevi acceptūrum à patre pecuniam. G. Quid si te fallat? H. Fiĕri potest: sed tamen (5) alĭquot dies exspectābo quid futūrum sit: (6) post deinde consilium capiam. G. Consilio recto nihil est tutius. H. Meminĭsti probè, sic enim praeceptor dictāvit nobis. Sed (7) nunquid vis aliud? G. Ut bene tibi sit. H. (8) Et tibi optĭmè.

(1) Nullo incommodo tuo.] *Without any inconvenience to yourself.* (2) His diebus.] *Lately.* (3) Defer eum ad praeceptorem.] *Complain of him to the master.* (4) Committere ut miser vapulet.] *To make the poor boy be beat (whipt.)* (5) Aliquot dies exspectabo quid futurum sit.] *I shall wait some days to see what will be done.* (6) Post deinde consilium capiam.] *After that (then after that) I will resolve what to do.* (7) Nunquid vis aliud?] *Do you desire any thing more? Have you any farther service?* The form at parting and taking leave. (8) Et tibi optime.] Ego volo ut sit, &c.

COLLOQUIUM XII.

ARGUMENTUM. *Quaerĭtur liber per obliviōnem relictus. Arguĭtur negligentiae qui reliquĕrat.*

Hermes, Justus.

VIDISTĪNE librum meum? J. Quem librum quaeris? H. Cicerōnis Epistŏlas. J. Ubi reliquĕras? H. Oblĭ-

tus eram in (1) auditorio. *J.* Tua fuit negligentia. *H.* Fateor: sed (2) intĕrim indica, si quem scias accēpisse. *J.* Cur non adis praeceptōrem? Solet enim, ut scis, quae à nobis relicta sunt, aut ferre in musaeŏlum, aut alicui dare qui reddat. *H.* Bene mones. O me obliviōsum, cui istud in mentem non venĕrat!

(1) Auditorio.] *The school.* (*The place where lessons are heard.*) (2.) Interim.] *In the mean time,* i. e. *Yet. Notwithstanding.*

COLLOQUIUM XIII.

ARGUMENTUM. *Laevinus et Marcus suos sibi vicissim libros enumĕrant.* Legendi interdum libri extraordinarii. Praestat serò quam nunquam discĕre.

Laevinus, Marcus.

HABESNE multos libros? *M.* (1) Non admŏdùm. *L.* Sed quos, habes? *M.* Rudimenta Grammatĭcae, Colloquia Scholastĭca, Terentium, Epistŏlas Cicerōnis cum vernacŭlà interpretātiōne, Catōnem, Dictionarium, Testamentum Anglĭcum, Psalmos cum Catechismo, praeterea librum chartaceum, ad scribendum dictāta praeceptōris. Tu verò quos habes? *L.* Omnes habeo quos enumerâsti, praeter Catōnem, Terentium, et Cicerōnis Epistŏlas. Cur enim libros habērem (2) qui non praeleguntur in classe nostra? *M.* At ego, dum sumus otiōsi, lego interdum illos: ut semper alĭquid addiscam novi, praesertim in lingua Latīna, et honestis morĭbus. *L.* Prudenter facis, mi Marce. O me misĕrum, qui nunquam didĭci quid sit (3) studiōsum esse! *M.* Disce igĭtur. Praestat enim serò quàm nunquam discĕre.

(1) Non admodum.] Multos *sc.* *Not very many.* (2) Qui non praeleguntur.] *That are not read to us.* Praelego properly signifies *to read and explain* as a master to a scholar. (3) Studiosum esse.] Aliquem *sc.*

COLLOQUIUM XIV.

ARGUMENTUM. *Liber commodāto petĭtur, isque impetrātur, sed ab alio quodam repetendus.* Beneficio non abutendum.

Nathanael, Marcus.

VISNE mihi commŏdāre tuum Terentium? *M.* Volo equĭdem, modò illum repĕtas à Conrādo, cui utendum dedi. *N.* Quo (1) signo vis repĕtam? *M.* (2) Nempe hoc, quòd ejus habeo Epistŏlas. *N.* Id mihi satis est. *M.* Sed quando reddes? *N.* (3) Quum descripsĕro contextum in tres aut quatuor praelectiŏnes. *M.* Matūra igĭtur, ne meo studio incommŏdes. *N.* Matūrābo. *M.* Sed heus tu, cave macŭles: aliōqui (4) aegre commŏdābo posthac. *N.* (5) Nempe indignus essem beneficio.

(1) Signo.] *Token.* (2) Nempe hoc.] *Even by this.* (3) Quum descripsero.] *As soon as I have written out (transcribed.)* (4) Aegre commodabo posthac.] *I shall hardly lend you again. I shall be unwilling to lend you another time. Not the* Terence *only, but any other book. Any thing else.* (5) Nempe.] *Truly. Verily.*

COLLOQUIUM XV.

ARGUMENTUM. *Repetĭtur commodātum. Dilatiōnem petit commodatārius, eamque impĕtrat.*

Langius, Lazarus.

CUR non reddis mihi librum? *Laz.* (1) Exspecta in crastĭnum diem: (2) nondum satis usus sum. *L.* Libenter exspectābo. *Laz.* (3) Refĕram tibi gratiam, Deo volente. *L.* Pro tantillo beneficio nullam exspecto gratiam. *Laz.* Tamen est meum agnoscĕre.

(1) Exspecta in crastinum diem.] *Stay till to-morrow.* (2) Nondum satis usus sum.] Ego *sc. I have not done with it yet.* (3) Referam tibi gratiam.] *I shall make you a requital (a suitable return.)*

COLLOQUIUM XVI.

ARGUMENTUM. *Brevis confabulātio: sed doctrīnae plena.* Vir bonus et prudens occasiōnem docendi capit à re minĭma.

Nathanael, Obertus.

UNDE veniēbas modò? *O.* E culīna. *N.* Quid illuc ivěras? *O.* Ut me calefăcěrem. *N.* (1) Tu, credo, libentiùs es in culīna quàm in schola; nonne? *O.* Nihil mirum: in schola non est ignis, sicut in culīna. *N.* Abi, sapis. *O.* Utĭnam tam saperem in divīnis rebus, quàm in cura corpŏris. *N.* Fac sapias. *O.* Quomŏdo? *N.* Studio, curâ, labōre, diligentiâ. *O.* Non parco labōri. *N.* Rectè facis: sed est tempus exspectandum, cujus progressu fiunt omnia. Interea precandus est Deus assĭdue. *O.* Bene mones: utĭnam ille studia nostra promŏveat in gloriam sui nomĭnis. *N.* Id faciet, si pergāmus eum colěre diligenter.

(1) Tu, credo, libentiùs es in culina quàm in schola.] *You had rather, I believe, be in the kitchen than in the school.*

COLLOQUIUM XVII.

ARGUMENTUM. *Amīci liběra reprehensio si bene accipiătur, haud mediocrĭter prodest.*

Obertus, Pontanus.

UNDE nunc redis? *P.* Foris. *O.* Cur prodiĕras? *P.* Ut irem domum. *O.* Quid eò? *P.* Petītum libros meos. *O.* Eho, cur non attulĕras? *P.* Oblītus eram. *O.* Siccĭne soles jentacŭlum aut merendam oblivisci? *P.* Rarissĭmè. *O.* Profectò magna fuit negligentia. *P.* Immo, maxĭma: sed (1) quid agas? puěri sumus. *O.* Quid si praeceptor tuum factum sciret? *P.* Fortasse poenas darem. *O.* Ain' tu, fortasse? procul dubio vapŭlāres. Non te pudet sine libris in scholam venīre?

P. Non solùm pudet, sed etiam piget: veruntămen ne me accūses, obsĕcro. *O.* Nihil minùs cogĭto: sed non possum dissimŭlāre, quin ego te reprehendam. *P.* Istud, credo equĭdem, amīcè facis: ităque boni consŭlo. *O.* Id satis est mihi. Eāmus intrò in auditorium. *P.* Tempus est: jam decuriōnes exĭgunt scriptūrae ratiōnem.

(1) Quid agas? *What shall one say? What is to be done?*

COLLOQUIUM XVIII.

ARGUMENTUM. *Oblāta occasiōne, quidam provectus sermōnem ad parvŭli captum docendi gratia accommŏdat.* Exemplum est, quod nulla bene agendi occāsio, praesertim in docendo, sit praetermittenda.

Pontanus, Renatus.

QUID rides? *R.* Nescio. *P.* Nescis? magnum signum stultitiae. *R.* Me igitur stultum vocas? *P.* Minĭmè verò. Sed dico tibi argumentum esse stultitiae, quum quis ridet, et ridendi causam nescit. *R.* Quid est stultitia? *P.* Si diligenter (1) evolvas Catōnem tuum, istud quod quaeris invenies. *R.* Nunc non habeo meum Catōnem, et volo aliam rem agĕre. *P.* Quod habes negotium? *R.* Habeo ediscĕre alĭquid de Rudimentis. *P.* Et intĕrim quaeris fabŭlāri, ineptŭle? *R.* Dic mihi, quaeso, de stultitia in Catōne. *P.* *Stultitiam simŭlāre* (2) *loco prudentia summa est.* Annon haec didĭcisti? *R.* Immo, sed non recordābar. *P.* Quum domi eris, inspĭce librum tuum. *R.* O quantas gratias tibi ago! ego propōnam alĭcui istam quaestiōnem, qui non potĕrit mihi respondēre, et sic erit victus. *P.* Tace, puer, tace, et stude, ne vapŭles. *R.* Non multum curo: ego ferè teneo praelectiōnem. *P.* Nisi taceas, dicam observātōri, qui te statim notābit. *R.* Mane, mane, nihil dicam amplius. *P.* Sed memento id quod dixi tibi. *R.* Quid

est? P. Ne rideas unquam sine causa. R. Sed ridēre non est malum. P. Non dico istud. R. Quid igitur? P. (3) Stultum est sine causa ridēre. R. Nunc intelligo. P. Recordāre saepè.

(1) Si evolvas, invenies.] If you turn over, you will find. (2) Loco.] suo sc. In season. At the right time. (3) Stultum.] It is a foolish thing.

COLLOQUIUM XIX.

Argumentum. *Quidam occupātus in merenda, monētur instāre praelectiōnis tempus.* Sic puĕros studiōsos mutua decet admonĭtio.

Renatus, Simon.

Audistīne horologium? *S.* Dudum sonuit. *R.* Dinumerâsti horas? *S.* Dinumĕrāvi. *R.* Quota est? *S.* Ferè sesquiprīma. *R.* Instat igĭtur praelectiōnis tempus: fac ut parātus sis. *S.* Ubi merendam perēdĕro, ecce me parātum. *R.* Cur meridie non adfuisti nobiscum? *S.* Prodiĕram cum bona venia praeceptōris. *R.* Sed intĕrim sum tibi impedĭmento. *S.* (1) Nihil impĕdis, ne bolum quidem perdĭdi interpellātiōne tuâ. *R.* Bene habet: perge, sed matūra.

(1) Nihil impedis.] You do not hinder me at all. Nihil for Non or Neutiquam.

COLLOQUIUM XX.

Argumentum. *Scriptūrus quidam detrectat praelectiōnem repĕtĕre.* Ludo tempŏris quid detrahendum, idque, studiis impendendum. Exemplum puĕri lusĭbus dedĭti.

Titus, Vincentius.

Vincenti. *V.* Quid vis? *T.* Repĕtāmus unà praelectiōnem. *V.* Non est mihi otium. *T.* Quid habes negotii? *V.* Volo scribĕre. *T.* Quid scribĕre paras

V. Dictāta praeceptōris. *T*. Cur heri non scripsisti? *V*. Quo tempŏre scripsissem? *T*. Quum ludĕrētur. *V*. At ego nolēbam amittĕre ludendi occasiōnem. *T*. Ah piger, nihil aliud quàm lusiōnes medĭtāris. Nonne diēbus Mercurii et Sabbăti ternae sunt horae lībĕrae? *V*. Lībĕrae quidem sunt, sed ad lusum destĭnātae, depūtātae, attribūtae, assignātae. *T*. Immo partim lusĭbus aut alĭcui honestae remissiōni, partim studio literario sunt dicātae. *V*. Fateor, duntaxat iis (1) qui volunt immŏri studiis. *T*. Non potĕras heri sesquihōram (2) detrăhĕre ludo tuo, aut saltem horam unĭcam? *V*. Tu stude quantum voles, ego verò ludam quamdiu licēbit. *T*. Per me quidem licēbit, intĕrim parùm promŏvēbis in litĕris. *V*. Nonne praeceptōri satisfacio? *T*. (3) Utcunque. *V*. Tu igĭtur, studiōse, vis esse praeceptōre ipso sevērior? (4) Omitte me tandem, age tuum negotium, ego meum. *T*. Age, age, ut libet.

(1) Qui volunt immori studiis. *That intend to study themselves to death.* (2.) Detrahere ludo tuo.] *Spare from your play.* (3) Utcunque. *So and so.* (4) Omitte me.] *Let me alone.*

COLLOQUIUM XXI.

ARGUMENTUM. *Doctrīna puĕris maxĭme necessaria. De fugienda videlicet pravōrum consuetūdĭne, et maxĭme impostōrum.* Exemplum amĭci fidi in dando consilio.

Campanus, Dominicus.

NON meministi praeceptōrem tam saepe monēre nos de fugiendis sodālĭbus pravis? *D*. Ego verò probè memĭni. *C*. (1) Tamen alĭcŭbi satis negligenter utĕris ejus monĭtis. *D*. In quo videor tibi ea neglĭgĕre? *C*. Dicam tibi, si modo attentè audias. *D*. Dic, obsĕcro, audiam attentissĭmè. *C*. Nunquam vis cavēre ab illo impostōre? *D*. Cur caveam? *C*. Ne illius contagiōne deprăvēris. Nôsti enim eum esse pessĭmum. *D*. Atqui non sponte sequor: ad me accurrit undĭque. *C*.

Nimirum, quia novit te habēre quod des; et dare libenter ac saepe. *D.* Quid igitur mihi faciendum suades? *C.* Dic semel, et serio, et quasi anĭmo irāto; Quid vis, amīce? cur me ubīque sequĕris? omnes clamitant te esse pessĭmum, et ideo sodāles tui esse nolunt. Proinde omitte me posthac, quaeso; ne tuâ causâ, virgis palàm caedar. *D.* Quid si velit alĭquid contrà respondēre? *C.* Abrumpe illi sermōnem, teque recĭpe celerĭter. *D.* Ago tibi gratias, quod me fidēliter monuĕris.

(1) Tamen alicubi satis negligenter uteris ejus monĭtis.] *Yet sometimes (in some things) you are careless enough in observing his directions.*

COLLOQUIUM XXII.

Argumentum. *Quidam quod abfuĕrit, quaerit ex condiscipŭlo quid actum sit in auditorio.*

Dominicus, Ennius.

Quid actum est in auditōrio horâ tertiâ? *E.* Tractae sunt oratiōnis partes ex praelectiōne. *D.* Nihilne amplius? *E.* Dixissem, (1) nisi me interpellâsses. *D.* Errāvi: perge. *E.* Postea dictāvit praeceptor (2) argumentum vernacŭlum, hodie vertendum. *D.* (3) Quando reddendum? *E.* Cras meridie. *D.* Jamne vertisti? *E.* Utcunque. *D.* Dicta mihi, quaeso, vernacŭlum. *E.* Accĭpe, festīna, nam habeo scribĕre alĭquid.

(1) Nisi me interpellâsses.] *Had not you interrupted me.* (2) Argumentum vernaculum.] *A piece of* (English) *matter in our own tongue.* (3) Quando reddendum?] *When is it to be given in?*

COLLOQUIUM XXIII.

ARGUMENTUM. *Puer coenātus praelectiōnem repetit. A coena non statim studendum. Praelectiōnes saepius legendo et relēgendo facile ediscuntur.*

Ennius, Ferdinandus.

Quò properas? *F.* Eo coenātum. Quid tu? *E.* Jam coenāvi. *F.* Quotâ horâ? *E.* Quintâ, ut ferè solēmus. *F.* Quid nunc ages? *E.* Repētam aliquid eōrum, quae reddĕre habēmus crastĭno die. *F.* Ego didĭci ex paedagōgo meo, non esse tam citò (1) à cibo studendum. *E.* Istud ego quoque didĭci, sed volo nunc ediscēre. *F.* Quid ergo facies? *E.* Ego, quasi anĭmi causâ, praelectionem particulātim aliquoties legam et relēgam. *F.* Quid tum? *E.* Ita paulātim fiet, ut sine cura, sine taedio, sine molestia, bonam partem praelectiōnis ediscam. *F.* Ista non satis intellĭgo, et certè vidēris mihi supra aetātem sapēre. *E.* Non est res adeò diffĭcĭlis, quin te docēre possem, nisi ad coenam properāres. *F.* De coena in tempŏre admŏnes: ego igĭtur ejus causâ me domum recipio. Vale. *E.* Ducat te Deus, et reducat.

(1) A cibo.] *After meat.*

COLLOQUIUM XXIV.

ARGUMENTUM. *Ferdinandus conferre quaerit de concione sacra; Gualtĕrus recūsat atque offendĭtur.* Exemplum in morum similitūdĭne.

Ferdinandus, Gualterus.

Hodie te non vidi in conciōne: (1) quid illud sibi vult? *G.* Quid sibi velit nescio: ego tamen interfui. *F.* Narra mihi quae mandāsti memŏriae. *G.* Non est tuum à me ratiōnem exigĕre. *F.* (2) Ego quidem non exĭgo, verùm id rogo, ut memoriae causâ conferāmus

unà. *G.* (3) Malim nunc solus recordāri. Audies me, si voles, quum praeceptor ante prandium nos interrogābit. *F.* Quid mali esset, si nunc inter nos ea de re conferremus? *G.* Nĭhil mali esset, fateor, sed nunc mĭhì non libet. *F.* Tua igĭtur te (4) libīdo regit. *G.* Omitte me, cur molestus es? *F.* Omitto sanè, sed audi verbum. Non decet puĕrum esse tam morōsum. *G.* Nec puĕrum decet esse tam molestum.

(1) Quid illud sibi vult?] *What is the meaning of that?* (2) Ego quidem non exigo. *For my part I do not demand it of you.* (3) Malim.] *The same with* Malo. *Thus* Velim, Nolim, *&c.* Est ut *may be understood.* (4) Libido.] *Humour.*

COLLOQUIUM XXV.

ARGUMENTUM. *Praemii parvĭtas contemnĭtur a sordĭdo.* Praemium non lucri, sed honōris causâ datur.

Hugo, Jacobus.

QUI sunt victōres hâc hebdŏmăde? *J.* Ubi eras, quum ratiōnes reddĕrentur? *H.* Accersītus à patre fueram, sed qui sunt victōres? dic sodes. *J.* Ego et Puteānus. *H.* Jamne habuistis praemium? *J.* Habuĭmus. *H.* Quodnam? *J.* Duodēnas juglandes. *H.* Hui! quale praemium? *J.* Eho, inepte, (1) aestĭmas ergo praemium ex rei pretio? *H.* Hic nihil aliud video aestĭmandum. *J.* Sordĭdus es, qui lucro sic inhias. Non meministi verbum praeceptōris? *H.* Quod verbum? *J.* Non lucri, sed honōris causâ datur praemium. *H.* Nunc reminiscor, quasi per nebŭlam: posthac ero diligentior. *J.* Sic tandem sapies.

(1) Aestimas ergo praemium ex rei pretio? *Do you estimate then the reward by the value of the thing?*

COLLOQUIUM XXVI.

ARGUMENTUM. *Omnis victōria, nisi ad Dei gloriam referātur, mera est vanĭtas. Victōria modesti adolescentes recte utuntur: stulti contra faciunt. Curiosĭtas. A pueris tria potissĭmum curanda. Sine Deo nihil fit bonū. Spiritus Divinus in nobis opĕrātur. Omne bonum a Deo esse confitendum est. Deus auctor fidei idem et perseverantiae. Spes bona. Adolescentum ingenuōrum consensio in bonum.*

Jacobus, Ligarius.

VALDE miror, cur hodie mane non adfuĕris. *L.* Quid mirāris tantopĕre? (1) Nihil hoc est novi: multi absunt quotĭdie, immo ferè horis singŭlis. *J.* Atqui victōria (2) tibi erat in manĭbus. *L.* Quid ergo? ejusmŏdi victōria, ut bene dicebat quidam, nihil aliud est quàm brevis gloria. *J.* Sed intĕrim modesti adolescentes hinc ad studia magis incenduntur, nec tamen inani gloriâ tumescunt: sed ad honōrem Dei refĕrunt quicquid inde laudis accessĕrit. *L.* Istud certè raro contingit. Plures enim sunt qui victōriis abūtantur ad privātam gloriam, quàm qui divini honōris rationem habeant. *J.* Verisimĭle dicis. *L.* Immo verissĭmum. *J.* Sed velim mihi dicas, cur abfuĕris. *L.* Scripsi ad patrem litĕras. *J.* Cujus nomĭne? *L.* Matris. *J.* Dictāvitne tibi ipsa? *L.* Quid scripsissem, nisi dictâsset? *J.* Quid continēbant litĕrae? *L.* (3) Longum esset narrāre. *J.* Saltem dic (4) eārum argumentum. *L.* Varium erat et multĭplex; et quid tua, quaeso, scire refert? *J.* Nihil. *L.* Cur ergo tam avĭdè quaeris? *J.* (5) Anĭmi causâ, ut ferè curiōsi sumus novi aliquid audiendi. *L.* (6) Nihil aliud quàm garris: omitte me. *J.* Ausculta paucis. *L.* Age, ausculto, loquĕre quid velis. *J.* Scire cupio ubi sit pater tuus. *L.* Quasi verò nescias. *J.* Unde scirem? *L.* Quum tibi sit notissĭmus, et quum simus vicĭni, non putâssem te ignōrāre. *J.* Dic tandem, quaeso. *L.* Est Lugdūni. *J.* Quando

est profectus? *L.* Abhinc dies quatuor. *J.* Quid illic agit? *L.* Negotiātur. *J.* Quando reditūrus est? *L.* Finīto mercātu. *J.* Ad quod tempus finiētur? *L.* Roga mercātōres: non est meum curāre talia. *J.* Quid igĭtur curas? *L.* Ut Deum timeam, parentĭbus obediam, bonas artes cum pietāte discam. *J.* Nae, tu magnĭfĭcè loquĕris; sed dic mihi seriò potesne res tantas effĭcĕre? *L.* Egŏne istud mihi assūmo? (7) Quin potiùs fateor, ne incipĕre quidem penes me esse. *J.* Quid ergo de te fiet? *L.* Deus ipse Spirĭtu suo in me operābĭtur. *J.* Optĭmè sentis: nihil ex te praeterea requīrēbam. *L.* Est Deo gratia, (8) cui acceptum refĕro quicquid inest in me boni. *J.* Illud rectè, et laudo equĭdem: ne tibi videar nihil aliud quàm garrīre. *L.* Quum illud dicĕrem, jocābar sanè. *J.* (9) Ego sic acēpi: sed tu, ut coepisti, perge discĕre et sapĕre. *L.* Qui mihi dedit fidem, idem, ut spero, perseverantiam dabit. *J.* Bene speras; et ego idem spero tecum. Ităque pergāmus vivĕre inter nos conjunctissĭmè, ut adhuc fecĭmus. *L.* (10) Per me quidem non stabit, nisi ope divīnâ prorsus ero destitūtus. *J.* Avertat ipse Deus: sed audin' tu horologium? *L.* Ut in ipso tempŏre sermōnem finīvĭmus!

(1) Nihil hoc est novi.] *This is no news. There is nothing strange in this.* (2) Tibi in manibus. *In your power.* (3) Longum esset.] *It would be tedious.* (4) Earum argumentum.] *The subject of it.* (5) Animi causâ.] *For my pleasure.* (6) Nihil aliud quàm garris.] Agis *sc. You do nothing but prate.* (7) Quin potius fateor, ne incipere quidem penes me esse.] *I acknowledge, on the contrary, that it is not in my power so much as to begin.* (8) Cui acceptum refero quicquid inest in me boni.] *To whom I acknowledge myself indebted for all the good that is in me.* (9) Ego sic accepi.] *I took you so.* (10) Per me quidem non stabit.] Quo minus conjunctissimè vivamus *sc. It shall be no fault of* mine *that we do not.* Mine, *with an emphasis, expresses the force of* Quidem; *which particle is generally limiting, Wherever the fault is, it shall not be with me.*

COLLOQUIUM XXVII.

ARGUMENTUM. *Latīnus sermo colloquiis exercētur. Colloquiōrum materia.* Otiōsus sermo quid sit. Docilĭtas.

Ligarius, Micarius.

UNDE redis? *M* Foris. *L.* (1) Qualis est coeli facies? *M.* Nebulōsa. *L.* An regĕlat? *M.* Sic resolvĭtur gelu, ut nives omnīno liquescant. *L.* Etiamne pluit? *M.* Sensi alĭquid supernè distillāre. *L.* Fortasse in transĭtu è stillicidio tecti. *M.* Immo è nubĭbus scio: quòd si non credis, vise tu ipse. *L.* Quasi ego tibi non credam in re tantilla? *M.* Cur igĭtur dubĭtāre vidēbāris? *L.* (2) Ut plurĭbus verbis tecum fabŭlārer. *M.* Quorsum id pertĭnet? *L.* Ad Latīnum sermōnem exercendum. *M.* Sed intĕrim saepe otiōsa verba dicĭmus, à quibus omnīno (3) abstinendum Christus praecĭpit. *L.* Totâ erras viâ in praecepti intellectu. *M.* Cur istud dicis? *L.* Quia non est otiōsus sermo qui ad alĭquam institutiōnem refertur, praesertim (4) ubi agĭtur de bonis et honestis rebus, qualia sunt Dei opĕra in rebus naturālĭbus. *M.* Vidēris mihi rectè sentīre: proinde facĭlè tibi assentior. *L.* (5) Sed haec hactĕnus. Instat nobis aliud negotium. *M.* Age, desināmus.

(1) Qualis est coeli facies?] *How is the weather? What kind of weather is it?* (2) Ut tecum fabularer.] *That I might talk with you.* (3) Abstinendum.] Esse a nobis *sc.* (4) Ubi agitur de.] *When the discourse is about.* (5) Sed haec hactenus.] Dicta sunt *sc.* *But so much for this.*

COLLOQUIUM XXVIII.

ARGUMENTUM. *Euntes in scholam Latīne colloquuntur.* Simĭle gaudet simĭli. Improbōrum mores probis odiōsi.

Nicomachus, Othomannus.

SALVE, Othomanne. *O.* Tu quoque salvus sis, Nicomăche. Quota est hora? *N.* Mox audies sonum semi-

hŏrae post quintam. *O.* (1) Bene habet: maturè satis aderĭmus. *N.* Gaudeo me tibi occurrisse, ut euntes Latīnè (2) tantisper colloquāmur. *O.* Ea sanè est utĭlis et jucunda exercitātio. *N.* (3) Quoties incĭdo in alĭquem ex istis dissolūtis nebulōnĭbus, mallem rhedarium offendisse. (4) Non enim per eos mihi licet alĭquid in via medĭtāri, adeò mihi sunt eōrum mores (5) odiōsi. *O.* Nihil mirum, nam ferè sunt ejusmŏdi, ut neque loqui velint quidpiam boni, (6) neque audīre sustineant. *N.* Quid cum illis agas, (7) quibus nihil est curae, nisi ut suas libīdĭnes expleant? *O.* (8) Nihil aliud crepant nisi suas cupedias, et meras compotatiŏnes in secrētis cauponŭlis. *N.* Etiam nos irrīdent plenis buccis, quòd Latīnè per vicos loquāmur. Illud verò est omnium pessĭmum quòd (9) nusquam se patiuntur admonēri. *O.* Quia scilĭcet, ut ait prophēta, non est timor Dei ante ocŭlos eōrum. *N.* Si quid occēpĕris amīcè commŏnēre, statim audies; Tace, concionātor, obtundis me. Quòd si dixĕris, Defĕram te ad praeceptōrem, aut ad observatōrem: Oh, egŏne curo, inquiunt, tu non audes. Nam si me accūsāres, non ferres impūnè. *O.* Immò vero te continuò verbĕrābunt, si locus erit semōtus (10) ab arbĭtris. *N.* Profectò quum quīdam eōrum me nuper offendisset in quodam recessu, impēgit mihi in utramque malam duos ingentes colăphos: et aufūgit continuò. *O.* Quid tu, quaeso, interea? *N.* Quid istud quaeris? tam illud subĭtum fuit, ut vix homĭnem aspicĕre potuĕrim. *O.* Sed quî tam citò, et sensim ad scholam pervēnĭmus! *N.* Sic ferè confabulantĭbus (11) usu venīre solet. *O.* Age, ingrediāmur sine murmŭre et strepĭtu, ne studentes offendāmus.

(1) Bene habet.] Se res *sc. It is well.* (2) Tantisper.] *A little. The little time we are going along.* (3) Quoties incido in aliquem ex istis dissolutis nebulonibus, mallem rhedarium offendisse.] *As often as I fall in with any of these loose rascals, I had rather have met with a carman.* (4) Non per eos mihi licet aliquid in via meditari.] *I cannot think of*

any thing by the way for them. (5) Odiosi.] T[illegible] Disgustful. (6) Neque sustineant.] *Nor can endure. Nor have patience.* (7) Quibus nihil est curae, nisi ut suas [illegible]dines expleant.] *That mind nothing but the satis[illegible] of their desires.* (8) Nihil aliud crepant.] *They talk of nothing else. They have nothing else in their mouth.* (9) Nu[illegible]] *Never.* (10) Ab arbitris.] *From witnesses.* (11) U[illegible]nire.] *To happen.*

COLLOQUIUM XXIX.

Argumentum. *Res ad bonam scriptūram necessariae. Probus puer bene merendi occasiōnem non modo expectat, sed etiam quaerit. Carĭtas Christiāna. Spirĭtus auctor ejus.* Exemplum diligenter notandum.

Othomannus, Philibertus.

Seriōne scribis, an tu ineptis? *P.* Equĭdem scribo seriò; cur enim tempŏre abutĕrer? Tu vero cur istud rogas? *O.* Quia vidi aliquando quum bene scribĕres. *P.* Scribo interdum meliùs. *O.* Quî fit igĭtur ut nunc tam scribas malè? *P.* Desunt mihi bene scribendi adjumenta. *O.* Quae tandem? *P.* Bona charta, bonum atramentum, bona penna. Nam haec mea charta, ut vides, (1) misĕrè perfluit: atramentum est aquōsum et subalbĭdum; penna mollis et (2) malè parāta. *O.* Cur ista omnia matūrè non providisti? *P.* Pecunia mihi deĕrat, et nunc etiam deest. *O.* Incĭdisti in illud vulgāre proverbium: *Cui deest pecunia, huic desunt omnia.* *P.* (3) Sic agĭtur mecum. *O.* Sed quando te speras acceptūrum. *P.* In mercātu proxĭmo pater ad me missūrus est, aut ipsĕmet ventūrus. *O.* Ego te interea juvāre volo. *P.* Si quidem id potes, magno beneficio me affĕcĕris. *O.* Accipe hos sex asses mutuo (4) ad chartam et caetĕra compăranda. *P.* Quàm verè dictum est illud: *Amīcus certus in re incerta cernĭtur.* Sed quid te impellit, ut mihi ultro tam benignè facias? *O.* Carĭtas Dei, quae, ut Paulus ait, effūsa est in cordĭbus nostris. *P.* Mira est vis Divīni Spirĭtûs, qui ejus

[illegible] caritatis. Sed mihi interim cogitandum quomodo tibi rĕfĕram gratiam. *O.* Parva res est: (5) omitte istam cogitatiōnem; ne te impediat quo minùs in utramvis aurem dormias: tantûm redde mutuum quum tibi commŏdum fuĕrit. *P.* Reddam, ut spero, propediem. *O.* Eāmus ad precatiōnem ne notēmur. *P.* Adde unum, si placet. *O.* Quid est? *P.* Ne hodie incoenāti mittāmur cubĭtum. *O.* Ha! ha! he!

(1) Miserè perfluit.] *Sinks wretchedly.* (2) Male parata.] *Ill made.* (3) Sic agitur mecum.] *This is my case.* (4) Ad chartam et caetera comparanda.] *To buy paper and other things.* (5) Omitte istam cogitationem.] *Lay aside (forbear) that thought.*

COLLOQUIUM XXX.

Argumentum. *Cultellus datur commodāto, sed aegre.*

Sulpitius, Theodorus.

Commŏda mihi parumper cultellum tuum. *T.* Semper aliquid commodāto petis: accĭpe: quin tu emis potiùs? *S.* Non habeo pecuniam. *T.* Cur non petis? *S.* (1) Unde petĕrem? *T.* A patre. *S.* Non est in urbe. *T.* Ubi igĭtur? *S.* Perĕgre profectus est. *T.* Quo? *S.* Bernam. *T.* Quo die? *S.* Nudiustertius. *T.* Quando est reversūrus? *S.* Cras, ut sperāmus, sic enim dixit proficiscens.

(1) Unde peterem?] *Whom should I ask?* Unde *for* à quo.

COLLOQUIUM XXXI.

Argumentum. *Theodōrus et Villerius de scalpello recens empto collŏquuntur.* Res inventa restituenda est domĭno, si cognosci potest. Inventōri dandum alĭquod praemium. Deus precandus et laudandus.

Theodorus, Villerius.

Quid ais de scalpello quod emĕram tibi nudiustertius: Estne satis bonum? *V.* Immo verò est optĭmum, sed, me misĕrum! (1) parum abfuit, quin perdidĕrim. *T.*

Eho quid ais? quomŏdo id accĭdit? *V.* Quum redīrem foris, excĭdĕrat mihi in vico. *T.* Unde excĭdĕrat? *V.* E theca mea, quam imprudenter apertam relīquĕram. *T.* Quomŏdo recupĕrâsti? *V.* Affixĕram statim chartŭlam valvis januae: post prandium quidam puer sextae classis mihi retŭlit. *T.* Utĭnam omnes tam fidēles essent, qui res amissas repĕriunt. *V.* Profectò pauci sunt qui restituant, si modo sit res alicujus pretii. *T.* Et tamen id verbo Dei (2) nominātim praecĭpĭtur. *V.* Quidni? est enim furti species, si quis rem aliēnam inventam retineat, modo sciat cui reddenda sit. *T.* At plerīque putant se jure possĭdēre quicquid amissum invēnĕrint. *V.* Errant illi quidem gravissĭmè. *T.* Verùm, ut redeāmus ad inceptum sermōnem, quid dedisti puĕro, qui scalpellum tuum invēnĕrat? *V.* Dedi sextantem, et nuces alĭquot juglandes: laudāvi praeterea, et paucis admonui idem semper esse faciendum. *T.* Rectè fecisti, sic enim libentiùs reddet aliàs, si quid repĕrĕrit. Sed quid si perdĭdisses? *V.* Aequo anĭmo tulissem, et mihi emisses aliud. *T.* Ităne aequo tulisses anĭmo? *V.* Certè non sine alĭqua molestia. *T.* Non igĭtur aequo anĭmo: sed nolo te arctiùs urgēre. *V.* Non sumus Theolŏgi. *T.* Quid ergo? *V.* Grammaticŭli. *T.* Et quidem imperīti. *V.* Tanto diligentiùs Deum precāri debēmus, ut per Evangelium suum nos libĕret ab ignorantiae tenĕbris, in quibus et versāti sumus, et adhuc versāmur. *T.* Id verò faciēmus, si sanctis admonitiōnĭbus pareāmus, quas audīmus quotidie à praeceptōre, et saepe â concionātorĭbus, divīni verbi administris. *V.* Vide quantam profuĕrit nobis scalpelli mei amissio. *T.* Ob eam rem tibi duplicĭter gratŭlor, primùm quòd tibi rectè emĕrim, deinde quòd amissum recuperâvĕris. *V.* Habeo tibi gratiam, mi Theodōre. *T.* (3) Quin Patri nostro coelesti sit laus et gratiārum actio. *V.* Amen.

(1) Parum abfuit, quin perdiderim.] *I had like to have lost it.* (2) Nominatim.] *Particularly.* (3) Quin patri, &c.] *Rather*, &c.

uid ob-
-cis di-
-no. D.
D. (4)
-līvi ex
E. Ego
i sodes.
E. Audi
meo:
eluĭtur.
n usum
re aper-
) Vah,
gummi
s quale
i igĭtur
à bene
a? E.
priùs;
D. Ita
? E.
na est
. Sed
alĭquid
, vidē-
iderim.
e, in-
fūsio?
Com-
coquus
. Jam
m sen-
rientia,
s? D.
as. D.
. Nun
a ber
a sic
c 2

tamen audent interdum dicĕre, pluris sibi constāre Lugdūni. *D.* Ea ferè est mercātōrum consuetūdo. (9) Nihil enim proficiunt, nisi admŏdum mentiantur, ut ait Cicĕro. *C.* Sed age, ne te diutius remŏrer, agāmus quod instat. *D.* Citò expediēro: aspīce me diligenter ut discas aliquando. *C.* Aspĭcio intentis ocŭlis: sed mihi opus esset spatio paulo longiōre. *D.* Istud ergo fiet in cubicŭlo, si quando me velis invīsĕre. *C.* Quo tempŏre? *D.* (10) Post scholae missiōnem: hoc est, horâ nonâ matūtīnâ, vel quartâ pomeridiānâ. Nunc habes pennas duas, rectè, ni fallor, in usum tuum accommŏdātas. Hanc tertiam in aliud tempus tibi intĕgram servābis. *C.* Accīpe tibi, si placet. *D.* Quin tibi serva: domo adfĕruntur mihi satis multae. *C.* Ago tibi quantas possum gratias. Vale. *D.* Incolŭmem te conservet Deus. Sed heus, ne parcas unquam labōri meo. *C.* Tu quoque, et me, et rebus meis vicissim utĕre, si quid opus fuĕrit. Itĕrum vale.

(1) Nimis occupatus.] *Very (over) busy.* (2) Mediocriter.] *So so.* (3) Satis sit tibi.] *Be contented.* (4) Sunt caule amplo,] praeditae sc. *They have a large quill.* (5) Me utiliter emisse.] *That I bought them well.* (6) Non abs re.] Gaudes sc. *You have reason.* (7) Pro rei bonitate.] *Considering the goodness of the commodity.* (8) Apud hujus oppidi mercatores singulae, et quidem minus bonae, venduntur sextantibus.] *They are sold by the traders of this town for doubles a-piece, and not so good either.* (9) Nihil proficiunt, nisi admodum mentiantur.] *They get nothing unless they lie stoutly.* (10) Post scholae missionem.] *After school is given up.*

COLLOQUIUM XXXIV.

Argumentum. *Dionysius et Eustatius experiuntur atramenti sui mixtūram.* Mediocrĭtas. Experientia. Ex duōbus corruptis alĭquid compōnĭtur.

Dionysius, Eustatius.

Habesne bonum atramentum? *E.* Cur istud rogas? *D.* Ut mihi des aliquantŭlum. *E.* (1) Eho, non habes?

D. Immò ; sed eo non possum scribĕre. E. Quid obstat ? D. Quia nimis spissum est. E. (2) Nescis dilŭĕre ? D. Non est mihi aqua. E. Dilue vino. D. (3) Multo minùs. E. Quid si acēto diluĕres ? D. (4) Inde charta perfluĕret. E. Quî scis ? D. Audīvi ex quodam magistro, qui me docēbat scribĕre. E. Ego vero aliud audīvi magis mirum. D. Narra mihi sodes. E. Quid mihi dabis ? D. Bonam acicŭlam. E. Audi igĭtur quid ego didĭci ex quodam paedagōgo meo: Atramentum quod acēto liquefactum est aegre eluĭtur. D. Fiĕri potest : sed intĕrim da mihi parum in usum praesentem. E. Tene atramentarium tuum bene apertum : ego infundam tibi. D. Ecce, infunde. (5) Vah, quàm liquĭdum est ! E. Fortasse quia non est gummi satis. D. Sed quàm decŏlor ! E. (6) Utĕre, si vis quale quale est : non enim habeo melius. D. Quid igĭtur faciam ? E. Hem, inepte, non potes pennâ tuâ bene miscēre ? D. Miscui satis : quid possem praeterea ? E. Infunde rursus in cornu meum. D. Admŏve propriùs ; estne satis ? E. Comprĭme pennâ linteŏlum. D. Ita compressi, ut fere sit arĭdum : quid erit tandem ? E. Atramentum bonum, aut certè mediŏcre. D. Bona est mediocritātis regŭla, ut ex praeceptōre didĭcimus. Sed nunquid ex duābus malis rebus confĭci potest alĭquid boni ? E. Ubi miscuĕro, et tibi rursus infūdĕro, vidēbis experimentum. D. Ardeo istud videndi desiderio. E. Porrĭge nunc atramentarium tuum. D. Ecce, infunde. Ohe, jam satis est : quae isthaec est profūsio ? plus mihi dedisti quàm tibi retinuĕris. E. (7) Commisce itĕrum atque itĕrum. D. Nunquam posset coquus sua jura et condimenta meliùs confundĕre. E. Jam tandem facito pericŭlum. D. Dicta mihi alĭquam sententiam, ut intĕrim discam alĭquid. E. *Experientia*, ut vulgò dicĭtur, *est rerum magistra*. Habes ? D. Dicto citiùs. E. Videlĭcet jamprīdem tenēbas. D. Quis illud ignōrāret, quod est adeo vulgāre ? E. Nunc videāmus. D. Res appārēbit melius, ubi scriptūra bene desiccāta fuĕrit. E. Quid vis exspectāre ? jam sicca

est plus satis. *D.* Oh, vide quàm nigra sit! *E.* Dixine verè? *D.* (8) Aliquando periculum fecĕras scilicet. *E.* Constābit igitur, experientiam esse rerum magistram. *D.* Quinetiam hinc experimur, ex rerum commistione bonum fiĕri temperamentum. *E.* Jam incipis (9) altiùs philosŏphāri. Itaque discēdo. *D.* O longum sermonem de nihilo? *E.* Nihil me poenitet: aliŏqui inerti otio torpuissēmus.

(1) Eho, non habes?] *What, have you none?* (2) Nescis diluere?] *Do you not know how to make it thinner?* (3) Multo minus.] Est mihi vinum sc. *Much less have I wine.* (4) Inde charta perflueret.] *That would make the paper sink.* (5) Vah! quàm liquidum est!] *Out upon it! How thin it is!* (6) Utere, si vis, quale quale est.] *Accept it, if you will, such as it is.* (7) Commisce.] *Stir it together.* (8) Aliquando periculum feceras scilicet.] *You had sometimes made the experiment, I suppose.* (9) Altiùs philosophari.] *To play the profound philosopher.*

COLLOQUIUM XXXV.

ARGUMENTUM. *Charta mutuo data reposcĭtur.* Prudentia est priùs referre in codĭcem expensi, quàm alĭquid credĕre, sive dare mutuo.

Herminius, Julius.

MEMINISTIN' me tibi nuper dedisse chartam mutuo? *J.* (1) Quidni meminĕrim? non adeò sum obliviŏsus. *H.* Quot erant schedae? *J.* Quatuor. *H.* Cur non reddĭdisti? *J.* Exspectāvi dum habērem codĭcem. *H.* Habuistĭne tandem? *J.* (2) Tantùm hodie. *H.* Unde nactus es? *J.* Petīvi à praeceptōre. *H.* Ubi? *J.* In Bibliothēca ejus. *H.* Quid ille? Dedítne libenter? *J.* Misit me ad hypodidascălum, qui statim dedit codĭcem. *H.* (3) Non antè in suum codĭcem retŭlit? *J.* Nihil dare solet, (4) quin priùs inscrībat. *H.* Audīvi ex patre, id esse viri prudentis. *J.* Praesertim, si reddenda est ratio. *H.* Sed quibus indiciis dare tibi ausus est? *J.* Ostendi illi manu meâ scriptum in libello meo.

Sic enim, ut scis, facĕre solēmus. *H.* Reddes ergo mihi mutuum? *J.* (5) A prandio statim, ne dubites.

(1) Quidni meminerim?] *Why should I not remember?* (2) Tantùm hodie.] *Not till this very day.* (3) Non antè in suum codicem retulit?] *Did he not enter it first into his book?* (4) Quin priùs inscribat.] *Without setting it down first.* (5) A prandio statim.] *Immediately after dinner.*

COLLOQUIUM XXXVI.

ARGUMENTUM. *Ludovīcus Michaēli vult dictāta describĕre; Michael permittĕre non audet, ne a praeceptōre arguātur.* Nec fallendum, nec mentiendum est. Praestat puĕrum timidiōrem esse quàm audaciōrem.

Ludovicus, Michael.

QUID agis? *M.* Scribo. *L.* Quid scribis? *M.* (1) Descrībo dictāta praeceptōris. *L.* Quaenam? *M.* Hesterna. *L.* Quid? Non adĕras? *M.* Immo adĕram: sed non potĕram (2) magistrum dictantem assĕqui. *L.* Quae res te impediēbat? *M.* (3) Quòd satis commŏdè non sedērem. *L.* (4) Venĕras ergo seriùs? *M.* Illud est. *L.* Cedo commentarium tuum, egŏmet tibi scribam. *M.* (5) Quid faciam lucri? *L.* Ego citiùs quàm tu descripsĕro: post ludēmus unà, ut concessit praeceptor. Da, inquam, libellum tuum. *M.* Libenter id quidem facĕrem, sed non audeo. *L.* Quid times? *M.* Edictum praeceptōris. *L.* Quod mihi edictum narras? *M.* Nescis eum vetuisse, ne quis sine permissu ejus altĕri scribat? *L.* Id ego probè memĭni: sed unde hoc sciet? *M.* Rogas? quum emendandi causâ scriptūrae rationem exiget, tum captus ero. Novit enim manum meam; praeterea neque fallendum est, neque mentiendum. *L.* Verbo Dei utrumque vetātur. *M.* Quid ergo respondērem praeceptōri, quum ille negāret me ista scripsisse? *L.* (6) Non eò res evādet spero. *M.* (7) Nolo tuâ spe tantum subīre pericŭlum. *L.* (8) Vah! nimium timĭdus es: nunquam rem facies. *M.* At tu forsĭtan auda-

dior. *L.* Tu igĭtur scribe quantum voles: ego ad lu-dendum me confĕram. *M.* Abi, quaeso; jam unam pagĭnam descripsissem nisi me interpellásses. *L.* At in-tĕrim alĭquid proficĭmus, dum Latìnè fabŭlāmur.

(1) Describo.] *I am transcribing, (writing out.)* (2) Ma-gistrum dĭctantem assequi.] *To keep pace with (to go along with) the master as he dictated.* (3) Quòd non satis commodè sederem.] *Because I was not well seated.* (4) Veneras ergò serius?] Justo sc. *You came late (too late) then? (Did you not?)* (5) Quid faciam lucri?] *What shall I get by that?* (6) Non eo res evadet, spero.] *The matter will not come to that I hope.* (7) Nolo tuâ spe tantùm subire pericu-lum.] *I will not run such a hazard upon your hope, (pre-sumption.)* (8) Vah!] *Fie upon you!*

COLLOQUIUM XXXVII.

ARGUMENTUM. *In hoc colloquio quaesita est colloquendi materia ex simulāto ludendi praetextu.* Exemplum bonae indŏlis puerōrum, ubi alter bene monet, alter paret sine controversia.

Noaeus, Olivarius.

SALVE, Olivāri. *O.* Tu quoque salvus sis, Noaee. *N.* Ludāmus paulisper. *O.* Quid ais, ineptŭle? vix scho-lam ingressus es, et jam de ludo loquĕris? *N.* Ne irascāris, quaeso. *O.* Non irascor. *N.* Quid ergo sic exclāmas? *O.* Accūso tuam stultitiam. *N.* Non licet igĭtur ludĕre? *O.* Immo licet, at quum tempus est. *N.* Vah! tu nimium sapis. *O.* Utĭnam tantùm sapĕ-rem satis: sed (1) mitte me, quaeso, ut repĕtam (2) quae mox reddenda erunt praeceptōri. *N.* Aequum dicis: volo ego quoque tecum repĕtĕre, si tibi placet. *O.* Eho, quid hoc est? (3) Quid sibi vult ista tam subĭta mutātio? Nonne tu modò loquēbāris de lusu? *N.* Loquēbar quidem, sed non seriò. *O.* Cur simŭlābas? *N.* Ut (4) paucis tecum fabŭlārer. *O.* Quid istud pro-dest? *N.* (5) Etiam rogas? nunquam audīvisti ex praeceptōre? *O.* Nunc mihi non occurrit: quid, in-

quam, prodest confabŭlāri? *N.* Ad nos in Latīna lingua exercendos. *O.* Profectò rectè putas, et ego te nunc magis amo. *N.* Habeo tibi gratiam: age, repĕtāmus praelectiōnem, nam (6) brevi praeceptor adĕrit.

(1) Mitte me.] *Let me alone. Trouble me not.* (2) Quae reddenda erunt.] Mihi *sc. vel* Nobis.] *What I am (we are) to recite.* (*Rehearse.*) (3) Quid sibi vult?] *What means it?* (4) Paucis.] Verbis *sc.* (5) Etiam rogas?] *What, and do you ask too? Corripientis est. How can you ask such a question?* (6) Brevi.] Tempore *sc.*

COLLOQUIUM XXXVIII.

ARGUMENTUM. *Invitātio ad anĭmum relaxandum.* Corpŏris exercitātio confert valetūdĭni.

Olivarius, Paulus.

VISNE venīre mecum? *P.* Quò propĕras? *O.* Ad lacum. *P.* Quid eò? *O.* Lotum pedes. *P.* I sanè: nunc lotiōne mihi opus non est. *O.* Sed intĕrim parum fabulābĭmur. *P.* Ne fabŭlāri quidem nunc velim. *O.* Atqui utĭlis est confabŭlātio, (1) duntaxat de honestis rebus. *P.* At mihi utĭlior est ad valetūdĭnem exercitātio corpŏris. *O.* Quid si mansĕro tecum? *P.* Prudenter facies; et nos pilâ palmariâ collūdēmus. *O.* Bene vertat Deus: maneo. *P.* Aliàs lotum unà tecum ibo: quum scilĭcet longius erit tempŏris spatium. *O.* Ad ludum igĭtur nos accingāmus. *P.* Nulla est in me mora.

(1) Duntaxat de rebus honestis.] *At least about good things.* (*Sober matters.*) Si minus de aliis rebus, certe de honestis.

COLLOQUIUM XXXIX.

ARGUMENTUM. *Invitātio ad ambulatiōnem lusiōnis loco.* Dei opĕra invītāre debent ad eum imĭtandum.

Paulus, Quintus.

JAMDUDUM taedet me toties repĕtĕre lusus scholastĭcos. *Q.* Quid facias igĭtur? *P.* Eāmus in hortum nostrum,

Q. Quid illic agēmus? *P.* Ambulābimus: collŏquēmur: Dei beneficia in ejus operibus commemorābimus. *Q.* Nihil sanè jucundius: sed intĕrim petenda esset à praeceptōre venia. *P.* (1) Jam impĕtrāvi mihi, et item uni quem vellem ducĕre. *Q.* Bene res habet, eāmus, ducente Deo. *P.* Precor ut nos custodiat. *Q.* Ego quoque idem precor tecum.

(1) Jam impetravi mihi, et item uni quem vellem ducere.] *I have already got leave for myself, and for one likewise that I should have a mind to take along with me.*

COLLOQUIUM XL.

ARGUMENTUM. *Invitātio ad lusum. Eventus ludi.* Quicquid nobis accĭdit, est boni consŭlendum. Ditāre alĭquem, solīus est Dei. Spe lucri non est ludendum. Ethnĭcōrum doctrīna de fortūna. Admonitio careat odio et invidia. Solus Deus est cordium scrutātor. Exemplum admonitiōnis mutuae.

Quintus, Rufus.

UBI sunt juglandes tuae? *R.* De quibus loquĕris juglandĭbus? *Q.* Quas hodie ex praemio accēpisti. *R.* Ubi sint rogas? (1) quasi verò tibi servāre debuĕrim. *Q.* (2) Non sic intelligo: sed quaero quid fecĕris. *R.* Edi in merenda. *Q.* Edisti, miser? cur potiùs non servābas ad ludendum? *R.* Edĕre malui quàm perdĕre. *Q.* (3) Non potĕras perdĕre nisi duodĕcim. *R.* Fateor. *Q.* (4) Quòd si sors tulisset, potuisses ducentas aut fortasse plures lucrifăcĕre. *R.* Dubius est, ut vulgò dicĭtur, ludi eventus. *Q.* Quid tum? Ubīque parāti esse debēmus in utramque partem, et boni consŭlĕre, quicquid nobis evēnĕrit. *R.* Istud ego scio: sed non sum admŏdum ludendi perītus in eo genĕre. *Q.* (5) Abi, nunquam rem facies. *R.* Nemo rem faciet, nisi Deo volente: nec ego ditāri ex ludo velim. *Q.* Ergo, ut video, quaerendus est mihi collūsor alius. *R.* Nihil sanè impedio. Sed mane parumper. *Q.* Quid vis? *R.* Quid tu vocas sortem, de qua hìc mihi mentiōnem fecisti? *Q.* Ipsam fortūnam. *R.* Quid autem est for-

tūna? *Q.* Stultōrum opīnio. *R.* De fortūna quid opīnantur stulti? *Q.* Nunc mihi non vacat de hoc tibi respondēre; sed vide annotatiōnem praeceptōris in Catōnem. *R.* In quem locum? *Q.* In illum versicŭlum, *Indulget fortūna malis, ut laedĕre possit.* *R.* Ut video, non ignōras quid sit fortūna. *Q.* Satis scio fortūnam nihil esse. *R.* Cur ergo dixisti: *Quod si sors tulisset?* *Q.* (6) Excĭdit mihi sic loqui Ethnĭcōrum more. Nam eōrum libri, ut saepe docet praeceptor, pleni sunt ejusmŏdi impiâ doctrīnâ. *R.* Nihil mirum: (7) nempe illi veram Dei cognitiōnem non habuērunt. *Q.* Sed audi, mi Rufe, si vis ampliùs dispŭtāre, quaere tibi alios dispŭtātōres, nam mihi nunc seriò ludendum est: volo tamen priùs te vicissim admŏnēre. *R.* O quàm gratum mihi fecĕris! *Q.* Nonne tu dixisti haec verba: *Dubius est ludi eventus?* *R.* Fateor me dixisse; (8) sed praemunīvi. *Q.* Quomŏdo istud intellĭgis? *R.* Addĭdi enim haec tria verba, *Ut vulgo dicĭtur.* *Q.* O astūtam vulpeculam! os occlūsisti mihi. Sed haec inter nos sine odio aut malevolentia dicta sint. *R.* Novit Deus utriusque anĭmum. *Q.* Est enim ille solus cordium scrutātor. Sed quid tu? vis hic solus otio torpescĕre? *R.* Cogĭto quo lusu me exerceam. *Q.* Quasi verò sit diutiùs cogĭtandum. Age, sequĕre me, dabo tibi mutuo juglandes. *R.* Amīcè nunc loquĕris: sed quando reddam. *Q.* Ad Calendas Graecas, si non potes citiùs. *R.* O festīvum caput! Eāmus.

(1) Quasi verò tibi servare debuerim.] *As though, I warrant, I were obliged to keep them for you.* (2) Non sic intelligo: sed quaero, quid feceris,] iis, *or* de iis *seems to be wanting. I do not mean so; but I ask what you have done with them.* (3) Non poteras perdere nisi duodecim.] *You could lose but twelve.* (4) Quod si sors tulisset.]. *And if luck had served. If you had had luck.* (5) Abi, nunquam rem facies.] *Away, you will never make an estate, (never thrive.)* (6) Excidit mihi sic loqui more Ethnicorum.] *A pagan expression slipped from me (escaped me.)* (7) Nempe.] *For. For why?* (8) Sed praemunivi.] *But I guarded; I fenced it from any objection.*

COLLOQUIUM XLI.

ARGUMENTUM. *Invitātur ad lusum quidam: At ille studium praefert lusui.* Exemplum rarum puĕri studiōsi. Omnia tempus habent. Utendum remissiōnibus in tempŏre.

Rufus, Stephanus.

(1) QUA de re sic elātus es laetitiâ? *S.* Pater meus advēnit modò. *R.* Quid mea refert? *S.* Immo plurimum, quia nobis impĕtrāvit ludendi veniam. *R.* (2) Ain' tu? *S.* Vide puĕros jam ludentes in area. *R.* (3) Ludant sanè alii: ego studēre malim quàm ludĕre. *S.* Nec minùs ego, sed in tempŏre. Nam, ut est in proverbio, *Omnia tempus habent.* Unde et nos rectè monet Cato noster:

Interpōne tuis interdum gaudia curis:
Ut possis anĭmo quemvis sufferre labōrem.

R. Vera sunt quae dicis, fateor: sed intĕrim omitte me, ut seriò studeam. *S.* (4) Per me studeas licet: nihil impedio: at ego hac utar occasiōne. *R.* Utĕre sanè.

(1) Qua de re sic elatus es laetitiâ?] *What is the reason you are so transported with joy?* (2) Ain' tu?] *Say you so?* (3) Ludant sanè alii.] *Let others play, with all my heart.* (4) Per me studeas licet: nihil impedio.] *You may study for all me: I do not hinder you.*

COLLOQUIUM XLII.

ARGUMENTUM. *Stephănus et Torquātus parant se ad ludendum pila palmaria.*

Stephanus, Torquatus.

(1) IMPETRĀSTIS ludendi facultātem? *T.* Impetrāvĭmus. *S.* Ad quod usque tempus? *T.* Ad coenam usque. *S.* Qui dedērunt versus? *T.* Primi et secundi. *S.* Quid caeterae classes? *T.* Primus quisque decurio

trium proximārum classium pronunciāvit unam è sacris literis sententiam. S. Nonne precāti estis, ut solēmus? T. Precāti, (2) et quidem praesente ludimagistro: tu verò ubi eras? S. Fuĕram domum à matre accersītus. T. Nunc igĭtur, quid agĕre cogĭtas? S. Ludĕre sesquihōram, deinde ad studium me recĭpĕre. T. Vin' tu ut tibi sim collūsor? S. (3) Quidni velim? T. Quo lusu nos exercēbĭmus? S. Nullus est mihi jucundior pilâ palmariâ. T. (4) Nec mihi quidem. S. Visāmus igĭtur an caetĕri (5) partes sortīti sint: nam si soli ludĕrēmus, minus esset voluptātis. T. (6) Visāmus sanè.

(1) Impetrâstis ludendi facultatem?] *Have you got leave to play?* (2) Et quidem praesente ludimagistro.] *And in presence of the master too.* (3) Quidni velim.] *With all my heart.* (4) Nec mihi quidem.] Est ullus jucundior so. *Nor to me, I am sure.* (5) Partes sortiti sint.] *Have taken (chosen) sides.* (6) Visamus sane.] *Come on, let us go see.*

COLLOQUIUM XLIII.

ARGUMENTUM. *Non solum nobis nati sumus, sed alius alium sollicĭte curāre debet in tempŏre.* Exemplum tempestīvae admonitiōnis.

Vincentius, Torquatus.

QUID cogĭtas, Torquāte? T. Cave tibi, obsĕcro. V. Quid mihi cavēbo? T. Ne in morbum incĭdas. V. Qua ex causa. T. Ex nĭmia lusûs intemperantia. V. Unde appāret pericŭlum? T. Quia (1) totus aestuas, totus sudōre mades. V. Rectè et in tempŏre admŏnes: profectò non sentiēbam. T. Desiste, si me audis. V. Audio verò libenter, ac (2) tibi morem gero: quis enim respuat tam fidēle consilium? T. Deterge faciem sudariŏlo, et (3) indue te celerĭter: (4) ne subĭtum frigus contrăhas. V. Habeo tibi gratiam, nam ferè morbis sum obnoxius. T. Quid est causae? V. Infirmĭtas meae valetūdĭnis: vides enim quam imbecillo sim corpŏre. T. Tanto magis debes tibi cavēre. V. Is

probè novi: et parens uterque me monet saepissĭmè: sed (5) quid agas? natūrâ proni sumus in nostram perniciem. *T.* O mi Vincenti, non est voluptāti serviendum, sed temperantiâ valetūdĭni consŭlendum. *V.* Est in promptu carmen Catōnis in eam sententiam. *T.* (6) Teneo. (7) Sed de his aliàs. Jam satis indūtus es: non est quòd hîc morēre diutiùs. *V.* Vale, Torquāte, monĭtor amicissĭme. *T.* (8) Vin' tu ut domum te dedūcam? *V.* Nihil opus est deductiōne: ego bellè me habeo, Dei beneficio. *T.* Mi Vincenti, cura ut valeas.

(1) Totus aestuas, totus sudore mades.] *You are all of a heat, you are all wet with perspiration.* (2) Tibi morem gero.] *I do as you advise me.* (3) Indue te.] Vestibus *sc. Put on your clothes.* (4) Ne subitum frigus contrahas.] *Lest you should catch (take) cold suddenly.* (5) Quid agas? *What is to be said? What can a man do?* (6) Teneo.] *I remember.* (7) Sed de his aliàs.] Fabulemur *sc. But of this another time.* (8) Vin' tu ut domum te deducam?] *Would you have me see you home (go along with you home?)*

COLLOQUIUM XLIV.

ARGUMENTUM. *Ob negotium lusus praetermissus.* Exemplum diligentiae.

Vincentius, Augustinus.

CUR hodie non lusisti nobiscum? *A.* (1) Non erat ludendi spatium. *V.* Quid habēbas negotii? *A.* Non absolvĕram pensum meum. *V.* Quod pensum? *A.* (2) Dimidium exemplāris restābat mihi perscribendum. *V.* Perfecistīne. *A.* Perfēci. *V.* Laudo tuam diligentiam: ludes aliàs otiōsè. *A.* Quum voluĕrit Deus. *V.* Rectè dicis. Nam absque voluntāte ejus fiĕri nihil potest.

(1) Non erat ludendi spatium.] Mihi *sc. I had no time to play. I was not at leisure to play.* (2) Dimidium exemplāris restabat mihi perscribendum.] *I had half a copy left to write out.*

COLLOQUIUM XLV.

ARGUMENTUM. *Duo ad tonsōrem euntes colloquuntur.* Nemo gaudet se adiri intempestīvè.

Cornelius, Cyprianus.

QUONAM is tam celerĭter? *Cy.* (1) Ad tonsōrem. *Cor.* Ego quoque unà tecum. *Cy.* Rogâsti veniam? *Cor.* Non rogāvi, sed tantisper exspecta me dum eo rogātum. *Cy.* Festīna igĭtur. *Cor.* (2) Mox redièro. Redii; eāmus nunc jam. *Cy.* Quo vultu te praeceptor accēpit? *Cor.* (3) Hilări sanè. *Cy.* Eōdem me quoque accēperat. *Cor.* Non solet irasci nobis, nisi illum adeāmus intempestīvè. *Cy.* (4) Quotusquisque id non aegrè fert? *Cor.* Etiam nos, qui puĕri sumus saepiùs irascĭmur condiscipŭlis, cum studia nostra, (5) quantulăcunque sunt, interpellant. Sed jam desinămus: (6) optĭmè, tonsōrem ante officīnam video. *Cy.* Euge, nulli sunt igĭtur exspectantes: (7) ita fiet ut minùs diu morēmur.

(1) Ad tonsorem.] *To the barber.* (2) Mox redièro.] *I shall be back again in a moment.* (3) Hilari sanè.] *With a very pleasant one.* (4) Quotusquisque id non aegrè fert?] *Where is the man that does not take that ill?* (5) Quantulacunque sunt.] *How trifling soever they are.* (6) Optimè.] *Very à propos.* (7) Ita fiet ut minùs diu moremur.] *So we shall tarry the less while.*

COLLOQUIUM XLVI.

ARGUMENTUM. *Docti adolescentis colloquium cum puĕro mediocrĭter provecto.* Admonitio ad praestandum mutuas opĕras. Precātio. Quid puĕris agendum, quum manè surrexĕrint. Deus agnoscendus est adjūtor. Spes certa in Deo nemĭnem frustrātur. Philosŏphi Ethnĭci multa verbo Divīno consentanea dixĕrunt.

Emeritus, Ezechiel.

QUOTA horâ surrexisti hodie? *Ez.* Paulò ante quintam. *Em.* Quis te expergefēcit? *Ez.* Nemo. *Em.*

(1) An caetĕri jam surrexĕrant? *Ex.* Nondum. *Em.* Non ivisti illos excĭtātum? *Ex.* Non ivi. *Em.* Quamobrem? *Ex.* Nescio, nisi quia non putābam illud ad me pertinēre. *Em.* An non te illi excĭtant interdum? *Ex.* Immo saepissĭmè. *Em.* Debuisti igĭtur simĭlĭter facĕre. *Ex.* Debui, fateor. *Em.* Memento igĭtur, ut posthac facias. *Ex.* Meminĕro, Deo juvante. *Em.* Sed tu, quid fecisti ex quo surrexisti è lecto? *Ex.* Primùm flexis genĭbus precātus sum Patrem coelestem, in nomĭne Filii ejus Domini nostri Jesu Christi. *Em.* Factum bene. Quid postea? *Ex.* Deinde ornāvi me, et curāvi corpus mediocrĭter, ut Christiānum decet: postrēmò ad quotidiāna studia me retŭli. *Em.* Si perges sic facĕre, ne dubĭtes quin Deus tua juvet studia. *Ex.* Adhuc me semper juvit, (2) quae est ejus benignĭtas, nec me, ut spero, derelinquet. *Em.* Rectè loquĕris: nec ille spem tuam frustrābĭtur. *Ex.* Anno superiōre didĭci in Catōne, *Spem retĭne, spes una homĭnem* (3) *nec morte relinquit.* *Em.* Quòd retinuĕris, bene fecisti: est enim egregia sententia, et homĭne Christiāno digna. *Ex.* Atqui auctor ejus libri non fuit Christiānus. *Em.* Non fuit: certa res est. *Ex.* Unde igĭtur sumpsit tot pulchras sententias? *Em.* Maximè ex philosŏphis Ethnĭcis. Nam et ipsi Divĭno Spirĭtu illuminăti, plurĭma dixērunt quae sunt verbo Dei consentanea, quod tu quoque vidēre aliquando potĕris, si literārum studium prosĕquāre. *Ex.* Ego prosĕquar, ut spero, dummŏdo ipse Deus det patri meo vitam longiōrem. *Em.* Precāre diligenter et ex anĭmo, ut illud contingat. *Ex.* Quotidie id precor saepe. *Em.* Det tibi Domĭnus Deus in omni opĕre bono perseverantiam. *Ex.* Quod mihi optas idem tibi precor: et gratias ago, quòd me tam fraternè monuĕris.

(1) An caeteri jam surrexerant?] *Were the rest then up?* *Were the rest got up then?* (2) Quae est ejus benignitas.] *Such is his goodness.* (3) Nec morte.] *Not even at the point of death.* Nec *for* ne quidem

COLLOQUIUM XLVII.

ARGUMENTUM. *Admonĭtus monitōrem vicissim monet.* Suspectus cave sis, ne sis miser omnĭbus horis: Nam timĭdis et suspectis aptissĭma mors est. In suspiciōsos.

Henricus, Hermes.

Cur (1) solus rides? *Her.* Quid tua? *H.* Quia fortasse rides me. *Her.* Unde tibi orta est ista suspicio? *H.* Quia malus es. *Her.* Omnes quidem mali sumus: at ego te pejor non sum. Nemo igĭtur ridet, nisi alĭquem irrideat? *H.* Non sic intellĭgo: sed qui solus ridet, ut saepe audīvi, aut stultus est, aut alĭquid mali cogĭtat. *Her.* Ista sententia cujus sit, nescio: sed cujuscumque sit, non est perpetuò vera: tamen admonitiōnem tuam in bonam partem accĭpio: teque moneo (2) vicissim, ut caveas suspiciōsus esse: *Nam timĭdis et* (3) *suspectis aptissĭma mors est*, ut est in morāli nostro carmĭne. *H.* Memĭni: boni tamen consŭlo admonitiōnem tuam.

(1) Solus.] *To yourself.* (2) Vicissim.] *Again. In my turn.* (3) Suspectis.] *Suspicious persons. For* suspiciosis, *or* suspicacibus.

COLLOQUIUM XLVIII.

ARGUMENTUM. *Israel Josuam monet, ne sit curiōsus aliēnārum rerum percontātor.* Horatius. Percontatōrem fugĭto: nam garrŭlus idem est: Nec retĭnent patŭlas commissa fidelĭter aures. Exemplum in percontatōres.

Israel, Josua.

Unde venis? *Jo.* Domo. *Is.* Quid agĭtur domī vestrae? *Jo.* Nihil tua refert. *Is.* Fateor, sed familiāres sic rogāre ferè solēmus, perinde quasi rogēmus ut valētis? quomŏdo se vestrae res habent? *Jo.* De re al nimium percontāri non decet. *Is.* Taceo: sed vi

mihi (1) pro aetate nimis sapĕre. *Jo.* Nihil novum dico: id audīvi saepe. *Is.* Ego quoque (2) non semel audīvi. *Jo.* Cur ergo non utĕris? *Is.* Quia non semper in mentem venit. *Jo.* Immo, quia tu es percontator: (3) quae res non sine causa datur vitio. *Is.* Habeo gratiam, quòd me adeò amicè moneas: posthac, adjuvante Deo, (4) cavēbo ineptus esse. *Jo.* Ita paulatim sapies.

(1) Pro aetate.] *For (considering) your age.* (2) Non semel.] Tantum *sc.* *Many a time.* (3) Quae res non sine causa datur vitio.] *A thing that is blamed not without reason.* (4) Cavebo ineptus esse.] *I shall avoid being impertinent. I shall take care not to be troublesome.*

COLLOQUIUM XLIX.

ARGUMENTUM. *Lambertus cum Leonardo mictum ire cupiens, confabulatiōnis ergò ab eò reprehendĭtur.*

Lambertus, Leonardus.

VIS venire mictum? *Le.* Satis otiōsè minxi. *L.* Eamus ùnà, quaeso, ut parum fabŭlēmur. *Le.* Tace, inepte, nisi vis accūsāri: non est fabŭlandi tempus. Nonne debuisti mejĕre quum jentarētur? *L.* Debui; sed oblītus sum. *Le.* Ito igitur solus cum bona venià praeceptōris: nec sis posthac tam obliviōsus. *L.* Parēbo tibi, et meminĕro.

COLLOQUIUM L.

ARGUMENTUM. *Marcus officium petit a Menandro: hic occupatiōnem causātus, belle denĕgat. Alter non urget ulterius.* Exemplum modestiae, tum in petendo, tum in denegando.

Marcus, Menander.

VISNE mihi descrībĕre praelectiōnem? *Men.* (1) Cur non habes? *M.* Quia hesterno die fui occupātus. *Men.*

Accipe librum meum, et describe. *M.* Non ignoras me (2) lentius scribere: et tu citius totum descripseris, quam ego quatuor aut quinque versicŭlos. *Men.* Quaere tibi alium scriptōrem: (3) nunc ego tibi non possum operam dare. *M.* Cur non? *Men.* Est mihi aliud negotium, idemque pernecessarium. *M.* (4) Nolo te urgēre, nec possum quidem: sed saltem commŏda tuum codĭcem. *Men.* Accĭpe, utĕre, ut libet, modò ne abutāre. *M.* (5) Nihil est quod hic vereāris.

(1) Cur non habes?] Descriptam *sc.* *Why have you not written it out yourself?* (2) Lentius.] Solito *sc.* *Slow. Slower than ordinary.* (3) Nunc ego tibi non possum dare operam.] *At present I cannot serve you.* (4) Nolo te urgere, nec possum quidem.] *I am unwilling to press you, nor indeed can I.* (5) Nihil est quod hic verearis.] *You need not fear that. You have no reason to fear in this point.* Nihil causae est própter quod, &c.

COLLOQUIUM LI.

ARGUMENTUM. *Officium promittitur amici absentis nomine.*

Obertus, Orontius.

Quando rediturus est Blasius? *Or.* (1) Non certò scio: fortasse die crastino: sed cur istud rogas? *O.* Quia secum abstŭlit catalŏgum; et praeceptor irascētur, si nemo sit qui recĭtet. *Or.* Relinque mihi istam curam: habeo (2) catalŏgi exemplum. *O.* Recĭtābis igĭtur? *Or.* Recĭtābo. *O.* Bene facies; et noster Blasius (3) refĕret gratiam, (4) si qua se offert occāsio.

(1) Non certò scio.] *I do not know for certain (positively.)* (2) Catalŏgi exemplum.] *A copy of the catalogue.* (3) Referet gratiam.] *Will requite the obligation.* (4) Si qua se offert occasio. *If any occasion (whenever any opportunity) offers.*

COLLOQUIUM LII.

Argumentum. *Pecuniam quæ adfert, nuncium ... vulgi opinione jucundissimum.* Reprehensio, libera, inter familiares. Evangelium, id est, gratia Dei à Christo nunciata. Cur Evangelio non omnes credant.

Valerius, Vincentius.

Frater tuus venitne Lugdūno? *Vin.* Jam venit heri ante meridiem. *V.* Nihilne literārum tibi attulit? *Vin.* Nihil. *V.* Quid igĭtur nunciāvit? *Vin.* Prospĕra omnia. *V.* De patre quid narrat potissĭmùm? *Vin.* (1) Ait illum, Dei beneficio, jam planè febri carēre, et paulātim convalescĕre. *V.* Gaudeo sanè, Deumque precor, ut pristĭnam valetūdĭnem brevi recupĕret: sed cur ille, (2) ut solet, nihil ad te scripsit? *Vin.* (3) Negat frater eum potuisse scribĕre. *V.* Quamobrem? *Vin.* Quia nondum satis erat confirmātus. *V.* (4) Nihil mirum, quum tamdiu tam gravĭter aegrotāvĕrit. Sed ille nihil ad te misit? *Vin.* Immo pecūniam. *V.* Euge, nullus est jucundior nuncius. *Vin.* Ita aiunt. *V.* Tu verè sic respondes, quasi fabŭlam audias. *Vin.* (5) Quin pejus audio. *V.* Quidnam? *Vin.* Merum mendācium. *V.* Egŏne mentītus sum? *Vin.* Non dico te esse mentītum; sed falsum dixisti. *V.* Ego (6) quid dicas non intellĭgo. *Vin.* (7) Dabo opĕram ut intellĭgas. *V.* Obsĕcro te. *Vin.* Si nullus est jucundior nuncius, quàm de allāta nobis pecūnia, quid ergo est Evangelium Christi? quis est jucundior nuncius, quàm gratia Dei, quam Christus attŭlit nobis per Evangelium. *V.* Fateor nihil esse jucundius Evangelio, (8) iis duntaxat, qui credunt ei, quique id ex animo amplectuntur. *Vin.* Equĭdem sic intellĭgo. *V.* At ego loquēbar de humānis et terrēnis rebus: tu verò statim ad coelum ascendisti. *Vin.* Ita solent boni concionātōres. *V.* Non putābam te esse Theolŏgum tam acūtum. *Vin.* Nihil dixi, nisi quod est (9) tritum et in medio posĭtum. *V.* Utĭnam illud adeò vulgāre et protrītum foret,

ut omnes in Christum credĕrent. *Vin.* Nunquam credent omnes. *V.* Quid prohĭbet? *Vin.* Quia multi sunt vocāti, pauci verò electi: sicut Chrīstus ipse testātur. *V.* Sed (10) ne te diutius teneam; (11) potesne facĕre ut fratrem tuum paucis convĕniam? *Vin.* Vix possum. *V.* Quid ita? *Vin.* Nam habet à patre nostro (12) mandāta plurĭma, in quibus curandis (13) totus est occŭpātus. *V.* Nonne coenābit apud vos? *Vin.* Coenābit, opīnor. *V.* Ibo igitur sub horam coenae. *Vin.* Veni, precor; et (14) eâdem opĕrâ nobiscum coenābis. *V.* Non recūso. *Vin.* Intĕrim vale: sed fac memĭnĕris adesse tempŏre. *V.* Quotâ horâ? *Vin.* Ante sextam. *V.* Hora est mihi (15) commŏdissĭma.

(1) Illum jam plane febri carere.] *That he is quite free from fever. That his fever has quite left him.* (2) Ut solet.] Scribere so. (3) Negat frater eum potuisse scribere.] *My brother says he was not able to write.* (4) Nihil mirum.] *No wonder. It is in no wise (in no degree) wonderful, since, &c.* (5) Quin pejus audio.] *Nay, I hear that which is worse.* (6) Quid dicas.] *What you mean.* (7) Dabo operam ut intelligas.] *I will endeavour to make you understand.* (8) Iis duntaxat.] *To such at least.* (9) Tritum et in medio positum.] *Common and ordinary (known to every body.)* (10) Ne te diutius teneam.] *Not to detain you any longer (too long.)* (11) Potesne facere ut fratrem tuum paucis conveniam?] *Can you help me to a word or two with your brother?* (12) Mandata plurima.] *A great many things in charge.* (13) Totus occupatus.] *Wholly taken up.* (14) Eâdem operâ.] *At the same time.* (15) Commodissima.] *Very convenient.*

COLLOQUIUM LIII.

ARGUMENTUM. *Longa insinuatiōne petĭtur mutuo in futurum pecunia: ea statim promittĭtur.* Exemplum astutiae; item anĭmi prompti ad bene merendum.

Daniel, David.

ABIITNE pater tuus? *Dav.* Abiit. *D.* Quotâ horâ? *Dav.* Primâ pomeridiānâ. *D.* Quid dixit tibi? *Dav.*

Multis verbis monuit me, ut diligenter studērem. *D.* Utinam sic facias. *Dav.* Faciam, Deo juvante. *D.* Ecquid pecūniae dedit tibi? *Dav.* Dedit, ut ferè sōlet. *D.* Quantum? *Dav.* Nihil ad te. *D.* Fateor: sed tamen (1) quid facies istâ pecuniâ? *Dav.* Emam chartam et alia, quae mihi sunt usui. *D.* Quid si amisĕris? *Dav.* Aequo animo ferendum erit. *D.* Quid si forte eguĕro? dabisne mihi mutuo? *Dav.* Dabo, (2) et quidem libenter. *D.* Habeo tibi gratiam.

(1) Quid facies istâ pecuniâ?] De *ea.* *What will you do with that money?* (2) Et quidem libenter.] *And that very freely too.*

COLLOQUIUM LIV.

ARGUMENTUM. *Ab amīco quidam mutuo assem impĕtrat. Obiter mentio fit de providentia Dei.*

Ennius, Eustatius.

QUANTUM habes pecūniae? *Eust.* Assem cum semisse. Tu verò? *En.* Non tantum. *Eust.* Quantum igitur? *En.* Unĭcum assem. *Eust.* Vis mihi dare mutuo? *En.* Est mihi opus. *Eust.* In quem usum? *En.* Ad emendam chartam. *Eust.* Hodie reddam tibi. *En.* Addendum fuit, Deo juvante. *Eust.* Sic docet praeceptor ex verbo Dei: sed non possum assuescĕre. *En.* Fac assuescas. *Eust.* Quomŏdo id fiet? *En.* Si saepe cogĭtas, (1) nos à Deo sic pendēre, ut nihil possĭmus sine ejus auxilio. *Eust.* Bonum mihi das consilium. *En.* Quale mihi dari velim. *Eust.* Sed, ut ad propositum redeāmus, dabis mihi mutuo istum assem? *En.* Miror te mutuo petĕre, qui plus habes quàm ego. *Eust.* Est quidam scholastĭcus hâc transiens, (2) qui librum venālem ostentat. *En.* Quid tum? *Eust.* Cupiēbam emĕre, quia (3) viliùs indĭcat quàm noster bibliopōla. *En.* Accipe; sed quaeso unde tam citò reddes? *Eust.* A coena ibo domum ut à patre petam. *En.* Quid si

dare nollet? *Eust.* (4) Nihil cunctābitur quum librum ostendĕro.

(1) Nos a Deo sic pendere, ut nihil possimus (facere *sc.*) sine ejus auxilio.] *That we so depend upon God, that we can do nothing without his aid.* (2) Qui librum venalem ostentat.] *That offers a book to sale.* (3) Vilius indicat.] *He asks less for.* (4) Nihil cunctabitur.] *He will make no scruple.*

COLLOQUIUM LV.

ARGUMENTUM. *Forestus a Frederīco quinque asses mutuo petit: solum duos obtĭnet.*

Forestus, Fredericus.

POTESNE mihi mutuo dare aliquantum pecūniae? *Fr.* Quantum petis? *Fo.* Quinque asses, (1) si tibi est commŏdum. *Fr.* Non tot habeo. *Fo.* Quot igĭtur? *Fr.* (2) Tantùm quatuor. *Fo.* Bene sanè; da mihi istos quatuor. *Fr.* Dabo, si vis, dimidium. *Fo.* Cur non totum? *Fr.* Quia sunt mihi (3) opus duo. *Fo.* Da igĭtur duos, quaeso. *Fr.* Sed tibi non sufficient. *Fo.* Petam ab aliquo alio. *Fr.* Accipe igitur hos duos. Quando reddes? *Fo.* Die, ut spero, Sabbăti, quum pater ad forum venĕrit. *Fr.* Esto igitur memor. *Fo.* Ne timeas.

(1) Si tibi est commodum.] *If it stands with your convenience.* (2) Tantum quatuor.] *But four.* (3) Opus.] *For* Necessarii.

COLLOQUIUM LVI.

ARGUMENTUM. *Invītat Sylvium ad jentandum Stephănus.* Exemplum convictûs, obedientiae et studii.

Stephanus, Sylvius.

Vis jentāre mecum? *S.* Non habeo jentacŭlum. *St.* Quid non attulisti? *S.* Ego domi jentavĕram. *St.*

Idne semper facis? S. Minimè: sed quia (1) bene mane surrexĕram, sic matri placuit me tractāre. St. Prosit tibi: ego igĭtur solus jentābo. S. Et ego intĕrim studēbo.

(1) Bene mane.] *Early in the morning. Very early.*

COLLOQUIUM LVII.

Argumentum. *Theophĭlus et Thomas de prandii horis inter se collŏquuntur; ille matūrius ait se prandēre, hic seriùs, idque propter patrem e curia expectandum, eādemque de causa psalmōrum cantiōni interesse non solēre.* Modus servandus. Offensiōnes mutuò remittendae.

Theophilus, Thomas.

Quando vis prandēre? *Tho.* Ego jam prandi. *T.* Quotâ horâ? *Tho.* Sesquioctāvâ? *T.* Tam mane igĭtur prandētis? *Tho.* Sic ferè solēmus in aestāte: vos autem? *T.* Non prandēmus ante sesquidecĭmam, interdum (1) ab undecĭma. *Tho.* Papae! cur non citiùs? *T.* Expectandus est pater dum è curia rediĕrit. *Tho.* Tu igitur non potes adesse aulae in cantiōne psalmōrum. *T.* Raro admŏdum intersum. *Tho.* Quomŏdo excusāris? *T.* Exemptus sum illo munĕre. *Tho.* Quis te exēmit? *T.* Didascălus, patris mei monĭtu. *Tho.* Ergŏne omnes senātōrum filii habent ejusmŏdi privilegium? *T.* Habent, modò patres jubeant. *Tho.* Nonne mater posset tibi dare prandium ante redĭtum patris è senātu? *T.* Posset quidem; sed pater vult à me expectāri. *Tho.* Quamobrem? *T.* Quia (2) sic illi placet. *Tho.* Nunc mihi tacendum est. Os enim mihi occlusisti. *T.* Cur tu es tam curiōsus percontātor? *Tho.* Puer sum; et puĕri semper cupiunt aliquid scire novi. *T.* Fateor; sed est modus in rebus, ut praeceptor nos saepe docet. *Tho.* Ergo discedāmus, ut te pransum confĕras. *T.* Ignosce, quaeso, si qua in re te offendĕrim. *Tho.* Ego abs te idem peto; ego, inquam,

[illegible], qui te offendere potui loquacitate meâ, sed imprudens, nihil mali cogitans.

(1) Ab undecima.] *After eleven.* (2) Sic illi placet.] *This is his pleasure.*

COLLOQUIUM LVIII.

ARGUMENTUM. *De carnium differentia, et beneficiōrum Divinōrum agnitiōne.* Mendacium vitandum est. Christus verĭtas. Christiāni sunt filii Dei et Christi fratres. Carĭtas in paupĕres.

Aurelius, Augustinus.

QUID tibi dedit mater in merendam? *Aug.* Vide. *A.* Caro est: sed quaenam? *Aug.* Bubŭla. *A.* Utrûm recens, an salsa? *Aug.* Est bubŭla salīta. *A.* Utrùm pinguis, an macra? *Aug.* Eho inepte, non vides macram esse? *A.* Annon malles esse vitulīnam aut vervecīnam? *Aug.* Utrăque bona est; sed in omni genĕre sapit mihi haedīna, praesertim assa. *A.* Hem delicatŭle, (1) jamne palātum tam doctum habes? *Aug.* Dico ut sentio: non enim est mentiendum. *A.* Absint à nobis mendācia. Sumus enim filii Dei, et Christi fratres, qui est ipsa verĭtas, ut ipse, de se loquens, testātur. *Aug.* (2) Sed ad rem. (3) Suillâ quoque vescor libenter modĭco sale aspersâ, et bene coctâ. *A.* O mirificam Dei gratiam, qui dat nobis tot opsoniōrum genĕra, et tam bona! *Aug.* Quot putas esse hac in urbe paupĕres, qui solo pane hordeāceo victĭtant, (4) neque tamen ad saturĭtātem? *A.* Non dubĭto multos esse, (5) in tanta praesertim annōnae carĭtāte. *Aug.* Ităque nos in tanta bonārum rerum copia, quantas Deo gratias agĕre debēmus? quas laudes illi dicĕre? *A.* Ejus igĭtur beneficia magnificè ubique praedicēmus: atque intĕrim precēmur, ut paupĕrum suōrum misereātur inopiae. *Aug.* Utĭnam ipse corda nostra suo spirĭtu ad eam rem penĭtus afficiat. *A.* Ita precor.

(1) Jamne palatum tam doctum habes?] *Are you so dainty-mouthed already?* (2) Sed ad rem.] Ut redeamus

sc. *But to come to the purpose.* (3) Suillâ quoque vescor libenter.] *I like pork, too, very well.* (4) Neque tamen ad saturitatem,] *And have not enough of that either.* (5) In tanta praesertim annonae caritate.] *Especially now, corn is so dear.*

COLLOQUIUM LIX.

ARGUMENTUM. *De pŭero contra edictum regium in foro pira emente.*

Barbatus, Benedictus.

UNDE venis? *Be.* A foro. *B.* Quis te illuc misĕrat? *Be.* Mater. *B.* Quid egisti in foro? *Be.* Emi pira. *B.* Nescis nobis vetĭtum esse emĕre fructus aliquos? *Be.* Quis illud ignōrat? nam dictum est palàm in urbe. *B.* Quî igĭtur ausus es emĕre pira? *Be.* Mater dedĕrat mihi sextantem, ut mihi emĕrem merendam. Quid mali feci, si parui matri?

COLLOQUIUM LX.

ARGUMENTUM. *Interrogatiuncŭlae de morbo.* Deus est medicōrum princeps.

Dignus, Dolobella.

QUID egisti per hos quindĕcim dies? *Do.* Ministrâvi matri, quae gravĭter aegrōtābat. *Di.* Ain' tu? *Do.* Sic est profectò. *Di.* Quo labōrābat morbo? *Do.* Febri tertiānâ. *Di.* An convaluit? *Do.* Paulātim convalescit, gratia Deo. *Di.* Quis eam sanāvit? *Do.* Medicōrum summus. *Di.* Quis ille? *Do.* Ipse Deus. *Di.* De hoc nihil dubĭto: sed cujus operâ? *Do.* Domini Sarasini. *Di.* Is habētur maxĭmi nomĭnis in medicinae professiōne. *Do.* Id quotidie probant egregiae curatiōnes ejus. *Di.* Quibus remediis utebātur in curandâ matre tua? *Do.* Medicamentis. *Di.* Satis istud intelligo etiam te tacente: sed dic planè quae fuĕrunt ista medicamenta? *Do.* Sine me aliquantisper recordāri.

Di. Sine, dum tandem quae reminiscĕris. *Do.* Duo tantùm nomĭna mihi occurrunt, clystēres et potiōnes. *Di.* Quid ista confĕrunt? *Do.* Eho inepte, ita rogas, (1) quasi ego medicinae opĕram dedĕrim? Itàque si cupis ampliùs scire, quaere tute ipse ab iis potiùs qui ista profitentur, hoc est, à medĭcis et pharmacopōlis. *Di.* Ne mihi succenseas, oro. *Do.* Cur tu es adeò curiōsus? *Di.* (2) Ut addiscam semper alĭquid. *Do.* At (3) vide intĕrim ne vocēris percontātor. *Di.* (4) Audi tamen item pauca. *Do.* Loquĕre. *Di.* Quamdiu aegrōtāvit mater? *Do.* Ferè duas hebdŏmădas. *Di.* Interea ubi erat pater? *Do.* Profectus erat Lugdūnum ad mercātum. *Di.* Sed tu, quâ horâ rediisti in gymnasium? *Do.* Hodie mane. *Di.* Dedisti excusatiōnem praeceptōri? *Do.* Dedi. *Di.* Quid tibi respondit? *Do.* Factum bene, inquit. Tu verò, ubi eras? *Di.* Hesterno die rus ivĕram cum patruo. *Do.* Age, videāmus quid simus reddituri horâ secundâ. Nam ego quodammŏdo nunc novus sum discipŭlus.

(1) Quasi ego medicinae operam dederim.] *As though I studied physic (were a physician.)* (2) Ut addiscam semper aliquid.] *That I may always learn something that I did not know before. That I may still learn something new.* (3) Vide.] *Take care.* (4) Audi tamen item pauca.] *Nevertheless hear me a word more.*

COLLOQUIUM LXI.

ARGUMENTUM. *Ernestus Eudoxo aegrōtanti suadet, ut quiescat. Paret Eudoxus.*

Ernestus, Eudoxus.

Quid tristis es, Eudoxe? *Eu.* Aegrŏto. *E.* Quid morbi est? *Eu.* Haud scio. *E.* Sed tamen estne grăvis morbus? *Eu.* Non admŏdum, gratia Deo. *E.* Quidnam tibi dolet? *Eu.* Caput. *E.* Quid? totumne caput? *Eu.* Non certè. *E.* Quae pars igitur? *Eu.* Nescio nomen. *E.* Estne vertex? *Eu.* Non est. *E.*

Quid ergo? utrùm sinciput, an occiput? *Eu.* Haec est pars anterior. *E.* Est ergo sinciput. *Eu.* Quid igitur faciam? *E.* Quiesce bene: mox sanus eris. Sic enim à matre accēpi, (1) nullum esse praesentius remedium capitis dolōribus, quàm quiētem. *Eu.* At varii sunt morbi capitis. *E.* Et varia fortasse remedia; sed quid est facilius quàm id tentāre, quod dixi tibi? *Eu.* (2) Experiri quidem, nihil, ut spero, nocēbit. Sed ubi quiescam? *E.* Domi vestrae in lecto. *Eu.* Mater non sinet. *E.* Immo, si dixĕris te aegrōtāre. *Eu.* Atqui me putābit simŭlāre. *E.* Fiĕri potest: sed (3) quid dubitas pericŭlum facĕre? *Eu.* Bonum consilium. *E.* Utĕre, si vis. *Eu.* Faciam profectò. *E.* (4) Enimvērò, si sapis. *Eu.* Sed unum restat. *E.* Quid est? *Eu.* Impētranda est à praeceptōre venia. *E.* Adi, et pete. *Eu.* Quid si nolit dare? *E.* Immo facillĭmè. *Eu.* Quî scis illud? *E.* Quia satis est credŭlus nobis; (5) nisi qui aliquoties illum fefellērunt. *Eu.* Nunquam (6) sciens illum fefelli. *E.* Ito igitur (7) fidenter. *Eu.* Nunc eo. *E.* Sed heus, priùs medĭtāre quid sis dictūrus, ne fortè loquendo haereas. *Eu.* Bene mones? non accēdam imparātus.

(1) Nullum esse praesentius remedium.] *That there is not a more effectual remedy. That there is no presenter (surer) remedy.* (2) Experiri quidem nihil nocebit.] *It will do no harm to try at least.* (3) Quid dubitas periculum facere?] *Why do you scruple (make a difficulty) to try it?* (4) Enimvero, si sapis.] *Certainly, if you are wise.* (5) Nisi qui.] Illis, &c. *Unless to such as.* (6) Sciens.] *To my knowledge. Designedly.* (7) Fidenter.] *Confidently. With assurance.*

COLLOQUIUM LXII.

ARGUMENTUM. *De frigŏris acerbĭtāte et hypocausti incommŏdo.*

Fabianus, Fortunatus.

Quò nunc is? *For.* In hypocaustum. *F.* (1) Quid ita? *For.* Hoccine rogandum est? non frigus sentis?

F. (2) Quotusquisque nunc non sentiat quum adeo sit acerbum? sed ego malim me in culina calefacere. *For.* Atqui praeceptor vetuit. *F.* Non ignōro; sed rogabo veniam. *For.* Cur non vis in hypocausto calefiĕri? *F.* Vapōres clibăni (3) tentant mihi caput, (4) quod alioqui infirmum satis habeo: unde fit, (5) ut facilè ex capite labōrem. *For.* Ego quoque sic aliquando fui, sed paulatim assuefēci me ad ferenda hypocausti (6) incommŏda. *F.* Et ego ut spero, me assuefaciam: verùm praestat id fiĕri horis pomeridiānis, ubi tantus aestus deferbuĕrit. *For.* Sed nunc tempus non est hic philosŏphandi diutiùs; jam mihi dentes frigŏre crepĭtant.

(1) Quid eò?] *What to do?* (2) Quotusquisque nunc non sentiat?] *Who is there but must feel it now?* (3) Tentant mihi caput.] *Offend (disturb) (weaken) my head.* (4) Quod alioqui infirmum satis habeo.] *Which is otherwise crazy enough.* (5) Ut facile ex capite laborem.] *That I am soon troubled with the headache.* (6) Incommoda.] *The inconveniences.*

COLLOQUIUM LXIII.

ARGUMENTUM. *Curiōsus res novas audīre semper cupit.*

Galenus, Georgius.

UNDE venis? *Geor.* E foro. *G.* Quid illic audivisti novi? *Geor.* Nihil. *G.* Nihilne? *Geor.* Nihil prorsus. *G.* Mirum est te nihil audiise de bello, aut de caetĕris rebus Gallicis. *Geor.* De iis quae nihil ad me pertĭnent, non soleo percontāri. *G.* Esto: (1) sed tamen alĭquid vel in transĭtu audīri solet. *Geor.* Ne mentiar, intellexi nonnihil in transitu. *G.* Narra mihi, quaeso. *Geor.* (2) Non est narrandi spatium. *G.* Cur non? *Geor.* Est mihi aliò propĕrandum. *G.* Quònam? *Geor.* Nihil ad te. *G.* Quando igitur revises nos, ut ex te istud audiamus? *Geor.* A prandio, (3) si licēbit per otium.

Ot. (4) Amabo te, fac liceat. Cler. (5) Dabo operam: sed me detines (6) diutius. Vale.

(1) Esto.] *Be it so.* (2) Non est narrandi spatium.] *I am not at leisure to tell it you.* (3) Si licebit per otium.] *If I am at leisure to do it.* (4) Amabo te, fac liceat.] *Pray now order it so that you may be at leisure.* (5) Dabo operam.] *I shall endeavour it. I shall do my best.* (6) Diutius.] Justo sc. *Too long.*

COLLOQUIUM LXIV

Argumentum. *Octavius et Oedipus de reditu à vindemia, deque uvis allātis, colloquuntur.*

Octavius, Oedipus.

Gratŭlor tibi redĭtum, Oedĭpe. Quando rediisti rure? *Oe.* Heri post meridiem. *Oct.* Quid mater? *Oe.* Quemadmŏdum illa me secum duxĕrat, ita reduxit. *Oct.* Nonne venit in equo? *Oe.* (1) Et quidem tolutario. *Oct.* Tu verò? *Oe.* Quid rogas? eram illi à pedĭbus. *Oct.* Non tibi fuit molestus labor itinĕris? *Oe.* Nulla mihi fuit via difficĭlis: adeò erat jucunda in urbem reditio. (2) Quid quaeris? noluissem eques venire. *Oct.* Quantum distat hinc villa vestra? *Oe.* Quatuor milliarĭbus, iisque non admŏdum longis. *Oct.* Sed jam satis de redĭtu: nunc aliud agāmus. Fuistine memor praemii tui? num rediisti vacuus? *Oe.* Attŭli (3) uvarum quantum potui. *Oct.* Quantum igitur? *Oe.* Quasillum! *Oct.* Hui, quasillum! tibi igitur uni? *Oe.* Immo nobis duōbus. *Oct.* Quid duōbus tantillum? *Oe.* (4) Non potĕram ferre amplius pro virĭbus corpuscŭli mei. Quod si robustus essem, asini onus (5) asportassem; mater enim facilè permittebat. *Oct.* Quàm vellem adfuisse? *Oe.* Ego et mater te plurĭes ibi desideravĭmus. Sed esto animo bono; ea reliquit famŭlum ruri, qui amplissimâ corbe onustus veniet: tum illa tibi

dabis affatim? Oct. Alia nunc aptata loqueris, mi Oedipe. Oe. (6) Eamus domum ad nos: videbis quasillum nostrum, adhuc, ut spero, integrum. Oct. O lepidum caput! nam et cupiebam ire salutatum matrem tuam mihi carissimam. Oe. Profecto illi gratissimum feceris. Oct. Eamus igitur.

(1) Et quidem tolutario.] *And upon an ambler too.* (2) Quid quaeris?] *In short.* (3) Uvarum quantum potui.] *As many grapes as I could.* Tantum uvarum quantum potui afferre. (4) Non poteram ferre amplius pro viribus corpusculi mei.] *The strength of my little body was able to carry no more. I could carry no more than my weak body would permit. But the first sense seems the truer.* Pro, *signifies, Because of. By reason of.* (5) Asportassem.] *I had carried off (away) for* Absportassem. (6) Eamus domum ad nos.] *Let us go home to our house.*

COLLOQUIUM LXV.

ARGUMENTUM. *Paedagogus ad exercendam suorum discipulorum memoriam, a quodam eorum exercitationis matutinae rationem exigit. Narrat puer ordine et distincte singula (idque memoriter, et audientibus condiscipulis.)* Exemplum ad pueros in simplici narratione exercendos, ut sermoni paulatim assuescant.

Paedagogus, Albertus.

Hodie mane quota hora expergefactus es? A. Ante lucem: quota hora, nescio. P. Quis te expergefecit? A. Venit (1) excitator hebdomadarius cum laterna sua: pulsavit (2) acriter ostium cubiculi: quidam aperuit: excitator accendit nostram lucernam: elata voce inclamavit: experrecti sunt omnes. P. (3) Narra mihi ordine quid egeris ex illo tempore usque ad finitum jentaculum. Vos pueri, auribus atque animis diligenter attendite; ut discatis hunc vestrum condiscipulum imitari. A. Experrectus surrexi è lecto: indui tunicam cum thorace: sedi in scabello: accepi femoralia et tibialia: utraque indui: calceos calceavi: femoralia ligulis astrinxi

rimum peccātōrem, et sub Satănae tyrannide captivum, ac morti aeternae destĭnātum redēmit, idque morte suā omnium crudelissĭma, et maximè ignominiōsa. *P.* Satis aptè dixisti, et totĭdem ferè verbis, quot aliàs te docuĕram. Sed nunquid Deus tibi uni hoc tantum beneficium praestĭtit? *A.* Minĭmè verò. *P.* Quibus praeterea? *A.* Omnĭbus quotquot Evangelio fidēlĭter ac verè credidĕrint. *P.* Age, profer locum ex Joannis Evangelio in eam sententiam. *A.* *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenĭtum daret; ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam aeternam. Non enim misit Deus Filium suum in mundum, ut condemnet mundum, sed ut servētur mundus per eum. Qui credit in eum, non condemnātur: qui verò non credit, jam condemnātus est, quia non credĭdit in nomen Unigenĭti Filii Dei.* *P.* Hactĕnus satis, sed cujus sunt verba ista? *A.* Ipsīus Christi de seipso loquentis. *P.* Quem allŏquĭtur? *A.* Nicodēmum, qui ad eum noctu venĕrat. *P.* Faxit ipse Christus, unĭcus Servātor noster ut magis ac magis in ipsīus cognitiōne proficias. *A.* Faciet, spero. *P.* Perge igĭtur, ut coepisti, alacrĭter; quod bene vertat Deus in gloriam sui nomĭnis. *A.* Ita precor. *P.* Eāmus coetātum.

(1) Praecipua.] *Principal. Peculiar.* (2) Pro rei magnitudine, nescio quibus verbis id possum exprimere.] *The thing is so great, that I know not what words to express it in.* (3) Nullum majus nec dici, nec cogitari potest.] *No greater can either be expressed or imagined.*

COLLOQUIUM LXVII.

ARGUMENTUM. *Puĕri a lusu revŏcantur.*

Nomenclator, Claudius, et Clemens, pueri.

HEUS, puĕri, heus, heus. *Clau.* Quid clamĭtas? *N.* Desistendum est à lusu. *Clau.* Eho, inepte, (1) nondum quarta exacta est. *N.* Immo ferè semihōra post.

quartam? *Clau.* Cur non dedisti signum? *N.* Quia tintinnabuli funis fractus est. *Clau.* Clama itĕrum, sed attolle vocem. *N.* Heus puĕri, recipĭte vos omnes, Festināte, Festināte, inquam: urget praeceptor. *Cl.* Desine clamāre, accurrunt omnes.

(1) Nondum quarta exacta est.] *It is not quite four o'clock yet.*

COLLOQUIUM LXVIII.

ARGUMENTUM. *Facēta observātōris confabulātio cum puĕro verè candĭdo et simplĭcis ingenii.*

Observator, Ennius.

Tu nunquam studes, quando eris doctus? *En.* Id fiet progressu tempŏris, Deo juvante. *Ob.* Rectè dicis; sed interim labōrandum tibi est. *En.* Atqui ego non sum arātor. *Ob.* (1) Etiam rides? quasi labōrāre idem sit quod arāre. *En.* Scio non idem esse. *Ob.* Cur ergo sic respondisti; nonne istud ridēre est? *En.* Et ridēre non est malum, quum sit naturāle omnĭbus homĭnĭbus. *Ob.* Pergin' tu nugas dicĕre? *En.* Quod dixi verum est; et verum dicĕre, non est nugāri: cur me immerĭto reprehendis? *Ob.* Jure te arguo. *En.* Quo jure? *Ob.* Quia non ignōras ridēre pro irridēre usitātum esse, et tamen sic accēpisti, quasi de risu sim locūtus. *En.* Si defendo causam meam, quid mali facio? *Ob.* Pergis igĭtur esse pertĭnax? profectò seriò notabĕris. *En.* Ne, quaeso, mihi irascāris, mi Martīne. *Ob.* Non irascor, sed officium meum facio. *En.* Sed audi, quaeso. *Ob.* Quid audiam? tuas nugas? *En.* Audi, inquam, nihil mentiar. *Ob.* Dic brevĭter: est mihi alĭbi negotium. *En.* In primis cùm tu me admonuisti, non eram otiōsus. *Ob.* Quid ergo? si nihil faciēbas, nonne otiōsus eras? *En.* (2) Non eram, pace tuâ dixĕrim. *Ob.* Quî potest, istud fiĕri? *En.* Dīcam tibi; etsi (3) tute meliùs hoc intelligis quàm ego. Nihil faciēbam, ut apparēbat: sed tamen cogitābam alĭquid boni. *Ob.* (4) Declāra istud

mihi. *En.* Quum te facis [illegible] *En*, quasi sis otiosus; quamvis nunquam sis minus [illegible]. *Ob.* (5) Pro ista aetāte nimis acūtus es. Etiam[illegible], ut ais, otiōsus non eras; tamen qui te vidērent [illegible] alĭter judĭcāre. *En.* At solus eram. *Ob.* V[illegible] (6) potĕrant alĭqui intervenīre. Denīque, non [illegible] culpam. *En.* Si qua fuit culpa, in eo fuit, quòd [illegible] aspectu vidēbar tibi esse in otio, quum revēra non [illegible]. *Ob.* (7) In eo nihil requīro: sed de irrisiōne quid re-spondes? *En.* Certè nihil dixi irridendi animo. *Ob.* Quo igĭtur? *En.* Jocābar, crede mihi. *Ob.* Quorsum? *En.* Ut paucis verbis fabŭlando alĭquid ex te addiscĕ-rem. *Ob.* (8) Non is sum à quo multa docēri queas. *En.* Immo tecum multum boni saepe didĭci. *Ob.* Quid tandem vis conclūdĕre? *En.* Ut mihi ignoscas: quando, ut vides, malo anĭmo nihil peccāvi, quod equĭdem sciam. *Ob.* Age, ignosco: quia vidēris mihi (9) candĭdus et apertus, neque adhuc vidi te mendācem esse. *En.* Ago tibi gratias, Martīne suavissĭme.

(1) Etiam rides?] *And do you jeer too?* (2) Non eram, pace tuâ dixerim.] *With your good leave be it spoken, I was not.* (3) Tute.] *You yourself.* (4) Declara istud mihi.] *Explain that, (make that out) to me.* (5) Pro ista aetate.] *For these years. Considering your age.* (6) Poterant intervenire. *Might have come in upon you in the mean time.* (7) In eo nihil requiro.] *I ask no more about that.* (8) Non is sum à quo multa doceri queas.] *I am not one that can teach you much.* (9) Candidus.] *Sincere.*

COLLOQUIUM LXIX.

ARGUMENTUM. *Duo aut tres ex domestĭcis discipŭlis praeceptōrem mane salūtātum veniunt, ut sciat an omnes surrexĕrint.* Exemplum diligentius observātu dignum.

Franciscus, unus discipulorum, Praeceptor.

SALVE, praeceptor. *P.* Salvus sis per Jesum Christum. An surrexērunt omnes? *F.* Omnes, praeter [illegible].

[illegible] aegrōtat? F. Nemo, gratia Deo. P. Quid agitur? F. Alii se induunt; alii jam student [illegible]. P. Adestne vobis hypodidascălus? F. Jamdudum. P. Ite igitur precatum, vosque diligenter commendate Domino Deo per Jesum Christum deprecatorem nostrum, deinde pergite in studiis vestris, usque ad horam jentacŭli. F. Ita solēmus, praeceptor. P. Credo equidem: sed quia ferè somniculōsi estis ac negligentes, idcirco ego vos admoneo saepiùs. F. Gratiam habēmus, praeceptor humanissime. (1) Nunquid vis praetereà? P. Dic famŭlo, ut mihi togam adfĕrat.

(1) Nunquid vis praeterea?] *Have you any further commands?*

COLLOQUIUM LXX.

ARGUMENTUM. *Interrogātus quidam de concióne sacra nihil scit respondēre: objurgātur. Parum abest quin vapŭlet: sed precibus exōrat veniam.*

Praeceptor, Georgius.

ADFUISTÍNE hodie concióni sacrae? G. Adfui. P. Qui sunt testes? G. Multi ex condiscipŭlis, qui me vidērunt, testāri possunt. P. Sed (1) prodūcendi erunt aliquot. G. Prodūcam, quum jubēbis. P. (2) Quis habuit conciónem? G. Domĭnus N. P. Quotâ horâ incēpit? G. Septĭmâ. P. (3) Unde sumpsit thema? G. Ex epistŏla Pauli ad Romānos. P. Quo capĭte? G. Octāvo. P. Adhuc bene respondisti: nunc videāmus quid sequātur. Ecquid memoriae mandâsti? G. Nihil quod referre possim. P. Nihilne? cogita paulisper: et vide ne turbēris: quin esto animo bono. G. Certè, praeceptor, nihil possum reminisci. P. Ne verbum quidem? G. Nihil prorsus. P. Hem, verbĕro! quid igitur profecisti? G. Nescio, nisi quia fortasse intĕrim à malis abstinui. P. Istud quidem est aliquid: si modò [illegible] à malo omnino [illegible]. G. [illegible]

quoad potui. *P.* (4) Fac ita esse: non tamen satisfecisti Deo: quum scriptum sit, *Declina à malo et fac bonum.* Sed dic mihi, quaeso, quâ gratiâ illuc iveras potissimùm? *G.* Ut aliquid addiscĕrem. *P.* Cur id non fecisti? *G.* Non potui. *P.* Non potuisti, nebulo! immo noluisti, aut certè non curàsti. *G.* Cogor fateri. *P.* Quae res te cogit? *G.* Conscientia mea, quae me accūsat apud Deum. *P.* Rectè dicis; utĭnam ex animo. *G.* Equĭdem ex anĭmo dico. *P.* Fiĕri potest: sed age, (5) quid fuit causae, quamobrem nihil memoriae mandāvĕris? *G.* Negligentia mea, non enim diligenter audiēbam. *P.* Quid igĭtur faciēbas? *G.* Identĭdem dormiēbam. *P.* Ita soles: sed quid agēbas relĭquo tempŏre? *G.* Cogĭtābam mille ineptias, ut solent puĕri. *P.* An tu adeò puer es, (6) ut non debeas attentus esse ad verbum Dei audiendum? *G.* Si attentus essem, possem alĭquid proficĕre. *P.* Quid igĭtur meruisti? *G.* Verbĕra. *P.* Meruisti profectò, (7) idque largissĭmè. *G.* Ingenuè confiteor. *P.* (8) Verbo tenus, opinor. *G.* Immo certè ex anĭmo. *P.* Fortasse: sed intĕrim para te ad plagas accipiendas. *G.* Ah, praeceptor, ignosce, obsĕcro; peccāvi, fateor, sed nulla èx malitia. *P.* Atqui tam supīna ista negligentia proxĭmè ad malitiam accēdit. *G.* Non equĭdem inficior: sed tuam implōro clementiam per Christum Jesum. *P.* Quid igĭtur facies, si tibi ignōvĕro? *G.* Faciam posthac officium meum, ut spero. *P.* Addendum erat, Deo juvante: sed id parum curàs. *G.* Immo, praeceptor, adjŭvante Deo, praestābo posthac officium. *P.* Age, (9) condōno culpam tuis lacrўmis: tibique (10) eâ lege ignosco, ut promissi memĭnĕris. *G.* Gratias ago, praeceptor humanissime. *P.* Eris apud me in maxĭma gratia, si promissa servāvĕris. *G.* Faxit Deus optĭmus maximus ut possim. *P.* Faxit, precor.

(1) Producendi erunt aliquot.] Tibi sc. *You must produce some.* (2) Quis habuit concionem?] *Who preached?* (3) Unde sumpsit thema?] *Whence took he his text?* (4) Fac ita esse.] *Put the case it were so.* (5) Quid fuit causae,

quamobrem nihil memoriae mandaveris?] *What was the reason you remembered (retained) nothing?* (6) Ut non debeas attentus esse ad verbum Dei audiendum?] *That it is not your duty to be attentive to the Word of God? That it should not be expected of you to, &c.* (7) Idque largissimè.] *And that most richly.* (8) Verbo tenus.] *From the teeth outward.* (9) Condono culpam tuis lacrymis.] *I pardon the fault upon the account of your tears. Your tears have saved you.* (10) Ea lege, ut promissi memineris.] *Upon this condition that you remember your promise.*

COLLOQUIUM LXXI.

ARGUMENTUM. *Duo fratres ituri domum, monentur à praeceptore de testimonio adferendo, aut teste adducendo.*

Jodocus, Praeceptor.

LICETNE mihi exire unà cum fratre? *P.* Quid causae est? *J.* Ut mater emat nobis calceos; deinde, ut tonsorem adeāmus. *P.* Quid eò? *J.* Resectum capillos. *P.* Quid nunc opus est? *J.* Ut cras, si Dominus permisĕrit, invisāmus patruum. *P.* Ite, et matūrè redite ad studium. Sed heus, puĕri, adferte mihi à matre (1) testimonium in crastĭnum diem, aut testem addūcite. *J.* Deo juvante, id curābo diligenter. (2) Nunquid aliud vis, Praeceptor? *P.* (3) Ut meis verbis matrem officiōsè salūtētis.

(1) Testimonium.] *A note. A certificate.* (2) Nunquid aliud vis?] *Have you any further commands?* (3) Ut meis verbis matrem officiosè salutetis.] *That you remember me kindly to your mother.* Volo sc.

COLLOQUIUM LXXII.

ARGUMENTUM. *Puer suam patri in scribendo navatūrus opĕram, à praeceptore petit veniam, et jubētur postĕro die afferre testimonium.*

Lambertus, Praeceptor.

LICETNE abesse horā secundā. *P.* Quid habes negotii? *L.* Pater eget operā meā. *P.* Qua in re? *L.* Ut sibi

aliquid scribam. *P.* Sed interim non reddes quae praescripta sunt vobis? *L.* Jam edidici. *P.* Factum bene. *L.* Placetne tibi audire me? *P.* Cras audiam, quum licebit per otium. *L.* Permittisne igitur ut abeam, praeceptor? *P.* Age, permitto: sed (1) ita, ne crastino die scriptum à patre testimonium afferre negligas. *L.* Ego semper tibi affĕro, aut à patre scriptum, aut à nostro famŭlo, patris nomĭne. *P.* Rectè facit pater. Sunt enim multi qui me pascunt mendaciis. Nunc abi, et (2) patri dic salūtem verbis meis. *L.* Faciam, praeceptor.

(1) Ita, ne negligas.] *Upon this condition that you neglect not, &c.* (2) Patri dic salutem verbis meis.] *Give my service to your father.*

COLLOQUIUM LXXIII.

ARGUMENTUM. *Orontius sartōrem adĭtūrus.*

Orontius, Praeceptor.

LICETNE exire? *P.* Quò? *O.* Ad sartōrem. *P.* Quid eò? *O.* Ut mihi tunĭcam faciendam metiātur. *P.* Quae tibi est materia? *O.* Niger pannus. *P.* Ubi est? *O.* In arca mea. *P.* Sartor autem quis tibi est? *O.* Petrus Sylvius. *P.* Estne peritus artĭfex? *O.* Sic audīvi: et est notus patri meo, qui jussit ut illum adīrem. *P.* Ubi habĭtat? *O.* In vico Xenodochii. *P.* (1) Non nimis longè est: cave discurras. *O.* Cavēbo. *P.* Facĭlè à me veniam impĕtrant qui nunquam fallunt. *O.* Avertat Deus ut unquam fallam.

(1) Non nimis longè est.] *It is not very far off.*

COLLOQUIUM LXXIV.

ARGUMENTUM. *Paulus ad sartōrem itūrus, et inde ad tonsōrem.*

Paulus, Magister.

LICETNE prodīre, praeceptor? *M.* Quò? *P.* Primùm ad sartōrem, deinde ad tonsōrem. *M.* Cur ad sartōrem?

P. Ut curem tibiālia reficienda. M. Suntne lacĕrāta? P. Adeo lacĕrāta ut vix induĕre possim. M. Cur ad tonsōrem? P. Ut illi ostendam ulcus, quod mihi (1) his diēbus subortum est in femŏre. M. Detĕge, ut videam. P. Vide, quando ita placet. M. Est furuncŭlus. P. Ita conjiciēbam. M. Quum aperuĕris tonsōri, roga illum ut emplastrum ulcĕri aptum adhibeat. P. Faciam quod suades. M. Sed nunquis est, qui tecum prodīre velit? P. Immo Joannes Fluvianus. M. Quod habet negotium? P. Tonsōrem quoque vult adīre. M. Ite igĭtur unà, et redīte simĭlĭter. P. Nunquid vis praeterea? M. Ut matūrētis redĭtum, ne merendâ vestra mulctemĭni.

(1) His diebus.] Lately. A few days since.

COLLOQUIUM LXXV.

ARGUMENTUM. *De suburbāna deambulātiōne. Praetorius et Quintīnus veniam impĕtrant eundi ambulātum, ut, caetĕris ludentĭbus, lĭberius et jucundius colloquantur.* Dei laudandi argumentum cultorĭbus ejus nunquam deest.

Praetorius, Praeceptor, Quintinus.

PRAECEPTOR, licetne pauca? P. Loquĕre. Pr. Nos duo propōnebāmus, si tibi ita vidērētur, ire, dum caetĕri ludunt, foras ambŭlātum. P. Quò vultis exire? Pr. In proxĭma suburbāna. P. Quid autem agētis ambŭlantes? Q. Tractabĭmus colloquium alĭquod. Pr. Sed de bonis et honestis rebus. Q. Haec tempŏris serenĭtas, et tam pulchra terrae facies (1) praebēbunt nobis honestum alĭquod argumentum. P. Nunquam deest Dei laudandi materia, (2) duntaxat veris ejus cultōrĭbus. Pr. Nunquam profectò: sed ŭt ad proposĭtum revertāmur, permittis nobis, praeceptor, extrà urbem prodīre? P. (3) Nisi mihi perspecta esset vestra perpetua fidelĭtas, et verus amor literārum, (4) nunquam permittĕrem: praesertim quum pravi adolescentes me saepe in hoc genĕre fefellĕrint. Vos igĭtur prodīte: deinde (5) matūrè ad coenam revertimĭni.

(1) Praebebunt nobis honestum aliquod argumentum.] *Will suggest (furnish us with) some commendable subject.* (2) Duntaxat veris ejus cultoribus.] *To his true worshippers at least.* (3) Nisi mihi perspectum esset.] *Unless I were thoroughly satisfied of.* (4) Nunquam permitterem.] *I should never give you leave.* Nunquam *for* non *or* nequaquam. (5) Maturè.] *In good time.*

COLLOQUIUM LXXVI.

Argumentum. *Iterum domum ob levem causam, non impetrat, adeoque objurgatur.* Exemplum observatu dignum: ne pueris cursitare temere permittatur.

Rodolphus, Praeceptor.

Licetne prodire? *P.* Quò? *R.* Domum. *P.* Hem, tam saepe itare domum? *R.* Mater jusserat, ut ego et frater se adirēmus hodie. *P.* Cujus rei gratiâ? *R.* Ut ancilla vestimenta nobis excutĕret. *P.* Cur uxōrem meam non admonuistis? *R.* Non ausi sumus. *P.* (1) Quasi verò illa sit usque adeò difficilis. Ancillam habet eâ potissĭmùm gratiâ, ut vestrûm omnium curet munditiem; nec vos ignōrātis illud, sed gaudētis matris invisendae occasiōnem vobis dari. Vos igitur manēte: cras ego curābo ut vobis excutiantur vestes. *R.* Sed mater nos objurgābit. *P.* Egŏmet eam placābo: quiescĭte.

(1) Quasi verò illa sit usque adeo difficilis.] *As though, I warrant, she were so very rugged, rough, sour, cross, peevish, ill-tempered, hard to please.*

COLLOQUIUM LXXVII.

Argumentum. *Quidam puer patris nomĭne praeceptōrem in hortos invītat. Praeceptor obĭter alĭquid docet ad mores pertĭnens.*

Adolphus, Praeceptor.

Salvus sis, praeceptor. *P.* Auspicāto advĕnis: quid nuncias? *A.* Orat te pater meus, ut (1) animi causâ

eāmus unà in hortos suos suburbānos. *P.* Ad eam rem nos invitat serenĭtas: et nunc sumus feriāti. Sed quid illic aspectu jucundum videbĭmus. *A.* Varias et pulchras arbŏres cum suis fructĭbus, item herbārum et florum miram varietātem. *P.* Nihil est illis rebus hoc tempŏre jucundius. *A.* (2) Ea est Dei erga nos beneficentia. *P.* Quam quidem assiduis laudĭbus prosĕqui debēmus. *A.* Sed vereor (3) ne patri in mora simus. *P.* Tantisper exspecta dum togam muto, ut sim ad ambulandum expeditior. Jam parātus sum: nunc eāmus. Sed estne domi pater? *A.* Prae forĭbus nos exspectat. *P.* Bene res habet: (4) vide ut eum decenter salūtes. *A.* De hoc, te docente, saepe admonĭti fuĭmus.

(1) Animi causâ.] *For our recreation.* (2) Ea.] *Such.* (3) Ne patri in morâ simus.] *Lest we should make my father tarry for us.* (4) Vide ut eum decenter salutes.] *See that you salute him in a proper manner.*

COLLOQUIUM LXXVIII.

ARGUMENTUM. *Divinis rebus omnia postpōnenda sunt: sed fere contra fit. Homo semper homo est, nisi divino Spirĭtu renŏvātus.* Exemplum homĭnis qui eădem facit quae in aliis reprehendit. *Turpe est doctōri*, &c.

Baptista, Clemens.

CUR non interfuisti hodiernae conciōni? *C.* Occupātus eram in scribendis litĕris. *B.* Non potĕras differre negotium? *C.* Urgēbat tabellarii festinātio. *B.* Atqui praeceptor docet nos omnia postpōnenda esse Dei negotiis. *C.* Docet quidem, neque id mihi dubium est: sed nunquam sumus adeò perfecti quin saepe Deum terrēnis istis postpōnāmus. *B.* Istud malum. *C.* (1) Pessimum verò: sed semper homĭnes sumus, nisi Deus nos Spirĭtu suo immutāvĕrit. Sed dic, quaeso, (2) fuitne frequens auditorium? *B.* Non admŏdum: pro more solito. *C.* Unde fit istud? *B.* Ignōras popŭlum nunc esse occu-

pătum in vindēmiis? *C.* Non ignōro: sed non possunt homĭnes divīnis rebus unĭcam horam impendĕre? *B.* De hoc non est meum reddĕre tibi rationem: hoc tantùm dico: *Turpe est doctōri, cum culpa redarguit ipsum.* *C.* Papae! Quantum colăphum impēgisti mihi? Vale, verbum non amplius addam. *B.* Esto igitur aliàs prudentior.

(1) Pessimum verò.] *Very bad indeed.* Verò *is emphatical.* (2) Fuitne frequens auditorium?] Auditoribus *sc.* *Was there a full auditory?*

COLLOQUIUM LXXIX.

ARGUMENTUM. *Puer a patre commendātus praeceptōri. Verus amor patris in filium.* Correctio necessaria puĕro. Poena etiam injusta ferenda est, et quare: Christus pro nobis passus immerĭto. Optātum pium et sanctum. Adhortatio ad diligentiam. Exemplum puĕri studiōsi et obedientis.

Bonifacius, Claudius.

AUDĪVI patrem tuum venisse hodie in gymnasium. *C.* Verum audīvisti. *B.* Quâ venĕrat gratiâ. *C.* (1) Ut pro meis alimentis praeceptōri numĕrāret pecuniam: simul ut me illi commendāret. *B.* Numquamne te commendārat? *C.* Immo saepissĭme. *B.* (2) Quid sibi vult istâ commendatiōne tam frequenti? *C.* Amōre vèro me prosĕquĭtur. *B.* Quid tum? *C.* Ideo cupit me diligenter erudīri. *B.* Quid si commendet ut saepiùs vapŭles? *C.* Ea est fortasse causa, sed quid inde? non (3) proptĕrea me diligit minùs. *B.* Unde istud colligis? *C.* Quia puĕro tam necessaria est correctio, quam alimentum. *B.* Verum quidem dicis: sed pauci ita judĭcant. Nemo enim est, (4) quin panem quàm virgam malit. *C.* Illud est natūrāle omnibus: quis negĕt? sed tamen patienter ferenda est poena, praesertim justa. *B.* (5) Haec habētur in libello morāli sententia. *Quod merĭtò patĕris, patienter ferre memento.*

...poena sit injusta? C. Ea quoque patienda ...mus. B. Cujus causâ? C. Propter Jesum ...qui mortem injustissimam, eamque acerbissi... ...it pro peccatis nostris. B. Utinam id nobis in ...eniret, quoties aliquid patimur. C. Praecep... ...saepe admonet, quoties occurrit occasio, sed ...dis narratur fabula, ut est in proverbio. B. ...lemus operam, ut simus posthac diligentiores. ...xit Deus.

...t pro, &c.] To pay my master for my board. (2) ...ibi vult?] What does he mean? (3) Propterea.] ...fore. For that reason. (4) Quin panem quam virgam ...] Ferre sc. But would rather have bread than a blow. ...aec habetur in libello morali sententia.] There is this ...ge in our book of moral sayings. (6) Surdis narratur ...] He tells his tale to them that do not hear him.

COLLOQUIUM LXXX.

...GUMENTUM. *Quidam ultro vult venire habitatum in gymnasio; gaudet amicus ejus, eumque ad maturandum ...tatur.* Patris lenitas in filium. Consilium ex Deo pro... ...*Plerique pueri habitationem in schola tanquam ... refugiunt. Improbi adolescentes a studio probos absterrent. Aliquot genera exercitationis scholasticae, praecipue in Latine loquendo.* Hominum maledictis au... ...etur opus Dei, tantum abest ut retardetur. *Praeceptor in schola severior quam inter domesticos; et quare Magis... ...gravitate schola in officio continetur.* Disciplinae scho... ...sticae bona. *Quibus rebus inducantur adolescentes in amorem literarum.* Praeceptor bonus à studiosis diligitur. Disciplinae severior quibus adhibenda. Mens bona et sin... ...cerum judicium à Deo. *Exemplum rarissimum adolescen... ...tis qui ultro quaerit in schola habitare.*

Dominicus, Erasmus.

NESCIS quid mihi his diebus in mentem venerit. E. Quid istud, quaeso? D. Cogito in gymnasium me recipere. E. Quid? in gymnasium? habitandi causâ? D. (1) Non ut inquilinus habitem, sed ut vobis con...

vivam in mensa praeceptōris. *E.* Utinam illud ex animo ac verè dicēres! *D.* Ex nostra mutua (2) consuetūdine atque amicitia (3) debēres satis intelligĕre, me nihil apud te neque simŭlāre, neque dissimŭlāre solitum. *E.* Planè istud jamprīdem intellĭgo: sed, audito ex te isto verbo, me rapuit affectus in eam exclamatiōnem; ita prorsus oblītus eram mei. *D.* (4) Non aliter dictum tuum accipio: sed ad rem. Pater quidem non cogit me: sed ex vultu et verbis ejus satis video id illi placēre maxĭmè. *E.* (5) Nempe hoc illud est: novit pater tuus, vir prudentissĭmus, (6) liberālia ingenia cogi nolle, duci facĭlè. Sed tamen non dubĭto id fiĕri Divīni instinctu Numĭnis. Tu verò quid judĭcas? *D.* In eādem sum sententia: praesertim quum ego quoque in eam partem sponte propendeam. *E.* Magnum argumentum istud esse ex Deo (7) consilium. *D.* (8) Id ego credĭdĕrim. Nam qui ad eam rem coguntur à parentĭbus, ferè quaerunt subterfugia, quibus detrectent imperium. *E.* Ego, ut fatear ingenuè, aliquando id in me sum expertus, (9) antè scilĭcet quàm ingressus essem. Quid enim censes? audiēbam ex istis Satănae mancipiis tot maledicta, tum de praeceptōre, tum de disciplīna, ut mihi vidērer carcĕrem aut pistrīnum ingrĕdi, veriùs quàm gymnasium. (10) Quòd si tu quoque in alĭquam ejusmŏdi pestem incĭdisses, non dubium est, quin ille manĭbus pedĭbusque obnixè conātus esset te absterrēre ab isto tam sancto proposito. *D.* Nemĭni adhuc palam fecĕram. *E.* Quod mihi dicis non est palam facĕre? *D.* Satis scio, sed mihi istud excĭdit ex Terentio. Nunc pergāmus ad relĭqua. *E.* Quid restat, nisi ut Deum precēris, (11) et pergas gnavĭter in sententia? *D.* Audies. De quotidiāno victu in vestra mensa; de praeceptōris et hypodidascăli familiaritāte audienda praelectiōnum repetitiōne; de facilitāte praeceptōris in ipso convictu; de illo è coena placĭdo studiōrum certāmine; de libertāte collŏquendi per otium de honestis rebus; de libĕra (12) inter vos reprehensiōne; de his, inquam, omnibus satis multo narrâsti mihi aliàs; quae quidem

valde placent omnia; mihi tamen nihil videtur utilius, quam illa perpetua Latinè loquendi exercitatio. Quis enim major est studiōrum (13) fructus? quid honestius? quid jucundum magis? praesertim ubi alius alium sine odio aut invidia libĕre reprehendit? *E.* Quid, quod victi in eārum rerum certāmine, pudōre tantùm puniuntur, victōres etiam praemio donantur? *D.* Omnes denique vestrae exercitatiōnes, vel audītu ipso, me delectant mirificè. *E.* Quanto magis illud dicēres, si vidēres ista; si dum geruntur interesses? *D.* Ego, Deo volente, interēro. *E.* Utĭnam propediem. *D.* (14) Ita spero quidem; unus tamen mihi restat scrupŭlus, quo me facile, si voles, libĕrābis. *E.* Faciam (15) bonâ fide, si potēro: sed intĕrim vide ne nodum in scirpo quaeras, ut antea vidĭmus in Terentio. Age, qui tandem scrupŭlus iste est? *D.* Suspecta est mihi vestra disciplīna scholastica: non quòd velim ob id incepto desistĕre: sed ut alacriùs veniam et jucundiùs ubi de eo audiēro. *E.* (16) Nisi tu is esses, qui, ut ego novi, me nec vanum nec mendācem existĭmas, equidem mallem de hoc omnīno tacēre, quàm ea tibi referre quae sentio. *D.* Quid ita tandem? *E.* Quia difficile est ea verisimilia facĕre, quanquam aliōqui verissĭma, quum de his vulgus hominum pessĭma quaeque dicat et judicet. *D.* Quorsum istud quaeso? *E.* Nam improbōrum mendaciis (17) adeò malè audit nostra disciplīna inter istos idiōtas, ut mirum sit unum aliquem habitāre in schola nostra velle: tametsi, quod est opus Dei, quo pejus audīmus, eo plures ad nos conveniunt. *D.* Nihil opus est tam longâ insinuatiōne: dic mihi planè omnia: ne timĕas: non me absterrēbis. *Omnia* (18) *praecēpi, atque animo mecum ante perēgi.* *E.* Adverte igitur animum: dicam brevissĭme quicquid alicujus esse momenti vidēbitur. Imprimis illud velim tibi persuadeas, praeceptōrem esse nobis multò humaniōrem quàm in schola appareat. Tam enim familiarĭter versatur inter nos, quàm prudens pater solet inter libĕros. Cur igitur, inquies, est palam tam sevērus? Respondeo: quia sine

[illegible] ut ex ipso audivi, [illegible] narrāret, tanta turba scholasticorum, tam variis moribus praedita nec coercēri, nec in officio contineri posset. Suo enim quisque more, suo quisque arbitrātu vellet vivere. *D.* Quin etiam miror ego discam saepissimè tantam esse in tota schola reverentiam, tantum silentium, tantam denique modestiam. *E.* Multò magis mirārēre, si unquam vidisses scholas [illegible] *D.* Vidi aliquando, atque consideravi diligenter. Plus est silentii in gymnasio nostro sexcentario, quàm quadraginta puerōrum, immo triginta, in istis scholis triviālibus. Sed perge, quaeso: vereor ne sis (20) orātor Asiānus. Jam enim incipit oratio tua quasi (21) longiùs aberrāre. *E.* Atqui [illegible] ipse. *D.* Nihil extra propositum dixi: sed nunc prosequĕre. *E.* Vis (22) in summa dicam tibi? disciplīna haec domestica, licet paucis imprŏbis odiosa videātur, bonis tamen et studiōsis propter utilitātem valde placet. Nam si (23) domi res esset dissolūta, quid nobis tutum foret contra lascivōrum et petulantium tumultus? quae nobis quies? quae studiōrum tranquillitas? Itaque disciplīna ipsa veris studiōrum amatoribus est perfugium, et quasi propugnacŭlum, non secus ac nautis portus in tempestāte. Denique, quisquis est inter nos pacificus, et ad rectè semper agendum parātus, is est à disciplīna tutissimus. (24) Nec verò id agit praeceptor, ut nos plagis et verberibus trahat ad literārum studia, sed nos potiùs inducĕre nititur, his maxime rebus, honestā et (25) liberāli tractatiōne, benevolentia, humanitāte, et (26) facilitāte morum, beneficiis, denique virtūtis et studiōrum amōre. Ex quo fit, ut major pars nostrùm sic affecta sit, ut illi ex animo parēre studeat: eum caveat offendĕre: eum tanquam parentem diligat, observet, revereātur. *D.* Aliōqui discipulōrum officio non fungerēmini. *E.* At sunt quidam verbĕrones, qui nec Deum timent, nec parentes, nec verbera: qui et litĕrārum studia odērunt cane pejus et angue, ut verbis utar Horatii: talibus, inquam, sevēra interdum

[illegible] disciplinae, quia videlicet necessitas cogit. D. [illegible] Sat habeo. Nunc enim video (28) quorsum spectet vestrae disciplinae severitas. E. Nimirum ut mores bonos tueatur, malos autem ut corrigat aut expellat. D. (29) Ego disciplinam istam sanè deosculor, tantum abest ut reformidem. Te autem, mi Erasme, (30) amo quidem de ista loquendi libertate, quâ mihi stimulos acriores addidisti. E. Ego verò immortales gratias ago Patri coelesti qui tibi mentem bonam dederit, et sincerum judicium. D. Vale igitur, et me, si Dominus permiserit, exspecta in proximam hebdomadem. Iterum vale, et inceptum nostrum tuis precibus Christo commenda etiam atque etiam. E. Precor tibi noctem quietam, et somnum placidum.

(1) Non ut inquilinus habitem, sed ut vobis convivam.] *Not to reside as a lodger, but to diet with you.* (2) Consuetudine. *Acquaintance. Familiarity.* (3) Deberes satis intelligere.] *You might have reason to be satisfied.* (4) Non aliter dictum tuum accipio: sed ad rem.] Deveniamus sc. *I take your meaning to be no otherwise; but to the purpose.* (5) Nempe hoc illud est.] *Look ye, this is the thing.* (6) Liberalia ingenia.] *Ingenuous (genteel) dispositions. Generous tempers.* (7) Consilium.] *Purpose. Resolution.* (8) Id ego crediderim.] *I cannot but think so.* (9) Antè scilicet quam ingressus essem.] *Before, I mean, I entered the college.* (10) Quod si tu quoque in aliquam ejusmodi pestem incidisses.] *Now had you likewise happened (alighted upon) some such vile fellow.* (11) Et pergas gnaviter in sententia.] *And to go on steadily (sturdily) in your resolution.* (12) Inter se.] *One amongst another.* (13) Fructus.] *Advantage. Benefit.* (14) Ita spero quidem.] *I hope so at least.* (15) Bonâ fide. *Faithfully. Honestly. Sincerely.* (16) Nisi talis esses.] *If you were not a person.* (17) Adeo malè audit.] *Is so ill reported of. Suffers so much.* (18) Praecepi.] *I have conceived in my mind before-hand.* (19) Scholas paganicas.] *Country schools.* (20) Orator Asianus.] *An Asian (a tedious, impertinent) haranguer.* (21) Longiùs aberrare.] *To ramble too far.* (22) In summa.] *In a word.* (23) Si domi res esset dissoluta.] *If our government were loose at home. If there were no order kept at home.* (24) Nec verò id agit praeceptor, ut nos trahat.] *Nor is this the design of our master, to hale us.* (25) Liberali tractatione.] *By*

G

genteel treatment. (26) Facilitate morum.] *By gentleness of behaviour.* (27) Sat habeo.] *I am satisfied.* (28) Quorsum spectet?] *Whither (to what) tends.* (29) Ego plane deosculor.] *I am perfectly in love with.* (30) Amo te de ista loquendi libertate.] *I am obliged to you for that freedom of talk.*

COLLOQUIUM LXXXI.

ARGUMENTUM. *Tres pueri paedagogum suum quidem de improviso adeunt: suam quisque pronunciat sententiam, ut ipsos ducat deambulatum; ille concedit libenter.* Sic studiosos pueros tractare decet, ut sint ad suum munus obeundum alacriores.

Desiderius, Erasmus, Franciscus, Paedagogus.

D. *Quod caret alternâ requie, durabile non est. Haec reparat vires, fessaque membra novat.* Ovid. *E. Nec me offenderit lusus in pueris; est hoc alacritatis signum.* Quintil. *F. Nulla res est quae perferre possit continuum laborem.* Idem. *P.* Video (1) quorsum spectent ista, nimirum ut vos ambulatum ducam: sed eandem cantilenam semper ferè recantatis, ut solent vestrae aviculae. *D.* Quid ergo vis dicamus, praeceptor? *P.* Dicite posthàc suam quisque sententiam ex Novo Testamento. *E.* Euge, nihil erit nobis facilius, habemus enim in promptu (2) multam earum copiam. Vis ergo, praeceptor, ut jam nunc incipiamus? *P.* Sanè velim, quando, ut ais, tanta est vobis copia. *D.* Quis incipiet? *P.* Tu, Desideri, vis honoris tui causâ hujus rei specimen edere? *D.* Id ego libenter faciam; sed Dei honoris causâ. *P.* Laudo istud verbum. Divinus enim honor et gloria omnibus in rebus est praeferenda. Eja, incipe, si quid habes. *D. Nisi abundaverit* (3) *justitia vestra plus quàm Scribarum et Pharisaeorum, non potestis ingredi in regnum coelorum,* Matth. quinto capite. *E. Deposito mendacio, loquimini veritatem quisque proximo suo:* Ad Ephe-

sios, capite quarto. *F. Filii obedite parentibus in omnibus, hoc enim placet Domino:* Ad Coloss. tertio. *P.* Euge, bonum specimen: vidēte ut progressus respondeat, hoc est, ut pergātis in postĕrum diligenter. *D.* Qui nobis principium dedit, dabit idem successus prospĕros. *P.* Ita sperandum est. Parāte vos ut prodīre matūrēmus. *D.* Mox aderĭmus paratissĭmi. *P.* Sumĭte suum quisque pallium, ut prodeātis (4) honestiùs. Sed heus puĕri. *E.* Quid vis, praeceptor? *P.* Vidēte ut Psalmos etiam adferātis: alicŭbi in umbra cantābĭmus. *E.* Ita fiet ambulātio nostra jucundior.

(1) Quorsum spectant ista.] *What these things drive at.* (2) Multam copiam.] *For magnam. Good store.* (3) Justitia vestra.] *Your righteousness.* (4) Honestius.] *More handsomely. Decently.*

COLLOQUIUM LXXXII.

Argumentum. *De negligentia quidam admonētur. Admonitio ad somnicŭlōsos.* Praeceptōrum morālium usus. Quotidie proficiendum. Vitia naturālia. Armis spirituālibus pugnandum cum vitiis.

Fontanus, Gerardus.

Non satis mirāri possum, te non esse diligentiōrem. *G.* Qua in re videor tibi neglĭgens? *F.* Quod mane ferè nunquam ades in tempŏre, atque inde fit, ut penè quotidie notēris in catalŏgo. Cur tu es adeò somniculōsus? *G.* (1) Mea sic fert natūra. *F.* Corrĭge natūram istam, hoc est, natūrae vitium. Quid tibi profuit Catōnis nostri dictum? *G.* Quodnam, quaeso? *F. Plus vigĭla semper, nec somno dedĭtus esto.* *G.* (2) Ne plura: ego probè memĭni. *F.* Nihil prodest memĭnisse, nisi ad usum tuum accommŏdes. *G.* Utĭnam et hoc et alia praecepta salūbria tam facĭlè ad bene vivendi usum transferrēmus, quàm ea facilè ediscĭmus. *F.* Ut verum fatear, praecipĕre, quàm praestāre multo est facĭlius. Sed tamen eniti debēmus, ut vel monĭtis, vel precĭbus

proficiāmus aliquid, et indies evādāmus meliōres. *G.* Qui id non facit, ejus salus despēranda est. Sed nihil difficiliùs emendātur quàm naturāle vitium. *F.* Omnia ferè vitia nobis sunt naturālia, et, nisi Dei bonĭtas servāret nos, essēmus omnes sceleratissĭmi. *G.* Quid igĭtur faciendum? *F.* Fortĭter cum vitiis nostris pugnandum est. *G.* Quo duce? *F.* Ipso Deo. *G.* Quibus armis? *F.* Divīnis et spirituālĭbus. *G.* Ubi tandem inveniuntur? *F.* In Epistŏla Sancti Pauli ad Ephesios. *G.* Quoto capĭte? *F.* Sexto. *G.* Quid si locum per me non intellexĕro? *F.* Non omnīno intellĭges, satis scio: sed praeceptor erit consŭlendus. *G.* Quid si mecum adfuĕris? *F.* Adesse volò: certum est: verùm captanda erit opportunĭtas. *G.* (3) De hoc igĭtur aliàs consilium capiēmus. *F.* Quando istud erit? *G.* Proxĭmo die Mercurii, si tibi ita vidētur. *F.* Quotâ horâ? *G.* Post meridiem primâ. *F.* Placet sententia. *G.* Nunc igitur discēdāmus.

(1) Mea sic fert natura.] *My nature is so. I am naturally so inclined.* (2) Ne plura.] Verba facias sc. *Say no more. Have done.* (3) De hoc consilium capiemus.] *We shall deliberate about* (*consider of*) *this.*

COLLOQUIUM LXXXIII.

ARGUMENTUM. *De studiōrum tempŏre amisso. Ejus recupĕrandi spes, et quibus modis id fiĕri possit. Viva magistri vox.* Hortātio ad anĭmum bonum.

Georgius, Herminius.

(1) TANTÙM igĭtur hodie à villa revertisti? *H.* Hodie tantùm, idque paulò ante prandium. *G.* Atqui dixĕras te futūrum illic modò biduum. *H.* Ita sperābam fore, et sic pater promittēbat. *G.* Quid igĭtur obstĭtit, quo minùs redièris citiùs? *H.* Mater me detinuit, tametsi etiam cum lacrўmis eam obsĕcrārem, (2) ut me missum facĕret. *G.* Sed cur te tamdiu remŏrāta est? *H.* Ut

se comitarer in reditu. *G.* Quid verò agēbas interea? *H.* Colligēbam fructus cum rusticis nostris. *G.* Quos fructus? *H.* Quasi non sint tibi noti fructus autumnales et serotini, pyra, mala, juglandes, castaneae. *G.* O jucunda exercitātio! *H.* Non est jucunda solum, sed etiam frugifĕra. *G.* Sed hoc malum, quòd intĕrim quinque aut sex praelectiōnum fructus tibi periit. *H.* Non omnīno periit, spero: (3) curābo pro virĭbus ut aliqua ex parte recupĕrem. *G.* Quid facies? *H.* Describam quàm potĕro diligentissĭmè. *G.* Quid tum postea? *H.* Ediscam ipsam auctōris oratiōnem. *G.* Sed (4) sententiam non satis intellĭges. *H.* Ipsa me juvabit praeceptōris interpretātio, (5) ut sensum magnâ ex parte assĕquar. *G.* Nec tamen id satis erit. *H.* Tu, si placet, adĕris mihi (6) per otium, ut confĕrāmus unâ. *G.* Libenter equĭdem faciam, sed ne id quidem sufficiet. *H.* (7) Non habeo quid possim amplius. *G.* Quanto praestitisset vivam audīre magistri vocem? *H.* Multò sanè praestitĕrat: sed (8) quando id mihi non contĭgit, nec meâ culpâ factum est, (9) nihil habeo, quod me accūsem in hac parte. *G.* Rectè dicis. Fac igitur habeas anĭmum bonum. Nam (10) quòd ego tecum plurĭbus verbis de hac re dispŭtāvi, non id feci, ut vellem te addūcĕre in desperatiōnem: sed totum illud (11) profectum est ex meo in te amōre singulāri. *H.* Haud mihi dubium istud est: (12) quo fit ut majōrem tibi habeam gratiam. *G.* Sed ecce nos vocat ad coenam tintinnabŭlum. *H.* Nuncius opportūnus.

(1) Tantùm igitur hodie à villa revertisti?] *Are you returned but to-day then from your house in the country?* (2) Ut me missum faceret.] *To let me go. That she would discharge me.* (3) Curabo pro viribus.] *I shall endeavour all I can.* (4) Sententiam.] *His sense. Meaning.* (5) Ut sensum assequar.] *To (reach) comprehend his sense.* (6) Per otium.] *At your leisure.* (7) Non habeo quid possim amplius.] *I do not know what I can do more.* (8) Quando id mihi non contigit.] *Since that was not my good fortune.* (9) Nihil habeo quod (*propter sc.*) me accusem in hac parte.] *I have no reason to blame myself in this particular.* (10)

Quid ego tecum pluribus verbis de hac re disputavi, non id feci, ut vellem, &c.] *In that I talked with you at large about this matter, I did it not that I had a mind,* &c. (11) Processum est.] *Proceeded.* (12) Quo fit, ut majorem tibi habeam gratiam.] *Wherefore I am the more obliged to you.*

COLLOQUIUM LXXXIV.

ARGUMENTUM. *Praeceptōris accusātio in vernaculè loquentes. Ejusdem ad Latīnè loquendum exhortātio. Interpretātio edicti de vetīto vernacŭlo sermōne.* Malè actūri quaerunt latĕbras. Iniquiōrum perversĭtas. Nitĭmur in vetĭtum. Doctrīna Christi et timor Dei avŏcant à malo. Exhortātio ad rectè vivendī studium.

Geraldus, Honorius.

ADFUISTI matutīnae precatiōni? *H.* Adfui; tu verò ubi eras? *G.* Ivĕram ad patrem in caupōnam. *H.* Quid eò? *G.* Heri vespĕri jussĕrat, (1) ut se convenīrem bene mane. *H.* Qui ausus es tam mane prodīre, idque inconsulto praeceptōre? *G.* (2) Jam herī veniam impetrāram, antequam irētur cubĭtum. Sed dic mihi, quid ille à precatiōne palàm admonuit. *H.* Audīvi, inquit, (3) esse inter vos, qui saepenumĕrò, vernacŭlè fabŭlentur: et nemo interea vestrûm mihi quicquam indĭcat: quod est argumentum consensiōnis omnium in eōdem peccāto. Haec fuit accusatiōnis summa. Deindè (4) in eam sententiam multa dixit, quae meminisse non potui. *G.* Sed quae tandem fuit conclūsio? *H.* Quamobrem, inquit, admoneo vos, ut alius alium ad Latīnè loquendum cohortēmĭni diligenter, et eōrum nomĭna, qui parēre noluĕrint, ad me quàm prīmùm deferātis, ut huic malo remedium adhĭbeam. *G.* Nullum igĭtur verbum licēbit efferre vernacŭlum? *H.* Quantum ex verbis ejus collĭgĕre potui, non ita rem intellĭgit. Non enim, ut scis, (5) usque adeo est sevērus exactor, ut statim puniat, si cui verbum alĭquod inter collŏquendum excĭdĕrit. *G.* Aliquoties, ut memĭni, palàm dixit, edic-

dum suum (6) ad eos demum pertinēre, qui (7) quum Latinè sciant, tamen semper latibŭla quaerunt, ut vernaculè fabŭlentur, idque de rebus ineptissĭmis. *H.* (8) Ea est quorundam pertinācia, ut malint saepissĭmè vapŭlāre, repugnando praeceptis honestissĭmis, quàm laudāri atque etiam dilĭgi, obsĕquendo. *G.* (9) Memĭnisti audīre ex ipso praeceptōre, *Nitĭmur in vetĭtum?* *H.* (10) Memĭni: atque adeò est verissĭmum: tamen qui doctrinam Christi libenter amplectuntur, (11) non studio peccant, neque malitiâ. *G.* Istud praestat verus ille timor Domĭni. *H.* Tales igĭtur, (12) quoad licet per natūrae infirmĭtātem, sedŭlò cavēre nituntur, ne quid (13) scientes faciant, dicant, aut cogĭtent, quo Deus (14) vel minĭmum offendātur. *G.* Ergo studeāmus et nos id ipsum cavēre: studeāmus rectè vivĕre, et Dei nostri parēre voluntāti: non modò ne vapŭlēmus, sed magis ut illī optĭmo Patri nostro placeāmus. *H.* Ita fiet, ut verè simus, non tenĕbrārum, sed lucis filii. *G.* Sed de his aliàs (15) pluribus: nunc ad disputatiōnes recipiāmus nos. *H.* Ecce vocat signum.

(1) Ut se convenirem bene mane.] *To come to him early in the morning.* (2) Jam veniam impetrâram.] *I had just got leave.* (3) Esse inter vos.] Aliquos sc. *That there are some among you.* (4.) In eam sententiam.] *To the same purpose. Effect.* (5) Usque adeò severus.] *So very strict.* (6) Ad eos demum.] *To these only.* (7) Quum Latinè sciant.] *Though they know how to speak Latin.* (8) Ea.] *Such.* (9) Meministi audire? *Do you remember to have heard?* (10) Memini: atque adeò verissimum est.] *I remember it; and it is very true too.* (11) Non studio peccant, neque malitiâ. *Offend not on purpose (with intention) or of malice.* (12) Quoad licet per naturae infirmitatem.] *As far as natural infirmity permits.* (13) Scientes.] *Knowingly, Willingly.* (14) Vel minimum.] *Never so little.* (15) Pluribus.] Verbis fabulabimur sc. *More at large.*

COLLOQUIUM LXXXV.

ARGUMENTUM. *Discessūrus quidam ante vacationem scholasticam, reprehendĭtur a condiscipŭlo.* Consilia humana à Deo reguntur. Sua cuique tractanda scientia. Modestè sapiendum.

Herminius, Jacobus.

Tu igĭtur cras, ut audio, discessūrus es. *J.* Cras, si Domĭnus permisĕrit. *H.* Eho, cur tam citò? *J.* Urget me pater. *H.* Immo tu urges patrem. *J.* Itane tibi vidētur? quomŏdo patrem urgēre possum? *H.* Assiduâ missiōne literārum. *J.* Tantùm semel scripsi instāre (1) vacatiōnem scholastĭcam. *H.* Quando misisti litĕras? *J.* Hebdŏmăde superiōri. *H.* Quo die? *J.* Venĕris. *H.* Quid facies domi? *J.* Instat vindemia: intĕrim collĭgendi sunt fructus arbŏrum. *H.* Potĕras (2) exspectāre dimissiōnis diem. *J.* Nescio quando sit futūrus. *H.* Spero fore ad finem proxĭmae hebdŏmădis. *J.* Sed istud non est in nostro situm arbitrio. *H.* Nec in praeceptōris quidem. *J.* Cujus igĭtur? *H.* Solĭus Dei, qui homĭnum consilia suo nutu gubernat. *J.* Atqui Satănas vidētur interdum gubernāre. *H.* Quantum Deus ipse permittit. Sed ista sapientiorĭbus relinquāmus. *J.* Tutius est: monet enim proverbium: *Ne sutor ultra crepĭdam.* *H.* Saepe istud ex praeceptōre audīvĭmus. *J.* Idem quoque nos (3) non semel docuit illam Pauli sententiam: *Noli altum sapĕre; sed time.* *H.* Illud etiam frequenter habet in ore. *Altiōra tu ne quaesiĕris.* *J.* Sed audin', tu, ad coenam signum dari? *H.* Adhuc pulsat aures meas tintinnabŭlum. *J.* Eāmus in aulam, ne desīmus precatiōni. Cras ante discessum te salūtābo.

(1) Vacationem scholasticam.] *The breaking up.* (2) Poteras exspectare dimissionis diem.] *You might stay till the breaking-up day.* (3) Non semel. *More than once.*

COLLOQUIUM LXXXVI.

Argumentum. *In vacatiōne scholastĭca studiōsi adolescentes libenter quidem relaxant anĭmos, non tamen omnīno cessant, nec otio per ignaviam abūtuntur.* Fides etiam inimico servanda. Agendi åffectus addit celeritātem. Solus Deus suōrum ductor. Exemplum studiōsis observātu dignissĭmum.

Honorius, Justus.

Fuistīne hodie in gymnasio? *J.* (1) Ubi ergo fuissem: tu verò quid agēbas? *H.* Eram domi occŭpātus. *J.* Id evēnit (2) praeter morem tuum: (3) soles enim abesse rariùs. *H.* Quàm possum rarissĭmè. Quid autem actum est? *J.* Nihil prorsus. *H.* Ergŏne remissiōnem habēmus? *J.* Certò. *H.* Quamobrem? *J.* Propter mercātum hodiernum. *H.* Quis dedit? *J.* Ludimagister, permissu tamen rectōris. *H.* Quid concessit? *J.* Vacatiōnem ab omni munĕre scholastĭco. *H.* An in totum diem? *J.* A mane ad occāsum usque solis, tametsi diligenter et multis quidem verbis admonuit, ut in otio de negotio cogitārēmus, ne cras in ludum venīrēmus imparāti. *H.* Quid igĭtur nos? Hoccĭne abutēmur otio? *J.* Id verò aetātem nostram decet minĭmè. *H.* Tu ergo quid (4) paras facĕre? *J.* Me recipĕre in musaeŏlum: nisi fortè tibi magis placet ut sesquihōram alĭquò prodeāmus ambŭlātum. *H.* Egŏne recūsārem? immo nihil est quod nunc magis velim; nam et nos interea tractābĭmus alĭquem sermōnem lĭterārium, et simul corpus exercēbĭmus. *J.* Eāmus igĭtur extra muros. *H.* Quònam? *J.* Usque ad ripam lacûs. *H.* (5) Valde istud mihi arrīdet: sed tu, si placet, me exspectābis. *J.* Quamdiu? *H.* Tantisper dum crepĭdas eo mutātum calceis. *J.* Ubi vis exspectāri? *H.* Ad portam Franciscānam. *J.* At vide ne me fallas. *H.* An ego amicum fallĕrem, quum sciam etiam inimico servandam esse fidem? *J.* Abi; festīna: ego, dum te opperior, alĭquid intĕrim legam. *H.* Salve,

Juste. *J.* Quis iste salūtātor? *H.* Ecce, redii. *J.* Eho tam citò? mihi vidēris volâsse. *H.* Nimīrum affectus ipse pedĭbus alas addĭdit. *J.* Eāmus nunc, ducente Deo. *H.* Solus Deus est qui suos ducit ac redūcit. *J.* Matūrēmus: (6) satis longè hinc lacus abest. *H.* Tanto meliùs prandēbĭmus. Perge.

(1) Ubi ergo fuissem?] *Why, where should I have been?* (2) Praeter morem tuum.] *Contrary to your custom.* (3) Soles abesse rariùs.] *You do not use to be absent often.* (4) Paras facere.] *Intend to do.* (5) Valde istud mihi arridet.] *I like that very well.* (6) Satis longè hinc.] *A pretty way off from hence.*

COLLOQUIUM LXXXVII.

ARGUMENTUM. *De exercitatiōnĭbus post vacatiōnem scholasticam revŏcātis. De classium probātiōne ante promotiōnes. De spe praemii. De eādem in adversis rebus. De fructĭbus autumnālĭbus. De maxĭmo vini proventu. De abūsu vini in summa copia. De admonitiōnum contemptu. De iis qui se dociles praebent ad verbum Dei audiendum.*

Jacobus, Lambertus.

SALVE, Lamberte optatissĭme. *L.* Salve et tu, vindemiātor jucundissĭme. *J.* Quomŏdo se habet schola? *L.* Optĭmè. *J.* Jamne rediērunt multi? *L.* Vix quarta pars nunc abest. *J.* Quid agĭtur? *L.* Docētur, legĭtur, scribĭtur, repetĭtur. *J.* Ista sunt generālia et quotidiāna; sed quid fit in nostra classe? *L.* Idem quod fit in caeteris, et quod fiēbat ante vacatiōnem. *J.* Ergōne jam seriò habentur praelectiōnes? *L.* (1) Jam abhinc octo dies. Nam quid aliud fiēret? *J.* Solebāmus per alĭquot dies exercēri in iis repĕtendis, quae antea didĭcerāmus. *L.* Tribus diēbus totis nihil aliud actum est. *J.* Quid? (2) probātio jamne incepta est? *L.* Hui, incepta? propemŏdum finīta est: cras sexta classis interrogābĭtur. *J.* Me misĕrum! exclūsus sum à praemio. *L.* Etiamne praemium sperābas? *J.* Quidni

sperārem ? unicuique sperāre licet, praesertim studiōso. *L.* Malim ego nihil sperāre. *J.* Quid ita? *L.* Nam si nihil contigĕrit, nulla mihi erit frustrātio, neque molestia ? sin consĕquar aliquid, (3) id in lucro depŭtābo. *J.* Nunquamne legisti ; *Vivĕre spe vidi, qui moritūrus erat ?* *L.* Immo verò legi et memoriâ teneo : sed hoc nihil ad propositum. *J.* Cur non? *L.* Quia illic loquitur Ovidius de spe illa, quae in rebus adversis retinenda est : quem sensum expressit Cato noster hoc dísticho :

Rebus in adversis anĭmum submittĕre noli :
Spem retĭne : spes una homĭnem nec morte relinquit.

J. Tu igitur nihil speras ? *L.* Spero vitam aeternam. *J.* Dicēbas modò sperandum esse in adversis rebus : (4) quae tibi sunt adversa? *L.* Ea quae me oppugnant quotidie. *J.* Quae tandem sunt illa ? *L.* Propria caro, Satan, et imprŏbi homĭnes, qui me injuriis afficiunt. *J.* Ex quo tempŏre factus es Theologaster ? *L.* Nec sum Theolŏgus, nec Theologaster : sed quod dico, id ego didĭci ex sacris conciōnĭbus. *J.* Laudo equĭdem : sed age, dic mihi seriò : estne acta classis nostrae probātio ? *L.* Jam tibi seriò dictum puta. *J.* Dolet mihi non interfuisse. *L.* Citiùs venisses : quid agēbas ? *J.* Mater me coēgit vindemiae exĭtum exspectāre. *L.* Credo : sed tu tuâ voluntāte coactus es. *J.* Ut fatear ingenuè, libenter exspectāvi : sed quid agas ? homĭnes sumus, ut aiunt. *L.* Immo puĕri. *J.* Sed vix credas, quàm sit jucundum rustĭcāri : praesertim ubi tanta est omnium fructuum affluentia. *L.* Estne vobis magnus vini proventus ? *J.* Tantus profectò, ut majōrem vidisse non meminĕrim. *L.* Quid aiunt rustĭci in hac tanta ubertāte ? *J.* Nihil aliud quàm potatiōnes et crapŭlas crepant : quin etiam vino jam perinde abūtuntur quasi aqua fontāna sit. *L.* Ea est dissolūtae plebis dementia, ut Dei beneficiis nunquam rectè uti sciat. *J.* (5) Scilĭcet illud est, quod dicĭtur ; Nunquam sapiunt stulti nisi in angustiis. *L.* Ergo plectuntur merĭtò. *J.*

(6) Quid quod admonitiōnes etiam irrident? *L.* Sunt qui nullam omnino ferre possunt: quin bene et comiter etiam monentibus irascuntur. *J.* Audi aliquid gravius: fuĕrunt qui mihi verbĕra minārentur, quum eos humanissimè admonērem. *L.* Istud mihi novum non est. Nam et quidam mihi aliquando pugnum intentavit: (7) quòd nisi verĭtus esset patris mei auctoritātem, profectò vapulâssem acerrĭmè. *J.* Sed omittāmus eos, quia caeci sunt, nec tamen se tales esse intelligunt: jactant (8) se probè callēre quid sit Evangelium, quum re ipsa Evangelio adversentur. *L.* Si verbi divīni ministros et pastōres suos non audiunt, quî putas fiĕri posse ut nos audiant? *J.* Sequāmur ergo quod praecēpit Christus. *Nolite dare sanctum canĭbus.* *L.* At sunt quidam simplĭces et benevŏli, qui auditiōne verbi Divini mirum in modum delectantur: ii sunt quos docēre est jucundissĭmum. *J.* Quàm gaudeo, quoties in tales incido! et ego illos complector libenter! *L.* Nec immeritò; nam ubi eos docuĕris, tum demum fruĕris labōris tui fructu, non sine voluptāte maxĭma. *J.* Sed nos quid cogitāmus? nonne vides (9) ut nox ferè nos oppressĕrit? *L.* Discēdāmus igĭtur, et cras, si Domĭnus permisĕrit, plurĭbus agēmus unà de studiis alacrĭter repĕtendis.

(1) Jam abhinc octo dies.] Habebantur praelectiones, &c. *Even eight days ago.* (2) Probatio jamne incepta est.] *Is the examination begun yet?* (3) Id in lucro deputabo.] *I shall put it amongst my winnings. That I shall reckon to the account of clear gain.* (4) Quae tibi sunt adversa?] *What things do you understand by crosses?* (5) Scilicet illud est quod dicitur.] *Verily (doubtless) that saying is [illegible] true is that saying.* (6) Quid quod?] *Besides.* (7) Quod nisi veritus esset.] *And but that he feared. And had he not stood in awe of.* (8) Se probe callere.] *That they perfectly well understand.* (9) Ut nox ferè nos oppresserit.] *How the night has almost overtaken us.*

COLLOQUIUM LXXXVIII.

ARGUMENTUM. *De moribus adolescentis ingenui, tam absente patre, quam praesente. De quinto Decalogi praecepto. Locus Pauli de honore liberorum erga parentes.* Exemplum simulatae repugnantiae ad eliciendum colloquium.

Lambertus, Martinus.

PATER tuus, (1) ut accepi, rediit ex Gallia? *M.* Rediit tandem. *L.* Quando? *M.* Die Lunae, vesperi. *L.* Adventus ejus non tibi molestus fuit? *M.* Quid molestus? imo verò jucundissimus; sed cur istud rogas? *L.* Quia fortasse, illo absente, liberiùs vivendi tibi est potestas. *M.* Nescio quam mihi libertatem narres. *L.* Potandi, ludendi, cursitandi. *M.* An igitur putas me nihil aliud agere, dum pater abest? *L.* Sic ferè solent omnes. *M.* Dissoluti quidem. Nam quod ad me attinet, absente patre, sic vivo, ut eo praesente. Non poto, sed bibo quantum satis est; ludo quum tempus postulat; non discurro, sed cum bona matris veniâ in publicum prodeo, quum aliquid habeo negotii. *L.* Etiamne matri tantopere subditus es? *M.* Aequè ac patri. Quid enim putas? nonne de utroque aequale est praeceptum Domini? *L.* *Honora*, inquit, *patrem tuum et matrem tuam.* *M.* Quid Ethnicus ille auctor distichorum moralium?

Dilige non aegrè caros pietate parentes:
Nec matrem offendas, dum vis bonus esse parenti.

Quid Paulus noster? *Filii, obedite*, inquit, *parentibus in Domino.* Nonne parentis nomine pater et mater continentur? *L.* Istud à Latinis observatur auctoribus. *M.* Quin etiam, si quod esset reverentiae discrimen, videremur optimo jure plus debere matribus: (2) ut quae dolores tantos ac labores propter nos pertulerunt. *L.* Novi ego ista: et quae dixisti placent mihi omnia. *M.* Cur ergo mihi repugnabas? *L.* (3) Ut eâ quasi repugnantiâ nobis accerserem sermonis materiam. Nam, ut

tuae noster praeceptor saepe nos exhortatur, ut nostrum otium in ejusmŏdi sermōnibus impendāmus. *M.* Verum sanè otium, quod in honesto negotio consūmitur. *L.* Huc pertĭnet illud (4) Africāni apophthegma, qui dicēbat, *Se nunquam minus otiōsum esse quàm cùm otiōsus esset*, ut ex Cicĕrōne didĭcĭmus. *M.* Sed jam tempus monet ut huic sermōni finem impōnāmus. *L.* Rectè mones: fortasse enim tuâ causâ coena tardātur domi. *M.* Plura, si Domĭnus permisĕrit, in proxĭmo congressu. *L.* Precor tibi noctem prospĕram. *M.* Et ego tibi *placidam per membra quiētem.*

(1) Ut accepi.] Auditione *sc.* *As I have heard.* (2) Ut qui tantos dolores pertulerunt.] *Since they have gone through such pains.* (3) Ut nobis accerserem sermonis materiam.] *That I might furnish matter of discourse for us.* (4) Africani.] *Of* Scipio Africanus

---

COLLOQUIUM LXXXIX.

ARGUMENTUM. *Ab observatōre monētur quidam adolescens ut in admonendo fratre natu minōre sit diligentior. Pergendum constanter in admonendis omnĭbus, praecipuè qui nobis conjuncti sunt. Bonae indŏlis signum quoddam in puĕro.* Exemplum fraternae admonitiōnis.

Marcus Observator, Nicasius.

FRATER tuus semper in concióne aut garrit, aut ineptit, aut alĭquem inectat: ex quo fit, ut saepe notandus sit, deinde vapŭlet. *N.* Quid vis faciam? *M.* Cur non saepe mones? *N.* Nunquam desisto monēre. *M.* Perge, precor. *N.* Nihil est quod me precēris. Nunquam cessābo, donec, volente Deo, alĭqua ex parte se correxĕrit. *M.* Sic usurpābis Catōnis praeceptum; *Quando mones alĭquem*: nôsti caetĕra. *N.* Sed oro te mi Marce, (1) ut quoties eum notāvĕris, id mihi renuncies. *M.* Nunquam finis esset: adeò frequens est nomen ejus in meis commentariŏlis. *N.* Saltem (2) fac me semel certiōrem, quum primùm commisĕrit, quo sit

accusandus: tum ego dicam patri, cujus verba magis timeo quàm verbĕra. *M.* Istud non est parvum bonae indŏlis argumentum. *N.* Ita spero quidem. Facies igitur quod rogo? *M.* Immo verò, atque libens.

(1) Ut id mihi renuncies.] *That you would tell me of it.* (2) Fac me certiorem quum primùm commiserit, quo sit accusandus.] *Make me acquainted with the first fault he commits that deserves complaining of.*

COLLOQUIUM XC.

ARGUMENTUM. *Nicolāus Oberto arcānum commissum extorquēre frustra conātur. Amīcus alter idem.* Exemplum taciturnĭtātis in celandis amicōrum consiliis. Item in curiōsos arcanōrum scrutātōres.

Nicolaus, Obertus.

(1) QUID consilii tractābas modò cum praeceptōre? *O.* Si scire cupis, illum percontāre? *N.* Cur me celas? *O.* Ut ne palam facias. *N.* Non ideo, crede mihi, te rogo, ut id proferam. Quid enim proficĕrem? *O.* (2) Quamobrem igitur tam cupĭdè rogas? *N.* Nimīrum, ut mecum tacitus gaudeam, si quid boni audiĕris. *O.* Itāne parātus advĕnis, ut à me extorqueas, quod mihi uni, idque à praeceptōre, credĭtum est? *N.* Quod mihi dixĕris, surdo et muto dictum puta. *O.* (3) Egòne tergum meum in fidem tuam committam? *N.* Id profectò potes, et quidem sine pericŭlo. *O.* Nunquam, dicēs (4) tam commŏdè, ut istud mihi persuadeas. *N.* Dabo fidem me tacitūrum. *O.* Etiamsi tot quater sanctissimè juravĕris, non prodam. Proinde tu desĭne percontāri. *N.* Hem, ubi est illa nostra amicitia? *O.* Nescis dictum illud sapientis? *Quod tacĭtum esse vis, nemĭni dixĕris.* *N.* Audīvi aliquoties: sed quod amīco dictum sit, nemĭni dictum vidētur. Est enim amīcus quasi alter idem. *O.* Eădem tibi dicet, qui scire ex te volet, et item alius qui ex illo: atque ita ad aures

[illegible] perveniet. Itaque si me tibi posthac vis amicum esse, me missum facito. *N.* (5) Non sum imperator, ut te missum faciam. *O.* Pergin' molestus esse? *N.* Abire malim quàm tibi molestiam exhibere.

(1) Quid consilii tractabas?] *What secret were you consulting of? What secret matter were you discoursing of?* (2) Quamobrem igitur tam cupidè rogas?] *Why are you so importunate then?* (3) Egone tergum meum in fidem tuam committam?] *Shall I venture a whipping upon your ability to keep a secret?* (4) Tam commodè.] *So cunningly.* (5) Non sum imperator, ut te missum faciam.] *I am no general, to give you a discharge.*

COLLOQUIUM XCI.

Argumentum. *Non est mentiendum, ne in rebus quidem levioribus. Apud Deum nullum est leve peccatum. Peccata nostra Deus in Christo condonat. Christus deprecator noster et advocatus. Nemo non peccat saepissime, etiam in bonis operibus. Quid agendum sit ut peccata remittantur. Paulus veniam consecutus; et quare. Divini verbi studium inter exercitationes scholasticas annumerandum. Quorsum in literis humanis instituendi sint pueri.*

Nicolaus, Olivarius.

Ecquid hodie precatus es domi? *O.* Cur quaeris istud? *N.* Quia non interfuisti matutinae precationi. *O.* Qui scis? *N.* Observavi. *O.* Atqui tu non es observator. *N.* Non sum. *O.* Quamobrem igitur observabas? *N.* Quia mihi es carissimus. *O.* Quid tum? *N.* Doluit mihi si vapulabis. *O.* Quid? an ego notatus fui? *N.* (2) Etiam dubitas? *O.* Quum recitaretur catalogus, nemo me excusavit? *N.* Nemo, quod sciam. *O.* Si me tantopere amas, ut dicis, cur tute non excusasti me? *N.* (3) Quid causae dixissem? *O.* Commentus esses aliquid. *N.* Ego mentitus essem? *O.* Quid inde? *N.* Sed ex verbo Dei mentiri vetitum est. *O.* Fateor, sed erat leve mendacium. *N.* Nihil leve judicandum est, quo Deus offenditur. *O.* Negare istud non possum:

sed levia ista facile remittit nobis propter Jesum Christum, qui est deprecator noster et advocatus. Nam (4) quotusquisque non peccat quotidie saepissime? N. Profecto nullus: quinetiam vix precamur, aut aliquid boni operamur, in quo non insit aliqua peccati species. O. (5) Quid ergo futurum esset nobis, nisi Deus facile ignosceret? unde et quotidie precantes dicimus, Remitte nobis debita nostra. N. Nihil dubitare debemus quin remittat, si errata nostra serio et vere agnoscamus, si ex animo petamus veniam, si fidem habeamus nobis ignosci. O. Quid igitur restat? N. (6) Illud restat, ut neque delectemur peccatis, neque in his persistamus: neque malitiose, scienter, et de industria peccatum committamus. Nimis enim multa sunt (7) quae per carnis infirmitatem peccamus, aut etiam per ignorantiam. O. Nihil dubito de peccatis illis quae ex carnis imbecillitate perpetramus, qualis fuit Petri abnegatio: sed qui fit ut peccemus per ignorantiam? N. De hoc, Pauli exemplum habes, qui scribens ad Timotheum, in priore epistola palam profitetur se, quamvis Ecclesiam Dei persecutus fuerit, tamen veniam esse consecutum: quia ignorans id fecerit. O. Isto exemplo mihi abunde satisfecisti: nam et ego (8) id legere memini: sed scin' tu quoto epistolae capite id scriptum sit? N. Equidem non soleo vexare memoriam in retinendis capitum numeris: mihi hoc tempore satis esse videtur aliquot sententias quasi raptim annotare, quas memoriae mandare liceat, si quid interdum otii suffurari possim ex quotidiana studiorum praesentium occupatione. O. Utinam ego quoque id facere possem. N. Quid impedit? O. Vix ego queo (9) satis praeceptori facere in exercitationibus scholasticis: tantum abest ut aliis studiis aliquid temporis impertiri concedatur. N. Satis profecto quotidie sumus occupati: sed haec tamen ferenda sunt quamdiu nobis opus esse ipsi Deo et parentibus nostris visum fuerit. O. Ego propterea libenter fero ac tolero omnes ejusmodi labores. N. Qua spe toleras? O. Quia futurum spero, ut primi sint gradus quibus ad

majore (10) aliquando perveniam. *N.* Sed de his aliàs plurĭbus: nunc agămus quod instat. *O.* Quid istud est? *N.* Audin' tu ad coenam signum dari? *O.* Bonum signum nuncias: jam sentiēbam esuriem. *N.* Nimīrum quia merendam praetermisisti. *O.* (11) Utinam, eà tam facĭlè semper abstinēre possem, quàm hodie carui libenter. *N.* Ego verò non libentèr careo, nisi occŭpātus necessārio negotio.

(1) Ecquid hodie precatus es domi?] *Have you said any prayers at home to-day?* (2) Etiam dubitas?] *Can you make any doubt of that? As if that were a strange thing. Thus,* Etiam rogas? &c. *How can you ask such a question?* &c. (3) Quid causae dixissem?] *What excuse should I have made?* (4) Quotusquisque non peccat?] *Where is the person that does not sin?* (5) Quid ergo futurum esset nobis?] De sc. *What would become of us then?* (6) Illud restat.] *This remains.* (7) Quae peccamus.] *That we offend in.* (8) Id legere memini.] *I remember to have read it.* (9) Satis praeceptori facere.] *A* Tmesis. *For* Satisfacere praeceptori. (10) Aliquando.] *At last.* (11) Utinam eà tam fácilè semper abstinere possem, quam hodie carui libenter.] *I wish I could always forbear it as easily as I have been without it to-day.*

COLLOQUIUM XCII.

Argumentum. *Obertus Patricio commŏdātum reddit cum gratiārum actiōne. Beneficia ultro citrōque oblāta. Exemplum aulĭcae civilitāti propemŏdum simile.*

Obertus, Patricius.

Ecce reddo tibi commŏdātum, et gratias ago maxĭmas. *P.* Non est quod agas: sed tu satisne usus eras? *O.* Satis diu usum concessisti, (1) quae tua est humanĭtas. *P.* Quoties opus erit, quaeso ne parcas rebus meis. *O.* Non parcam, quando ita jubes. *P.* Pergrātum mihi fecĕris. *O.* Gratiam habeo maxĭmam: tu verò nostris (2) vicissim utĕre, si quid opus fuĕrit. *P.* Non est quòd moneas: satis meà sponte sum impŭdens. *O.*

[illegible] verecundus nimis. *P.* Esto: aliquando tamen sentias. (2) Ita velim. Bene vale. *P.* Te servet Dominus Deus.

(1) Quae tua est humanitas.] *Such is your courtesy.* (2) Vicissim. *In your turn.*

COLLOQUIUM XCIII.

ARGUMENTUM. *Non est malum malo, sed malum bono compensandum.*

Esaias, Dathenus.

(1) LICETNE malum malo rependĕre? *D.* Cur istud quaeris? *E.* Ut iis respondēre possim, qui hac in re mihi contradicunt. *D.* Brevĭter interrogâsti: respondeo brevissĭmè: Non licet. *E.* Cur non? *D.* Quia vetŭit Christus, et post eum Apostŏli. *E.* Quid igĭtur faciendum est? *D.* (2) Malum bono compensandum. *E.* Annon satis est bonum bono rependěre? *D.* Non satis Christiāno quidem. *E.* Quare? *D.* Nam Christiānum opòrtet Christum praeceptōrem imĭtāri. *E.* Quid fecit Christus in eo genĕre? *D.* Sanāvit eum, qui ipsi colăphum impēgĕrat: precātus est pro iis qui ipsum in crucem sustŭlĕrant: alia item multa fecit ejusmŏdi. *E.* Nihilne igĭtur facit qui gratiam pro gratia rependit? *D.* Tantum facit quantum faciunt Ethnĭci. *E.* Quid illi faciunt? *D.* Amīcos dilĭgunt, et refĕrunt gratiam à quibus accēpērunt. *E.* Nihilne amplius? *D.* Nihil: nam quid amplius exspectes ab iis qui verum Deum non novĕrunt? *E.* Quid faciunt inimĭcis? *D.* Quibuscunque modis possunt eos persĕquuntur. *E.* Estne Christiāno peccātum? *D.* Si non licet, ut jam tibi probāvi, conclūde id peccātum esse. *E.* Atqui, ut vulgò dicĭtur, *vim vi repellĕre licet*: Quam sententiam (3) novus quidam Poēta etiam latiùs interprĕtātus est his verbis:

() *Pellĕre vim vi jura sinunt, et vulnĕre vulnus.*

Quid ad hoc respondes? *D.* Istud quidem permittunt Ethnicōrum leges: sed lex divīna longè aliter loquitur. *E.* Quid est divīna lex? *D.* Idem quod Dei verbum. *E.* Quicquid ergo fit contra Dei verbum, estne peccātum? *D.* Procul dubio peccātum est. *E.* Potesne ista probāre ex divīnis litĕris? *D.* Quidni possim? nihil facilius. *E.* Adfer mihi, quaeso, sententias. *D.* Non credis id (4) quod est omnībus in confesso? *E.* Immò verò indubitanter credo. *D.* Quid igĭtur opus est testimoniis? *E.* Ut contradīcentĭbus certò respondēre possim. *D.* Rectè intellĭgis: sed quia non posses extempŏre memoriae mandāre, exspecta dum tibi describam in chartŭla; in qua etiam sit locōrum annotātio, ut possis quĭbus voles etiam digĭto demonstrāre. *E.* Optĭmum est tempŏre consilium: quanto istud mihi commodius fuĕrit? sic enim per otium ediscam: ut ad manum habeam quoties erit opus. Sed quando mihi dabis? *D.* Cras, si libet, huc ad me revertĕre. *E.* Quotâ horâ? *D.* A meridie primâ. *E.* Sat habeo: interea vale. *D.* Te servet Domĭnus Deus.

(1) Licetne malum malo rependere?] *Is it lawful to render evil for evil?* (2) Malum bono compensandum.] *We must return good for evil.* (3) Novus quidam poëta.] *A (certain) modern poet.* (4) Quod est omnibus in confesso.] *Which all the world allow.*

COLLOQUIUM XCIV.

ARGUMENTUM. *Simulatiōne quadam hic quaesītum est colloquendi argumentum. Lex scholastica, ne puĕri res suas aliĕnāre audeant.* Christi exemplo advèrsa ferenda propter ipsum. Sine Divīni Spirĭtûs auxilio nihil fiĕri potest boni: precĭbus autem illud est impĕtrandum.

Hippolytus, Jason.

Vis emĕre hoc cingŭlum? *J.* Cur emĕrem? unum mihi satis est: tu verò cur vis vendĕre? *H.* Quia sunt mihi duo. *J.* Nec tamen licet ut vendas, nisi vis in

poenam incurrere. *H.* Quid vetat me vendĕre res meas? *J.* Nihil adhuc tuum habes. *H.* Eho! nihil? unde probas istud? *J.* Quia nondum es (1) tui juris: sed sub patria potestāte. Denĭque vis audire brevĭter tibi istud non licēre? *H.* Maxĭmè velim. *J.* De hoc lex est scholastica, cujus haec est sententia: *Puĕri injussu parentum, nec vendant alĭquid, nec emant, nec permutent, nec aliēnent quovis alio modo: Qui contra fecĕrit, verbĕribus mulctētur.* *H.* Istud ego non ignorābam: sed volēbam pericŭlum facĕre, an constans esses in observandis legĭbus. *J.* Tu igĭtur es simulātor. *H.* In hac simulātiōne nihil video esse mali: num tu interprĕtāris malè? *J.* Minĭmè verò: nihil enim nocuisti mihi. *H.* Quid si nocuissem? *J.* Tulissem aequo anĭmo, ut Christiānum decet. *H.* Utĭnam adversa omnia sic ferāmus propter Christum, qui (2) nihil non tulit salūtis nostrae causâ. *J.* Ferēmus certè, si exemplum ejus semper nobis propōnāmus (3) ob ocŭlos. *H.* Diffĭcile (4) id quidem est. *J.* Immo impossibĭle, nisi illĭus Spirĭtu semper adjŭvēmur: quod quidem assiduis precĭbus est impĕtrandum. *H.* O quàm suāvi sermōne tantillum otii consumpsĭmus!

(1) Tui juris.] *At your own disposal. Your own master.* (2) Nihil non.] *Every thing.* (3) Ob.] *Before.* (4) Id quidem.] *That (with an emphasis; which expresses the force of the particle.) That I am sure.*

COLLOQUIUM XCV.

ARGUMENTUM. *De quodam convivio. Qui convivae: quae ferculōrum variĕtas et copia, quis ordo fuĕrit, &c. Notātur obĭter conviviōrum luxus. Gratiārum actio. Objurgātur ipse convivātor de luxu.*

Regimius, Samuel.

QUID est, quòd hodie tam citò (1) à patruo redieris, praesertim quum fuĕrit convivium? *S.* Quid illic fe-

cissem diutius? *R.* Coenam exspectâsses, ut edĕres de prandii reliquiis. *S.* Satis edĕram in prandio. Praeterea jussit patruus, ut domum redūcĕrem praeceptōrem, (2) quem ego ad convivium deduxĕram. *R.* Quid frater tuus patruēlis, cur in ludum vobiscum non rediit? *S.* A matre retentus est in unum aut altĕrum diem. *R.* Quamobrem? *S.* Ut illi resarciantur vestimenta. *R.* Illa est muliĕrum cura. Sed age, quoniam nunc otiōsi sumus, narra mihi, quaeso, aliquid de convivio. *S.* Quid de illo scire cupis? *R.* Primùm qui convīvae fuĕrint: deinde quàm lautum et opipărum convivium. *S.* Convīvae fuĕrunt hi (3) praecipui, (4) quatuor Syndĭci, (5) Subpraefectus urbis, et alii duo primae notae è (6) Senātōrum numĕro. *R.* Nostīne? *S.* De facie quidem sed eōrum non (7) teneo nomĭna. *R.* Nullīne praeterea? *S.* Duo item ex patrui mei familiarĭbus. *R.* (8) Quotus accumbēbat praeceptor? *S.* Quotus esset, non observāvi: sed erat in media ferè mensa, è contrāria parte mei patrui. *R.* Tu verò? *S.* Hui, inepte, quî istud rogas! Egŏne homuncŭlus cum tantis viris epŭlārer? Satis hoc mihi honorifĭcum fuit, (9) quòd ministrārem. *R.* Nullaene erant muliĕres? *S.* Nullae praeter uxōrem patrui: quae quidem sedēbat (10) in mensa extrēma. *R.* Quid illa tam remōta? *S.* Sic voluit ipsa, ut identĭdem commŏdiùs surgĕret propter ordĭnem ministerii. *R.* Quid filius? *S.* Juxta matrem assidēbat. *R.* (11) Habeo de convīvis; nunc exspecto de convivio. *S.* Onus mihi valde magnum impōnis ac diffĭcile, maxĭmè propter memoriam: sed quando, ut dixisti, (12) pluscŭlum otii nacti sumus hoc pomeridiāno tempŏre, dabo equĭdem opĕram ut aliquâ ex parte expleam desiderium tuum. *R.* Pergrātum mihi fecĕris. *S.* (13) Eâ tamen lege, ut par pari refĕras, si quando dabĭtur occāsio. *R.* De hoc nihil est quod dubites. Incĭpe. *S.* Audi nunc jam. *R.* Quia, ut ais, longa est narrātio, dic mihi primùm, quotâ horâ (14) accubĭtum est? *S.* Ferè decimâ. *R.* Quotà surrectum? *S.* Paulò ante meridiem? *R.* Sedēbantne

omnes (15) commodè? *S.* Commodissimè. *R.* Nunc ad rem aggredĕre. *S.* Accĭpe igĭtur mensae praeludia. *R.* (16) Appōne quum voles. *S.* In primis, apposĭta sunt tenella crustŭla mellīta (17) opĕris pistorii cum aromatīte. *R.* Optĭmum sanè exordium, et ad conciliandos anĭmos aptissĭmum. *S.* (18) Omitte, quaeso, istas interpellatiōnes, ne mihi perturbētur memoria. *R.* Posthac non interpellābo, (19) nisi si quid opus erit requirĕre. *S.* Sequūtae sunt pernae salītae, hilla infūmāta, lucanĭcae, linguae bubŭlae, sale quoque et fumo indūrātae. Atque haec ad excĭtandam appetentiam, et sitim acuendam. *R.* Quasi vero non satis acuerētur solis aestu et fervōre. *S.* Sic docti facĕre solent convivātores. *R.* Isthaec audio libenter, praesertim quum exprimas omnia propriis et significantĭbus verbis. Perge porro. *S.* Eōdem ordĭne interposĭta sunt acetāria è lactūcis capitātis, avium intestīna frixa, minutālia ex vitulīna, cum ovōrum vitellis intĕgris. Et haec hactĕnus de praeludiis; qui primus missus fuit. *R.* Nihĭl intĕrim bibĭtum est? *S.* Indigna homĭne quaestio. Quis enim vino hic parcĕret? vix tres, et quidem strenuissĭmi fundendis potĭbus sufficiēbāmus: sed de potĭbus agam posterius, sine me cĭbos expĕdire. *R.* Age, sino. *S.* In secundo missu haec fere fuĕrunt; artocreas, pulli gallĭnācei elixi cum lactūcis, bubŭla, vervēcina, vitulīna, suilla recens et salsa, jus carnium ovōrum vitellis, croco et omphacio suavissĭmè condītum: aliquot item juscŭla ex olerĭbus. *R.* Hic plus opīnor fabulātum quàm esum fuisse, quia scilĭcet assa exspectābantur. *S.* Vix mensam attigĕrant, quum illa tollĕre jussi sumus. Venio igĭtur ad tertium missum, in quo assa haec fuĕrunt exposĭta: pulli gallinacei, pulli columbīni, ansercŭli fartĭles, et sucŭli, item cunicŭli, armi vervēcini, postrēmò ferina duōrum genĕrum, opĕre pistorio incrustāta. *R.* Quid praeterea? *S.* Quid? hem! (penè praetermisi) duae perdīces interjectae cum lepuscŭlo, fabae virides frixae, et pisa cocta cum aliquis. *R.* Nihĭlne piscium? *S.* In tempŏre admonēs.

Erat trutta ingens, quae divisa fuĕrat in partes quatuor, praeter caudam: praegrandis item lucius, ad eundem modum quadripartītus. (20) Taceo minūtos pisces et mediŏcres, partim elixos, partim assos aut frixos, item cancros fluviātiles, magno omnia numĕro: sed haec magis ad ostentātiōnem, quàm ad necessitātem. De his enim ferè nihil gustātum est. *R.* Unum mihi vidēris praetermisisse. *S.* Quid istud est? *R.* Nullīne erant intinctus? *S.* Immo singŭlis propemŏdum ferculis addĭta erant scitissimi sapōris embammăta, quae coquus ipse miro artificio concinnāvĕrat. Nec verò defuĕrunt capparĭdes ex oleo et acēto, mala citrea, olīvae conditīvae cum sua muria, acētum rosaceum, et succus oxalĭdis. *R.* O quot et quanta gulae irritāmenta! *S.* Adde etiam, corpŏris et animi impedimenta. *R.* Sed quis, quaeso, fuit ultĭmus actus fabŭlae? *S.* Tandem quum jam nec carnes, nec pisces ullus edĕret, jussit patruus appōni bellaria: in quibus haec fuĕrunt praecipua: caseus recens pinguissĭmus, itemque vetus multiplex. Scriblitae, placentŭlae, oryza in lacte cocta et bene saccharāta, persica praecocia, ficus, cerasa, uvae passae: cariotae, tragemăta serotina, salgăma multorum genĕrum, et alia quae nunc mihi non occurrunt. Tanta denique fuit omnium esculentōrum affluentia, ut mensa ipsa vix sustinēret. (21) Quid quaeris? quater aut quinquies mutāti sunt orbes et quadrŭlae. Cibos crassos et duriōres magna ex parte intĕgros in culīnam referebāmus: adeò pauci attingēbant propter delicatiōrum copiam. *R.* Quid confert tanta ciborum abundantia et diversitas? *S.* Ad gravandum stomăchum, et morbos complūres genĕrandos. Sed quid agas? sic ferè hoc tempŏre vivitur. *R.* Qui talibus vitiis convivia faciunt, certāre videntur de copia, de apparātu, de splendōre et lautitiis. *S.* Et tamen extant inter hujus civitātis leges quaedam, ut audīvi, sumptuariae. *R.* Silent leges inter convivia, ut obiter è Cicerōne detorqueāmus aliquid. *S.* An putas omnes convivas (22) illâ sumptuum immanitāte delectāri? *R.* Non puto, nisi fortè

sint hippŏnae, aut asōti, aut Apiciāni, ut ita dicam, veru tricŏlae. Caetĕrùm quid est in causa? *S.* Roges? convivatōrum non modò stultitia sed etiam insania. *R.* *Maxima pars hominum morbo jactātur eōdem*, ut ait Horatius. *S.* Sed nos hanc censūram omittāmus, juxta proverbium, *Ne sutor*, &c. *R.* Redeāmus igitur ad propositum. Quale vinum appositum est? *S.* Si de colōre quaeris, album, nigrum, fulvum, sanguineum, deque singŭlis colōrĭbus vina multĭplicia: si de bonĭtāte, omnia ferè generōsissĭma: sed in primis commendābant illud vini genus ex Burgundia, quod vulgò vocātur *Arbosium*. *R.* Unde hoc petebātur. *S.* E patrui cella vināria. *R.* Habetne multum ejusmŏdi? *S.* Duos cados vini helvelli: duos item albi limpĭdissĭmi. *R.* Quis fuit prandii exĭtus? *S.* Ubi videt patruus convīvas omnes penè defessos edendo, bibendo, collŏquendo, tunc vinum fundi jubet singŭlis: omnes ad extrēmum potum invitat. Hinc ordĭne tolluntur omnia; insternuntur mensis lautiōra mantīlia ex lino tenuissimo: datur aqua odorifĕra manĭbus levĭter abluendis: ego et patruēlis de more Deo gratias agimus: ipse verò patruus clarâ voce agit universo coetui: tandem primus Syndĭcus, convivatōrum nomĭne, satis accurāto sermōne publĭcas agit convivatōri: simul objurgat eum quòd tam magnifĭco et sumptuōso apparātu convivātus fuĕrit. Immò, inquit patruus, mihi, quaeso, ignoscĭte quod vos pro dignĭtāte non satis amplĭter tractāvĕrim. His dictis surgunt è mensa universi: magna pars, vale dicto, statim discēdit: caetĕri manent, stantes et collŏquentes in aula. *R.* Quid vos interea, qui ministraverātis ad mensam? *S.* In culīnam ad prandium nos recēpĭmus: (23) corpus illic otiōsè et ex anĭmi sententia curāvĭmus. *R.* Ubi erat intĕrim praeceptor? *S.* Patruus illum seorsum vocāvĕrat ad colloquium. *R.* Credo ut te et filium suum meliōre nota commendāret. *S.* Istud est verisimĭle. *R.* Nescis quae fuĕrit causa tanti convivii? *S.* Quid mea scire refert? *R.* Tanto minus igĭtur mea. *S.* Rectè colligis, et sic exspectābam. *R.* Atqui non sum dialec-

dictus. S. Tibi est naturālis dialectĭca. R. Eandem habent et rustĭci. S. Sed age, dic mihi seriò: nonne ego te tractāvi magnificè? R. Tali convivio nunquam interfuĕram. S. Gaudeo stomăcho tuo satis esse factum. R. Est Deo gratia, qui dedit nobis otium tam jucundum. S. Surgāmus tandem: nam audio puĕros à ludo discēdĕre.

(1) A patruo.] *From your uncle's.* (2) Quem ego deduxeram.] *Whom I had waited upon.* (3) Praecipui.] *Principal.* (4) Quatuor syndici. *The four city commissioners, consuls, attorneys, persons deputed by a state to transact foreign affairs.* (5) Subpraefectus.] *The deputy-governor.* (6) Senatorum.] *Of the aldermen.* (7) Teneo.] Memoria, sc. (8) Quotus accumbebat?] *In what place (order) sat?* (9) Quod ministrarem.] *That I waited (at table).* (10) In mensa extrema.] *At the lower end of the table.* (11) Habeo de convivis.] *So much for the guests. I am satisfied as to the company.* (12) Plusculum otii.] *A pretty deal of leisure.* (13) Eâ tamen lege.] *But upon this condition.* (14) Accubitum est.] A conviviis. (15) Commodè.] *Conveniently.* (16) Appone.] Mensae sc. *Set them on.* (17) Operis pistorii.] *Made by the baker.* (18) Omitte quaeso istas interpellationes.] *Forbear, I pray, those interruptions. (Interlocutions.)* (19) Nisi si quid opus erit requirere.] *Unless perchance there be occasion to ask you something.* (20) Taceo.] *I forbear to mention.* (21) Quid quaeris?] *In short.* (22) Illa immanitate.] *With that prodigious excess.* (23) Corpus curavimus.] *We made much of ourselves.*

COLLOQUIUM XCVI.

ARGUMENTUM. *Aliquot nomĭna carnis genĕrum. Reprehendĭtur imperīte locūtus. Vivarium ferārum. Hortatio ad agnoscenda beneficia Dei. Eleemosȳna secrēta. Locus ex Evangelio.*

Stephanus, Trebatius.

(1) NUNC demum redis à foro? T. Quid demum? tanta est ad laniēnam turba, ut vix accedĕre potuĕrim. S. Quas attulisti nobis carnes in diem crastinum? T.

Bubŭlam et vervecīnam. *S*. Estne in foro carnium magna copia? *T*. Tanta profectò, ut mirer adeò caras esse. *S*. Nihil mirum. Ut multae sunt carnes, ita multi qui carnes edunt quotĭdie. Sed quae potissĭmum vidisti carnis genĕra? *T*. Vidi bubŭlam, vitulīnam, ovillam, vervecīnam, suillam, hoedīnam, agnīnam. *S*. Nihilne amplius? *T*. Quid velles praeterea? *S*. Nihil igĭtur erat ferīnae? *T*. Non queo referre simul omnia: imò etiam ferīnam vidi. *S*. Qualem? *T*. Cervīnam et aprugnam. O quàm pinguis est aprugna! *S*. O quàm ineptus es! *T*. Quid ita? *S*. Quia fallĕris in rerum nomĭnĭbus. Nam quod in sue domestĭco dicĭtur arvīna, id in sue fero, id est apro, callum vocātur, et est in eo genĕre durissĭmum. *T*. Istud quidem audīre non memĭni. *S*. Nunc audîsti: manda, si vis, memoriae. *T*. Tu verò, doctor, unde istud didĭcisti? *S*. Domi nostrae ferīna caro res est frequentĭssĭma. *T*. Unde vobis tanta est copia? *S*. Pater habet ruri ferārum multārum vivārium, ex quo interdum solĭdi apri in urbem adfĕruntur. *T*. Quale est vivārium istud? *S*. Locus est ferè quadrangulāri formâ, amplissĭmus, muris altissĭmis septus undĭque, consĭtus multis et procĕris arbŏrĭbus: inter quas sunt dumēta maxĭmè densa. *T*. Quales sunt illic arbŏres: utrùm urbānae an silvestres? *S*. Silvestres ferè omnes: sed in his sunt potissĭmùm quercus et fagi: quarum glande pascuntur cervi, apri, damae. *T*. O quantas merĭtò gratias Deo debētis, qui vobis largĭtus est tantam rerum omnium abundantiam. *S*. Non sumus immĕmŏres beneficiōrum ejus. Pater enim plurĭma bona in paupĕres erŏgat: quod tamen tibi uni dictum esse velim. *T*. Cur ita? *S*. Quia talia non vult praedĭcāri. *T*. Tanto magis laudandus, quòd Christi praeceptum verè sequĭtur: cujus verba apud Matthaeum scripta sunt; *Quum facis*, inquit, *eleemosynam*, et quae sequuntur. *S*. Quo capĭte? *T*. Sexto, nisi me fallit memoria. *S*. Sed haec hactĕnus; satis enim sumus collŏcūti: et jam ad disputandum convenĭtur. *T*. Eāmus igĭtur. *S*. Sequĕre

me: aut, si mavis, praecēde. *T.* Ego neutrum faciam, sed unà ibĭmus.

(1) Nunc demum?] *But now at last.*

COLLOQUIUM XCVII.

Argumentum. *Olĕrum quorundam nomĭna enumĕrantur. Morētum Virgiliānum. Laetitia ob rem culinăriam. A puĕro fructus et olĕra carnĭbus praefĕruntur. Studiosis satis est modĭcum alimentum. Parentes aegre ferunt nisi filios in schola bene curātos videant. Matrum indulgentia. Parentum amor in libĕros non facile immūtātur.*

Trebatius, Vives,

Ubi fuisti hodie post prandium? *V.* In horto praeceptōris. *T.* Quid illuc ivĕras? *V.* Ille me misĕrat petĭtum olĕra. *T.* Quae tandem olĕra collēgisti? *V.* Vix enumĕrāre possem omnia. *T.* (1) Saltem quae occurrent memoriae. *V.* Sed cur istud quaeris? *T.* Ut intĕrim recordēmur alĭqua rerum nomĭna quae parvŭli didĭcimus. *V.* Pulchra est exercitātio; praesertim quum alĭquid nobis suppĕtat otii. Audi igitur: collēgi allia, serpyllum, porros, cepas, nasturtium, cumīnum, foenicŭlum, thymum, amarăcum, hyssōpum, apium, salviam, satureiam. *T.* Herbae sunt olentes, quas adhuc numĕrâsti. *V.* (2) Sic instituĕram memoriae gratiâ. *T.* Perge porrò. *V.* Paucae quidem restant, ut beta, cichorium, lactūca, oxălis, erūca, brassĭca, portulacā; plures non occurrunt. *T.* Quî potuisti tot meminisse? *V.* Praeceptor mihi dedĕrat scriptum catalŏgum. *T.* Et novĕras omnes? *V.* Nôram; aliòqui eum interrogâssem. *T.* At ego non novi omnes, quamvis nomĭna didĭcĕrim. *V.* Ego tibi plures etiam demonstrābo, quum licēbit nobis in hortum ire. *T.* Multumne attŭlisti? *V.* Plenum calăthum. *T.* Sed de singŭlis quantum? *V.* Nimis es curiōsus; quid vis? de singŭlis attŭli quantum opus fuit. *T.* Tametsi curiōsus tibi videor, tamen hoc mihi velim respondeas.

Scin' tu, in quem usum praeceptor tot olĕrum genĕra curāvit appăranda? *V.* Partim ut jus bene condīrētur, partim ut minūtal ex olerĭbus fiĕret. *T.* Quam bene consŭlēbat nobis! *V.* Optĭmè: sed tamen ea non erat causa praecipua. *T.* Quaenam igĭtur? *V.* Legistĭne unquam Morētum Virgilii? *T.* Carmen quidem legi: sed morētum nunquam edi nec vidi, quòd sciam. *V.* At vidēbis, spero, nam praeceptor uxōrem docuit conficĕre, et illa confēcit ex illīus praescripto. *T.* An appōnētur nobis alĭquid in coenam boni. *V.* Saltem jus carnium pingue, bene condītum, carnes optĭmae, et minūtal ex olerĭbus. *T.* Unde scis ista? *V.* Omnia vidi in culīna, quum jussus essem adjŭvāre, praecipuè in meis olerĭbus repurgandis. *T.* Quid morētum? non saltem gustābĭmus? *V.* Immo dabĭtur nobis: nam confectum est quod satis sit omnĭbus. *T.* Ista mihi sapiunt magis, praesertim aestāte, quàm carnes ipsae, aut pisciculi. *V.* Optārem profectò servāri carnes in hyĕmem, ut totâ aestāte olĕra et fructus esitārēmus. *T.* Atqui, ut accēpi, ista minùs alunt. *V.* Id ego audīvi quoque aliquoties: sed quid opus est tanto studiōsis alimento? *T.* Nòn tanto, fateor: si tamen parentes nos vidērent pallĭdos et macĭlentos, statim ejus rei culpam assignārent praeceptōri: nonne sic est? *V.* Non est dubium: sed quid agas? ferè parentes, praecipuè matres, nobis indulgent nimiùm. *T.* Vera quidem dicis: sed tu intĕrim matris indulgentiâ libenter fruĕris. *V.* Quasi verò tu minùs. *T.* Ne mentiar, quod tibi adscribo, in me quoque frequenter experior. *V.* Non possŭmus parentum erga nos affectum nisi nostris vitiis immūtāre; tantùm caveāmus eōrum abūti benevolentiâ: sed in primis laudēmus illum Patrem nostrum benignissĭmum, qui nobis tales progenĭtōres dedit. *T.* Ista libens audio: sed nos hora vocat. *V.* Age, finem impōnāmus.

(1) Saltem.] Enumera *sc.* (2) Sic institueram.] *I took that method.*

COLLOQUIUM XCVIII.

Argumentum. *De iis quae in ocŭlis incĭdunt. Amīcus amīco nulla spe mercēdis adductus opitŭlātur. Ocŭlus membrum inter exteriōra nobis carissĭmum. Zachariae locus de pupilla ocŭli. Experientia. Jocus oblīque notātus. Jocandum interdum modo cum fructu. Studia nostra ad gloriam Dei refĕrenda.*

Varro, Aegidius.

Obsecro te, Aegĭdi, (1) da mihi opĕram paulisper. *Ae.* Quid istud est? *V.* Nescio quid incĭdit mihi in ocŭlum, (2) quod me habet valde malè. *Ae.* In utrum ocŭlum incĭdit? *V.* In dextrum. *Ae.* Vis inspiciam. *V.* Inspĭce, amābo te. *Ae.* Apĕri quantum potes, ac tene immobĭlem. *V.* Non queo à nictu continēre. *Ae.* Mane, egŏmet tenēbo sinistrâ manu. *V.* Ecquíd vides? *Ae.* Video alĭquid minūtum. *V.* Exĭme, quaeso, si potes. *Ae.* Quin jam exēmi. *V.* O factum bene! quid est? *Ae.* Cerne tu ipse. *V.* Est mica pulvĕris? *Ae.* Et quidem usque adeò pusilla ut vix cerni possit. *V.* Vide quantum dolōris adfĕrat ocŭlis res tam exigua. *Ae.* Haud mirum quidem. Nullum enim è membris exteriōrĭbus ocŭlo tenerius esse dicĭtur: inde fit, ut experiāmur nihil nobis esse carius. *V.* Hoc Deus approbat, quum de sua in nos carĭtāte loquens apud Zachariam, 2 cap. sic ait: *Qui vos tangit, tangit pupillam ocŭli mei.* *Ae.* O immensam Dei bonĭtātem, qui nos tantopĕre caros habet! *V.* Non mihi rubet ocŭlus? *Ae.* Aliquantŭlum, nempe quia fricuisti. *V.* Credin' tu adhuc mihi dolēre? *Ae.* Quidni credam, qui toties talem molestiam sum expertus? *V.* *Experientia est rerum magistra.* *Ae.* Ita vulgò dicĭtur. *V.* Quid pretii dabo isti medĭco pro labōre? *Ae.* Quantum pacti sumus. *V.* Brevis est conclūsio: ergo nihil: sed tamen habeo tibi gratiam: atque utĭnam detur (3) refĕrendae locus. *Ae.* Quin potius avertat Deus. *V.* Bene correxisti: dixĕram imprudenter, at sine dolo. *Ae.* Sic

accēpi, sed intĕrim jocāri licet, praesertim ut in Latīna lingua nos exerceāmus. *V.* Faxit Domĭnus Deus ut omnia studia nostra ad gloriam ipsius referantur. *Ae.* Faxit precor.

(1) Da mihi operam paulisper.] *Lend me your help a little.* (2) Quod me habet valde malè.] *Which makes me very uneasy.* (3) Referendae locus.] *An opportunity to requite it.* (*The obligation.*)

COLLOQUIUM XCIX.

ARGUMENTUM. *Reprehendĭtur negligentia in cultu corpŏris. Excūsātur a penuria rei nummariae. Verecundia in petendo. Mediocrĭtas et modus. Verecundia ubi sit utendum. Homĭnum sociĕtas. Abūsus in rebus. Hortātio ad petendi fidūciam.* Exemplum admonitiōnis libĕrae inter familiāres.

Vives, Alexander.

DEMĪROR tuam negligentiam. *A.* Qua in re tandem? *V.* Quòd te non curas diligentiùs. *A.* Ego verò me curo fortasse nimis. Satis edo, bibo, dormio, quae est Dei erga me benignĭtas? praeterea pecto capillum, lavo manus, faciem, dentes, ocŭlos, et haec mane praecipuè, quin etiam quum tempus postŭlat, corpus exerceo, relaxo anĭmum, et ludo cum caetĕris: quid vis ampliùs? *V.* (1) Mittāmus ista: non ea sunt quae in te reprehendo. *A.* Quid igĭtur? *V.* Circumspice vestimenta tua à calce ad vertĭcem: nihil intĕgrum invenies; omnia sunt lacĕra et obsolēta. Ista profectò nequāquam vestrum genus decent: si saltem curāres vestītum tuum sarciendum, aut quoquo modo instaurandum. *A.* Loquĕris tu quidem quae libet: quòd si parentes habēres tam procul remōtos, fortasse non esses elegantior. Si mihi pecunia suppetĕret, non patĕrer me usque adeò pannōsum esse. *V.* (2) Nec ideò tamen cares negligentia? Cur enim non petis alicunde mutuo? *A.* (3) Unde petĕrem? *V.* Si non aliunde (4) certè à praeceptōre

posses. *A.* Quid si dare nollet? *V.* Nemini denĕgat ex discipŭlis domestĭcis, (5) si quidem videt opus esse. *A.* Id ego non ignōro: sed sum verecundior, quàm ut audeam ex eo petĕre. *V.* Ah! rustĭcus est ille pudor. *A.* Malo tamen verecundus esse quàm impŭdens. *V.* *Verecundia*, ut dixit quidam, *est bonum in adolescente signum: sed ubique adhĭbenda est mediocrĭtas.* *A.* At eo sum ingenio, ut semper verear offendĕre quempiam. *V.* Ingenium laudo: sed *est modus in rebus*. Nam ille offendendi metus habēre locum debet in rebus turpĭbus, aut certè indecōris: hîc verò nihil tale video. Est enim usĭtātum, in homĭnum societāte, ut alii aliōrum ŏpĕrâ indĭgeant. Quis igĭtur mihi vitio dabit, si quid ab amīcis aut commŏdāto petam, aut mutuo? *A.* Nemo reprehendet, nisi fortè rebus ejusmŏdi abūti velis. *V.* Tu verò, quantum ego te novi, abūti nolles. *A.* Apăge istum abūsum! *V.* Quid ergo jam obstat quo minùs petas, praesertim ab homĭne facillĭmo, tuīque, ut appāret, amantissĭmo? *A.* Age, petam: sed per epistolium, (6) quod, ut reddas, tibi dabo. *V.* Reddam profecto libentissĭmè, teque illi commendābo diligenter. *A.* Equĭdem non parvam tibi habeo gratiam, quòd me tanti fecĕris, ut ad hanc fidūciam hortārēre. *V.* Nunc restat ut scribas, quod dicis, epistolium: relĭqua mihi committas. *A.* Bene vertat Deus quod coepĭmus. *V.* Ne dubĭtes: res prospere succēdet.

(1) Mittamus ista.] *Let us waive those things.* (2) Nec ideò tamen cares negligentiâ.] *And yet for all that you are not free from negligence.* (3) Unde? *Of whom?* (4) Certè.] *At least.* (5) Si quidem.] *If so be. At least if.* (6) Quod, ut reddas, tibi dabo.] *Which I will give you to deliver.*

COLLOQUIUM C.

ARGUMENTUM. *Confabulātio de profectiōnis in Italiam causa. Locōrum fama et rerum novārum cupidĭtas nos indūcunt ad peregrīnandum. Laus Italiae: vini Italici praestantia. Dei laudandi materia ex ejus beneficiis. Amāvit nos Deus usque ad delicias. Humānas cogitatiōnes nos a divīnis rebus avŏcant. Humāna inconstantia. Roma olim caput mundi dicta est.*

Alexander, Benignus.

Salve, ambulātor optātissĭme. *B.* Et tu salvus sis, cessātor occupātissĭme. *A.* Satisne rectè vales, mi Benigne? *B.* Immo rectissĭmè, quae est Dei optĭmi maxĭmi benignĭtas. *A.* Equĭdem ex anĭmo gaudeo; tibique vehementer gratŭlor redĭtum istum incolŭmem. Ubi fuisti hoc toto anno? *B.* In Italia. *A.* (1) Quam ob causam anĭmum induxĕras illuc proficisci? *B.* Ob famam regiōnis, de qua tam multa ubīque praedĭcantur. Nec ignōras, quàm simus rerum novārum cupĭdi. *A.* (2) Sic est natūrâ compărātum: sed quid illic invĕnisti? *B.* Certe multo plura, quam ex fama audīvĕram. *A.* Sed multa, credo, vidisti, quae minĭme velles. *B.* (3) Nempe scelĕra: sed, quod ad regiōnem attĭnet, terra est longè fertĭlissĭma, omni optĭmōrum fructuum genĕre (4) valdè abundans, praecipuè vino praestantissĭmo. *A.* (5) Scilĭcet ea potissĭmum res tibi arrīdēbat. *B.* Ut verum fatear, mirè (6) afficiēbat palātum. Nam quale dicas hoc nostrum vinum esse? villum verè dicas, si cum illo compăres. *A.* Inde ergo tibi se offĕrēbat pulchrum Dei laudandi argumentum. *B.* Pulcherrĭmum: sic enim saepe cogĭtābam. Quàm bonus es, Domĭne Deus, qui nos amāvisti (7) usque ad delicias! non enim solùm ea creâsti nobis ad victum, quae terra sponte suâ prodūcit: sed etiam tot genĕra rerum delicatissĭmārum, quae, (8) si moderātè sumāmus et cum gratiārum actiōne, et corpus suavissĭmè nutriunt, et ipsum anĭmum mirifĭcè exhilărant. O quibus verbis,

quibus operibus, satis dignè glorificemus nomen tuum, Domine! Denique sic afficiebar animo, ut nihil magis cupĕrem, quàm divinas laudes semper in ore habēre: sed proh dolor! (9) aliis atque aliis subinde conceptis cogitatiōnibus ignis ille paulātim extinguēbātur. *A.* (10) Istud apud me non est novum: nam saepe tale quid mihi solet accidĕre. *B.* (11) Ea est natūrae nostrae inconstantia. *A.* Horis ferè omnibus istud experimur: sed quid tandem egisti (12) in tua Italia? *B.* (13) Invisi animi gratiâ aliquot urbes (14) celebriōres: alicubi etiam studui aliquamdiu. *A.* Quas urbes invisisti potissimùm? *B.* Multas quidem vidi in transitu, sed (15) paucas contemplātus sum otiōsus, nimirum Genuam, Florentiam, Venetias, denique Romam, illam quae olim *Mundi caput* dicēbātur, nunc autem est omnium abominātiōnum fons et origo. *A.* Vidistine magnam illam bestiam? *B.* Vidi obiter, quum per vicos, (16) opinor, spectācŭli gratiâ, portārētur. *A.* At, ut ad rem, in quibus tandem oppidis commŏrātus es studiōrum gratiâ. *B.* Româ rediens transivi Bononiam, Patavium, Mediolānum. In eōrum oppidōrum singŭlis menses circiter tres versātus sum in vario literārum genĕre. Volui enim è singŭlis paucŭla quasi degustāre. *A.* Quid autem vidisti novi in tot celeberrimis oppidis? *B.* Rogas? ferè omnia mihi nova vidēbantur: sed (17) longum foret omnia tibi narrāre, praesertim nunc, quum mihi est aliquo propĕrandum. *A.* Quò tandem? *B.* (18) Ad patruum, qui me ad coenam invitāvit. *A.* Nolo igitur te remŏrāri diutius: sed quando licebit nobis magis otiōsè confabŭlāri? *B.* Cras à prandio, si volueris. *A.* (19) Ego verò id percŭpio. *B.* Ad horam igitur primam exspecta me in cubicŭlo. *A.* Fiet: hora est ad merendam opportūna.

(1) Quam ob causam animum induxeras illuc proficisci?] *What persuaded you (gave you a fancy) to go thither? By what reason was you persuaded,* &c. (2) Sic est naturâ comparatum.] *This is our nature. Our natures are of that make. So it is ordained by Nature.* (3) Nempe scelerat]

Kindness you mean, I suppose. (4) Abundans.] *Rich. A participial adjective.* (5) Scilicet ea potissimùm res tibi arridebat. *That, no doubt, pleased your fancy most.* (6) Afficiebat.] Voluptate *sc.* (7) Usque ad delicias.] *Even so as to furnish us with things singularly delightful.* (8) Si moderatè sumamus.] *If we use them moderately.* (9) Aliis atque aliis cogitationibus.] *By divers and sundry thoughts.* (10) Istud apud me non est novum.] *That is no new thing to me.* (11) Ea.] *Such.* (12) In tua Italia.] *In your beloved* Italy. (13) Invisi animi gratiâ aliquot urbes celebriores.] *I went to see, for my diversion, several of the most noted cities. I visited to entertain my mind*, &c. (14) Celebriores.] Caeteris *sc.* (15) Paucas contemplatus sum otiosus.] *I took a leisurely view (survey) of but few.* (16) Opinor, spectaculi gratiâ.] *For a sight, I suppose.* Ut *sc.* (17) Longum foret.] *It would be tedious.* (18) Ad patruum.] *To my uncle's.* (19) Ego vero id percupio.] *I am very desirous of it to be sure.*

MATURINI CORDERII

AD PUEROS PARAENESIS.

Quoniam omnis proficiendi ratio atque adeo omne bonum à Domino Deo proficiscĭtur, ab hoc sit vestrae eruditiōnis principium, ad hunc vestri omnes conātus referantur. Hoc est, certò credĭte, nullo studio, nullo labōre, nullis quamlĭbet erudītis praeceptōrĭbus, vos consequi posse, ut faciātis, alĭquem profectum, vobis ad animae salūtem, sine qua vana sunt omnia, profutūrum.

Proinde, si in morĭbus, si in ipsis litĕris avētis ex animi sententia proficĕre, Deum unicè amāte; Deum piè colĭte, in Deo spem vestram repōnĭte: ad Deum, velŭti ad scopum studia vestra omnia dirĭgĭte; huic uni acceptum referte, si quid vobis inĕrit boni; denĭque vos illi piâ precātiōne, et saepe et ex anĭmo commendāte.

Libenter et legĭte et audīte verbum Domĭni: nec solum per occāsiōnem audīte; sed etiam de industriâ quaerĭte. Hujus enim vel unĭca sententia plus confert ad vitiōsas anĭmi affectiōnes emendandas et malos mores

[illegible], quàm [illegible]-tiōnes atque monumenta.

Prima igĭtur sit vobis cura rerum divinārum; deinde honestōrum: postrēmò doctrīnae politiōris ac eruditiōnis bonae.

Ab omni turpitūdĭne et corpus et anĭmum abstinēte, ut mundi sitis in conspectu Dei, siquĭdem pretio empti estis carissĭmo, nempe, sacrātissĭmo Domĭni nostri JESU CHRISTI sanguĭne, quo nihil fuit in rerum natūra pretiōsius: immo cujus unĭcae guttŭlae ne totus quidem mundus compărandus sit. Nolīte ergo tantum vestrae redemptiōnis pretium vilissĭmè proculcāre.

Dilĭgĭte vos invĭcem, exemplo CHRISTI, qui vos et gratis, et ultro ita dilexit, ut semetipsum pro vobis et vestris noxis ad mortem acerbissĭmam dedĕrit.

Alter alterius onĕra portāte; sic adimplēbĭtis legem CHRISTI, ait divus Paulus. Portābĭtis autem alter alterĭus onĕra, si mutuis officiis vos adjuvābĭtis: si vicissim offensas remittētis, nullâ ultiōne quaesītâ, si pravos et corruptos mores dissuadēre, si optĭma quaeque suadēre, et quicquid boni didicĕritis, benignè cum omnĭbus communĭcāre gaudēbĭtis.

Exercēte vos honestissĭmis disputātiōnĭbus, citra ullum odium aut malevolentiam. Nec tantum id faciendum erit tempŏre ad eam rem in gymnasiis praefīnito, sed quoties oblāta fuĕrit alicunde occāsio: acuit enim ingenium frequens disputātio, memoriamque confirmat.

Nec parum profuĕrit de studiis saepissĭmè conferre, praelectiōnes simul repĕtĕre, et de dubiis modò peritiōres condiscipŭlos, modò ipsum doctōrem, consulĕre.

Certāte inter vos, non de ineptiis, non de scurrilitāte, non de mendāciis, non de colōrĭbus, quod est daemonum inventum ad turbandam scholārum concordiam, et inimĭcitias perpetuò fovendas, sed de Latino sermōne, de verbōrum propriĕtāte et elegantia, de conscrībendis epistŏlis, de morĭbus et officiis in omni vita servandis. Solēbat Cicĕro, ut Macrobius refert, cum Roscio nobilissĭmo histriōne contendĕre, utrum ille saepius eandem

mentem sapientiae multis gestibus afficeret, an ipse, per eloquentiae copiam, sermōne diverso pronunciāret. Talis esse debet scholasticōrum aemulātio, talis contentio. Nihil enim pulchrius, nullum honestius certāmen inter adolescentes ingenuos esse potest, quàm virtūtis amōre contendĕre; quis probitāte et morum honestāte praestābit; quis eleganter scribendo, quis Latīnè loquendo eminēbit; quis copiâ tum verbōrum, tum rerum antecēdet.

Quàm pulchrum est dici, Hic est hujus scholae probissĭmus adolescens; hic studiōsissĭmus; hic doctissĭmus classis; hic innocentissĭmus; hic Divīni cultus observantissĭmus. Semper alĭquid aut legit, aut scrībit, aut ediscit, aut commentātur; semper à praeceptōre quicquam percontātur. Nunquam jurat, mentītur nunquam, vernacŭlè nunquam loquĭtur, nemĭni unquam maledīcit, de virtūte, aut litĕris, aut rebus divīnis nusquam non verba facit. Cum pravis sodālĭbus versātur nunquam: sed aut cum studiōsis semper, aut cum libris suis fabŭlātur. Nunquam neque vapŭlāvit, neque delātus est, nec in maleficio deprehensus. Quid plura? Continens in mensa, attentus in auditōrio, in cubicŭlo quiētus, modestus in lusu, venerabundus in templo. Quis unquam de illo questus est? Quem pulsāvit? Quem frustrātus est? Quem irrīsit? Quem irrītāvit? Cui intŭlit injuriam? Cui officium denĕgāvit? Ecquis ingrātum sensit eum? Ecquis tenācem? Nunquis pertinācem aut imprŏbum? Cui unquam irātus est? Cui imprecātus? Cui comminātus? Cum quo visus est rixāri? Cui fidem, cui promissa non servāvit? Ille est mansuetus, et comis, et affabĭlis, et verecundus: nusquam mŏrōsus, nemĭni molestus, ubīque gratissĭmus. Omnium mores facilè patĭtur; adversātur nemĭni: nunquam se aliis antepōnit. Odit nemĭnem: amāri verò studet ab omnĭbus, deque omnĭbus, bene merēri. Carus est praeceptōri, condiscipŭlis jucundus, omnĭbus acceptus. Quis illum superbum novit? Quis invidum? Quis contumācem? An quisquam est praeceptōri obedientior, aut majōrum reverentior, aut cum bonis con-

nĭbus magis conveniens? Etĕnim minōres non despĭcit, majōrĭbus non invĭdet, ab aequālĭbus non dissentit. Denĭque nihil hoc adolescente gratiōsius, nihil humānius, nihil amabĭlius, nihil exactius: adeò ut omnis honestātis specĭmen et exemplum verè et merĭtò dici possit. Sed quò tandem rapior, studiōsi adolescentes, velut institūti mei penè immĕmor? Haec ferè sunt et liberālis et probi adolescentis officia: quibus dotĭbus, aut certe alĭquâ eārum parte, si quis invenĭtur praedĭtus, non extollat sese, non effĕrātur, non gloriĕtur, quasi haec aut à seipso habeat, aut ab homĭnĭbus accēpĕrit: sed cum omni gratiārum actiōne ejusmōdi omnia ad Dei conditōris ac beneficentissĭmi largĭtōris gloriam referre memĭnĕrit.

Sed ut ad propositum redeāmus, sit illa inter vos, optĭmi adolescentes, honesta de rebus honestis concertātio. Quòd si tale certāmen vobis propōnētis, certè brevissĭmo tempŏre profectum vestrum non modò sentiētis anĭmo, sed ipsis quoque ocŭlis perspicuè cernētis.

Cavēte, pueri, cavēte, inquam, ab istis nebulōnĭbus pravis, imprŏbis, dissolūtis, qui videntur inter se certāmen instituisse de omni nequĭtia et morĭbus perditissĭmis. In iis enim ut quisque est corruptissĭmus, ita laudātissĭmus habētur. Hae sunt gymnasiōrum pestes, haec venēna, haec progenies vipĕrārum. Hi sunt qui optĭmi cujusque mores corrumpunt: aut, si id nequeant, irrĭdent, odio insectantur, saepe etiam verbĕrant. Si Latīnè et honestè loqui pro virĭbus nitĕris, statim audies haec aut simĭlia verba, IPSE FACIT ELEGANTIAS; ET QUASI DICAT, EGO SUM DOCTUS. Si gravĭter incumbes in bonas litĕras, continuò ab istis dicēris, Patria, Chimaera, Hypocrĭta. O surdos gymnasiarchas, si haec non audiunt! O supīnos, si audientes dissimŭlant! Cur enim pestes illas pestĭlentissĭmas non curant? aut, si curāri nequeant, cur non matūrè abigunt, ne grex totus misĕrè pereat?

Tu verò, adolescentŭle, alumne virtūtis, noli obsĕcro irrisōres hujuscemōdi formĭdāre: quin disce potiùs eos

omnino contemnĕre. Tu ô stultissĭme, dum istis nebulōnĭbus mavis obsĕqui, quàm tuis servīre commŏdis, tandem in tua ignorantia et barbarie consenescis. Audīre times eōrum voces ineptissĭmas, pudet te coram illis eleganter et Latīnè loqui: at quanto magis olim tibi erubescendum erit, cum inter doctos ignārus, elinguis, mutus versābĕre: cum inter elŏquentissĭmos planè obmutesces: aut si conābĕris hiscĕre, tertio quoque verbo labĕris foedissĭmè? Quid igĭtur, inquis, faciam? Uno verbo dicam tibi, atque ita finem faciam tui adhortandi. In prīmis ab istōrum congressu teipsum, quantum potes, subtrăhe: deinde, si quando cogĕris eōrum audīre ineptias, surdis aurĭbus accĭpĭto, nihil eis respondens, ne fortè crabrōnes, quod aiunt, irrītes. Facĭlè contemnet omnia hujuscemŏdi puerīlia delirāmenta, qui sui profectûs, et rei et honōris semper studiōsus erit atque memor. De caeteris vos praeceptōres admŏnēbunt: immo Deus ipse abunde suppedĭtābit omnia, si vosmetipsos ejus arbitrio permittētis. Valēte, puĕri adolescentesque honestōrum studiōrum amantissĭmi. Gratia Dei et Domini nostri JESU CHRISTI cum omnĭbus vobis. *Amen.*

ABBREVIATIONS.

---

abl	Ablative.
acc	Accusative.
act.	Active.
adj	Adjective.
adv.	Adverb.
c	Common gender.
comp	Comparative.
conj.	Conjunction.
def.	Defective.
dep.	Deponent.
dim	Diminutive.
f.	Feminine.
freq	Frequentative.
fut.	Future.
im.	Imperfect.
imp	Imperative.
imper	Impersonal.
in.	Indeclinable.
incep.	Inceptive.
ind.	Indicative.
interj	Interjection.
irr.	Irregular.
m.	Masculine.
n	Neuter noun.
neut.	Neuter verb.
n. p	Neuter passive.
p	Person.
part	Participle.
pass.	Passive.
perf.	Perfect.
pl.	Plural.
pr.	Present.
prep.	Preposition.
pron.	Pronoun.
s.	Substantive.
sing	Singular.
su.	Supine.
sub	Subjunctive.
sup	Superlative.

VOCABULARIUM.

A, ab, abs, prep. *from, by, after*; a coena, *after supper.*
Aberro, āvi, ātum, āre, neut. (ab, erro) *to wander away, to go wrong, to ramble.*
Abeo, ii, *or* īvi, ĭtum, īre, neut. (ab, eo) *to go away.*
Abhinc, adv. (ab, hic) *from this time*; quatuor dies abhinc, *four days ago.*
Abi, 2d p. sing. imp. *See* Abeo.
Abĭgo, ēgi, actum, igĕre, act. (ab, ago) *to drive away.*
Abluo, ui, ūtum, uĕre, act. (ab, luo) *to wash.*
Abnĕgātio, ōnis, f. (ab, nego) *a denial.*
Abomĭnātio, onis, f. (abominor—*omen*) *an abomination.*
Abrahāmus, i, m. *Abraham, a man's name.*
Abrumpo, upi, uptum, umpĕre, act. *to break off.*
Absens, tis, adj. (ab, sum) *absent.*
Absit, 3d p. sing. pr. sub. *See* Absum.
Absolvo, vi, ūtum, vĕre, act. (ab, solvo) *to loose, to finish*; absolveram pensum, *I had finished my task.*
Absque, prep. *without.*
Absterreo, ui, ĭtum, ēre, act. (abs, terreo) *to frighten from.*
Abstĭneo, inui, entum, inēre, act. (ab, teneo) *to withhold, to abstain, to refrain from.*
Abstulit, 3d p. sing. perf. ind. *See* Aufero.
Absum, fui, esse, neut. irr. (ab, sum) *to be absent*; absit a me, *far be it from me.*
Abundans, tis, adj. (abundo) *abounding, rich.*
Abundantia, ae, f. (abundans) *plenty, abundance.*
Abundè, adv. (abundo) *abundantly, amply.*
Abundo, āvi, ātum, āre, neut. (ab, unda) *to abound*; abundare plus, *to exceed.*

Abūsus, ūs, m. (abutor) *an abuse.*
Abūtor, ūsus, ūti, dep. (ab, utor) *to abuse, to make an improper use of.*
Ac, conj. *and.*
Accēdo, essi, essum, edĕre, neut. (ad, cedo) *to approach;* quicquid laudis accesserit, *whatever praise shall accrue.*
Accendo, di, sum, dere, act. (ad, candeo) *to light, to kindle.*
Acceptus, a, um, adj. (accipio) *pleasing, acceptable.*
Accĭdo, di, —, dĕre, neut. (ad, cado) *to fall, to happen.*
Accingo, xi, ctum, gĕre, act. (ad, cingo) *to gird on, to prepare for.*
Accĭpio, ēpi, eptum, ipĕre, act. (ad, capio) *to receive, to take, to hear;* acceptum refero. *See* Refero.
Accommŏdo, āvi, ātum, āre, act. (ad, con, modus) *to apply, to suit, to fit.*
Accumbo, ŭbui, ŭbĭtum, umbĕre, neut. (ad, cubo) *to recline, to sit at table.*
Accurātus, a, um, adj. (ad, cura) *careful, accurate;* accuratus sermo, *a studied or elaborate speech.*
Accurāte, adv. (accuratus) *accurately, carefully.*
Accurro, curri, *or* cucurri, cursum, currĕre, neut. (ad, curro) *to run to.*
Accūsātio, ōnis, f. (accuso) *an accusation.*
Accūso, āvi, ātum, āre, act. (ad, causa) *to accuse.*
Acer, *vel* ris, ris, re, adj. *eager;* comp. rior, sup. errimus.
Acerbĭtas, ātis, f. (acerbus) *severity.*
Acerbus, a, um, adj. *severe, bitter;* comp. ior, sup. issimus.
Acētaria, ōrum, n. (aceo) *a salad.*
Acētum, i, n. (aceo) *vinegar.*
Acicŭla, ae, f. dim. (acus) *a pin, a needle.*
Acriter, adv. (acer) *smartly;* comp. rius, sup. errime.
Actio, ōnis, f. (ago) *an act;* gratiarum actio, *the act of rendering thanks, thanksgiving.*
Actus, ūs, m. (ago) *an act.*
Acuo, ui, ūtum, uĕre, act. *to sharpen, to point, to stimulate;* acuere pennam, *to make or mend a pen;* acuere sitim, *to provoke thirst.*
Acus, ūs, f. *a needle.*
Acūtus, a, um, adj. (acuo) *acute.*
Ad, prep. *to, about.*
Addisco, idĭci, —, iscĕre, act. (ad, disco) *to learn more.*
Addo, ĭdi, ĭtum, ĕre, act. (ad, do) *to add.*
Addūco, xi, ctum, cĕre, act. (ad, duco) *to bring, to fetch, to lead to, to induce.*
Adeò, adv. (ad, eo) *so.*
Adeo, ivi, *or* ii, ĭtum, ire, neut. (ad, eo) *to go to.*

Aderimus, 1st p. pl. fut. ind. *See* Adsum.
Adfĕro, et Affĕro, attŭli, allatum, afferre, act. (ad, fero) *to bring.*
Adfueris, 2d p. sing. perf. sub. *See* Adsum.
Adhibeo, ui, itum, ēre, act. (ad, habeo) *to use, to apply.*
Adhortātio, ōnis, f. (adhortor) *an exhortation.*
Adhortor, ātus, āri, dep. (ad, hortor) *to exhort.*
Adhuc, adv. (ad, hic) *hitherto, as yet.*
Adimpleo, ēvi, ētum, ēre, act. (ad, in, pleo) *to fill up.*
Adipiscor, eptus, ipisci, dep. (ad, apiscor) *to acquire.*
Adjūmentum, i, n. (adjuvo) *help, aid.*
Adjūtor, ōris, m. (adjuvo) *a helper.*
Adjŭvo, ūvi, ūtum, ŭvāre, act. (ad, juvo) *to assist, to favour.*
Adminicŭlum, i, n. *aid.*
Administer, tri, m. (ad, minister) *a servant*; divini verbi administer, *a minister of the Divine Word.*
Admŏdum, adv. (ad, modus) *very.*
Admŏneo, ui, itum, ēre, act. (admoneo) *to admonish.*
Admonītio, ōnis, f. (admoneo) *admonition, advice.*
Admŏveo, ōvi, ōtum, ovēre, act. (ad, moveo) *to move, to bring.*
Adŏlescens, tis, c. (ad, olesco—oleo) *a young man,* or *woman.*
Adŏlescentŭlus, i, m. dim. (adolescens) *a youth.*
Adolphus, i, m. *Adolphus, a man's name.*
Adscribo. *See* Ascribo.
Adsum, fui, esse, neut. irr. (ad, sum) *to be present.*
Advectus, a, um, part. *See* Adveho.
Advĕho, xi, ctum, hĕre, act. (ad, veho) *to carry to, to bring to.*
Advĕnio, ēni, entum, enīre, neut. (ad, venio) *to arrive, to come.*
Adventus, ūs, m. (advenio) *an arrival.*
Adversor, ātus, āri, dep. (adversus) *to oppose.*
Adversus, a, um, adj. (ad, verto) *adverse*; adversae res, *adversity.*
Adverto, ti, sum, tĕre, act. (ad, verto) *to turn to*; advertĕre animum, *to attend.*
Advŏcātus, i, m. (advoco—voco) *an advocate.*
Aeger, ra, rum, adj. *weak, infirm*; aegra pietas, *weak affection.*
Aegidius, ii, m. *Aegidius, a man's name.*
Aegrè, adv. (aeger) *with difficulty*; ferre aegrè, *to be displeased.*
Aegrōto, āvi, ātum, āre, neut. (aegrotus—aeger) *to be sick.*
Aemŭlātio, ōnis, f. (aemulor) *emulation.*
Aequālis, is, e, adj. (aequus) *equal, contemporary.*
Aequè, adv. (aequus) *as much as, equally.*

Aequus, a, um, adj. *equal; aequum dicis, you say what is proper; aequo animo, patiently.*
Aestas, ătis, f. (aestus) *summer.*
Aestĭmo, āvi, ātum, āre, act. *to value, to esteem.*
Aestuo, āvi, ātum, āre, neut. (aestus) *to be very hot.*
Aestus, ûs, m. *sultry heat.*
Aetas, ătis, f. (aevum) *age, life.*
Aeternus, a, um, adj. (aevum) *eternal.*
Affābĭlis, is, e, adj. (ad, faris) *affable, courteous.*
Affătim, adv. *enough.*
Affectio, ōnis. f. (afficio) *affection.*
Affectus, ûs, m. (afficio) *affection, desire.*
Affĕro. *See* Adfero.
Affĭcio, ĕci, ectum, icĕre, act. (ad, facio) *to affect, to move; beneficio me affeceris, you will do me a kindness.*
Affīgo, xi, xum, gĕre, act. (ad, figo) *to fasten, to stick up.*
Affluentia, ae, f. (ad, fluo) *abundance.*
Africānus, i, m. *Africanus, a man's name.*
Agè, adv. (ago) *come.*
Aggrĕdior, essus, ĕdi, dep. (ad, gradior) *to enter upon, to commence.*
Agnīnus, a, um, adj. (agnus) *of a lamb; agnina sc. caro, lamb.*
Agnĭtio, onis, f. (agnosco) *an acknowledgment.*
Agnosco, nōvi, nitum, noscĕre, act. (ad, nosco) *to acknowledge.*
Ago, ēgi, actum, agĕre, act. *to do; agere annum, to spend a year; age tuum negotium, attend to your own affairs.*
Ah, interj. *ah!*
Aha, interj. *aha!*
Ain' *for* aisne. *See* Aio.
Aio, def. *I say; aisne, say you so?*
Ala, ae, f. *a wing.*
Alăcer, *or* ris, ris, re, adj. *cheerful, brisk.*
Alacrĭtas, ātis, f. (alacer) *alacrity, activity.*
Alacriter, adv. (alacer) *cheerfully, briskly;* comp. ius.
Albertus, i, m. *Albert, a man's name.*
Albus, a, um, adj. *white.*
Alexander, ri, m. *Alexander, a man's name.*
Aliàs, adv. (alius) *at another time.*
Alĭbi, adv. (alius) *in another place, elsewhere.*
Alicŭbi, adv. (alius, ubi) *somewhere, here and there, sometimes.*
Alicundè, adv. (aliquis, unde) *from any quarter, from some place or other.*
Aliēno, āvi, ātum, āre, act. (alienus) *to alienate, to sell.*
Aliēnus, a, um, adj. (alius) *another man's.*

Alimentum, i, n. (alo) *nourishment, board, diet.*
Alio, adv. (alius) *to another place.*
Aliquandiu, adv. (aliquis, diu) *sometime.*
Aliōqui *and* Aliōquin, adv. (alius, qui) *otherwise.*
Aliquando, adv. (aliquis, quando) *at some time or other, once, sometimes, at last.*
Aliquantŭlus, a, um, adj. dim. (aliquis, quantus) *somewhat, a very little.*
Aliquantùm, adv. (aliquid, quantum) *a little.*
Aliquantisper, adv. (aliquid) *a little while.*
Alĭquis, alĭqua, alĭquod, *vel* alĭquid, pron. (alius, quis) *any, some one, any thing.*
Alĭquò, adv. (alius, quis) *to some place.*
Alĭquot, adj. pl. indec. (alius, quot) *some, a few.*
Aliquoties, adv. (alius, quoties) *several times.*
Alĭter, adv. (alius) *otherwise.*
Aliundè, adv. (alius, unde) *from some other place, or some other person.*
Alius, a, ud, adj. pron. *another of many, other*; gen. ĭus, dat. i.
Allātus, a, um, part. *See* Adfero.
Allium, ii, n. *garlick.*
Alloquor, quutus et cūtus, qui, dep. (ad, loquor) *to speak to, to address.*
Alo, ui, ĭtum, *or* tum, ĕre, act. *to nourish.*
Alter, a, um, adj. *the one or the other, one of two, another*; gen. ĭus, dat. i.
Alternus, a, um, adj. (alter) *one after another, alternate.*
Altiùs, adv. comp. (altus) *too deeply.*
Altus, a, um, adj. *high, deep*, comp. ior, sup. issĭmus.
Alumnus, i, m. (alo) *a foster child, a pupil.*
Amābo, used as an interjection, (amo) *I pray.*
Amans, tis, adj. (amo) *fond*; comp. tior, sup. tissimus.
Amābĭlis, is, e, adj. (amo) *amiable.*
Amărăcus, i, m. (amo) *sweet marjoram.*
Amātor, ōris, m. (amo) *a lover.*
Ambŭlātio, ōnis, f. (ambulo) *a walk.*
Ambŭlātor, ōris, m. (ambulo) *a walker.*
Ambŭlo, āvi, ātum, āre, neut. *to walk.*
Amen, adv. *Amen, verily.*
Amīce, adv. (amicus) *like a friend, in a friendly manner.*
Amīcitia, ae, f. (amicus) *friendship.*
Amīcus, a, um, adj. (amo) *friendly, loving*; comp. ior, sup. issĭmus.
Amīcus, i, m. (amo) *a friend.*
Amissio, ōnis, f. (amitto) *a loss.*

Amissus, a, um, part. *See* Amitto.
Amitto, īsi, issum, ittĕre, act. (a, mitto) *to lose.*
Amo, āvi, ātum, āre, act. *to love.*
Amor, oris, m. (amo) *love.*
Amplector, xus, cti, dep. (am, plecto) *to embrace.*
Amplĭter, adv. (amplus) *largely, handsomely;* comp. amplius, *more.*
Amplus, a, um, adj. *ample, large.*
An, adv. or conj. *interrogative or indefinite particle used in asking a question or expressing a doubt; whether, or.*
Ancilla, ae, f. *a maid-servant.*
Anglĭcus, a, um, adj. *English.*
Anguis, is, m. *and* f. *a serpent, a snake.*
Angŭlus, i, m. *a corner.*
Angustia, ae, f. (angustus) *narrowness, straitness; pl. distress.*
Anĭma, ae, f. (animus) *the life, the soul.*
Anĭmŭlus, i, m. dim. (animus) *darling.*
Anĭmus, i, m. *the mind.*
Annon, adv. (an, non) *whether or not, is it not?* annon didicisti? *have you not learned?*
Annōna, ae, f. (annus) *the year's increase, corn.*
Annŏtātio, ōnis, f. (annoto) *a remark, a noting down.*
Annŏto, āvi, ātum, āre, act. (ad, noto—*nota*) *to note down, to remark.*
Annumĕro, āvi, ātum, āre, act. (ad, numero—*numerus*) *to account, to reckon.*
Annus, i, m. *a year.*
Anserculus, i, m. dim. *a gosling.*
Ante, prep. *and* adv. *before.*
Antea, adv. (ante, is) *formerly.*
Antĕcēdo, essi, essum, edĕre, act. (ante, cedo) *to go before, to surpass, to excel.*
Antĕpōno, ŏsui, ŏsĭtum, onĕre, act. (ante, pono) *to prefer.*
Antĕquam, adv. (ante, quam) *before.*
Antĕrior, or, us, adj. comp. (ante) *anterior;* anterior pars, *the fore part.*
Apăge, interj. *away with, get you gone.*
Aper, ri, m. *a wild boar.*
Apĕrio, ui, tum, īre, act. (ad, pario) *to open, to show.*
Apertus, a, um, adj. (aperio) *open.*
Apiciānus, a, um, adj. *of* or *belonging to Apicius, a luxurious Roman.*
Apium, ii, n. *parsley.*
Apophthegma, ătis, n. *an apothegm, a short pithy saying.*
Apostŏlus, i, m. *an apostle.*

Apparātus, ûs, m. (apparo) *magnificence.*
Appāreo, ui, ĭtum, ēre, neut. (ad, pareo) *to appear;* res apparet, *the thing is evident.*
Appăro, āvi, ātum, āre, act. (ad, paro) *to provide.*
Appello, āvi, ātum, āre, act. (ad, pello) *to speak to.*
Appĕtentia, ae, f. (appeto—*peto*) *appetite.*
Appōno, osui, osĭtum, onĕre, act. (ad, pono) *to put or set on,* or *before.*
Apprŏbo, āvi, ātum, āre, act. (ad, probo) *to approve, to allow, to justify.*
Aprugna, ae, f. (aper) *brawn.*
Aptè, adv. (aptus) *fitly, to the purpose.*
Apto, āvi, ātum, āre, act. (aptus) *to fit, to adapt.*
Aptus, a, um, adj. *proper, suitable;* comp. ior, sup. issimus.
Apud, prep. *at, before.*
Aqua, ae, f. *water.*
Aquōsus, a, um, adj. (aqua) *watery.*
Arātor, ōris, m. (aro) *a ploughman.*
Arbĭter, ri, m. *a witness.*
Arbitrium, ii, n. (arbiter) *will, pleasure.*
Arbitrātus, ûs, m. (arbiter) *pleasure.*
Arbor, *or* Arbos, ŏris, f. *a tree.*
Arbosius, a, um, adj. *arbosian.*
Arca, ae, f. *a chest.*
Arcānum, i, n. (arcanus) *a secret.*
Arcesso, īvi, ītum, ĕre, act. *to send for, to furnish.*
Arctè, adv. (arctus) *closely;* comp. ius, sup. issimè.
Ardeo, si, sum, dēre, neut. *to burn;* ardeo desiderio, *I burn with the desire; I am quite impatient.*
Area, ae, f. *any void place, a garden.*
Argūmentum, i, n. (arguo) *an argument, a subject, a proof.*
Arguo, ui, ūtum, uĕre, act. *to accuse.*
Aridus, a, um, adj. (areo) *dry.*
Arma, ōrum, n. (armus) *arms.*
Armus, i, m. *a shoulder.*
Arnoldus, i, m. *Arnold, a man's name.*
Aro, āvi, ātum, āre, act. *to plough.*
Aromatītes, ae, m. *hippocras, a wine brewed with spices.*
Arrideo, si, sum, dēre, act. (ad, rideo) *to smile on;* istud arridet mihi, *that pleases me.*
Ars, tis, f. *art.*
Artĭfex, ĭcis, c. (ars, facio) *a tradesman.*
Artĭfĭcium, ii, n. (artifex) *art.*
Artocreas, ătis, n. *a meat pie.*
Arvīna, ae, f. *fat.*
Asĭnus, i, m. *an ass.*

Asianus, a, um, adj. (Asia) a tedious haranguer.
As, assis, m. a pound of twelve ounces; any thing divided into twelve parts, a penny.
Ascendo, di, sum, dĕre, act. (ad, scando) to ascend.
Ascrībo, psi, ptum, bĕre, act. (ad, scribo) to ascribe.
Asōtus, a, um, adj. extravagant.
Aspectus, ûs, m. (aspicio) the sight or appearance.
Aspergo, si, sum, gĕre, act. (ad, spargo) to besprinkle.
Aspĭcio, ēxi, ectum, icĕre, act. (ad, specio) to see, to look at.
Asporto, āvi, ātum, āre, act. (abs, porto) to carry away.
Assentior, sus, tīri, dep. (ad, sentio) to assent, to agree to.
Assĕquor, cūtus, et quūtus, qui, dep. (ad, sequor) to keep pace with, to reach, to comprehend.
Assĭdeo, sēdi, sessum, sidēre, neut. (ad, sedeo) to sit by, to attend.
Assĭduè, adv. (assiduus) daily, constantly.
Assĭduus, a, um, adj. (ad, sedeo) continual, earnest.
Assigno, āvi, ātum, āre, act. (ad, signum) to assign, to appoint, to allot.
Assuĕfăcio, ēci, actum, acĕre, act. (adsuesco, facio) to accustom.
Assuesco, ēvi, ētum, escĕre, neut. (ad, suesco) to accustom one's self, to become accustomed.
Assūmo, psi, ptum, ĕre, act. (ad, sumo) to take upon, to assume.
Assus, a, um, adj. roasted.
Astringo, nxi, ctum, ngĕre, act. (ad, stringo) to tie, to bind.
Astūtia, ae, f. (astutus) craftiness.
Astūtus, a, um, adj. (astu) crafty.
At, conj. but.
Atque, conj. (at) and.
Atqui, conj. (at, qui) but.
Atrāmentārium, ii, n. (atramentum) an inkholder, inkstand.
Atrāmentum, i, n. (ater) ink.
Attendo, di, tum, dĕre, act. (ad, tendo) to attend.
Attentè, adv. (attentus) attentively; sup. issimè.
Attentus, a, um, adj. (attendo) attentive.
Attĭneo, ui, —, ēre, act. (ad, teneo) to belong to.
Attingo, ĭgi, actum, ingĕre, act. (ad, tango) to touch.
Attollo, —, —, ĕre, act. (ad, tollo) to raise.
Attrĭbuo, ui, ūtum, uĕre, act. (ad, tribuo) to give unto.
Attulit, 3d p. sing. perf. ind. See Affero.
Auctor, ōris, m. (augeo) an author.
Auctōrĭtas, ātis, f. (auctor) authority.
Audax, ācis, adj. (audeo) bold; comp. acior.
Audeo, sus, dēre, n. p. to dare.

Audio, ivi, itum, ire, act. *to hear, to listen, to be spoken of*; audire male, *to be ill spoken of, to have a bad character*; audire bene, *to be well spoken of, to have a good character.*
Auditio, onis, f. (audio) *a hearing.*
Auditorium, ii, n. (audio) *a school, auditory.*
Auditus, ûs, m. (audio) *hearing.*
Aveo, —, —, ēre, act. *to desire.*
Averto, ti, sum, tĕre, act. (ab, verto) *to avert*; avertat Deus, *God forbid.*
Aufero, abstŭli, ablātum, auferre, act. irr. (ab, fero) *to take away.*
Aufŭgio, ūgi, ugĭtum, ugĕre, act. (ab, fugio) *to run away.*
Augeo, xi, ctum, gēre, act. *to increase.*
Augustinus, i, m. *Augustin, a man's name.*
Avicŭla, ae, f. dim. (avis) *a little bird.*
Avidè, adv. (avidus—aveo) *eagerly, greedily.*
Avis, is, f. *a bird.*
Aula, ae, f. *a hall.*
Aulĭcus, a, um, adj. (aula) *of the court, court-like.*
Avŏco, āvi, ātum, āre, act. (a, voco) *to withdraw.*
Aurātus, a, um, adj. (aurum) *gilt* or *gilded.*
Aurelius, ii, m. *Aurelius, a man's name.*
Auris, is, f. *the ear.*
Ausculto, āvi, ātum, āre, act. *to listen.*
Auspicāto, adv. (auspicium—*avis*) *luckily, auspiciously.*
Ausus, a, um, part. *See* Audeo.
Aut, conj. *or, else, either.*
Autem, conj. *but.*
Autumnālis, is, e, adj. (autumnus) *belonging to autumn.*
Auxĭlium, ii, n. (augeo) *aid.*

B

Baptista, ae, m. *Baptista, a man's name.*
Barbāries, ei, f. (barbarus) *barbarity, rusticity.*
Barbātus, i, m. *Barbatus, a man's name.*
Bartholŏmaeus, i, m. *Bartholomew, a man's name.*
Beātus, i, m. *Beatus, a man's name.*
Bellāria, orum, pl. n. (bellus) *sweetmeats, the dessert.*
Bellè, adv. *well.*
Bellum, i, n. *war.*
Bene, adv. (bonus) *well*; comp. melius, sup. optime.
Benĕdictus, i, m. *Benedict, a man's name.*
Beneficentia, ae, f. (benefacio) *kindness.*
Beneficium, ii, n. (benefacio) *a favour, a benefit.*

Beneficus, a, um, adj. (bene, facio) *beneficent, liberal*; comp. entior, sup. entissimus.
Benevŏlentia, ae, f. (benevolus) *benevolence.*
Benevŏlus, a um, adj. (bene, volo) *benevolent.*
Benignè, adv. (benignus) *kindly, bountifully.*
Benignĭtas, ātis, f. (benignus) *kindness, goodness.*
Benignus, a, um, adj. (bonus) *bountiful, kind*; comp. ior, sup. issimus.
Benignus, i, m. *Benignus, a man's name.*
Berna, ae, f. *Berne, the capital of Switzerland.*
Bernardus, i, m. *Bernard, a man's name.*
Bestia, ae, f. *a beast.*
Beta, ae, f. *beet.*
Biblia, ōrum, pl. n. (biblion) *the Bible.*
Bibliŏpōla, ae, m. *a bookseller, a stationer.*
Bibliothēca, ae, f. *a library.*
Bibo, i, ĭtum, ĕre, act. *to drink.*
Biduum, i, n. (bis, dies) *two days.*
Bini, ae, a, adj. pl. (bis, unus) *two, two by two.*
Bis, adv. *twice.*
Blandè, adv. (blandus) *courteously, kindly.*
Blasius, ii, m. *Blasius, a man's name.*
Bolus, i, m. *a mouthful, a morsel.*
Bonifacius, ii, m. *Boniface, a man's name.*
Bonĭtas, ātis, f. (bonus) *goodness*; pro rei bonitate, *considering the quality of the article.*
Bononia, ae, f. *Bologna, a town of Italy.*
Bonus, a, um, adj. *good.*
Brassĭca, ae, f. *a cauliflower, cabbage.*
Brevi, adv. *sc.* tempore, *in a short time.*
Brevis, is, e, adj. *short*; comp. ior, sup. issĭmus.
Brevĭter, adv. (brevis) *shortly*; comp. ius, sup. issime.
Bubŭla, ae, f. (bubulus—*bos*) *beef.*
Bucca, ae, f. *the cheek.*
Burgundia, ae, f. *Burgundy, a province of France.*

C.

Cadus, i, m. *a cask.*
Caecus, a, um, adj. *blind.*
Caedo, cecīdi, caesum, caedĕre, act. *to beat.*
Caetĕra, um, adj. *the rest, other*; caeter and caetera, *seldom used.*
Caetĕrum, adv. (caetera) *but.*
Calăthus, i, m. *a basket.*

Calceo, āvi, ātum, āre, act. (calceus) *to put on shoes.*
Calceus, i, m. (calx) *a shoe.*
Calĕfăcio, ēci, actum, acĕre, act. (caleo, facio) *to warm*; pass. calefio, factus, fieri.
Calendae, ārum, f. (calo) *the calends, or first day of every month*; Calendae Graecae, *never.*
Calleo, ui, —, ēre, neut. (callum) *to know well by experience; to understand.*
Callum, i, n. *hard flesh, brawn.*
Calvīnus, i, m. *Calvin, a man's name.*
Calx, cis, m. *or* f. *the heel.*
Campanus, i, m. *Campanus, a man's name.*
Cancer, ri, m. *a crab-fish.*
Candĭdus, a, um, adj. (candeo) *sincere.*
Canis, is, c. *a dog.*
Cantĭlena, ae, f. (cano) *a song.*
Cantio, ōnis, f. (cano) *a singing.*
Canto, āvi, ātum, āre, freq. (cano) *to sing often.*
Capellus, i, m. *Capellus, a man's name.*
Capillus, i, m. (capitis, pilus) *the hair of the head.*
Capio, cepi, captum, capĕre, act. *to take.*
Capĭtātus, a, um, adj. (caput) *having a head.*
Cappăris, is, f. *capers.*
Captīvus, i, m. (capio) *a captive, a prisoner.*
Capto, āvi, ātum, āre, freq. (capio) *to take, to seek for*; with the infinitive, *to desire, to long*; captat audire, *he longs to hear.*
Captus, ûs, m. (capio) *capacity.*
Caput, ĭtis, n. *the head, a chapter, the capital of a country*; festivum caput, *witty fellow.*
Carcer, ĕris, m. *a prison.*
Careo, ui, ĭtum, ēre, neut. *to want, to be free from.*
Cariōta, ae, f. *the fruit of the palm-tree.*
Carĭtas, ātis, f. (carus) *dearth, charity, love, affection.*
Carmen, ĭnis, n. (cano) *verse, poem.*
Caro, nis, f. *flesh.*
Cārus, a, um, adj. *dear, high-priced*; comp. ior, sup. issimus.
Caseus, i, m. *cheese.*
Castănea, ae, f. *a chestnut.*
Catălŏgus, i, m. *a catalogue.*
Catechismus, i, m. *a catechism.*
Cato, ōnis, m. *Cato, a man's name.*
Cauda, ae, f. *a tail, the rump.*
Caulis, is, m. *the barrel of a quill.*
Caupōna, ae, f. (caupo) *a tavern, an eating-house.*

Caupōnŭla, ae, f. dim. (caupona) *a tippling-house.*
Causa, ae, f. *a cause, a reason*; causā abl. *for the sake of*; animi causā, *for the sake of amusement.*
Causor, ātus, āri, dep. (causa) *to plead in the way of excuse, to allege as a reason.*
Caveo, cāvi, cautum, cavēre, act. *to beware, to take care of.*
Cĕdo, def. *give me.*
Celĕber, or ris, ris, re, adj. *renowned, famous*; comp. rior, sup. errimus.
Celerĭtas, atis, f. (celer) *swiftness.*
Celerĭter, adv. (celer) *quickly, speedily.*
Cella, ae, f. *a cellar.*
Celo, āvi, ātum, āre, act. *to hide, to conceal.*
Censeo, ui, um, ēre, act. *to think.*
Censūra, ae, f. *censure, criticism.*
Centūria, ae, f. (centum) *a century, or hundred.*
Cepa, ae, f. *an onion.*
Cerăsum, i, n. *a cherry.*
Cerno, crēvi, crētum, cernĕre, act. *to perceive, to see, to decree.*
Certāmen, ĭnis, n. (certo) *a contest.*
Certè and certo, adv. (certus) *certainly, correctly*; comp. ius, sup. issime.
Certo, āvi, ātum, āre, freq. (cerno) *to strive, to contend.*
Certus, a, um, adj. (cerno) *certain*; comp. ior, sup. issimus; certus amicus, *a true friend*; certum est *sc.* mihi, *I am resolved*, facere aliquem certiorem, *to inform any one.*
Cervīnus, a, um, adj. (cervus) *of a stag*; cervina, *sc.* caro, *stag's flesh.*
Cervus, i, m. *a stag.*
Cessātor, ōris, m. (cesso) *a loiterer.*
Cesso, āvi, ātum, āre, freq. (cedo) *to cease, or leave off, to play the truant.*
Charta, ae, f. *paper.*
Chartăceus, a, um, adj. (charta) *made of paper.*
Chartŭla, ae, f. dim. (charta) *an advertisement, a piece of paper.*
Chimaera, ae, f. *a poetical monster, a chimera.*
Christiānus, i, m. (Christus) *a Christian.*
Christiānus, a, um, adj. (Christus) *Christian.*
Christus, i, m. *Christ.*
Cibāria, orum, pl. n. (cibus) *victuals, provisions.*
Cibātus, a, um, adj. (cibus) *well fed.*
Cibus, i, m. *meat, food.*
Cicĕro, ōnis, m. *Cicero, a Roman orator.*
Cichorium, ii, n. *succory, or wild endive.*

Cingŭlum, i, n. (cingo) *a girdle, or belt.*
Circiter, adv. (circa) *about.*
Circumfŏrāneus, a, um, adj. (circum, forum) *going about the market-places of different towns to sell or buy any thing, a pedlar;* circumforaneus bibliopola, *a travelling book-seller.*
Circumspicio, exi, ectum, icĕre, act. (circum, specio) *to consider.*
Citò, adv. (cieo) *soon, speedily, quickly;* comp. ius.
Citra, prep. *without.*
Citreus, a, um, adj. (citrus) *of the citron-tree.*
Citrò, adv. *hither.*
Civilitas, ātis, f. (civis) *civility, courtesy.*
Civĭtas, ātis, f. (civis) *a city, a state.*
Clamĭto, āvi, ātum, āre, freq. (clamo) *to cry aloud, to cry often.*
Clamo, āvi, ātum, āre, act. *to cry, to call.*
Clamor, ōris, m. (clamo) *clamour, noise.*
Clarus, a, um, adj. *clear;* clara vox, *a loud voice.*
Classis, is, f. *a class.*
Claudius, ii, m. *Claudius, a man's name.*
Clemens, tis, m. *Clemens, a man's name.*
Clementia, ae, f. (clemens) *mercy.*
Clibănus, i, m. *a stove.*
Clyster, ēris, m. *a clyster.*
Coactus, a, um, part. *See* Cogo.
Coctus, a, um, adj. (coquo) *boiled.*
Codex, ĭcis, m. (caudex) *a copy of a book.*
Coegit, 3d p. sing. perf. ind. *See* Cogo.
Coelestis, is, e, adj. (coelum) *heavenly.*
Coelum, i, n. Coeli, orum, pl. m. *heaven, the sky.*
Coena, ae, f. *supper.*
Coeno, āvi, ātum, āre, neut. (coena) *to sup.*
Coepi, isse, def. *to begin.*
Coërceo, ui, ĭtum, ēre, act. (con, arceo) *to curb, to restrain.*
Coetus, ûs, m. *an assembly, a meeting.*
Cogĭtātio, ōnis, f. (cogito) *a thought.*
Cogĭto, āvi, ātum, āre, act. *to think.*
Cognĭtio, ōnis, f. (cognosco) *knowledge.*
Cognosco, ōvi, ĭtum, oscĕre, act. (con, nosco) *to know.*
Cogo, ēgi, actum, gĕre, act. (con, ago) *to force, to compel.*
Cohortor, ātus, āri, dep. (con, hortor) *to exhort.*
Colăphus, i, m. *a blow.*
Colligo, ēgi, ectum, igĕre, act. (con, lego) *to gather, to infer;* recte colligis, *your inference is just.*
Colloquium, ii, n. (colloquor) *conversation, colloquy.*

Collŏquor, cūtus, v. quūtus, qui, dep. (con, loquor) *to talk together, to converse.*
Collūdo, si, sum, dĕre, neut. (con, ludo) *to play together.*
Colluo, ui, ūtum, uĕre, act. (con, luo) *to rinse, to wash.*
Collūsor, ōris, m. (colludo) *a play-fellow.*
Colo, colui, cultum, colĕre, act. *to worship, to practise; colere Deum, to worship God; colere caritatem, to practise charity.*
Color, ōris, m. *colour.*
Colossienses, ium, m. *Colossians, a people of Asia Minor.*
Columbīnus, a, um, adj. (columba) *of or belonging to a pigeon.*
Comis, is, e, adj. *good-humoured.*
Comĭter, adv. (comis) *kindly.*
Comĭtor, ātus, āri, dep. (comes) *to accompany.*
Commĕmŏrātio, ōnis, f. (commemoro) *a commemoration.*
Commĕmŏro, āvi, ātum, āre, act. (con, memoro—*memini*) *to call to mind, to mention.*
Commendātio, ōnis, f. (commendo) *recommendation.*
Commendo, āvi, ātum, āre, act. (con, mando) *to recommend, to commend.*
Commentariŏlum, i, n. dim. (commentarium) *a little note-book.*
Commentarium, ii, n. (con, memini) *a note-book.*
Commentor, ātus, āri, dep. (memini) *to meditate, to consider attentively.*
Commeo, āvi, ātum, āre, neut. (con, meo) *to go and come.*
Commĭniscor, mentus, mĭnisci, dep. (con, memini) *to devise.*
Commentus, a, um, part. *See* Comminiscor.
Commĭnor, ātus, āri, dep. (con, minae) *to threaten.*
Commisceo, iscui, istum, v. ixtum, iscēre, act. (con, misceo) *to mix or mingle together.*
Commissum, i, n. (committo) *a thing trusted to one, a secret.*
Commistio, ōnis, f. (con, misceo) *a mingling together.*
Committo, īsi, issum, ittĕre, act. (con, mitto) *to intrust, to commit, to cause.*
Commodātōrius, i, m. (commodo) *a borrower.*
Commŏdātus, a, um, part. (commodo) *lent.*
Commodātum, i, n. (commodo) *a loan.*
Commŏdè, adv. (commodus) *fitly, well, to the purpose; nunquam dices tam commodè, you will never speak so persuasively;* comp. ius, sup. issimè.
Commŏdo, āvi, ātum, āre, act. (commodus) *to lend.*
Commŏdum, i, n. (con, modus) *advantage.*
Commŏdus, a, um, adj. (con, modus) *convenient;* sup. issĭmus.
Commŏneo, ui, ĭtum, ēre, act. (con, moneo) *to advise.*

Commŏror, ātus, āri, dep. (con, moror—mora) *to dwell.*
Commūnĭco, āvi, ātum, āre, act. (communis) *to impart.*
Compactus, a, um, part. *See* Compingo.
Compăro, āvi, ātum, āre, act. (con, paro) *to provide, to purchase, to compare;* sic est natura comparatum, *it is so ordained by nature, such is our nature.*
Compenso, āvi, ātum, āre, act. (con, pendo) *to weigh one thing against another, to recompense;* compensare malum bono, *to return good for evil.*
Compingo, ēgi, actum, ingĕre. act. (con, pango) *to fasten or put together, to bind.*
Complector, exus, ecti, dep. (con, plecto) *to embrace.*
Complūres, es, a, *or* ia, adj. (con, plus) *many, a great many.*
Compōno, osui, osĭtum, ōnĕre, act. (con, pono) *to compound.*
Compōtātio, ōnis, f. (con, poto) *a drinking match.*
Comprĭmo, essi, essum, imĕre, act. (con, premo) *to press together, to squeeze.*
Conātus, ûs m. (conor) *endeavour.*
Concēdo, essi, essum, edĕre, neut. (con, cedo) *to grant leave, to permit.*
Concertātio, ōnis, f. (con, certo) *contention.*
Concĭlio, āvi, ātum, āre, act. (con, calo) *to conciliate, to gain favour.*
Concinno, āvi, ātum, āre, act. (concinnus) *to prepare.*
Concio, ōnis, f. (con, cieo) *an assembly, a harangue;* concio sacra, *a sermon.*
Concionātor, ōris, m. (concionor) *a preacher.*
Concĭpio, ēpi, eptum, ipĕre, act. (con, capio) *to conceive.*
Conclūdo, si, sum, dĕre, act. (con, claudo) *to conclude.*
Conclūsio, ōnis, f. (concludo) *a conclusion.*
Concordia, ae, f. (con, cor) *concord, harmony.*
Condemno, āvi, ātum, āre, act. (con, damno) *to condemn.*
Condīmentum, i, n. (condio) *sauce.*
Condĭo, īvi, ītum, īre, act. *to season.*
Condiscipŭlus, i, m. (con, discipulus—disco) *a schoolfellow.*
Condītīvus, a, um, adj. (condio) *preserved.*
Condĭtor, ōris, m. (condo) *a founder.*
Condōno, āvi, ātum, āre, act. (con, dono—donum) *to forgive, to pardon.*
Confabŭlātio, ōnis, f. (con, fabulor) *discoursing together, conversation.*
Confabŭlor, ātus, āri, dep. (con, fabulor—fabula) *to talk together.*
Confĕro, tŭli, lātum, ferre, act. (con, fero) *to betake, to avail, to converse, to contribute, to compare, to confer together;* quid ista conferant, *of what advantage will these things be?*

Confessus, a, um, part. (confiteor) *having confessed; esse in confesso, to be admitted.*
Conficio, ēci, ectum, icĕre, act. (con, facio) *to make, to perform.*
Confirmo, āvi, ātum, āre, act. (con, firmus) *to confirm, to strengthen.*
Confiteor, essus, itēri, dep. (con, fateor) *to confess, to acknowledge.*
Confundo, ūdi, ūsum, undĕre, act. (con, fundo) *to mix or mingle.*
Congressus, ûs. m. (con, gredior) *a meeting, society.*
Conjicio, ēci, ectum, icĕre, act. (con, jacio) *to conjecture, or guess.*
Conjunctissimè, adv. (conjunctus) *very familiarly.*
Conjunctus, a, um, part. *See* Conjungo.
Conjungo, xi, ctum, gĕre, act. (con, jungo) *to join together, to fold; conjunctis manibus, with folded hands.*
Conor, ātus, āri, dep. *to endeavour, to attempt.*
Conradus, i, m. *Conrad, a man's name.*
Conscientia, ae, f. (con, scio) *conscience.*
Conscrībo, psi, ptum, bĕre, act. (con, scribo) *to write.*
Consenesco, ui, —, escere, incep. (con, senex) *to grow old.*
Consensio, ōnis, f. (consentio) *agreement.*
Consentāneus, a, um, adj. (con, sentio) *agreeable to, consistent with.*
Consequor, cutus, v. quutus, qui, dep. (con, sequor) *to obtain.*
Consĕro, ēvi, ĭtum, erĕre, act. (con, sero) *to plant.*
Conservo, āvi, ātum, āre, act. (con, servo) *to preserve.*
Consīdĕro, āvi, ātum, āre, act. (con, sidus) *to consider.*
Consilium, ii, n. (consulo) *a counsel, advice, a design.*
Consĭtus, a, um, part. *See* Consero.
Conspectus, ûs, m. (conspicio) *a sight.*
Constans, tis, adj. (consto) *steady.*
Constanter, adv. (constans) *constantly.*
Constat, ĭtit, āre, imper. *it is evident.*
Consto, ĭti, ĭtum, *vel* ātum, āre, neut. (con, sto) *to cost.*
Consuētūdo, ĭnis, f. (consuesco—*sueo*) *intimacy, custom.*
Consŭlo, ui, tum, ĕre, act. *to provide for, to consult; consulo boni, I take in good part.*
Consūmo, psi, ptum, ĕre, act. (con, sumo) *to consume; otium quod consumitur, leisure which is spent.*
Contāgio, ōnis, f. (con, tango) *a contagion, an infection.*
Contemno, psi, ptum, nĕre, act. (con, temno) *to despise.*
Contemplor, ātus, āri, dep. (con, templum) *to contemplate.*
Contemptus, ûs, m. (contemno) *contempt.*
Contendo, di, tum, dĕre, act. (con, tendo) *to contend.*

Contentio, ōnis, f. (contendo) *contention, debate.*
Contextus, ûs, m. (con, texo) *context.*
Continens, tis, adj. (contineo) *moderate.*
Contineo, inui, entum, inēre, act. (con, teneo) *to contain, to keep, to comprehend.*
Contingo, igi, actum, ingĕre, act. (con, tango) *to happen, to fall to the lot of.*
Contĭnuò, adv. (continuus) *immediately, forthwith.*
Contĭnuus, a, um, adj. (con, teneo) *continual, constant.*
Contra, prep. *against;* adv. *on the other hand, on the contrary.*
Contradico, xi, ctum, cĕre, act. (contra, dico) *to contradict, to gainsay.*
Contrăho, xi, ctum, hĕre, act. (con, traho) *to draw together* contrahere frigus, *to take cold.*
Contrārius, a, um, adj. (contra) *opposite to, over against.*
Contrōversia, ae, f. (contra, verto) *controversy.*
Contŭmax, ăcis, adj. (con, tumeo) *insolent, stubborn.*
Convalesco, ui, —, escĕre, incep. (con, valeo) *to recover health.*
Conveniens, tis, adj. (convenio) *agreeable.*
Convĕnio, ēni, entum, enīre, neut. (con, venio) *to come together, to assemble, to converse with, to meet;* pass. imper convenitur.
Convictus, ûs, m. (con, vivo) *living together, intimacy.*
Convīva, ae, m. *and* f. (convivo) *a guest.*
Convīvātor, ōris, m. (convivo) *an entertainer.*
Convīvium, ii, n. (convivo) *a banquet.*
Convīvor, ātus, āri, dep. (convivo) *to entertain.*
Convīvo, xi, ctum, vĕre, neut. (con, vivo) *to live together.*
Copia, ae, f. *abundance.*
Copiōsè, adv. (copiosus—*copia*) *plentifully.*
Coquo, xi, ctum, quĕre, act. *to boil.*
Coquus, i, m. *a cook.*
Cor, dis, n. *the heart.*
Coram, prep. *before, in presence of.*
Corbis, is, m. *or* f. *a twig-basket.*
Corderius, ii, m. *Cordery, a man's name.*
Cornelius, ii, m. *Cornelius, a man's name.*
Cornu, n. sing. in. *a horn;* pl. Cornua, uum.
Corpus, ŏris, n. *the body.*
Corpuscŭlum, i, n. dim. (corpus) *a small body.*
Correctio, ōnis, f. (corrigo) *a correction.*
Corrĭgo, exi, ectum, igĕre, act. (con, rego) *to set right, to correct, to reform.*
Corrumpo, pi, ptum, mpĕre, act. (con, rumpo) *to spoil, to corrupt.*

Corruptus, a, um, adj. (corrumpo) *spoiled, corrupted*; comp. ior, sup. issimus.
Crabro, ōnis, m. *a hornet.*
Crapŭla, ae, f. *a surfeit.*
Cras, adv. *to-morrow.*
Crassus, a, um, adj. *thick, coarse*; cibus crassus, *coarse meat.*
Crastĭnus, a, um, adj. (cras) *of to-morrow*; crastinus dies, *to-morrow.*
Credo, dĭdi, dĭtum, dĕre, act. *to believe, to trust.*
Credŭlus, a, um, adj. (credo) *easy of belief, credulous.*
Creo, āvi, ātum, āre, act. *to create*
Crepĭda, ae, f. *a slipper.*
Crepĭto, āvi, ātum, āre, freq. (crepo) *to make a noise*; dentes frigore crepitant, *my teeth chatter with cold.*
Crĕpo, ui, ĭtum, āre, neut. *and* act. *to talk frequently of, to boast of.*
Crocus, i, m. *saffron.*
Crudēlis, is, e, adj. (crudus) *cruel, barbarous*; comp. ior, sup. issimus.
Crus, crūris, n. *the leg.*
Crustŭlum, i, n. dim. (crustum) *a small sweet cake.*
Crux, crucis, f. *a cross.*
Cubĭcŭlum, i, n. (cubo) *a bed-chamber.*
Cubo, ui, ĭtum, āre, neut. *to lie*; mittere cubitum, *to send to bed.*
Culīna, ae, f. *a kitchen.*
Culīnārius, a, um, adj. (culina) *relating to the kitchen, culinary.*
Culpa, ae, f. *a fault.*
Cultellus, i, m. dim. (culter) *a pen-knife.*
Cultor, ōris, m. (colo) *a worshipper.*
Cultus, ûs, m. (colo) *clothing, dress, worship.*
Cum, conj. *when.*
Cum, prep. *with.*
Cumīnum, i, n. *cumin.*
Cunctor, ātus, āri, dep. *to delay, to hesitate*; nihil cunctabitur, *he will not scruple.*
Cunīcŭlus, i, m. *a rabbit.*
Cupĭdè, adv. (cupidus) *eagerly.*
Cupēdia, ae, f. (cupio) *a desire of dainties.*
Cupēdiae, ārum, f. plur. (cupio) *nice dishes, delicate victuals, dainties.*
Cupĭdĭtas, ātis, f. (cupidus) *desire.*
Cupĭdus, a, um, adj. (cupio) *desirous, fond.*
Cupio, īvi, ītum, ĕre, act. *to desire, to wish.*

Cur, adv. *why.*
Cūra, ae, f. *care.*
Curātio, ōnis, f. (cura) *a method of cure*; egregia curatio, *an astonishing cure.*
Curia, ae, f. *a senate-house.*
Curiōsitas, ātis, f. (curiosus) *curiosity, inquisitiveness.*
Curiōsus, a, um, adj. (cura) *curious, inquisitive.*
Cūro, āvi, ātum, āre, act. (cura) *to take care of, to care, to execute, to cure, to attend to, to dress, to cause.*
Cursĭto, āvi, ātum, āre, freq. (curro) *to run up and down.*
Custōdio, īvi, ītum, īre, act. (custos) *to keep, to keep safe.*
Cypriānus, i, m. *Cyprian, a man's name.*

D.

Daemon, ŏnis, m. *a demon, an evil spirit.*
Dama, ae, m. or f. *a aoe or deer.*
Daniel, is, m. *Daniel, a man's name.*
Dathenus, i, m. *Dathan, a man's name.*
David, ĭdis, m. *David, a man's name.*
De, prep. *of, concerning, from, out of.*
Deambŭlātio, onis, f. (deambulo) *the act of walking, a walk.*
Deambŭlo, āvi, ātum, āre, neut. (de, ambulo) *to walk up and down, to take a walk, to walk.*
Deaurātus, a, um, adj. (de, aurum) *gilt.*
Debeo, ui, ĭtum, ēre, act. (de, habeo) *to owe.*
Debĭtum, i, n. (debeo) *a debt.*
Decălŏgus, i, m. *the Decalogue, or ten commandments.*
Decem, pl. in. adj. *ten.*
Decenter, adv. (decet) *in a becoming manner*; eum decenter salutes, *salute him gracefully.*
Decet, uit, ēre, imper. *it becomes.*
Decies, adv. (decem) *ten times.*
Decĭmus, a, um, adj. (decem) *the tenth.*
Declāro, āvi, ātum, āre, act. (de, clarus) *to declare, to explain.*
Declīno, āvi, ātum, āre, act. *to turn aside*; declina a malo, *shun what is evil.*
Decŏlor, ōris, adj. (de, color) *colourless.*
Decūrio, ōnis, m. (decem) *an officer over ten men, a monitor.*
Dedisti, 2d p. perf. ind. *See* Do.
Dedo, dedidi, deditum, dedĕre, act. (de, do) *to give up, to devote.*
Dedūco, xi, ctum, cĕre, act. (de, duco) *to conduct, to accompany.*

Deductio, ōnis, f. (deduco) *conveyance, attendance.*
Deest, 3d p. pr. ind. *See* Desum.
Defendo, di, sum, dĕre, act. (de, fendo) *to ward off, to defend.*
Defero, tŭli, lātum, ferre, act. (de, fero) *to carry, to convey, to accuse.*
Defervesco, bui, —, vĕre, neut. (de ferveo) *to grow cool;* ubi aestus deferbuerit, *when the heat shall be abated.*
Defessus, a, um, adj. (de, fessus) *tired, wearied, fatigued.*
Degusto, āvi, ātum, āre, act. (de, gusto—*gustus*) *to taste.*
Deinde, adv. (de, inde) *then, thereafter, after that, next.*
Delecto, āvi, ātum, āre, act. (de, lacio) *to delight.*
Delĭcātŭlus, a, um, adj. dim. (delicatus) *dainty.*
Delĭcātus, a, um, adj. *delicate, luxurious;* comp. ior, sup. issĭmus.
Delĭciae, ārum, f. *delight, a darling;* usque ad delicias, *even to fondness, even to tenderness.*
Delīrāmentum, i, n. (deliro) *a doating.*
Dementia, ae, f. (demens—*mens*) *madness.*
Demetrius, ii, m. *Demetrius, a man's name.*
Demīror, ātus, āri, dep. (de, miror) *to wonder at greatly.*
Demonstro, āvi, ātum, āre, act. (de, monstro) *to point out.*
Demum, adv. (emo) *at length, only;* ad eos demum, *to those only.*
Denāriŏlus, i, m. dim. (denarius) *a little denier.*
Denĕgo, āvi, ātum, āre, act. (de, nego) *to deny, to refuse.*
Denĭque, adv. *finally.*
Dens, tis, m. *a tooth.*
Densus, a, um, adj. *thick.*
Deoscŭlor, ātus, āri, dep. (de, osculor—*os*) *to kiss, to admire.*
Depōno, sui, sĭtum, nĕre, act. (de, pono) *to lay aside.*
Deprāvo, āvi, ātum, āre, act. (de, pravus) *to corrupt.*
Deprĕcātor, oris, m. (de, precor) *an intercessor.*
Deprehendo, di, sum, dĕre, act. (de, prehendo) *to find, to catch, to discover.*
Depŭto, āvi, ātum, āre, act. (de, puto) *to destine, to esteem.*
Derelinquo, qui, ctum, nquĕre, act. (de, relinquo—*linquo*) *to leave, to abandon.*
Descendo, di, sum, dĕre, neut. (de, scando) *to come down, to descend.*
Descrībo, psi, ptum, bĕre, act. (de, scribo) *to write over, to transcribe.*
Desicco, āvi, ātum, āre, act. (de, sicco—*siccus*) *to dry up.*
Desīderium, ii, n. (desīdero) *desire, longing for.*
Desīderius, ii, m. *Desiderius, a man's name.*
Desīdĕro, āvi, ātum, āre, act. (de, sidus) *to desire, to long for.*
Desīmus, 1st p. pl. pr. sub. *See* Desum.

Desino, ivi, *and* ii, itum, inĕre, neut. *and* act. (de, sino) *to leave off, to cease.*
Desisto, stiti, stitum, sistĕre, neut. (de, sisto) *to leave off, to cease, to desist.*
Desperātio, ōnis, f. (despero) *despair.*
Despēro, āvi, ātum, āre, act. (de, spero—*spes*) *to despair.*
Despĭcio, exi, ectum, icĕre, act. (de, specio) *to look down on, to despise.*
Destĭno, āvi, ātum, āre, act. (de, teneo) *to appoint, to design, to destine.*
Destituo, ui, ūtum, uĕre, act. (de, statuo) *to forsake;* ope divina destitutus, *left without the divine aid.*
Desum, fui, esse, neut. irr. (de, sum) *to be wanting, to be absent;* desunt mihi, *I have not.*
Detĕgo, xi, ctum, gĕre, act. (de, tego) *to lay open, to uncover.*
Detergo, si, sum, gĕre, act. (de, tergo) *to wipe, to wipe off, to scour.*
Detĭneo, inui, entum, inēre, act. (de, teneo) *to detain.*
Detorqueo, si, tum, quēre act. (de, torqueo) *to turn aside, to wrest from its original meaning;* ut e Cicerone detorqueamus aliquid, *that we may wrest an expression of Cicero's from its original meaning and accommodate it to our purpose.*
Detrăho, xi, ctum hĕre, act. (de, traho) *to take away, to remove.*
Detrecto, āvi, ātum, āre, freq. (de, traho) *to refuse.*
Deus, i, m. *God.*
Devincio, xi, ctum, cīre, act. (de, vincio) *to oblige;* quam devincti estis? *how greatly are you indebted?*
Dexter, ĕra, ĕrum, *or* ra, rum, adj. *right.*
Dialectica, ae, f. *and* ice, es, f. *the art of reasoning.*
Dialectĭcus, i, m. *a logician.*
Dico, āvi, ātum, āre, act. *to dedicate, to devote.*
Dico, xi, ctum, cĕre, act. *to say, to tell, to call.*
Dictātum, i, n. (dico) *a dictate;* pl. dictāta, ōrum, n. *instructions.*
Dictionārium, ii, n. (dico) *a dictionary.*
Dicto, āvi, ātum, āre, freq. (dico) *to tell often, to say often, to dictate.*
Dictum, i, n. (dico) *a saying, a word.*
Didascălus, i, m. *a teacher.*
Didĭci, 1st p. perf. ind. *See* Disco.
Dies, ēi, m. *and* f. *a day.*
Differentia, ae, f. (differo) *a difference.*
Diffĕro, distŭli, dīlātum, differre, act. irr. (dis, fero) *to put off.*
Diffĭcilis, is, e, adj. (di, facilis) *difficult, peevish.*

Digĭtus, i. m. *a finger*.
Dignè, adv. (dignus) *worthily*.
Dignĭtas, ātis, f. (dignus) *dignity*.
Dignus, a, um, adj. *worthy*.
Dignus, i, m. *Dignus, a man's name*.
Dilātio, ōnis, f. (differo) *delay*.
Dilĭgens, tis, adj. (di, lego) *diligent*; comp. ior.
Dilĭgenter, adv. (diligens) *diligently*; comp. ius, sup. issime.
Dilĭgentia, ae, f. (diligens) *diligence*.
Dilĭgo, exi, ectum, igĕre, act. (di, lego) *to love, to esteem highly*.
Diluo, ui, ūtum, uĕre, act. (di, luo) *to dilute, to make thinner*.
Dimidium, ii, n. (di, medius) *the half*.
Dimissio, ōnis, (dimitto) *dismission, breaking up*.
Dinŭmĕro, āvi, ātum, āre, act. (di, numero—numerus) *to count*.
Dionysius, ii, m. *Dionysius, a man's name*.
Dirĭgo, exi, ectum, igĕre, act. (di, rego) *to direct*.
Discēdo, essi, essum, edĕre, neut. (dis, cedo) *to depart, to go away*.
Discessus, ûs, m. (discedo) *departure*.
Disciplīna, ae. f. (disco) *discipline*.
Discĭpŭlus, i, m. (disco) *a scholar*.
Disco, didĭci, —, discĕre, act. *to learn*.
Discrīmen, ĭnis, n. (discerno) *a difference*.
Discurro, curri, *and* cucurri, cursum, currĕre, neut. (dis, curro) *to run about*.
Dispŭtātio, ōnis, f. (disputo) *a dispute*.
Dispŭtātor, oris, m. (disputo) *a disputant*.
Dispŭto, āvi ātum, āre, act. (dis, puto) *to dispute, to argue*.
Dissentio, si, sum, tīre, neut. (dis, sentio) *to dissent from, to differ with*.
Dissimŭlo, āvi, ātum, āre, act. (dis, simulo—similis) *to dissemble, to conceal*.
Dissŏlūtus, a, um, part. (dis, solvo) *dissolved*; adj. *dissolute, weak*.
Dissuādeo, si, sum, dēre, act. (dis, suadeo) *to dissuade, to advise against*.
Distĭchon, i, n. *two verses, a distich*.
Disto, ĭti, ĭtum, *and* ātum, āre, neut. (di, sto) *to be distant*.
Distillo, āvi, ātum, āre, neut. (stiria) *to drop*.
Distinctè, adv. (distinguo) *distinctly*.
Dito, āvi, ātum, āre, act. (dives) *to enrich*.
Diu, adv. (dies) *long*; comp. tius.
Diversĭtas, ātis, f. (diversus) *variety*.
Diversus, a, um, adj. (di, verto) *different*.

Divĭdo, īsi, īsum, idĕre, act. *to divide.*
Divīnus, a, um, adj. (divus—*deus*) *divine.*
Divus, i, m. *a god, a saint.*
Do, dedi, datum, dare, act. *to give*; dare utendum, *to give to be used, to lend*; dare poenas, *to suffer punishment*; dari vitio, *to be considered a fault.*
Doceo, ui, tum, ĕre, act. *to teach, to inform.*
Docilis, is, e, adj. (doceo) *teachable, docile.*
Docilĭtas, ātis, f. (docilis) *docility.*
Doctor, ōris, m. (doceo) *a teacher.*
Doctrīna, ae, f. (doceo) *learning, instruction.*
Doctus, a, um, adj. (doceo) *taught, learned, skilled.*
Doleo, ui, ĭtum, ēre, neut. *to be in pain*; dolet, imp. *it vexes.*
Dolobella, ae, m. *Dolobella, a man's name.*
Dolor, ōris, m. (doleo) *shame, pain.*
Dolus, i, m. *guile.*
Domestĭcus, a, um, adj. (domus) *pertaining to home, domestic.*
Domĭnĭcus, a, um, adj. (dominus) *pertaining to a lord or master.*
Domĭnĭcus, i, m. *Dominicus, a man's name.*
Domĭnus, i, m. *a lord, a master, owner.*
Domus, ûs, f. *a house, home*; domi, *at home.*
Donec, adv. *until.*
Dono, āvi, ātum, āre, act. (donum) *to give liberally, to present.*
Donum, i, n. *a gift, present.*
Dormio, īvi, ītum, īre, neut. *to sleep*; dormire in utramvis aurem, *to sleep soundly, to be perfectly secure.*
Dos, dōtis, f. *a gift of nature.*
Dubĭto, āvi, ātum, āre, neut. (dubius) *to doubt, to waver.*
Dubium, ii, n. (dubius) *a doubt.*
Dubius, a, um, adj. *doubtful, uncertain.*
Ducenti, ae, a, adj. (duo, centum) *two hundred.*
Duco, xi, ctum, cĕre, act. *to lead, to take with.*
Ductor, ōris, m. (duco) *a guide, a leader.*
Dudum, adv. (diu, dum) *lately, long ago.*
Dum, adv. *until, while.*
Dumētum, i, n. (dumus) *a thicket.*
Dummŏdo, adv. (dum, modo) *provided that, so that.*
Dumtaxat, adv. (dum, taxat) *only.*
Duo, ae, o, adj. pl. *two.*
Duodĕcim, adj. in. pl. (duo, decem) *twelve.*
Duŏdēni, ae, a, adj. pl. (duo, deni—*decem*) *twelve, twelve to each.*
Duplĭcĭter, adv. (duplex) *doubly, on two accounts.*
Durābĭlis, is, e, adj. (duro) *durable, lasting.*

Durus, a, um, adj. *hard, severe*; comp. ior, sup. issimus.
Dux, dŭcis, c. *a leader.*

E.

E, prep. *out of.*
Ecce, interj. *lo, see, behold, here it is.*
Ecclēsia, ae, f. *the church.*
Ecquis, ecqua, ecquod, *vel* ecquid, adj. pron. (ecce, quis) *any.*
Edictum, i, n. (e, dico) *order, edict, proclamation.*
Edisco, ĭdici, —, iscĕre, act. (e, disco) *to learn by heart, to commit to memory.*
Edo, ĭdi, ĭtum, ĕre, act. (e, do) *to put forth*; edere specimen, *to give a specimen.*
Edo, ēdi, ēsum, edĕre, *vel* esse, act. *to eat.*
Effero, extŭli, elātum, efferre, act. (ex, fero) *to speak* or *pronounce, to elate, to transport.*
Efficio, ēci, ectum, icĕre, act. (ex, facio) *to accomplish, to effect.*
Effundo, ūdi, ūsum, undĕre, act. (ex, fundo) *to pour out, to shed abroad.*
Egeo, ui, —, ēre, neut. *to need, to be in want, to require.*
Egisti, 2d p. perf. ind. *See* Ago.
Ego, mei, s. pron. *I*,—met *is sometimes joined*; *as* egomet, *I myself*; nosmetipsos, *ourselves.*
Egrĕdior, essus, ĕdi, dep. (e, gradior) *to go out.*
Egrĕgius, a, um, adj. (e, grex) *excellent, famous.*
Eho, interj. *ho! soho!*
Eja, interj. *O brave! away!*
Ejusmŏdi, (is, modus) *of that sort.*
Elātus, a, um, part. *See* Effero.
Elātus, a, um, adj. (effero) *raised, lofty, loud.*
Eleemosyna, ae, f. *alms.*
Elĕganter, adv. (elegans) *elegantly.*
Elĕgans, tis, adj. (eligo) *elegant*; comp. tior.
Elĕgantia, ae, f. (elegans) *elegance*; facere elegantias, *to affect elegance.*
Elĭcio, ui, ĭtum, ĕre, act. (e, lacio) *to draw out.*
Elinguis, is, e, adj. (e, lingua) *speechless.*
Elĭgo, ēgi, ectum, igĕre, act. (e, lego) *to choose, to elect.*
Elixus, a, um, adj. *boiled.*
Elisaeus, i, m. *Elisaeus, a man's name.*
Elŏquens, tis, adj. (eloquor) *eloquent.*
Elŏquentia, ae, f. (eloquens) *eloquence.*
Eluo, ui, ūtum, uĕre, act. (e, luo) *to wash out.*

Embamma, ătis, n. *all kinds of sauce or seasoning.*
Emendo, āvi, ātum, āre, act. (e, menda) *to correct.*
Emĕrĭtus, i, m. *Emeritus, a man's name.*
Emĭneo, ui, —, ēre, act. *and* neut. *to stand above others, to be eminent, to excel.*
Emitto, si, ssum, ttĕre, act. (e, mitto) *to send forth;* emittere verbum, *to utter a word.*
Emo, emi, emptum, *or* emtum, emĕre, act. *to buy, to purchase.*
Emplastrum, i, n. *a plaster.*
Enim, conj. *for, truly.*
Enimvēro, conj. (enim, verus) *verily, indeed.*
Enītor, sus, *or* xus, ti, dep. (e, nitor) *to strive, to exert one's self.*
Ennius, ii, m. *Ennius, a man's name.*
Enumĕro, āvi, ātum, āre, act. (e, numerus) *to enumerate, to mention.*
Eo, īvi, ĭtum, īre, neut. irr. *to go;* pass. imp. itur.
Eò, adv. *thither.*
Ephĕsii, ōrum, m. plur. *Ephesians, the name of a people of Asia Minor.*
Epistŏla, ae, f. *an epistle, a letter.*
Epistŏlium, ii, n. dim, (epistola) *a short letter.*
Epŭlor, ātus, āri, dep. (epulae) *to feast, to banquet.*
Eques, ĭtis, c. (equus) *a rider.*
Equĭdem, adv. (ego, quidem) *indeed, truly.*
Equus, i, m. *a horse;* in equo, *on horseback.*
Erasmus, i, m. *Erasmus, a man's name.*
Erat, 3d p. im. ind. *See* Sum.
Erga, prep. *towards.*
Ergo, conj. *therefore, then, why.*
Ergô, adv. *for the sake of.*
Ernestus, i, m. *Ernestus, a man's name.*
Erŏgo, āvi, ātum, āre, act. (e, rogo) *to lay out, to expend.*
Errātum, i, n. (erro) *a mistake, an error.*
Erro, āvi, ātum, āre, act. *to wander, to mistake, to err;* tota erras via, *you are entirely mistaken.*
Erŭbesco, ui, —, escĕre, incep. (e, rubeo) *to grow red, to blush, to redden with shame, to be ashamed.*
Erūca, ae, f. *the herb rocket.*
Erŭdio, īvi, ītum, īre, act. (e, rudis) *to teach, to instruct.*
Erŭdītio, ōnis, f. (erudio) *learning, knowledge.*
Erudītus, a, um, adj. (erudio) *taught, learned.*
Es, 2d ind. *and* imp. *See* Sum.
Esaias, ae, m. *Esaias, a man's name.*
Escŭlentus, a, um, adj. (esca) *esculent, that may be eaten.*
[illegible] *to eat often.*

Essem, 1st p. sing. im. sub. *See* Sum.
Esto, 2d p. sing. imp. *See* Sum.
Esuries, ēi, f. (esurio) *hunger.*
Esŭrio, īvi, ītum, īre, neut. desid. (edo) *to desire to eat, to be hungry.*
Et, conj. *and, both;* repeated in successive clauses of a sentence, it signifies *both*, then *and.*
Etĕnim, conj. (et, enim) *for, because.*
Ethnĭcus, a, um, adj. *heathen, pagan.*
Etiam, conj. (et) *also, even;* etiam atque etiam, *again and again.*
Etiamsi, conj. (etiam, si) *though, although.*
Eudoxus, i, m. *Eudoxus, a man's name.*
Euge, interj. *well done.*
Eustatius, ii, m. *Eustatius, a man's name.*
Evādo, si, sum, dĕre, neut. *and* act. (e, vado) *to become;* res non evadet eo, *the matter will not come to that.*
Evangĕlium, ii, n. *the gospel.*
Evĕnio, ēni, entum, enīre, neut. (e, venio) *to come out, to come to pass, to happen.*
Eventus, ûs, m. (evenio) *an event, issue.*
Evolvo, vi, ūtum, vĕre, act. (e, volvo) *to turn over, to roll out, to unfold.*
Ex, prep. *from, out of.*
Exactus, a, um, adj. (exigo) *finished, completed.*
Exactor, ōris, m. (exigo) *a demander, a task-master.*
Exăcuo, ui, ūtum, uĕre, act. (ex, acuo) *to whet, to sharpen;* exacuere pennam, *to make a pen.*
Excĭdo, di, —, dĕre, neut. (ex, cado) *to fall, to fall from;* excidit e theca, *it dropt from the case.*
Excĭtātor, ōris, m. (excito) *one who wakens.*
Excĭto, āvi, ātum, āre, act. (ex, cieo) *to rouse, to awake, to excite.*
Exclāmātio, ōnis, f. (exclamo) *an exclamation.*
Exclāmo, āvi, ātum, āre, neut. *and* act. (ex, clamo) *to call aloud.*
Exclūdo, si, sum, dĕre, act. (ex, claudo) *to shut out, to exclude.*
Exclūsus, a, um, part. *See* Exclūdo.
Excūsātio, ōnis, f. (excuso) *an excuse.*
Excūso, āvi, ātum, āre, act. (ex, causa) *to excuse.*
Excŭtio, ssi, ssum, tĕre, act. (ex, quatio) *to shake out;* excutere vestimenta, *to examine the clothes.*
Exemplar, āris, n. (exemplum) *a copy.*
Exemplum, i, n. *an example, a copy.*
Exemptus, a, um, part. *See* Eximo.

Exeo, īvi, *or* ii, ĭtum, īre, neut. irr. (ex, eo) *to go out.*
Exerceo, ui, ĭtum, ēre, act. (ex, arceo) *to exercise, to practise.*
Exercĭtātio, ōnis, f. (exerceo) *exercise, practise.*
Exhĭbeo, ui, ĭtum, ēre, act. (ex, habeo) *to present, to give;* exhibere molestiam, *to cause trouble.*
Exhĭlăro, āvi, ātum, āre, act. (ex, hilaris) *to gladden, to cheer, to exhilarate.*
Exhortātio, ōnis, f. (exhortor) *an exhortation.*
Exhortor, ātus, āri, dep. (ex, hortor) *to exhort, to encourage.*
Exĭgo, ēgi, actum, igĕre, act. (ex, ago) *to require, to exact.*
Exiguus, a, um, adj. *small, little.*
Exĭmo, ēmi, emtum, *or* emptum, imĕre, act. (ex, emo) *to take out, to exempt.*
Existĭmo, āvi, ātum, āre, act. (ex, aestimo) *to think.*
Exĭtus, ûs, m. *the end.*
Exordium, ii, n. (exorior) *a beginning, the commencement.*
Exōro, āvi, ātum, āre, act. (ex, oro—os) *to entreat earnestly, to get by entreaty, to obtain.*
Expecto, āvi, ātum, āre, act. (ex, specto—*specio*) *to look for, to expect, to wait for.*
Expĕdio, īvi, ītum, īre, act. (ex, pes) *to dispatch;* cito expĕdiero, *I shall have done in a moment.*
Expĕdītus, a, um, adj. (expedio) *freed, disengaged, disencumbered;* comp. ior.
Expello, ŭli, ulsum, ellĕre, act. (ex, pello) *to drive out, to expel.*
Expergĕfăcio, ēci, actum, acĕre, act. (expergiscor, facio) *to awaken out of sleep, to stir up.*
Expergiscor, rectus, gisci, dep. (rego) *to awaken.*
Expensum, i, n. (expendo) *money laid out, expense.*
Expĕrientia, ae, f. (experior) *experience.*
Expĕrīmentum, i, n. (experior) *an experiment.*
Expĕrior, tus, īri, dep. (ex, perior) *to ascertain by experience, to experience, to try.*
Expleo, ēvi, ētum, ēre, act. (ex, pleo) *to fill;* explere libidines, *to satisfy their passions.*
Expōno, ŏsui, ŏsĭtum, onĕre, act. (ex, pono) *to set forth.*
Exprĭmo, essi, essum, imĕre, act. (ex, primo) *to express.*
Extempŏrè, adv. (ex, tempus) *immediately.*
Exter, *and* extĕrus, a, um, adj. *external, exterior;* comp. exterior, sup. extremus.
Externus, a, um, adj. (extra) *outward, external.*
Extinguo, xi, ctum, guĕre, act. (ex, stinguo) *to extinguish, to quench.*
Exto, ĭti, ĭtum, *or* ātum, āre, neut. (ex, sto) *to stand or be above, to exist.*
Extollo, —, ĕre, act. (ex, tollo) *to exalt.*

Extorqueo, si, tum, quēre, act. (ex, torqueo) *to extort, to force from.*
Extra, prep. *without.*
Extraordĭnārius, a, um, adj. (extra, ordo) *extraordinary.*
Extrēmus, a, um, adj. sup. (exter) *extreme, last, final*; extrema mensa, *the end of the table.*
Ezekiel, ēlis, m. *Ezekiel, a man's name.*

F.

FABA, ae, f. *a bean.*
Fabiānus, i, m. *Fabian, a man's name.*
Fabŭla, ae, f. (for, faris) *a fable, a tale, a play.*
Fabŭlor, ātus, āri, dep. (fabula) *to speak, to talk, to converse with.*
Facētus, a, um, adj. *humorous, merry, pleasant.*
Facies, ēi, f. *the face, appearance*; qualis est coeli facies? *how does the sky look?*
Facĭlè, adv. (facilis) *easily*; comp. ius, sup. lime.
Facĭlis, is, e. adj. *easy*; comp. ior, sup. limus.
Facĭlĭtas, ātis, f. (facilis) *easiness, readiness.*
Facio, fēci, factum, facĕre, act. *to do, to make, to cause*; facere rem, *to succeed, to make an estate.*
Factum, i, n. (facio) *a deed, an action.*
Factus, a, um, part. *See* Facio.
Facultas, ātis, f. (facio) *power, ability, opportunity*; facultas ludendi, *leave to play.*
Fagus, i, f. *a beech-tree.*
Fallo, fefelli, falsum, fallĕre, act. *to deceive*; falleris in nominibus, *you are mistaken in the names.*
Falsum, i, n. (fallo) *a falsehood, an untruth*; dixisti falsum, *you have spoken what is untrue.*
Fama, ae, f. *fame, report, rumour.*
Famĭlia, ae, f. (famulus) *the slaves belonging to one master, servants.*
Familiāris, is, m. (familia—*famulus*) *a friend, an acquaintance.*
Famĭliārĭtas, ātis, f. (familiaris) *familiarity, intimacy.*
Famĭliārĭter, adv. (familiaris) *familiarly.*
Famŭlus, i, m. *a man-servant, an attendant.*
Fartĭlis, is, e, adj. *fattened, crammed in order to be made fat.*
Fateor, fassus, fatēri, dep. *to own, to confess.*
Faxim, *and* Faxo, def. *for* fecĕrim *and* fecĕro. *I will see to it,* or *I will do it*; faxit ille, *may he grant.*

Febris, is, f. (ferveo) *a fever.*
Fefellerint, 3d p. pl. perf. sub. *See* Fallo.
Fel*ix*, īcis, adj. *happy, fortunate.*
Fel*ix*, īcis, m. *Felix, a man's name.*
Femŏrāli*a*, um, n. pl. (femur) *breeches, trowsers.*
Fem*ur*, ŏris, n. *the thigh.*
Fer*a*, ae, f. (ferus) *a wild beast.*
Fercŭl*um*, i, n. (fero) *a number of dishes served up at once upon a table, a course.*
Ferdīnand*us*, i, m. *Ferdinand, a man's name.*
Ferè, adv. *almost, commonly.*
Ferīn*us*, a, um, adj. (fera) *of or belonging to a wild beast.* Ferīna sc. caro, *venison.*
Feri*or*, ātus, āri, dep. *to keep holiday.*
Fero, tŭli, lātum, ferre, act. *to carry, to bear*; non ferres impune, *you shall not escape unpunished*; ferre aegre, *to take amiss.*
Fertili*s*, is, e. adj. *fertile, fruitful*; comp. ior, sup. issimus.
Ferv*or*, ōris, m. (ferveo) *a violent heat*; fervor solis, *the intensity of the sun.*
Fer*us*, a, um, adj. *wild.*
Fess*us*, a, um, adj. (fatiscor) *wearied, fatigued.*
Festīnātio, ōnis, f. (festino) *haste.*
Festīn*o*, āvi, ātum, āre, neut. *to make haste.*
Festīv*us*, a, um, adj. (festus) *merry, joyous, pleasant.*
Fic*us*, i, *or* ûs, f. *a fig.*
Fidēl*is*, is, e, adj. (fides) *faithful, honest.*
Fidēlīt*as*, ātis, f. (fidelis) *faithfulness, fidelity.*
Fidēlĭter, adv. (fidelis) *faithfully, honestly.*
Fidenter, adv. (fidens—*fides*) *boldly, confidently.*
Fid*es*, ei, f. *faith, promise*; bona fide, *faithfully.*
Fidūcia, ae, f. (fido) *confidence, boldness.*
Fid*us*, a, um, adj. *faithful, to be relied on.*
Fili*us*, i, m. *a son.*
Finio, īvi, ītum, īre, act. (finis) *to finish, to end*; finito mercatu, *his business being ended, when his business is over.*
Finis, is, m. *or* f. *an end.*
Fio, factus, fiĕri, n. p. *to be made, to happen, to be done, to come to pass.*
Firm*us*, a, um, adj. *firm, strong.*
Flect*o*, xi, xum, ctĕre, act. *to bend, to bow.*
Flexus, a, um, part. *See* Flecto.
Florenti*a*, ae, f. *Florence, a city of Italy.*
Fl*os*, ōris, m. *a flower.*
Fluviānus, i, m. *Fluvianus, a man's name.*
Fluviātil*is*, is, e, adj. (fluvius) *of a r*

Foedè, adv. (foedus) *shamefully, disgracefully*; comp. ius, sup. issime.
Foenicŭlum, i, n. *fennel.*
Fons, tis, m. *a fountain.*
Fontānus, i, m. *Fontanus, a man's name.*
Fontānus, a, um, adj. (fons) *of a fountain.*
Foras, adv. *out of doors.*
Forem, fore, def. *to be about to be.*
Forestus, i, m. *Forestus, a man's name.*
Foris, is, *and more commonly* Fores, ium, f. pl. *a door.*
Foris, adv. (foris, a.) *from abroad*
Forma, ae, f. *shape, beauty.*
Formīdo, āvi, ātum, āre, act. (formido, s.) *to fear, to dread.*
Forsĭtan, adv. (fors) *perhaps.*
Fortassè, adv. (fors) *perhaps.*
Fortè, adv. (fors) *by chance.*
Fortĭter, adv. (fortis) *bravely, patiently.*
Fortūna, ae, f. (fors) *fortune.*
Fortūnātus, i, m. *Fortunatus, a man's name.*
Forum, i, n. *a market-place.*
Foveo, fōvi, fōtum, fovēre, act. *to cherish.*
Franciscus, i, m. *Franciscus, a man's name.*
Franciscānus, a, um, adj. (Franciscus) *Franciscan.*
Frango, frēgi, fractum, frangĕre, act. *to break.*
Frater, ris, m. *a brother.*
Fraternè, adv. (frater) *like a brother, brotherly, kindly.*
Fraternus, a, um, adj. (frater) *of a brother, brotherly.*
Fredĕrĭcus, i, m. *Frederic, a man's name.*
Frequens, tis, adj. *frequent, crowded*; comp. tior, sup. tissimus.
Frequenter, adv. (frequens) *often, frequently.*
Frico, ui, tum, āre, act. *to rub.*
Frigĭdus, a, um, adj. (frigus) *cold, cool.*
Frīgo, xi, xum, *and* ctum, gĕre, act. *to fry.*
Frigus, ŏris, n. *cold.*
Frixus, a, um, part. *fried.*
Fructus, ûs, m. (fruor) *fruit.*
Frugĭfer, a, um, adj. (fructus, fero) *profitable.*
Fruor, ĭtus, *and* ctus, i. dep. *to enjoy, to reap the fruit of.*
Frustra, adv. *in vain.*
Frustrātio, ōnis, f. (frustra) *a disappointment.*
Frustro, āvi, ātum, āre, act. *and* Frustror, ātus, āri, dep. (frustra) *to disappoint.*
Fugio, fūgi, fugĭtum, fugĕre, act. *and* neut. *to escape, avoid.*
Fulvus, a, um, adj. *of a deep yellow* or *tawny colour.*

Fum*us*, i. m. *smoke.*
Fundo, fudi, fūsum, fundĕre, act. *to pour out.*
Fun*gor*, ctus, gi, dep. *to discharge or execute an office.*
Fun*is*, is, m. *a rope.*
Fur*or*, ātus, āri, dep. (fur) *to steal.*
Furt*um*, i, n. (fur) *theft.*
Furuncŭlus, i, m. dim, (fur) *a bile.*
Futūr*us*, a, um, part. *See* Sum.

G.

GABRIEL, ēlis, m. *Gabriel, a man's name.*
Galen*us*, i, m. *Galenus, a man's name.*
Galli*a*, ae, f. *the name of a country, Gaul, now France.*
Gallĭc*us*, a, um, adj. (Gallia) *of or belonging to Gaul, Gallic.*
Gallīnāce*us*, a, um, adj. (gallina) *of a hen.*
Garri*o*, īvi, ītum, īre, neut. *to prate.*
Garrŭl*us*, a, um, adj. (garrio) *garrulous, chattering.*
Gaudeo, gavīsus, gaudēre, n. p. *to rejoice, to be glad.*
Gaud*ium*, ii, n. *joy, gladness.*
Gelu, n. in. *frost, ice.*
Genĕrāl*is*, is, e, adj. (genus) *general, universal.*
Genĕr*o*, āvi, ātum, āre, act. (gigno) *to breed.*
Genĕrōs*us*, a, um, adj. (genus) *descended from noble ancestors; vinum generosum, generous or rich wine;* comp. ior, sup. issimus.
Genu*a*, ae, f. *Genoa, a city of Italy.*
Genu, n. in. *the knee;* pl. Genua, um, ibus, *or* ubus.
Gen*us*, ĕris, n. (gigno) *a kind, family.*
Georg*ius*, ii, m. *George, a man's name.*
Gerard*us*, i, m. *Gerard, a man's name.*
Gero, gessi, gestum, gerĕre, act. *to bear, to carry on;* gerere morem, *to comply with one's advice.*
Gest*us*, ûs, m. (gero) *gesture.*
Girald*us*, i, m. *Giraldus, a man's name.*
Glan*s*, dis, f. *an acorn.*
Glori*a*, ae, f. *glory.*
Glorĭfic*o*, āvi, ātum, āre, act. (gloria, facio) *to glorify.*
Glori*or*, ātus, āri, dep. (gloria) *to glory, to boast.*
Gnavĭter, adv. (gnavus) *strenuously, actively; studere gnaviter, to study diligently.*
Grad*us*, ûs, m. (gradior) *a step.*
Graec*us*, a, um, adj. *Grecian, Greek.*

Grammăticŭlus, i, m. dim. (grammaticus) *a little grammarian.*
Gratia, ae, f. (gratus) *favour, grace ;* abl. *for the sake of ;* pl. gratiae, *thanks ;* qua gratia ? *for what purpose ?*
Gratiōsus, a, um, adj. (gratia) *agreeable, beloved.*
Gratis, adv. (gratus) *freely, for nothing.*
Gratŭlor, ātus, āri, dep. (gratus) *to congratulate.*
Gratus, a, um, adj. *acceptable, agreeable ;* facere gratum, *to do a favour.*
Gravis, is, e, adj. *severe ;* comp. ior, sup. issimus ; aliquid gravius, *something worse.*
Gravĭtas, ātis, f. (gravis) *authority.*
Gravĭter, adv. (gravis) *heavily, attentively ;* comp. ius, sup. issĭme ; errant gravissime, *they are very grievously mistaken ;* graviter aegrotabat, *was extremely indisposed.*
Gravo, āvi, ātum, āre, act. (gravis) *to burden, to load.*
Grex, grĕgis, m. *and* f. *a flock.*
Gualtērus, i, m. *Walter, a man's name.*
Guberno, āvi, ātum, āre, act. *to guide, to govern.*
Gula, ae, f. *the throat.*
Gummi, n. in. *gum that drops from trees.*
Gusto, āvi, ātum, āre, act. (gustus) *to taste.*
Guttŭla, ae, f. dim. (gutta) *a little drop.*
Gymnăsiarcha, ae, m. (gymnasium) *the master or teacher of a gymnasium.*
Gymnăsium, ii, n. *a place of exercise,* or *school for wrestlers, boxers, &c.*

H.

Ha, ha, he ! interj. *ha, ha, he !*
Habeo, ui, ĭtum, ēre, act. *to have, to esteem ;* habere odio, *to hate ;* gratiam, *to be indebted ;* bene habet, *sc.* se, *it is well.*
Habĭlis, is, e, adj. (habeo) *fit, suitable.*
Habĭtātio, ōnis, f. (habito) *a habitation, a dwelling.*
Habĭto, āvi, ātum, āre, freq. (habeo) *to dwell, to live.*
Hactĕnus, adv. (hac, tenus) *hitherto, thus far.*
Haedīnus, a, um, adj. (haedus) *of a kid ;* haedina *sc.* caro, *kid's flesh.*
Haereo, haesi, haesum, haerēre, neut. *to adhere, to stick, to hesitate.*
Haud, adv. *not.*
Hebdŏmădārius, a, um, adj. (hebdomas) *of or belonging to a week.*

Hebdŏmas, ădis, f. *a week.*
Helvŏlus, a, um, adj. *pale, red.*
Hem! interj. *hem! how! here!*
Henrīc*us*, i, m. *Henry, a man's name.*
Herb*a*, ae, f. *an herb.*
Heri, adv. *yesterday.*
Herm*es*, ētis, m. *Hermes, a man's name.*
Herminius, ii, m. *Herminius, a man's name.*
Hestern*us*, a, um, adj. (heri) *of yesterday.*
Heus, interj. *ho! hark you!*
Hic, haec, hoc, pron. *this.*
Hic, adv. *here.*
Hiccĭne, haeccĭne, hoccĭne, adj. pron. (hic) *this?* always interrogatively.
Hierōnȳm*us*, i, m. *Hieronymus, a man's name.*
Hilăr*is*, is, e, adj. *cheerful, merry.*
Hill*ae*, ārum, f. *sausages.*
Hinc, adv. (hic) *hence.*
Hippolĭt*us*, i, m. *Hippolitus, a man's name.*
Hisco, —, ĕre, incep. *to gape, to open the mouth.*
Histri*o*, ōnis, m. *a stage-player.*
Hodiè, adv. (hic, dies) *to-day.*
Hodiern*us*, a, um, adj. (hodie) *of this day.*
Hom*o*, ĭnis, c. (humus) *a man, mankind.*
Homuncŭl*us*, i, m. dim. (homo) *a little man.*
Honest*as*, ātis, f. *honesty, dignity.*
Honeste, adv. *honourably, decently*; comp. ius.
Honest*us*, a, um, adj. *honourable.*
Hon*or*, ōris, m. (honor) *honour.*
Honōri*us*, ii, m. *Honorius, a man's name.*
Honōrĭfĭc*us*, a, um, adj. (honor, facio) *causing or bringing honour, honourable*; comp. entior, sup. entissĭmus.
Honōro, āvi, ātum, āre, act. (honor) *to honour.*
Hor*a*, ae, f. *an hour*; hora tertia, *three o'clock.*
Horāt*ius*, ii, m. *Horace.*
Hordeāce*us*, a, um, adj. (hordeum) *of barley.*
Horŏlŏgi*um*, ii, n. (hora) *any thing that tells or points out the hours, a clock.*
Hortātio, ōnis, f. (hortor) *an exhortation.*
Hort*or*, ātus, āri, dep. *to exhort, to encourage.*
Hort*us*, i, m. *a garden, an orchard.*
Huc, adv. *hither, to this place.*
Hugo, ōnis, m. *Hugh, a man's name.*
Hui! interj. *ho! away with!*
Hujusmŏdi, adj. in. (hic, modus) *of this kind.*
Humānissĭmè, adv. (humaniter) *very humanely.*

Humānĭtas, ātis, f. (humanus) *courtesy, humanity, civility.*

Humānus, a, um, adj. (homo) *of or belonging to man, human, gentle, polite.*

Hyems, is, f. *winter.*

Hypŏcaustum, i, n. *a stove, a hot-house.*

Hypŏcrĭta, ae, m. *one who assumes a character not his own, a stage-player, a hypocrite.*

Hypŏdĭdascălus, i, m. *an usher in a school.*

Hyssŏpum, i, n. *hyssop.*

I.

Idcirco, adv. (id, circa) *on that account, therefore.*

Idem, eădem, idem, pron. (is) *the same.*

Identĭdem, adv. (idem; idem) *now and then, occasionally.*

Ideo, adv. (is) *therefore, for that reason.*

Idiōta, ae, m. f. *an unskilful* or *ignorant person.*

Iesus, u, m. *Jesus, the Saviour.*

Igĭtur, conj. *therefore, then.*

Ignārus, a, um, adj. (in, gnarus) *ignorant, unskilful.*

Ignāvia, ae, f. (ignavus) *idleness, sloth.*

Ignis, is, m. *fire.*

Ignōmĭniōsus, a, um, adj. (in, nomen) *ignominious, shameful.*

Ignōrantia, ae, f. (ignoro) *ignorance.*

Ignōro, āvi, ātum, āre, act. (in, gnarus) *not to know, to be ignorant of.*

Ignosco, ōvi, ōtum, oscĕre, act. (in, nosco) *to forgive, to pardon;* pass. imper. ignoscitur.

Ille, a, ud, pron. *he, she, it, that.*

Illic, adv. *there, in that place.*

Illuc, adv. *thither.*

Illūmĭnātus, a, um, adj. (illumino) *enlightened.*

Illūmĭno, āvi, ātum, āre, act. (in, lumen—*lux*) *to enlighten, to illuminate.*

Imbĕcillĭtas, ātis, f. (imbecillis) *weakness, feebleness.*

Imbĕcillis, is, e, adj. (in, vacillo) *weak, feeble.*

Imĭtor, ātus, āri, dep. *to imitate.*

Immānĭtas, ātis, f. (immanis) *largeness, vastness, enormity;* immanitas sumptuum, *prodigious expense.*

Immĕmor, ŏris, adj. (in, memor) *unmindful.*

Immensus, a, um, adj. (in, metior) *immense, immeasurable.*

Immĕrĭto, adv. (in, mereor) *undeservedly, without reason.*

Immōbĭlis, is, e, adj. (in, moveo) *immoveable.*

Immŏrior, tuus, i, dep. (in, morior) *to die, in, or upon a thing, to be continually upon;* immori studiis, *to give one's self wholly up to study.*

Immortālis, is, e, adj. (in, mortalis—*mors*) *immortal*, *that never dies*.
Immūto, āvi, ātum, āre, act. (in, muto) *to change greatly*.
Immo, adv. (imus) *yes*, *nay*.
Impărātus, a, um, adj. (in, paro) *unprepared*.
Impĕdīmentum, i, n. (impedio) *impediment* or *hindrance*.
Impĕdio, īvi, ītum, īre, act. (in, pes) *to hinder*, *to disturb*, *to interrupt*.
Impēgit, 3d p. sing. perf. ind. *See* Impingo.
Impello, ŭli, ulsum, ellĕre, act. (in, pello) *to urge*, *to induce*, *to constrain*.
Impendo, di, sum, dĕre, act. (in, pendo) *to lay out*, *to expend*; impendere studiis, *to bestow on study*; otium, *to spend our leisure*.
Impĕrātor, ōris, m. (impero) *a general*, *a commander*.
Imperītè, adv. (imperitus) *unskilfully*.
Impĕrītus, a, um, adj. (in, peritus) *unskilful*, *unlearned*.
Impĕrium, ii, n. (impero) *a command*.
Impertior, ītus, īri, dep. (in, partior—*pars*) *to bestow*.
Impĕtro, āvi, ātum, āre, act. (in, patro) *to obtain*, *to accomplish*.
Impingo, ēgi, actum, ingĕre, act. (in, pango) *to strike against*; impegit colaphos mihi, *he gave me blows*.
Impius, a, um, adj. (in, pius) *impious*.
Implōro, āvi, ātum, āre, act. (in, ploro) *to beseech earnestly*, *to implore*.
Impōno, ŏsui, ŏsĭtum, onĕre, act. (in, pono) *to put*, *to lay upon*; imponere finem, *to make an end*.
Impossībĭlis, is, e, adj. (in, possum) *that cannot be*, *impossible*.
Impostor, ōris, m. (impono) *an impostor*, *a cheat*.
Imprĕcor, ātus, āri, dep. (in, precor) *to pray for what is evil to any one*, *to curse*.
Impressus, a, um, part. *See* Imprĭmo.
Imprīmis, adv. (in, primus) *in the first place*, *especially*, *chiefly*.
Imprĭmo, essi, essum, imĕre, act. (in, premo) *to press upon*, *to stamp*, *to print*.
Imprŏbus, a, um, adj. (in, probus) *wicked*.
Imprŏvīsò, adv. (in, provideo) *unexpectedly*, *suddenly*.
Imprūdenter, adv. (imprudens) *unwittingly*, *inconsiderately*, *imprudently*.
Impŭdens, entis, adj. (in, pudet) *impudent*.
Impūnè, adv. (in, punio—*poena*) *without punishment*, *with impunity*.
In, prep. with the abl. *in*, with the acc. *into*, *towards*; in mensa, *at table*.
Inānis, is, e, adj. *empty*; inanis gloria, *vain-glory*.

Incendo, di, sum, dĕre, act. (in, candeo) *to kindle, to set fire;* incendere ad studia, *to encourage to study.*
Inceptum, i, n. (incipio) *a beginning, an undertaking.*
Incertus, a, um, adj. (in, certus—*cerno*) *uncertain;* res incerta, *a time of distress.*
Incĭdo, ĭdi, āsum, idĕre, neut. (in, cado) *to fall in with, to meet with, to fall into.*
Incĭpio, ēpi, eptum, ipĕre, act. (in, capio) *to begin, to commence.*
Incĭto, āvi, ātum, āre, freq. (in, cieo) *to stir up, to incite.*
Inclāmo, āvi, ātum, āre, act. (in, clamo) *to call upon with a loud voice.*
Incoenātus, a, um, adj. (in, coena) *not having supped.*
Incŏlŭmis, is, e, adj. *safe.*
Incommŏdo, āvi, ātum, āre, act. (in, con, modus) *to interrupt.*
Incommŏdum, i, n. (in, con, modus) *an inconvenience.*
Inconstantia, ae, f. (in, consto) *inconstancy.*
Inconsultus, a, um, adj. (in, consulo) *without consulting, not consulted with.*
Incrusto, āvi, ātum, āre, act. (in, crusta) *to incrust, to crust over.*
Incumbo, bui, bĭtum, mbĕre, neut. (in, cubo) *to recline on;* incumbere studiis, *to apply to study.*
Incurro, curri, *and* cucurri, cursum, currĕre, act. *and* neut. (in, curro) *to run into;* incurrere in poenam, *to incur punishment.*
Inde, adv. *thence, then.*
Indĕcōrus, a, um, adj. (in, decet) *unbecoming, indecorous.*
Indĭcium, ii, n. (index) *a discovery, evidence, proof.*
Indĭco, āvi, ātum, āre, act. (in, dico) *to show, to tell, to acquaint, to put a price on;* indicat vilius, *he asks a smaller price.*
Indies, adv. (in, dies) *from day to day, daily.*
Indĭgeo, ui, —, ēre, act. (in, egeo) *to require, to stand in need of.*
Indignus, a, um, adj. (in, dignus) *unworthy, undeserving.*
Indŏles, is, f. (in, oleo) *natural disposition or inclination.*
Indŭbĭtanter, adv. (in, dubito) *certainly, without doubt.*
Indūco, xi, ctum, cĕre, act. (in, duco) *to lead in, to induce.*
Indulgeo, si, tum, gēre, act. *to indulge.*
Indulgentia, ae, f. (indulgeo) *indulgence.*
Induo, ui, ūtum, uĕre, act. *to put on, to clothe.*
Indūro, āvi, ātum, āre, act. (in, durus) *to harden, to make hard.*
Industria, ae, f. *industry;* de industria, *on purpose.*
Ineptè, adv. (ineptus) *foolishly.*
Ineptiae, ārum, f. (ineptus) *trifles, impertinence, fooleries.*

Ineptio, īvi, —, īre, neut. (ineptus) *to trifle.*
Ineptŭlus, i, m. dim. (ineptus) *a trifler.*
Ineptus, a, um, adj. (in, aptus) *unsuitable to the time, place, or circumstance, silly, foolish, impertinent;* comp. ior, sup. issimus.
Iners, tis, adj. (in, ars) *slothful, indolent.*
Infēlix, īcis, adj. (in, felix) *barren, unfruitful;* comp. icior.
Infĭcior, ātus, āri, dep. (in, facio) *to deny.*
Infirmĭtas, ātis, f. (in, firmus) *weakness.*
Infirmus, a, um, adj. (in, firmus) *weak, feeble, infirm.*
Infra, prep. *below.*
Infūmātus, a, um, adj. (in, fumus) *dried in the smoke.*
Infundo, ūdi, ūsum, undĕre, act. (in, fundo) *to pour in.*
Ingĕnium, ii, n. (in, gigno) *natural disposition, genius.*
Ingens, tis, adj. *great, large.*
Ingĕnue, adv. (ingenuus) *honestly, frankly.*
Ingĕnuus, a, um, adj. (in, gigno) *ingenuous.*
Ingrātus, a, um, adj. (in, gratus) *ungrateful.*
Ingrĕdior, essus. ĕdi, dep. (in, gradior) *to enter, to go into.*
Inhio, āvi, ātum, āre, neut. (in, hio) *to gape after, to covet, to long for.*
Inĭmicĭtia, ae, f. (inimicus) *enmity, hostility.*
Inimīcus, i, m. (in, amicus—amo) *an enemy.*
Inīquus, a, um, adj. (in, aequus) *wicked, unjust;* comp. ior.
Inĭtium, ii, n. (ineo) *a beginning.*
Injūria, ae, f. (in, jus) *an injury, wrong.*
Injussu, abl. m. (in, jubeo) *without being ordered.*
Injustus, a, um, adj. (in, justus) *unjust.*
Innŏcens, tis, adj. (in, noceo) *faultless, blameless, harmless.*
Innŭmĕrābĭlis, is, e, adj. (in, numerus) *innumerable, that cannot be numbered.*
Inŏpia, ae, f. (inops) *want, indigence.*
Inquam, is, it, def. *I say.*
Inquĭlīnus, i, m. (in, colo) *one that lives in a hired house, a lodger.*
Insānia, ae, f. (in, sanus) *madness, folly, infatuation.*
Inscrībo, psi, ptum, bĕre, act. (in, scribo) *to write in.*
Insector, ātus, āri, dep. freq. (insequor) *to speak ill of, to rail at.*
Insĭnuātio, ōnis, f. (insinuo—sinus) *preface, a crafty address;*
Inspĭcio, exi, ectum, icĕre, act. (in, specio) *to examine, to look into.*
Instauro, āvi, ātum, āre, act. *to renew.*
Insterno, rāvi, rātum, ernĕre, act. (in, sterno) *to cover, to spread.*
Instinctus, ûs, m. (in, stinguo) *instigation, impulse, inspiration.*

Instĭtuo, ui, ūtum, uĕre, act. (in, statuo) *to instruct, to design, to institute.*
Instĭtūtio, ōnis, f. (instituo) *instruction.*
Instĭtūtum, i, n. (instituo) *purpose, object, design.*
Insto, ĭti, ĭtum, *and* ātum, āre, neut. (in, sto) *to press on, to be at hand;* agamus quod instat, *let us attend to our present business.*
Insultus, ûs, m. (insilio) *insult, scoff.*
Insum, fui, esse, neut. irr. (in, sum) *to be in.*
Intĕger, ra, rum, adj. *whole, entire, untouched.*
Intellectus, ûs, m. (intelligo) *the understanding, meaning.*
Intellĭgo, exi, ectum, igĕre, act. (inter, lego) *to understand, to comprehend, to perceive;* quomodo istud intelligis? *how do you understand that? what do you mean by that?*
Intempestīvè, adv. (intempestivus—*in, tempus*) *unseasonably.*
Intempĕrantia, ae, f. (intemperans—*tempus*) *excess.*
Intento, āvi, ātum, āre, freq. (in, tendo) *to stretch out, to aim at;* intentavit pugnum mihi, *menaced me with his fist.*
Intentus, a, um, adj. (intendo) *stretched, bent, intent upon;* intentis oculis, *attentively.*
Inter, prep. *between, among.*
Interdum, adv. (inter, dum) *sometimes.*
Intĕrea, *and* Intĕrim, adv. (inter) *in the mean time.*
Interĕro, 1st p. fut. ind. *See* Intersum.
Interesses, 2d p. im. sub. *See* Intersum.
Interjĭcio, ĕci, ectum, icĕre, act. (inter, jacio) *to place between;* interjectae cum lepusculo, *with a young hare placed between them.*
Interpellātio, ōnis, f. (interpello) *interruption.*
Interpello, āvi, ātum, āre, act. (inter, pello) *to interrupt one while speaking.*
Interpōno, ŏsui, ŏsĭtum, onĕre, act. (inter, pono) *to interpose, put in between.*
Interprĕtātio, ōnis, f. (interpretor) *an interpretation, a translation.*
Interprĕtor, ātus, āri, dep. (interpres) *to explain, to translate, to construe.*
Interrŏgātiuncŭla, ae, f. dim. (inter, rogatio—*rogo*) *a little* or *short question.*
Interrŏgo, āvi, ātum, āre, act. (inter, rogo) *to ask, to question, to examine.*
Intersum, fui, esse, neut. irr. (inter, sum) *to be present.*
Intervĕnio, ēni, entum, enīre, neut. (inter, venio) *to come upon, to come in while any thing is doing.*
Intestīna, ōrum, n. (intestinus—*intus*) *the intestines, entrails.*
Intinctus, ûs, m. (intingo) *sauce.*

Intrà, adv. (inter) *within.*
Invĕnio, ēni, entum, enīre, act. (in, venio) *to find, to discover.*
Inventor, ōris, m. (invenio) *a finder.*
Inventum, i, n. (invenio) *an invention, a discovery, a device.*
Invĭcem, adv. (in, vicis) *by turns, one after another, each other, mutually.*
Invĭdeo, īdi, īsum, idēre, act. *and* neut. (in, video) *to envy.*
Invĭdia, ae, f. (invideo) *envy.*
Invĭdus, a, um, adj. (invideo) *envious.*
Invīso, i, —, ĕre, neut. (in, video) *to visit, to pay a visit.*
Invītātio, ōnis, f. (invito) *an invitation.*
Invīto, āvi, ātum, āre, act. *to invite, to excite, to entice.*
Inūtĭlis, is, e, adj. (in, utilis—*utor*) *useless.*
Ipse, a, um, pron. *he himself, she herself, itself.*
Ipsĕmet, pron. (ipse) *he himself.*
Irascor, —, i, dep. (ira) *to be angry, to be displeased.*
Irātus, a, um, adj. (ira) *angry.*
Irrīdeo, si, sum, dere, neut. *and* act. (in, rideo) *to deride, to mock, to laugh at, to ridicule.*
Irrīsio, ōnis, f. (irrideo) *derision, mockery.*
Irrīsor, ōris, m. (irrideo) *one who mocks or laughs to scorn, a mocker, a scorner.*
Irrītāmentum, i, n. (irrito) *an enticement, an incentive.*
Irrīto, āvi, ātum, āre, act. *to irritate, to provoke, to anger.*
Is, ea, id, pron. *he, she, it,* or *that.*
Is, 2d p. pr. ind. *See* Eo.
Israel, ēlis, m. *Israel, a man's name.*
Iste, a, ud, pron. *he, this man ; this, that.*
Isthic, isthaec, isthoc, *and* isthuc, pron. (is, hic) *this same, the self-same, this.*
Ita, adv. *so, thus ;* quid ita ? *why so ?*
Itălia, ae, f. *Italy, the name of a country.*
Itălĭcus, a, um, adj. (Italia) *Italian.*
Ităque, conj. (ita) *therefore.*
Item, adv. *also, likewise.*
Iter, itĭnĕris, n. *a journey.*
Itĕrum, adv. (iter) *again, a second time.*
Ito, āvi, ātum, āre, freq. (eo) *to go frequently.*
Ivĕrat, 3d p. sing. pl. ind. *See* Eo.

J.

Jacōbus, i, m. *James, a man's name.*
Jacto, āvi, ātum, āre, freq. (jacio) *to boast, to distress ;* morbo jactatur eodem, *are infected with the same disease.*

Jam, adv. *now, already*; jamne cogitasti? *have you yet thought?*
Jamdūdum. Jamprīdem, adv. (jam, prior) *long ago.*
Janua, ae, f. *a gate.*
Jason, ŏnis, m. *Jason, a man's name.*
Jentācŭlum, i, n. (jento) *a breakfast.*
Jento, āvi, ātum, āre, neut. *to breakfast.*
Joannes, is, m. *John, a man's name.*
Jocor, ātus, āri, dep. (jocus) *to speak in jest, to joke.*
Jocus, i, m. *a joke, a jest*, pl. Joci, *or* Joca.
Jodŏcus, i, m. *Jodocus, a man's name.*
Josua, ae, m. *Joshua, a man's name.*
Jubeo, jussi, jussum, jubēre, act. *to order, to bid, to command.*
Jucundè, adv. *pleasantly*; comp. ius.
Jucundus, a, um, adj. *pleasant, agreeable*; comp. ior.
Judĭcium, ii, n. (judex) *judgment.*
Judĭco, āvi, ātum, āre, act. (judex—*jus*) *to judge.*
Juglans, dis, f. (Jovis, glans) *a walnut.*
Julius, ii, m. *Julius, a man's name.*
Juro, āvi, ātum, āre, neut. *to swear, to make oath.*
Jus, jūris. n. *broth.*
Jus, jūris, n. *right, law, justice*; jure, *justly.*
Juscŭlum, i, n. dim. *broth, soup.*
Justĭtia, ae, f. (jus) *justice.*
Justus, i, m. *Justus, a man's name.*
Justus, a, um, adj. (jus) *just, lawful, right.*
Juvo, jūvi, jūtum, juvāre, act. *to assist, to help.*
Juxta, prep. *next, according to.*

L.

Labor, ŏris, m. *labour.*
Labor, lapsus, lābi, dep. *to faulter, to be guilty of some impropriety.*
Labŏro, āvi, ātum, āre, neut. (labor) *to labour, to be in distress*; laboro capite, *I have a headach.*
Lac, tis, n. *milk.*
Lacer, a, um, adj. *torn, rent.*
Lacĕro, āvi, ātum, āre, act. (lacer) *to tear, to mangle.*
Lacrўma, ae, f. *a tear.*
Lactūca, ae, f. *the herb lettuce.*
Lacus, ūs, m. *a lake.*
Laedo, si, sum, dĕre, act. *to hurt, to injure.*
Laetĭtia, ae, f. (laetus) *joy, gladness.*
Laevĭgo, āvi, ātum, āre, act. (laevis) *to polish, to smooth.*

Laevīnus, i, m. *Laevinus, a man's name.*
Lambertus, i, m. *Lambertus, a man's name.*
Langius, ii, m. *Langius, a man's name.*
Laniēna, ae, f. (lanius) *a butcher's shop, a slaughter-house, the shambles.*
Largior, ītus, īri, dep. (largus) *to give liberally, to bestow largely.*
Largiter, adv. (largus) *plentifully, liberally;* idque largissime, *and that most richly;* comp. ius, sup. issime.
Largītor, ōris, m. (largior) *a liberal giver.*
Lascīvio, īvi, ītum, īre, neut. *to sport, to frolic.*
Lascīvus, a, um, adj. *wanton.*
Latè, adv. *widely;* comp. ius.
Latĕbra, ae, f. (lateo) *a lurking-place, a hiding-place, concealment.*
Laterna, ae, f. *a lantern.*
Latĭbŭlum, i, n. (lateo) *a lurking-place, an excuse.*
Latīnè, adv. (Latinus) *in Latin.*
Latīnus, a, um, adj. (Latium) *Latin, of the people of Latium.*
Latus, a, um, adj. *broad;* comp. ior, sup. issimus.
Laudātus, a, um, adj. (laudo) *praised;* comp. ior, sup. issimus.
Laudo, āvi, ātum, āre, act. (laus) *to praise, to commend, to extol.*
Lavo, lāvi, lautum, lōtum, lăvātum, lavāre, act. *to wash, to bathe.*
Laus, dis, f. *praise.*
Lautĭtia, ae, f. (lautus) *elegance, luxury.*
Lautus, a, um, adj. (lavo) *elegant, sumptuous.*
Lazărus, i, m. *Lazarus, a man's name.*
Lectio, ōnis, f. (lego) *a lesson.*
Lectus, i, m. *a couch, a bed.*
Lego, lēgi, lectum, legĕre, act. *to read.*
Lenĭtas, ātis, f. (lenis) *gentleness, indulgence.*
Lentè, adv. *slowly, at leisure;* comp. ius.
Leonardus, i, m. *Leonardus, a man's name.*
Lepĭdus, a, um, adj. (lepor) *pleasant.*
Lepuscŭlus, i, m. dim. (lepus) *a leveret, a young hare.*
Levis, is, e, adj. *small, trifling;* comp. ior.
Levĭter, adv. (levis) *lightly.*
Lex, lēgis, f. *a law;* ea lege, *on that condition.*
Libellus, i, m. dim. (liber) *a little book, a memorandum.*
Libens, tis, adj. (libet) *willing, glad.*
Libentèr, adv. (libens—*libet*) *willingly;* libenter vescor, *I eat with pleasure, I am fond of;* comp. ius, sup. issime.

Liber, ri, m. *a book.*
Liber, ĕra, erum, adj. *free;* libera reprehensio, *the open reproof.*
Lībĕrālis, is, e, adj. (liber) *generous, befitting a gentleman.*
Lībĕrè, adv. (liber) *ingenuously, freely;* comp. ius.
Lībĕri, ōrum, pl. m. (liber) *children.*
Lībĕro, āvi, ātum, āre, act. (liber) *to deliver, to set free, to release.*
Libertas, ātis, f. (liber) *liberty, freedom.*
Libet, libuit, *and* libĭtum est, libēre, impers. *it pleaseth;* ut libet, *just as you please.*
Libīdo, ĭnis, f. (libet) *one's will,* or *humour, passion.*
Licet, licuit, *and* licĭtum est, licēre, imper. *it is lawful.*
Licet, conj. (licet, imp.) *although.*
Ligārius, ii, m. *Ligarius, a man's name.*
Ligo, āvi, ātum, āre, act. *to bind, to tie.*
Ligŭla, ae, f. (ligo) *a shoe-latchet.*
Limpĭdus, a, um, adj. *clear;* comp. ior, sup. issimus.
Lingua, ae, f. *the tongue, a language.*
Linteŏlum, i, n. dim. (linteum—*linum*) *a little piece of linen cloth, a rag.*
Linum, i, n. *flax, linen;* linum tenuissimum, *the finest linen.*
Liquĕfăcio, ēci, actum, acĕre, act. (liqueo, facio) *to make thin.*
Liquesco, —, ĕre, incep. (liqueo) *to melt, to dissolve.*
Liquĭdus, a, um, adj. (liqueo) *liquid, thin.*
Litĕra, ae, f. *a letter of the alphabet;* pl. *a letter* or *epistle, learning.*
Litĕrārius, a, um, adj. (litera) *relating to letters, literary.*
Locŭples, ētis, adj. (locus) *rich, wealthy.*
Locus, i, m. *a place, a passage;* pl. loci, *or* loca.
Longè, adv. (longus) *far.*
Longus, a, um, adj. *long, tedious;* comp. ior, sup. issimus.
Loquācĭtas, ātis, f. (loquor) *loquacity, talkativeness.*
Loquor, locūtus, loqui, dep. *to speak.*
Lotio, ōnis, f. (lavo) *washing.*
Lotum, su. *See* Lavo.
Lucānĭca, ae, f. *a sausage*
Lucerna, ae, f. (lux) *a candle, a lamp.*
Lucius, ii, m. *a pike.*
Lucrĭfăcio, ēci, actum, acĕre, act. (lucrum, facio) *to win, to gain.*
Lucrum, i, n. *gain.*
Ludimăgister, ri, m. (ludus, magister) *a schoolmaster.*
Ludo, si, sum, dĕre, act. *to play;* ludere operam, *to lose one's labour.*

Ludovicus, i, m. *Lewis, a man's name.*
Ludus, i, m. (ludo) *a play, a school.*
Lugdūnum, i, n. *Lyons, the name of a city in France.*
Luna, ae, f. *the moon*; dies Lunae, *Monday.*
Lurco, ōnis, m. *a glutton, a gormandizer.*
Lusio, ōnis, f. (ludo) *play, diversion.*
Lusus, ûs, m. (ludo) *play, recreation.*
Lutetia, ae, f. *Paris, the capital of France.*
Lux, lūcis, f. *light*; ante lucem, *before daylight.*
Luxus, ûs, m. (luxo) *extravagance.*

M.

Macer, ra, um, adj. *lean.*
Macilentus, a, um, adj. (maceo) *lean, thin.*
Macrobius, ii, m. *Macrobius, a man's name.*
Macŭlo, āvi, ātum, āre, act. (macula) *to blot, to stain*; cave macules, *take care not to blot it.*
Madeo, ui, —, ēre, neut. *to be wet.*
Magis, adv. *more.*
Magister, ri, m. *a master, a schoolmaster.*
Magistra, ae, f. (magister) *a mistress.*
Magnĭfĭcè, adv. (magnificus) *magnificently.*
Magnĭfĭcus, a, um, adj. (magnus, facio) *magnificent.*
Magnĭtūdo, ĭnis, f. (magnus) *greatness.*
Magnus, a, um, adj. *great*; comp. major, sup. maximus.
Majōres, um, m. pl. (major) *ancestors, elders.*
Mala, ae, f. *the cheek.*
Malè, adv. (malus) *badly*; male audire, *to be badly spoken of.*
Malĕdīco, xi, ctum, cĕre, act. (male, dico) *to revile, to speak ill of, to slander.*
Malĕdictum, i, n. (maledico) *a reproach.*
Malĕfĭcium, ii, n. (malefacio) *a wicked action.*
Malĕvŏlentia, ae, f. (male, volo) *malevolence, ill-will.*
Malĭtia, ae, f. (malus) *malice.*
Malĭtiōsè, adv. (malitia) *maliciously, wickedly.*
Malo, ui, —, le, (magis, volo) *to choose rather, to be more willing.*
Malus, a, um, adj. *bad, wicked*; comp. pejor, sup. pessimus; quid mali, *what harm?*
Malum, i, n. (malus) *evil.*
Malum, i, n. *an apple.*
Mancĭpium, ii, n. (manus, capio) *a slave*
Mandātum, i, n. (mando) *a commission.*
Mando, āvi, ātum, āre, act. *to commit to one's charge*; mandare memoriae, *to commit to memory.*

Mane, n. in. *the morning.*
Maneo, si, sum, ēre, neut. *to stay, to remain.*
Mansuētus, a, um, adj. *tame, gentle, mild.*
Mantile, is, n. (manus) *a table-cloth, a towel.*
Manus, ûs, f. *the hand*; victoria erat in manibus, *the victory was in your power.*
Marcus, i, m. *Marcus, a man's name.*
Martīnus, i, m. *Martin, a man's name.*
Mater, ris, f. *a mother.*
Matĕria, ae, Matĕries, ēi, f. *matter* or *stuff, subject-matter*; materia laudandi Dei, *cause for praising God.*
Matthaeus, i, m. *Matthew, a man's name.*
Matūrè, adv. (maturus) *speedily, early*; comp. ius.
Maturīnus, i, m. *Maturinus, a man's name.*
Matūro, āvi, ātum, āre, act. (maturus) *to hasten, to make haste.*
Matūtīnus, a, um, adj. *early.*
Mavis, 2d p. pr. sub. *See* Malo.
Maxĭmè, adv. (maximus) *very, most of all, yes, chiefly.*
Maxĭmus, a, um, sup. (magnus) *the greatest.*
Medĭcāmentum, i, n. (medeor) *medicine.*
Medĭcīna, ae, f. (medicus) *the art of physic, medicine.*
Medĭcus, i, m. *a physician, a surgeon.*
Mediŏcris, is, e, adj. (medius) *middling, ordinary, tolerable.*
Mediŏcrĭtas, ātis, f. (mediocris) *mediocrity.*
Mediŏcrĭter, adv. (mediocris) *so, so*; *moderately.*
Mediolānum, i, n. *Milan, a town of Italy.*
Medĭtor, ātus, āri, dep. *to think upon, to meditate.*
Medius, a, um, adj. *middle*; media mensa, *the middle of the table.*
Melior, or, us, comp. (bonus) *better.*
Meliùs, adv. comp. (melior) *better.*
Meio, *and* Mingo, minxi, mictum, meiĕre, neut. *to make water.*
Mellĭtus, a, um, adj. (mel) *sweetened with honey, of a honey taste, delicious.*
Membrum, i, n. *a member, a limb.*
Memĭni, isse, def. *to remember, to keep in mind*; imp. memento.
Memor, ŏris, adj. (memini) *mindful*; abl. ori, gen. pl. orum, wants the nominative, accusative, and vocative singular and plural neuter, and the dative and ablative plural in all genders.
Memoria, ae, f. (memor) *memory.*
Memorĭter, adv. (memor) *from memory, by heart.*
Menander, ri, m. *Menander, a man's name.*

Mendācium, ii, n. (mendax) *a falsehood.*
Mendax, ācis, adj. (menda) *deceitful.*
Mens, tis, f. *the mind, understanding*; venire in mentem, *to come into the mind, to occur.*
Mensa, ae, f. *a table.*
Mensis, is, m. *a month.*
Mentio, ōnis, f. (memini) *mention.*
Mentior, ītus, īri, dep. *to lie.*
Mercātor, ōris, m. (mercor) *a merchant.*
Mercātus, ûs, m. (mercor—*merx*) *a market*; mercatu finito, *when his business is finished.*
Merces, ēdis, f. *a reward.*
Mercŭrius, ii, m. *Mercury, a heathen god*; Mercurii dies, *Wednesday.*
Merenda, ae, f. (mereo) *a luncheon.*
Mereo, ui, ĭtum, ēre, act. Mereor, ĭtus, ēri, dep. *to deserve*; occasio bene merendi, *an opportunity of doing good.*
Merīdies, ēi, m. (medius, dies) *mid-day.*
Merĭtò, adv. (mereor) *deservedly.*
Merus, a, um, adj. *plain, pure, unmixed.*
Metior, mensus, metīri, dep. *to measure.*
Metus, ûs, m. *fear.*
Meus, a, um, poss. pron. (mei gen. of ego) *my, mine*; meum est, *it is my duty.*
Mica, ae, f. *a crum, a particle.*
Micarius, ii, m. *Micarius, a man's name.*
Michael, ēlis, m. *Michael, a man's name.*
Mille, in. *a thousand*; plur. millia, ium.
Milliāre, is, n. (mille) *a mile.*
Minĭmè, adv. (minor) *by no means.*
Minĭmus, a, um, sup. (minor) *the least, the smallest.*
Minister, ri, m. *a minister.*
Ministĕrium, ii, n. (minister) *service, attendance.*
Ministro, āvi, ātum, āre, act. (minister) *to serve, to attend.*
Minor, ātus, āri, dep. (minae) *to threaten.*
Minor, or, us, comp. (parvus) *less, younger.*
Minùs, adv. (minor) *less.*
Minūtal, is, n. (minor) *minced meat, a hash.*
Minūtus, a, um, adj. (minuo—*minor*) *small.*
Mirè, adv. (mirus) *wonderfully.*
Mirĭficè, adv. (mirificus) *wonderfully, astonishingly.*
Mirĭficus, a, um, (mirus, facio) *wonderful, astonishing.*
Miror, ātus, āri, dep. (mirus) *to wonder.*
Mirus, a, um, adj. *wonderful, strange, extraordi*[illegible]
Misceo, miscui, mistum, *and* mixtum, miscē[illegible]
Miser, a, um, adj. *miserable.*

Misĕrè, adv. (miser) *wretchedly, miserably.*
Misĕreor, tus, ĕri, dep. (miser) *to pity, to compassionate.*
Missio, ōnis, f. (mitto) *a sending away*; post scholae missionem, *after the dismissal of the school.*
Missus, ûs, m. (mitto) *a course at an entertainment, a number of dishes set on the table at once.*
Mitto, misi, missum, mittĕre, act. *to send, let go, to pass by*; mitte me, *let me alone.*
Mixtūra, ae, f. (misceo) *a mixture.*
Modĕrātè, adv. (modus) *moderately.*
Modestè, adv. (modestus) *modestly, discreetly.*
Modestia, ae, f. (modestus) *modesty.*
Modestus, a, um, adj. (modus) *modest, unassuming.*
Modĭcus, a, um, adj. (modus) *moderate*; modicus sal, *a little salt.*
Modò, adv. (modus) *just now, sometimes, provided, only.*
Modus, i, m. *a manner, a measure, moderation.*
Molestia, ae, f. (molestus—moles) *trouble, uneasiness, pain.*
Molestus, a, um, adj. (moles) *troublesome, impertinent.*
Mollis, is, e, adj. *soft.*
Momentum, i, n. (moveo) *consequence.*
Moneo, ui, ĭtum, ère, act. *to advise, to admonish.*
Monĭtor, ōris, m. (moneo) *a monitor, an adviser, a counsellor.*
Monĭtum, i, n. (moneo) *an advice, an admonition.*
Monitus, ûs, m. (moneo) *advice*; monitu patris, *at the request of my father.*
Monŭmentum, i, n. (moneo) *a monument, a writing, a record.*
Mora, ae, f. *a delay.*
Morālis, is, e, adj. (mos) *of or pertaining to morals, moral.*
Morbus, i, m. *a disease.*
Morĕtum, i, n. *a salad, the title of a poem ascribed to Virgil.*
Morior, tuus, i, dep. (mors) *to die.*
Moror, ātus, āri, dep. (mora) *to delay, to stop, to be detained.*
Morōsus, a, um, adj. (mos) *peevish, fretful, captious.*
Mors, tis, f. *death.*
Mos, mōris, m. *a manner, principle*; honesti mores, *good principles.*
Moveo, ōvi, ōtum, ovēre, act. *to move, to stir.*
Mox, adv. *by and by, presently.*
Mulcto, āvi, ātum, āre, act. *to fine, to punish*; ne merenda mulctemini, *lest you lose your luncheon.*
Mulier, ĕris, f. *a woman.*
Multĭplex, ĭcis, adj. (multus, plico) *manifold, various.*
Multò, *and* Multùm, adv. (multus) *by much, much.*

Multus, a, um, adj. *much*, pl. *many*; comp. plus, neut. pl. plūres, *ĕs*, a, *or* ia, sup. plurimus.
Mundĭties, ēi, f. (mundus, adj.) *cleanliness.*
Mundus, i, m. *the world.*
Mundus, a, um, adj. *clean, pure.*
Munus, ĕris, n. *duty*; scholasticum munus, *a school-task.*
Muria, ae, f. *salt liquor, strong brine or pickle.*
Murmur, ŭris, n. *a noise, a murmur, a small shrill sound.*
Murus, i, m. *a wall built round a city or other place for defence.*
Musaeŏlum, i, n. *a closet.*
Mutātio, ōnis, f. (muto) *a change.*
Muto, āvi, ātum, āre, act. *to change, to exchange.*
Mutuò, adv. (mutuus) *mutually, in loan.*
Mutus, a, um, adj. *that cannot speak, dumb, mute.*
Mutuum, i, n. (mutuus) *a loan.*
Mutuus, a, um, adj. (meus, tuus) *mutual.*

N.

Nactus, a, um, part. *See* Nanciscor.
Nae, adv. *truly.*
Nam, conj. *for.*
Nanciscor, nactus, nancisci, dep. *to get.*
Narrātio, ōnis, f. (narro) *an account, narrative.*
Narro, āvi, ātum, āre, act. *to relate, to tell.*
Nascor, nātus, nasci, dep. *to be born.*
Nasturtium, ii, n. *cresses.*
Nathaniel, ēlis, m. *Nathaniel, a man's name.*
Natu, abl. (natus) *by birth, in age*; minor natu, *younger.*
Natūra, ae, f. (nascor) *nature*; naturâ, abl. *by nature, naturally.*
Natūrālis, is, e, adj. (natura) *of or belonging to nature, natural.*
Natus, a, um, part. (nascor) *born.*
Navo, āvi, ātum, āre, act. *to perform diligently.*
Nauta, ae, m. *a sailor.*
Ne, adv. *not*; *ne* at the end of a word asks a question, and is equivalent to *an*; ne quidem, *not even*; *ne* and *quidem* are always separated by another word; conj. *lest, that, not.*
Nebŭla, ae, f. *a fog, a mist.*
Nebŭlo, ōnis, m. *an idle fellow, a scoundrel.*
Nebŭlōsus, a, um, adj. (nebula) *misty, foggy, cloudy.*
Nec, conj. *neither, nor.*
Necessāriò, adv. (necessarius) *necessarily.*
Necessārius, a, um, adj. *necessary, indispensable.*

Necessĭtas, ātis, f. (necesse) *necessity.*
Neglĭgens, tis, adj. (negligo) *negligent, careless, thoughtless.*
Neglĭgenter, adv. (negligens) *negligently ; satis negligenter uteris, you pay little attention to.*
Neglĭgentia, ae, f. (negligens) *negligence.*
Neglĭgo, exi, *or* ēgi, ectum, igĕre, act. (ne, lego) *to neglect.*
Nego, āvi, ātum, āre, act. *to deny, to refuse.*
Negōtior, ātus, āri, dep. (negotium) *to trade.*
Negōtium, ii, n. (nec, otium) *business.*
Nemo, ĭnis, m. f. (ne, homo) *nobody, no one.*
Nempe, adv. *namely.*
Nequāquam, adv. *by no means.*
Neque, conj. (ne, que) *and not, neither, nor.*
Nescio, īvi, ītum, īre, act. (ne, scio) *not to know, to be ignorant of...*
Nequeo, īvi, ītum, īre, neut. (ne, queo) *not to be able.*
Nequĭtia, ae, f. (nequam) *wickedness.*
Neuter, ra, rum, adj. (ne, uter) *neither of the two.*
Ni, conj. *if not, unless.*
Nicasius, ii, m. *Nicasius, a man's name.*
Nicodēmus, i, m. *Nicodemus, a man's name.*
Nicolaus, i, m. *Nicolaus, a man's name.*
Nichomăchus, i, m. *Nichomachus, a man's name.*
Nictus, ûs, m. (niveo) *winking.*
Niger, ra, rum, adj. *black.*
Nihil, n. in. (ne, hilum) *nothing.*
Nihĭlum, i, n. (ne, hilum) *nothing ; nihil literarum, no letter.*
Nihilomĭnus, adv. (nihilum, minus) *nevertheless.*
Nimīrum, adv. (ni, mirus) *doubtless, certainly, namely.*
Nimis, adv. (nimius) *too.*
Nimiùm, adv. (nimius) *too, too much.*
Nimius, a, um, adj. *too great, excessive.*
Nisi, conj. (ne, si) *if not, unless.*
Nitĭdus, a, um, adj. (niteo) *clear.*
Nitor, nīsus *and* nixus, niti, dep. *to endeavour, to strive, to transfer ; nitimur in vetitum, we hanker after what is forbidden.*
Nix, nĭvis, f. *snow.*
Nobĭlis, is, e, adj. (nosco) *noble.*
Noceo, ui, ĭtum, ēre, neut. *to hurt ; nihil nocebit, it will do no harm.*
Noctu, f. abl. (nox) *by night.*
Noaeus, i, m. *Noaeus, a man's name.*
Nodus, i, m. *a knot.*
Nolo, nolùi, nolle, neut. irr. (non, volo) *to be unwilling.*
Nomen, ĭnis, n. (nosco) *a name ; eo nomine, on that account.*

Nomenclātor, ōris, m. (nomen) *a person who told readily the names of persons or things.*
Nomĭnātim, adv. (nomen) *by name particularly, expressly.*
Non, adv. *no, not.*
Nondum, adv. (non, dum) *not yet.*
Nonne, adv. (non, ne) *is it not?*
Nonnĭhil, n. in. (non, nihil) *not nothing, something.*
Nonus, a, um, adj. (novem) *the ninth.*
Nosco, nōvi, nōtum, noscĕre, act. *to know.*
Noster, ra, rum, poss. pron. (nos) *our own.*
Nostrum, gen. plur. *See* Ego.
Nota, ae, f. *a mark, rank, quality.*
Noto, āvi, ātum, āre, act. *to mark, to observe, to censure.*
Notus, a, um, adj. (nosco) *known;* comp. ior, sup. issimus.
Novo, āvi, ātum, āre, act. (novus) *to renew, to repair, to renovate.*
Novus, a, um, adj. *new;* nihil novi, *nothing new;* sup. novissimus, *last.*
Nox, ctis, f. *night.*
Noxa, ae, f. *guilt, sin.*
Nubes, is, f. *a cloud.*
Nudiustertius, adv. (nunc dies tertius) *the day before yesterday, three days ago.*
Nugae, ārum, pl. f. *trifles.*
Nugor, ātus, āri, dep. (nugae) *to trifle.*
Nullus, a, um, adj. (ne, ullus) *none, no.*
Num, adv. *whether.*
Numen, ĭnis, n. (nuo) *the will or power of the gods, Deity.*
Numĕro, āvi, ātum, āre, act. (numerus) *to number, to count;* pro meis alimentis ut numeraret pecuniam, *to pay my board.*
Numĕrus, i, m. *a number.*
Nummārius, a, um, adj. (nummus) *of or pertaining to money.*
Nunc, adv. *now.*
Nuncio, āvi, ātum, āre, act. (nuncius) *to announce, to bring news;* quid nuncias, *what news do you bring?*
Nuncius, i, m. (nuncius, adj.) *a messenger, a message, news.*
Nunquam, adv. (ne, unquam—*unus*) *never.*
Nunquis, *or* Numquis, qua, quod, *vel* quid, (num, quis) *whether any one*, or *any, is there any?*
Nuper, adv. *lately.*
Nusquam, adv. (ne, usquam) *in no place, nowhere;* nusquam non, *every where.*
Nutrio, īvi, ītum, īre, act. *to nourish.*
Nutus, ūs, m. (nuo) *a beck, a nod, a sign made by shaking the head;* suo nutu, *according to his pleasure.*
Nux, nucis, f. *a nut.*

O! interj. *O!*
Ob, prep. *for*, *on account of*, *before*.
Obediens, tis, adj. (obedio) *obedient*; comp. tior, sup. tissimus.
Obēdientia, ae, f. (obedio) *obedience*.
Obēdio, īvi, ītum, īre, act. (ob, audio) *to obey*.
Obeo, īvi, and ii, ĭtum, īre, act. (ob, eo) *to go round*; obire munus, *to discharge a duty*.
Obertus, i, m. *Obertus*, *a man's name*.
Obĭter, adv. (ob, iter) *by the by*, *by the way*.
Objurgo, āvi, ātum, āre, act. (ob, jurgo) *to chide*, *to rebuke*, *to censure*.
Oblātus, a, um, part. *See* Offero.
Oblīquè, adj. (obliquus) *obliquely*.
Oblītus, a, um, part. *See* Obliviscor.
Oblīvio, ōnis, f. (obliviscor) *forgetfulness*.
Oblīviōsus, a, um, adj. (obliviscor) *forgetful*.
Oblīviscor, tus, visci, dep. (ob, livisco) *to forget*.
Obmūtesco, ui, —, escĕre, incep. (ob, mutus) *to be dumb*.
Obnixè, adv. (obnitor) *earnestly*, *strenuously*; manibus pedibusque obnixe conatus esset, *he would have endeavoured strenuously with hands and feet*, *he would have made every effort in his power*.
Obnoxius, a, um, adj. (ob, noxius—noceo) *liable*, *subject*.
Obsĕcro, āvi, ātum, āre, act. (ob, sacer) *to entreat or pray earnestly*, *to beseech*.
Obsĕquor, quutus, and cūtus, qui, dep. (ob, sequor) *to comply with*, *to humour*, *to obey*.
Observans, tis, adj. (ob, servo) *observant*, *mindful*.
Observātor, ōris, m. (ob, servo) *an observer*, *a monitor*.
Observo, āvi, ātum, āre, act. (observo) *to observe*, *to esteem*, *to honour*; dignum observatu, *worthy of being observed*.
Obsŏlētus, a, um, adj. (ob, oleo) *old*, *dirty*.
Obsto, ĭti, ĭtum, and ātum, āre, act. (ob, sto) *to prevent*, *to hinder*; quid obstitit quominus redieris, *what prevented you from returning?*
Obtĭneo, inui, entum, inēre, act. (ob, teneo) *to obtain*.
Obtundo, ŭdi, ūsum, undĕre, act. (ob, tundo) *to be troublesome to*, *to tease*.
Occāsio, ōnis, f. (ob, casus) *opportunity*.
Occāsus, ûs, m. (occido) *a fall*; occasus solis, *the going down of the sun*, *sunset*.

Occĭpio, ēpi, eptum, ipĕre, act. neut. (ob, capio) *to commence, to begin.*
Occĭput, ĭtis, n. (ob, caput) *the hinder part of the head.*
Occlūdo, si, sum, dĕre, act. (ob, claudo) *to shut against, to shut up;* occlusisti os mihi, *you have stopped my mouth.*
Occŭpātio, ōnis, f. (ob, capio) *business, employment.*
Occupātus, a, um, adj. (occupo) *engaged, busy;* comp. ior, sup. issimus.
Occŭpo, āvi, ātum, āre, act. (ob, capio) *to engage, to employ.*
Occurro, ri, *and* cucurri, sum, rĕre, neut. (ob, curro) *to meet, to occur to.*
Octāvius, ii, m. *Octavius, a man's name.*
Octāvus, a, um, adj. (octo) *the eighth.*
Octo, ind. pl. *eight.*
Ocŭlus, i, m. *the eye.*
Odi, isse, pret. v. *to hate, to detest.*
Odiōsus, a, um, adj. (odi) *odious, hateful.*
Odium, ii, n. (odi) *hatred;* neminem odio habeto, *hate no one.*
Odōrĭfer, a, um, adj. (odor, fero) *bringing or causing odour, fragrant, odoriferous.*
Oedĭpus, i, m. *Oedipus, a man's name.*
Offendo, di, sum, dĕre, act. (ob, fendo) *to disturb, to offend, to light upon, to meet with.*
Offensa, ae, f. (offendo) *an offence.*
Offensio, ōnis, f. (offendo) *offence.*
Offĕro, obtŭli, oblātum, offerre, act. (ob, fero) *to offer, to present.*
Offĭcīna, ae, f. (ob, facio) *a workshop, a shop.*
Offĭciose, adv. (officium) *obligingly, courteously.*
Offĭcium, ii, n. (ob, facio) *duty, office.*
Oh! ohe! interj. of surprise, *oho!*
Oleo, ui, —, ēre, neut. *to emit a smell, to smell of;* olentes herbae, *sweet-smelling herbs.*
Oleum, i, n. *oil.*
Olim, adv. *formerly, hereafter.*
Olīva, ae, f. *an olive.*
Olivarius, ii, m. *Olivarius, a man's name.*
Olus, ĕris, n. *any garden-herbs for food, pot-herbs, vegetables.*
Omitto, īsi, issum, ittĕre, act. (ob, mitto) *to lay aside, to pass over;* omitte me, *let me alone.*
Omnīno, adv. (omnis) *wholly, altogether;* nihil omnino, *nothing at all.*
Omnis, is, e, adj. *every, all;* ut omnis non pereat, *that no one may perish.*

Omphăcium, ii, n. *a medicin*
Onus, ĕris, n. *a burden, a l*
Onustus, a, um, adj. (onus
Opĕra, ae, f. (opus) *labour*
whose means.
Opĕror, ātus, āri, dep. (op
Opinio, ōnis, f. (opinor) *of*
Opīnor, ātus, āri, dep. *to*
stulti, *what is the opinio*
Opĭpărus, a, um, adj. *sun*
Opis, gen. em, e, f. *help,*
sistance.
Opĭtŭlor, ātus, āri, dep. (
Oportet, uit, ēre, impers.
Oppĕrior, tus, *or* ītus, īr
Oppĭdum, i, n. *a town.*
Oppignĕro, āvi, ātum,
pledge, to pawn.
Oppōno, sui, sĭtum, nĕ
opponere pignori, *to p*
Opportūnè, adv. (oppo
Opportunĭtas, ātis, f. (
Opportūnus, a, um, ad
nient.
Opprĭmo, essi, essum,
unexpectedly, to over
Oppugno, āvi, ātum,
assault, to oppose.
Opsōnium, i, n. *victu*
Optātum, i, n. (opto)
Optātus, a, um, adj.
sup. issimus.
Optĭmè, adv. sup. (
ably, most opportu
Optĭmus, a, um, adj
Opto, āvi, ātum, āre
Opus, ĕris, n. *work.*
Opus, n. in. *need,*
Opus, adj. in. *need*
Orātio, ōnis, f. (oro
tionis, *the parts o*
Orātor, ōris, m. (or
Orbis, is, m. *a circl*
Ordo, ĭnis, m. *orde*
Origo, ĭnis, f. (orio
Orior, ortus, oriri,

Orno, āvi, ātum, āre, act. *to adorn, to dress.*
Orontius, ii, m. *Orontius, a man's name.*
Oro, āvi, ātum, āre, act. (os, oris) *to beg, to entreat.*
Oryza, ae, f. *rice.*
Os, ōris, n. *the mouth.*
Ostendo, di, sum, *or* tum, dĕre, act. (tendo) *to show, to expose to view.*
Ostentātio, ōnis, f. (ostento) *ostentation.*
Ostento, āvi, ātum, āre, freq. (ostendo—*tendo*) *to display, to offer.*
Ostium, ii, n. (os) *a door.*
Othomannus, i, m. *Othomannus, a man's name.*
Otior, ātus, āri, dep. (otium) *to trifle.*
Otiōse, adv. (otiosus) *at leisure, leisurely, quietly.*
Otiōsus, a, um, adj. (otium) *at leisure, idle.*
Otium, ii, n. *leisure, idleness.*
Ovidius, ii, m. *Ovid, a Roman poet.*
Ovillus, a, um, adj. (ovis) *of or belonging to sheep;* ovilla, *sc.* caro, *mutton.*
Ovum, i, n. *an egg.*
Oxălis, ĭdis, f. *a sort of wild sorrel.*

P.

PACĬFĬCUS, a, um, adj. (pax, facio) *peaceful, tending to make peace.*
Paciscor, pactus, pacisci, dep. *to bargain, to stipulate.*
Paedāgōgus, i, m. *a person who conducted boys to and from school, a tutor.*
Paganĭcus, a, um, adj. (pagus) *relating to a village or the country.*
'agĭna, ae, f. *a page or leaf of a book.*
'alam, adv. *openly, publicly;* facere palam, *to make known.*
'alātum, i, n. *the palate, taste;* doctum palatum, *a delicate taste.*
'allĭdus, a, um, adj. (palleo) *pale.*
'allium, ii, n. *a cloak.*
'almārius, a, um, adj. (palma) *of the palm or hand;* pila palmaria, *hand-ball.*
anis, is, m. *bread, a loaf.*
annōsus, a, um, adj. (pannus) *clothed in rags, wearing a ragged garment.*
annus, i, m. *cloth.*
apae, interj. *O strange!*
ar, ăris, adj. *equal, like.*

Paraenēsis, is, f. *exhortation, an admonition.*
Parātus, a, um, part. (paro) *prepared;* adj. *ready;* penna male parata, *a badly made pen.*
Parco, pĕperci, parsi, parsum, parcĭtum, parcĕre, act. *to give over, to forbear;* non parco labori, *I spare no labour.*
Parens, tis, c. (pario) *father,* or *mother, a parent.*
Pareo, ui, ĭtum, ēre, neut. *to obey.*
Paries, ĕtis, m. *the wall of a house.*
Paro, āvi, ātum, āre, act. *to prepare, to design.*
Pars, tis, f. *a part;* pl. partes, *a party.*
Partĭcŭlātim, adv. (particula—*pars*) *part after part, in small pieces.*
Partim, adv. (pars) *in part, partly*
Parvĭtas, ātis, f. (parvus) *smallness, littleness.*
Parùm, adv. *little, too little, a little.*
Parumper, adv. (parum) *a little while.*
Parvŭlus, a, um, adj. dim. (parvus) *very little, very young.*
Parvus, a, um, adj. *little, small;* comp. minor, *less,* sup. minĭmus, *least.*
Pasco, pāvi, pastum, pascĕre, act. *to feed;* pascere mendaciis, *to impose on by falsehood.*
Passus, a, um, part. (pando) *dried in the sun;* uvae passae, *raisins.*
Pastor, ōris, m. (pasco) *a shepherd, a pastor of a church.*
Patăvium, ii, n. *Padua, the name of a city of Italy.*
Pater, tris, m. *a father.*
Patienter, adv. (patiens) *patiently, calmly.*
Patior, passus, pati, dep. *to suffer, to endure.*
Patria, ae, f. (pater) *one's native country, one's native land.*
Patricius, ii, m. *Patrick, a man's name.*
Patrius, a, um, adj. (pater) *of or belonging to a father, paternal.*
Patruēlis, is, m. *and* f. (pater) *a cousin by the father's side, a cousin.*
Patruus, i, m. (pater) *an uncle by the father's side.*
Patŭlus, a, um, adj. (pateo) *open.*
Pauci, ae, a, adj. pl. *few;* paucis *sc.* verbis, *in a few words.*
Paucŭli, ae, a, adj. pl. dim. (pauci) *very few, little.*
Paulātim, adv. (paulus) *by little and little, by degrees.*
Paulisper, adv. (paulus) *for a little while, for a little.*
Paulò, adv. (paulus) *a little, somewhat.*
Paulus, i, m. *Paul, a man's name.*
Pauper, ĕris, adj. *poor.*
Pax, pācis, f. *peace;* pace tua, *with your leave.*
Peccātor, ōris, m. (pecco) *a sinner.*
Peccātum, i, n. (pecco) *a sin.*

Pecco, āvi, ātum, āre, act. *to offend.*
Pecto, xui, *and* xi, xum, ctĕre, act. *to comb.*
Pecūnia, ae, f. (pecus) *money.*
Pejor, or, us, comp. (malus) *worse.*
Pejus, adv. comp. (pejor) *worse.*
Pello, pepŭli, pulsum, pellĕre, act. *to drive away, to repel.*
Pendeo, pependi, pensum, pendēre, neut. *to hang on;* pendere a Deo, *to depend on God.*
Penè, adv. *almost.*
Penes, prep. *in the power of.*
Penĭtus, adv. (penus) *deeply, thoroughly.*
Penna, ae, f. *a pen.*
Pensum, i, n. (pendo) *a task.*
Penuria, ae, f. *want.*
Per, prep. *by, through.*
Perăgo, ēgi, actum, agĕre, act. (per, ago) *to agitate, to go through;* omnia animo mecum peregi, *I have revolved every thing in my mind.*
Percontātor, ōris, m. (percontor) *a busy-body, an inquisitive person.*
Percontor, ātus, āri, dep. (per, contus) *to inquire narrowly.*
Percŭpio, īvi, ītum, ĕre, act. (per, cupio) *to desire very much.*
Perdĭtus, a, um, adj. (perdo) *abandoned;* sup. issimus.
Perdo, ĭdi, ĭtum, ĕre, act. (per, do) *to lose.*
Perĕdo, ēdi, ēsum, edĕre, *and* esse, act. (per, edo) *to eat up.*
Perēgi, 1st p. perf. ind. *See* Perago.
Perĕgre, adv. (ager) *abroad.*
Perĕgrīnor, ātus, āri, dep. (peregrinus—*ager*) *to go abroad, to travel through foreign countries.*
Pereo, īvi, *and* ii, ĭtum, īre, neut. (per, eo) *to perish, to be lost.*
Perfectus, a, um, adj. (perficio) *perfect.*
Perfĕro, tŭli, lātum, ferre, act. (per, fero) *to bear, to endure.*
Perfĭcio, ēci, ectum, icĕre, act. (per, facio) *to finish.*
Perfluo, xi, xum, ĕre, neut. (per, fluo) *to flow through;* charta misere perfluit, *the paper sinks wretchedly.*
Perfŭgium, ii, n. (per, fugio) *a refuge, a shelter.*
Pergo, perrexi, perrectum, pergĕre, neut. (per, rego) *to go on, to proceed.*
Pergrātus, a, um, adj. (per, gratus) *very acceptable;* feceris pergratum mihi, *you will do me a great favour.*
Perīcŭlum, i, n. *danger, trial;* facere periculum, *to make trial.*
Perinde, adv. (per, inde) *so as;* perinde quasi, *just as if.*
Periscĕlis, ĭdis, f. *a garter.*

Perītus, a, um, adj. (perior) *skilful, well skilled, expert*; comp. ior.

Permăneo, si, sum, ēre, neut. (per, maneo) *to remain.*

Permissu, abl. m. (permitto) *by permission, leave.*

Permitto, si, ssum, ttĕre, act. (per, mitto) *to suffer, to permit, to give up.*

Permūto, āvi, ātum, āre, act. (per, muto) *to exchange, to barter.*

Perna, ae, f. *ham, a gammon of bacon.*

Pernĕcessārius, a, um, adj. (per, necesse) *very necessary.*

Pernĭcies, ēi, f. (per, nex) *destruction, ruin.*

Perpĕtro, āvi, ātum, āre, act. (per, patro) *to perform, to perpetrate*; perpetrare peccatum, *to commit a sin.*

Perpĕtuò, adv. (perpetuus) *perpetually, always.*

Perpĕtuus, a, um, adj. (perpes) *perpetual, continual*; perpetua fidelitas, *complete fidelity.*

Perscrībo, psi, ptum, bĕre, act. (per, scribo) *to write out.*

Persĕquor, quutus, *and* cūtus, qui, dep. (per, sequor) *to follow after, to persecute.*

Persĕvērantia, ae, f. (per, severus) *perseverance.*

Persĭcus, a, um, adj. *Persian*; malum, *a peach.*

Persisto, stiti, —, istĕre, neut. (per, sisto) *to persevere, to persist.*

Perspĭcio, exi, ectum, icĕre, act. (per, specio) *to see plainly, to understand*; nisi mihi perspecta esset perpetua fidelitas, *were not your complete fidelity fully ascertained by me, were I not aware of your complete fidelity.*

Perspĭcuè, adv. (perspicuus) *clearly, evidently.*

Persuādeo, si, sum, dēre, act. (per, suadeo) *to persuade, to prevail on.*

Pertĭnācia, ae, f. (pertinax) *obstinacy.*

Pertĭnax, ācis, adj. (per, tenax—*teneo*) *very tenacious, obstinate.*

Pertĭneo, inui, entum, inēre, act. (per, teneo) *to tend, to pertain, to belong to, to concern.*

Pertulērunt, 3d p. pl. perf. ind. *See* Perfero.

Perturbo, āvi, ātum, āre, act. (per, turbo) *to throw into confusion, to confuse.*

Pervĕnio, ēni, entum, enīre, neut. (per, venio) *to reach, to come to, to arrive at.*

Perversĭtas, ātis, (per, verto) *perverseness.*

Pes, pĕdis, m. *a foot.*

Pessĭmus, a, um, adj. sup. of malus, (pejor) *very bad, the worst.*

Pestĭlens, tis. adj. (pestis) *pestilent, pestilential.*

Pestis, is, f. *destruction, ruin.*

Peto, īvi, ītum, ĕre, act. *to beg, to seek, to ask.*
Petrus, i, m. *Peter, a man's name.*
Petŭlans, tis, adj. (peto) *petulant, insolent, impertinent.*
Pexuit, 3d p. sing. perf. ind. *See* Pecto.
Pharisaeus, i, m. *a Pharisee.*
Pharmăcŏpōla, ae, m. *a seller of medicines, a druggist.*
Philbertus, i, m. *Philbertus, a man's name.*
Philŏsŏphor, ātus, āri, dep. (philosophus) *to philosophize, to play the philosopher.*
Philŏsŏphus, i, m. *a philosopher, a lover of learning.*
Piè, adv. (pius) *piously.*
Piĕtas, ātis, f. (pius) *piety, reverence, affection.*
Piger, ra, rum, adj. *idle, lazy;* ah! piger, *ah! idle fellow.*
Piget, pĭguit, *and* pĭgĭtum est, pigēre, impers. *it grieves, it repents;* piget me, *I am grieved, I am sorry to say.*
Pignus, ŏris, n. *a pawn* or *pledge.*
Pila, ae, f. *a ball.*
Pileŏlum, i, n. Pileŏlus, i, m. dim. (pileus) *a little cap* or *bonnet.*
Pinguis, is, e, adj. *fat;* comp. ior, sup. issimus.
Pirum, i, n. (pirus) *a pear.*
Piscĭcŭlus, i, m. dim. (piscis) *a little fish.*
Piscis, is, m. *a fish.*
Pistŏrius, a, um, adj. (pistor) *of or belonging to a baker.*
Pistrīnum, i, n. (pinso) *a mill, a work-house.*
Pisum, i, n. *pease.*
Pius, a, um, adj. *pious.*
Placentŭla, ae, f. dim. (placenta) *a little sweet cake.*
Placeo, ui, ĭtum, ēre, neut. *to please.*
Placet, uit, ĭtum est, ēre, impers. *it pleaseth;* si placet tibi, *if you please.*
Placidus, a, um, adj. (placeo) *quiet, placid.*
Placo, āvi, ātum, āre, act. *to pacify.*
Plaga, ae, f. *a blow, a stripe.*
Planè, adv. (planus) *plainly, altogether;* plane carere febri, *that he is quite free from fever.*
Plebs, plēbis, f. *the common people.*
Plecto, xi, *and* xui, xum, ctĕre, act. *to strike, to beat, to punish.*
Plenus, a, um, adj. *full.*
Plerīque, aeque, ăque, adj. *the greater part, the most.*
Pluit, pluebat, pluĕre, imp. *it rains.*
Plumŭla, ae, f. dim. (pluma) *a little feather.*
Plurĭmum, adv. (plus) *very much.*
Plurĭmus, a, um, adj. (plus) *very many, very much.*
Plus, ūris, n. comp. sing. plures, plura, *and* pluria, pl. *more.*
Plus, adv. *more.*

Plusculus, a, um, adj. dim. (plus) *a little more.*
Poena, ae, f. *punishment, penalty, pain;* dare poenas, *to suffer punishment, to be punished.*
Poenitet, uit, ēre, impers. *it repents;* nihil me poenitet, *it repents me nothing, I do not regret it.*
Poēta, ae, m. *a poet.*
Polītus, a, um, adj. (polio) *polished, polite.*
Pomĕrīdiānus, a, um, adj. (post, meridies) *in the afternoon;* quarta pomeridiana, *four o'clock in the afternoon.*
Pono, sui, sĭtum, nĕre, act. *to place.*
Pontānus, i, m. *Pontanus, a man's name.*
Popŭlus, i, m. *a people, state, nation.*
Porrĭgo, exi, ectum, igĕre, act. (per, rego) *to extend, to stretch out.*
Porro, adv. *further.*
Porrus, i, m. *a scallion, a leek.*
Porta, ae, f. (porto) *a gate.*
Porto, āvi, ātum, āre, act. *to carry.*
Portŭlāca, ae, f. *purslain.*
Portus, ûs, m. (porto) *a port, a harbour.*
Possĭdeo, ēdi, essum, idēre, act. (pos, *for* potis, sedeo) *to possess.*
Possum, pŏtui, posse, neut. irr. (potis, sum) *to be able.*
Post, prep. *after.*
Postea, adv. (post, ea) *afterwards, after that.*
Posterius, adv. (post) *after, afterwards.*
Postĕrus, a, um, adj. (post) *following, next;* posterus dies, *next day;* in posterum, *hereafter.*
Posthac, adv. (post, hic) *after this, hereafter.*
Postpŏno, sui, situm, nĕre, act. (post, pono) *to value* or *esteem less, to disregard.*
Postrēmo, adv. (postremus—*post*) *lastly.*
Postŭlo, āvi, ātum, āre, act. *to demand, to require.*
Potātio, ōnis, f. (poto) *a drinking bout.*
Potĕras, 2d p. sing. im. ind. *See* Possum.
Potestas, ātis, f. (potis, sum) *power, opportunity;* tibi est potestas, *you have it in your power.*
Potio, ōnis, f. (poto) *a draught, a potion.*
Potissĭmùm, potissĭmè, adv. (potis) *especially, chiefly.*
Potiùs, adv. comp. (potis) *rather.*
Poto, āvi, ātum, *or* potum, āre, act. *to drink.*
Potus, ûs, m. *drink.*
Prae, prep. *before.*
Praebeo, ui, ĭtum, ēre, act. (prae, habeo) *to afford.*
Praecēdo, ssi, ssum, dĕre, neut. (prae, cedo) *to go before precede.*

Praeceptio, ōnis, f. (praecipio) *a precept.*
Praeceptor, ōris, m. (praecipio—*prae, capio*) *an instructor, a teacher, a master.*
Praeceptum, i, n. (praecipio) *a precept, a maxim, a commandment.*
Praecingo, xi, ctum, gĕre, act. (prae, cingo) *to begird.*
Praecĭpio, ēpi, eptum, ipĕre, act. (prae, capio) *to command, to enjoin, to anticipate;* praecipere quam praestare facilius est, *it is easier to command than to perform;* omnia praecepi, *I have foreseen, have figured to myself beforehand.*
Praecĭpuè, adv. (praecipuus) *especially, chiefly.*
Praecĭpuus, a, um, adj. (praecipio) *chief, principal.*
Praecox, ŏcis, adj. *soon* or *early ripe, ripe before the usual time.*
Praedĭco, āvi, ātum, āre, act. (prae, dico) *to proclaim, to boast.*
Praedĭtus, a, um, adj. (prae, do) *endued with.*
Praefĕro, tŭli, lātum, ferre, irr. act. (prae, fero) *to prefer.*
Praefīnītus, a, um, adj. (praefinio) *appointed before, prescribed.*
Praegrandis, is, e, adj. (prae, grandis) *very great, huge.*
Praelectio, ōnis, f. (prae, lego) *a lesson.*
Praelĕgo, ēgi, ectum, egĕre, act. (prae, lego) *to read before, to read as a teacher to his scholars.*
Praelūdium, ii, n. (prae, ludo) *a prelude, a preparation for beginning.*
Praemium, ii, n. *a reward, a prize.*
Praemūnio, īvi, ītum, īre, act. (prae, munio—*moenia*) *to fortify beforehand, to guard against objections.*
Praescrībo, psi, ptum, bĕre, act. (prae, scribo) *to appoint, to prescribe;* quae praescripta sunt vobis, *what have been prescribed to you, your lessons.*
Praescriptum, i, n. (prae, scribo) *a lesson, a task.*
Praesens, tis, adj. (prae, sum) *present, effectual.*
Praesentia, ae, f. (praesens) *presence;* in praesentia, *at present.*
Praesertim, adv. *especially.*
Praestans, tis, adj. (praesto) *excellent, distinguished;* comp. tior, sup. tissimus.
Praestantia, ae, f. (praesto) *excellence, superiority.*
Praestat, ĭtit, āre, impers. (prae, sto) *it is better.*
Praesto, ĭti, ĭtum, *and* ātum, āre, neut. (prae, sto) *to excel, to perform, to discharge.*
Praesum, fui, esse, neut. irr. (prae, sum) *to be over, to have charge of.*
Praeter, prep. *beside, except, contrary to.*
Praetĕreà, adv. (praeter) *beside.*
Praetermitto, īsi, issum, ittĕre, act. (praeter, mitto) *to pass over, to omit, to neglect.*

Praetextus, ûs, m. (prae, tego) *a pretence, a pretext.*
Praetŏrius, ii, m. *Praetorius, a man's name.*
Prandeo, di, sum, dēre, neut. *to dine.*
Prandium, ii, n. (prandeo) *dinner.*
Pravus, a, um, adj. *bad, wicked.*
Precātio, ōnis, f. (precor—*preci*) *praying, prayer.*
Preci, dat. em; pl. Preces, f. *prayer.*
Precor, ātus, āri, dep. (preci) *to pray.*
Pretiōsus, a, um, adj. (pretium) *costly, precious, excellent.*
Pretium, ii, n. *a price, value.*
Primum, adv. (primus) *first;* quam primum, *as soon as possible.*
Primus, a, um, sup. (prior) *the first;* in primis, *in the first place.*
Princeps, ĭpis, m. (prior) *the first, the chief.*
Princĭpium, ii, n. (prior) *a beginning.*
Prior, or, us, adj. comp. *former, first.*
Pristĭnus, a, um, adj. (pris) *former, accustomed;* pristinam valetudinem, *his wonted health.*
Priùs, adv. comp. *first, before.*
Priusquàm, adv. (prius, quam) *before that.*
Privātus, a, um, adj. *private.*
Privĭlēgium, ii, n. (privus, lex) *a privilege.*
Pro, prep. *for, on account of.*
Probātio, ōnis, f. (probo) *a trial, examination.*
Probè, adv. (probus) *well.*
Probĭtas, ātis, f. (probus) *goodness, probity.*
Probo, āvi, ātum, āre, act. (probus) *to prove, to approve.*
Probus, a, um, adj. *virtuous, well-disposed, worthy;* comp. ior, sup. issimus.
Procērus, a, um, adj. *tall, lofty.*
Procul, adv. *far;* procul dubio, *without doubt.*
Proculco, āvi, ātum, āre, act. (pro, calco—*calx*) *to trample upon.*
Prodeo, īvi, *and* ii, ĭtum, īre, neut. (pro, eo) *to go out or forth.*
Prodo, ĭdi, ĭtum, ĕre, act. (pro, do) *to betray.*
Prodūco, xi, ctum, cĕre, act. (pro, duco) *to lead* or *bring forth, to produce.*
Profectio, ōnis, f. (proficiscor) *departure, setting out.*
Profectò, adv. *truly, indeed.*
Profectus, ûs, m. (pro, facio) *progress.*
Profectus, a, um, part. *See* Proficiscor.
Profĕro, tŭli, lātum, ferre, act. (pro, fero) *to publish, to produce, to disclose.*
Professio, ōnis, f. (profiteor) *a profession.*

Profĭcio, ēci, ectum, icĕre, act. (pro, facio) *to advance, to profit.*
Proficiscor, ectus, icisci, dep. (pro, facio) *to set out, to proceed, to go.*
Profĭteor, essus, itēri, dep. (pro, fateor) *to profess.*
Profūsio, ōnis, f. (pro, fundo) *a lavish spending, profusion.*
Progĕnies, ēi, f. (pro, gigno) *progeny,* or *offspring.*
Progĕnĭtor, ōris, m. (pro, gigno) *an ancestor.*
Progressio, ōnis, f. (pro, gradior) *progress.*
Progressus, ûs, m. (pro, gradior) *progress.*
Proh! Pro! interj. *O! Oh!*
Prohĭbeo, ui, ĭtum, ēre, act. (pro, habeo) *to hinder, to prevent.*
Proindè, adv. (pro, inde) *therefore.*
Promissum, i, n. (pro, mitto) *a promise.*
Promitto, īsi, issum, ittĕre, act. (pro, mitto) *to promise, to pledge* or *pass one's word.*
Promotio, ōnis, f. (pro, moveo) *promotion, preferment, advancement.*
Promŏveo, ōvi, ōtum, ēre, act. (pro, moveo) *to promote, to advance, to make progress.*
Promptu, abl. m. in. (pro, emo) *in readiness.*
Promptus, a, um, adj. (pro, emo) *ready, apt;* comp. ior, sup. issimus.
Pronuncio, āvi, ātum, āre, act. (pro, nuncio—*nuncius*) *to pronounce, to recite, to say by heart.*
Pronus, a, um, adj. *prone, inclined.*
Propè, adv. *near;* comp. ius
Propĕdiem, adv. (prope, dies) *shortly, within a few days.*
Propĕmŏdum, adv. (prope, modus) *almost, in a manner.*
Propendeo, di, sum, dēre, neut. (pro, pendeo) *to incline, to be inclined.*
Propĕro, āvi, ātum, āre, act. (properus) *to make haste, to hasten.*
Prophēta, ae, m. *and* Prophētes, ae, m. *a prophet, one who foretells future events.*
Propōno, sui, sĭtum, nĕre, act. (pro, pono) *to place before, to propose, to set before one.*
Propŏsĭtum, i, n. (propono) *a purpose, subject.*
Propriĕtas, ātis, (proprius) *propriety.*
Proprius, a, um, adj. *proper, fit, one's own.*
Propter, prep. *for, on account of.*
Proptĕrea, adv. (propter, is) *therefore, on that account.*
Propugnăcŭlum, i, n. (pro, pugnus) *a bulwark, a rampart.*
Prorsùs, *and* Prorsum, adv. *altogether, utterly, at all;* nihil prorsus, *nothing at all.*

Prosĕquor, quutus, *and* cūtus, qui, dep. (pro, sequor) *to follow after, to pursue, to prosecute, to proceed;* prosequi laudibus, *to extol with praises;* —— amore, *to love sincerely.*

Prosper, *and* Prospĕrus, a, um, adj. *prosperous, good;* omnia prospera, *all good news.*

Prospĕrè, adv. (prosper) *well, fortunately;* res prospere succedet, *the thing will turn out well.*

Prosum, fui, desse, neut. irr. (pro, sum) *to do good, to profit, to avail.*

Protĕro, rīvi, rītum, erĕre, neut. (pro, tero) *to tread* or *trample on.*

Protrītus, a, um, adj. (protero) *trodden down, common.*

Provectus, a, um, adj. (proveho) *advanced.*

Provĕho, xi, ctum, hĕre, act. (pro, veho) *to carry forward, to advance.*

Proventus, ûs, m. (provenio) *plentiful crop, abundance.*

Proverbium, ii, n. (pro, verbum) *a proverb.*

Provīdentia, ae, f. (provideo) *providence.*

Provīdeo, di, sum, dēre, act. (pro, video) *to foresee, to provide.*

Provŏco, āvi, ātum, āre, act. (pro, voco) *to challenge.*

Proxīmè, adv. sup. (prope) *next, last, very nearly.*

Proxīmus, a, um, adj. sup. (prope) *nearest, next.*

Proxīmus, i, m. (prope) *a neighbour.*

Prudens, tis, adj. (pro, video) *prudent, sagacious;* comp. tior.

Prudenter, adv. (prudens) *wisely.*

Prudentia, ae, s. (prudens) *prudence, skill, wisdom.*

Psalmus, i, m. *a psalm.*

Publĭcus, a, um, adj. *public;* in publicum prodeo, *I appear in public, I go abroad.*

Pudet, uit, ĭtum est, ēre, impers. *it makes ashamed;* pudet me, *I am ashamed.*

Pudor, ōris, m. (pudet) *shame, modesty.*

Puer, i, m. *a boy.*

Puerīlis, is, e, adj. (puer) *puerile, childish.*

Pugno, āvi, ātum, āre, neut. (pugnus) *to fight, to contend against, to resist;* pass. impers. pugnatur.

Pugnus, i, m. *the fist.*

Pulcher, ra, rum, adj. *fair, fine, beautiful;* comp. rior, sup. errimus.

Pullus, i, m. *a chicken.*

Pulso, āvi, ātum, āre, freq. (pello) *to beat, to knock at;* pulsat aures meas, *rings in my ears.*

Pulvis, ĕris, m. f. *dust.*

Punio, īvi, ītum, īre, act. (poena) *to punish, to chastise.*

Pupilla, ae, f. *the pupil* or *apple of the eye.*
Purus, a, um, adj. *pure.*
Pusillus, a, um, adj. *very little* or *small.*
Puteānus, i, m. *Puteanus, a man's name.*
Puto, āvi, ātum, āre, act. *to think, to revolve in one's mind, to reflect.*
Pyrum, i, n. (pyrus) *a pear.*

Q.

Quadraginta, adj. in. (quatuor) *forty.*
Quadrangŭlāris, is, e, adj. (quatuor, angulus) *quadrangular, having four corners* or *angles.*
Quadrans, tis, m. (quatuor) *the fourth part of any thing, a farthing.*
Quadrĭpartītus, a, um, adj. (quatuor, partio) *divided into four parts.*
Quadrŭla, ae, f. dim. (quatuor) *a little square, a trencher, a plate.*
Quaero, sīvi, sītum, rĕre, act. *to seek, to inquire.*
Quaesiĕris, 2d p. sing. fut. sub. *See* Quaero.
Quaeso, ŭmus, def. *I pray you, prithee.*
Quaestio, ōnis, f. (quaero) *a question.*
Qualis, is, e, adj. *of what kind, what, such as* ; quale praemium ! *what a reward !*
Quam, adv. or conj. after tam, *as* ; after comparatives, *than* ; *how* ; quam pulchrum ! *what a fine thing !* quam gratum ! *how great a favour !*
Quamdiu, adv. (quam, diu) *how long, as long as.*
Quamlĭbet, adv. (qui, libet) *as you will, as you please, at pleasure.*
Quamobrem, adv. (quis, ob, res) *why, wherefore.*
Quamvis, conj. (qui, vis) *though, although.*
Quandò, adv. *when.*
Quanquam, conj. (qui) *though, although.*
Quantŭluscunque, ăcunque, umcunque, adj. dim. (quantus) *however small, how little soever.*
Quantùm, adv. (quantus) *how much, as far as* ; quantum voles, *as much as you please.*
Quantus, a, um, adj. *how great, how much, how far.*
Quare, adv. (quis, res) *wherefore, why.*
Quartus, a, um, adj. (quatuor) *the fourth.*
Quasi, adv. (qua, si) *as if, as it were* ; quasi vero, *as if forsooth.*

Quater, adv. *four times.*
Quatuor, pl. adj. in. *four.*
Que, at the end of words, conj. for et, *and, both.*
Quemadmŏdum, adv. (quis, ad, modus) *how, in what manner.*
Queo, īvi, ĭtum, īre, neut. irr. *to be able.*
Quercus, ûs, f. *an oak-tree.*
Queror, stus, ri, dep. *to complain, to lament.*
Qui, quae, quod, rel. pron. *who, what, which, that.*
Quî, adv. (qui, pron.) *how.*
Quia, adv. (qui) *because.*
Quicunque, quaecunque, quodcunque, *or* quidcunque, *whoever, whosoever, whatever;* quibuscunque modis, *by all the means in their power.*
Quidam, quaedam, quoddam, *or* quiddam, (qui) *some person or thing, a certain one.*
Quidem, adv. (qui) *indeed, truly.*
Quidni, adv. (quid, ni) *why not? undoubtedly.*
Quies, ētis, f. *rest, quiet.*
Quiesco, ēvi, ētum, escĕre, incep. (quies) *to be quiet, to rest.*
Quiētus, a, um, adj. (quies) *quiet.*
Quin, conj. (qui, ne) *why not? but, nay.*
Quindĕcim, adj. in. (quinque, decem) *fifteen.*
Quinĕtiam, conj. (quin, etiam) *moreover.*
Quinque, adj. in. pl. *five.*
Quinquiès, adv. (quinque) *five times.*
Quintinus, i, m. *Quintinus, a man's name.*
Quintus, i, m. *Quintus, a man's name.*
Quintus, a, um, adj. (quinque) *the fifth.*
Quis, quae, quod, *or* quid, inter. pron. *who? which? what?* quid, *sc.* ob. v. propter, *why?* ne quis, *lest any one;* quum quis, *when any one.*
Quisnam, quaenam, quodnam, *or* quidnam, adj. pron. (quis, nam) *who? which? what?*
Quispiam, quaepiam, quodpiam, *or* quidpiam, adj. pron. *any one, some one.*
Quisquam, quaequam, quodquam, *or* quidquam, (quis, quam) *any one.*
Quisque, quaeque, quodque, *or* quidque, adj. pron. *every man, every one, each, all.*
Quisquis, quaequae, quidquid, *and* quicquid, adj. pron. (quis, quis) *whosoever, whatsoever.*
Quīvis, quaevis, quodvis, *or* quidvis, pron. (qui, vis) *any one you please, whosver, whosoever.*
Quò, adv. (qui) *whither, to what place.*
Quoad. adv. (quod, ad) *as far as.*

Quodammŏdo, adv. (quidam, modus) *in a manner, in a certain way.*

Quod, conj. (qui) *that, because, so far as;* quod sciam, *so far as I know.*

Quomĭnus, adv. (qui, minor) *that one should not, from;* ne te impediat quominus dormias, *lest it prevent you from sleeping.*

Quomŏdo, adv. (quis, modus) *how, after what manner;* quomodo se vestrae res habent, *how your affairs have themselves, in what state your affairs are.*

Quonam, adv. (qui) *to what place? whither?*

Quoniam, conj. (qui) *since, seeing that, because.*

Quoque, conj. (qui) *also, likewise.*

Quorsùm, adv. (verto) *whither, to what end* or *purpose?*

Quot, adj. in. pl. *how many.*

Quotĭdiānus, a, um, adj. (quot, dies) *daily, happening every day.*

Quotĭdie, adv. (quot, dies) *every day, daily.*

Quoties, adv. (quot) *how often? as often as.*

Quotquot, adj. in. (quot) *how many? as many as.*

Quotus, a, um, adj. *what, in number, order, place,* or *quantity.*

Quotusquisque, aquaeque, umquodque, adj. (quot, quisque) *what one amongst many;* quotusquisque id non aegre fert? *how few are there who do not take that amiss?*

Quum, adv. *and* conj. *when;* quum primum, *as soon as.*

R.

Rapio, ui, tum, ĕre, act. *to take away, to hurry.*

Raptim, adv. (rapio) *quickly, hastily.*

Raro, *and* Rarè, adv. (rarus) *rarely, seldom;* comp. ius, sup. issime.

Rarus, a, um, adj. *rare;* rarus sermo est nobis, *we have seldom occasion to speak to.*

Ratio, ōnis, f. (reor) *account, method, regard.*

Recanto, āvi, ātum, āre, act. (re, canto—cano) *to sing again, to repeat.*

Recens, tis, adj. *new, fresh, recent.*

Recessus, ûs, m. (re, cedo) *a retreat, a sequestered* or *retired place.*

Recĭpio, ēpi, eptum, ipĕre, act. (re, capio) *to receive, to betake, to come back, to return;* recipe te, *make a retreat.*

Recĭto, āvi, ātum, āre, act. (re, cieo) *to call over.*

Recordor, ātus, ari, dep. (re, cor) *to remember, to call to mind.*

Rectè, adv. (rectus) *rightly, well, correctly;* comp. ius, sup. issime.

Rector, ōris, m. (rego) *a governor, master.*

Rectus, a, um, adj. (rego) *right, straight*; rectum consilium, *good advice*.
Recŭpĕro, āvi, ātum, āre, act. (re, capio) *to get again, to recover.*
Recūso, āvi, ātum, āre, act. (re, causa) *to refuse.*
Redarguo, ui, ūtum, uĕre, act. (re, arguo) *to confute, to convict, to reprove.*
Reddo, ĭdi, ĭtum, ĕre, act. (re, do) *to give back, to render, to restore, to return, to make*; reddere praelectionem, *to say or repeat the lesson.*
Redemptio, ōnis, f. (redimo—*emo*) *a ransoming, redemption.*
Redeo, īvi, *and* ii, ĭtum, īre, neut. (re, eo) *to return.*
Redĭmo, ēmi, emptum, imĕre, act. (re, emo) *to redeem, to ransom.*
Redĭtio, ōnis, f. (redeo) *a return.*
Redĭtus, ûs, m. (redeo) *a return.*
Redūco, xi, ctum, cĕre, act. (re, duco) *to bring or lead back, to accompany on one's way home.*
Refĕro, tŭli, lātum, ferre, act. irr. (re, fero) *to bring back, to retake, to mark down, to register, to relate, to repeat, to refer*; quid tua refert, *what does it concern you?* referre gratiam, *to requite or return a favour*; acceptum refero, *I acknowledge myself indebted for*; in codicem referre, *to enter in a book.*
Refert, impers. (re, fero) *it concerns.*
Refĭcio, ēci, ectum, icĕre, act. (re, facio) *to repair.*
Reformīdo, āvi, ātum, āre, act. (re, formido) *to fear much.*
Refŭgio, ūgi, ugĭtum, ugĕre, neut. (re, fugio) *to shun, to avoid.*
Regĕlo, āvi, ātum, āre, neut. (re, gelu) *to thaw.*
Regio, ōnis, f. (rego) *a country, a territory.*
Regius, a, um, adj. (rego) *of* or *like a king, kingly, royal.*
Regnum, i, n. (rego) *a kingdom.*
Rego, xi, ctum, gĕre, act. *to rule, to govern.*
Regŭla, ae, f. (rego) *a rule, an example.*
Relaxo, āvi, ātum, āre, act. (re, laxo—*laxus*) *to unbend.*
Relĕgo, ēgi, ectum, egĕre, act. (re, lego) *to read over again.*
Relinquo, qui, ctum, nquĕre, act. (re, linquo) *to leave, to forsake.*
Relĭquiae, ārum, f. pl. (relinquo) *remains, leavings.*
Relĭquus, a, um, adj. (relinquo) *remaining, the rest.*
Remĕdium, ii, n. (re, medeor) *a remedy, a cure.*
Remigius, ii, m. *Remigius, a man's name.*
Remĭniscor, —, i, dep. (re, memini) *to remember, to recollect.*
Remissio, ōnis, f. (re, mitto) *relaxation, play.*

Remissus, a, um, adj. (re, mitto) *negligent, careless.*
Remitto, isi, issum, ittĕre, act. (re, mitto) *to forgive.*
Remŏror, ātus, āri, dep. (re, moror) *to delay, to detain.*
Remōtus, a, um, adj. (removeo) *remote, distant, afar off.*
Renātus, i, m. *Renatus, a man's name.*
Renŏvo, āvi, ātum, āre, act. (re, novo) *to renew.*
Renuncio, āvi, ātum, āre, act. (re, nuncio—*nuncius*) *to bring back word, to inform;* ut renuncies id mihi, *that you will inform me of it.*
Repăro, āvi, ātum, āre, act. (re, paro) *to repair;* reparat vires, *recruits the strength.*
Repello, ŭli, ulsum, ellĕre, act. (re, pello) *to repel.*
Rependo, di, sum, dĕre, act. (re, pendo) *to repay.*
Repĕrio, i, tum, īre, act. (re, pario) *to find.*
Repĕtītio, ōnis, (repeto) *a repetition.*
Repĕto, īvi, ītum, ĕre, act. (re, peto) *to ask back, to repeat, to resume;* repetere studia, *to resume one's studies.*
Repōno, ŏsui, osĭtum, onĕre, act. (re, pono) *to place again, to replace.*
Reposco, posci, ——, scĕre, act. (re, posco) *to demand back, to ask again what is one's own.*
Reprehendo, di, sum, dĕre, act. (re, prehendo) *to blame, to find fault with.*
Reprehensio, ōnis, f. (reprehendo) *reprimand, a censure.*
Repugnantia, ae, f. (repugno) *opposition, resistance.*
Repugno, āvi, ātum, āre, act. (re, pugno) *to resist, to oppose.*
Repulsa, ae, f. (re, pello) *a refusal, a denial.*
Repurgo, āvi, ātum, āre, act. (re, purgo) *to make clean.*
Requies, ēi, *or* ētis, f. (re, quies) *rest, relaxation.*
Requīro, sīvi, sītum, rĕre, act. (re, quaero) *to require, to inquire.*
Res, ĕi, f. *a thing.*
Resarcio, si, tum, cīre, act. (re, sarcio) *to mend, to repair.*
Rescindo, ĭdi, issum, indĕre, act. (re, scindo) *to cut off.*
Resĕco, ui, tum, āre, act. (re, seco) *to cut away;* resectum capillos, *to have our hair cut.*
Resolvo, vi, ūtum, vĕre, act. (re, solvo) *to unloose, to melt;* resolvitur gelu, *the frost is dissolved.*
Respondeo, di, sum, dĕre, act. (re, spondeo) *to answer, to reply.*
Respuo, ui, —, uĕre, act. (re, spuo) *to reject.*
Restat, ītit, āre, impers. (re, sto) *it remains.*
Restĭtuo, ui, ūtum, uĕre, act. (re, statuo) *to restore.*
Resto, īti, —, āre, neut. (re, sto) *to remain.*
Retardo, āvi, ātum, āre, act. (re, tardus) *to keep back, to retard.*

Retĭneo, inui, entum, inēre, act. (re, teneo) *to retain, to keep, to remember.*
Retŭlit, 3d p. sing. perf. ind. *See* Refero.
Reverā, adv. (res, verus) *in truth, truly.*
Revĕrens, tis. adj. (revereor) *respectful;* comp. tior, sup. tissimus.
Revĕrentia, ae, f. (revereor) *respect, reverence.*
Revĕreor, ĭtus, ēri, dep. (re, vereor) *to reverence, to revere.*
Reverto, ti, sum, tĕre, act. (re, verto) *to return.*
Revertor, sus, ti, dep. (re, verto) *to return.*
Revīso, i, um, ĕre, act. (re, viso) *to come back to see, to revisit.*
Revŏco, āvi, ātum, āre, act. (re, voco) *to recall, to call back, to revise.*
Rhedārius, ii, m. (rheda) *a coachman, a charioteer.*
Rideo, si, sum, dēre, neut. *to laugh.*
Ripa, ae, f. *the bank of a river.*
Risus, ûs, m. (rideo) *laughter.*
Rixor, ātus, āri, dep. (rixa) *to brawl.*
Robustus, a, um, adj. (robur) *strong, robust.*
Rodolphus, i, m. *Rodolphus, a man's name.*
Rogo, āvi, ātum, āre, act. *to ask.*
Roma, ae, f. *Rome, the capital of Italy.*
Romāni, ōrum, m. *Romans.*
Rosāceus, a, um, adj. (rosa) *of roses.*
Roscius, ii, m. *Roscius, a man's name.*
Rubeo, ui, —, ēre, neut. (ruber) *to be rea*
Rudīmentum, i, n. (rudis) *the first instruction* or *rules, a rudiment;* rudimenta grammaticae, *rudiments of grammar.*
Rufus, i, m. *Rufus, a man's name.*
Rursus, adv. (verto) *again.*
Rus, rūris, n. *the country.*
Rustĭcor, ātus, āri, dep. (rus) *to live in the country.*
Rustĭcus, a, um, adj. *rustic, clownish.*
Rustĭcus, i, s. (rus) *a countryman.*

S.

SABBATUM, i, n. *the Sabbath of the Jews, Saturday.*
Sacchărātus, a, um, adj. (saccharum) *sugared*
Sacer, ra, rum, adj. —, sup. errĭmus, *sacred.*
Sacrātus, a, um, adj. (sacro) *consecrated, sacred;* comp. ior, sup. issimus.
Saepè, adv. *often;* comp. ius, sup. issime.
Saepĕnŭmĕro, adv. (saepe, numerus) *very often.*

Sal, sălis, m. *or* n. *salt.*
Salgăma, ōrum, n. pl. (sal) *pickles, preserves.*
Salītus, a, um, part. (salio) *salted.*
Salsus, a, um, adj. (sal) *salted, salt.*
Saltèm, adv. *at least.*
Salūber, *or* ris, ris, re, adj. (salus) *wholesome, useful*; comp. rior, sup. errimus.
Salus, ūtis, f. *health, safety, salutation, salvation*; da salutem, *offer my services.*
Salūtātor, ōris, m. (saluto) *a saluter.*
Salūto, āvi, ātum, āre, act. (salus) *to salute, to pay respects to.*
Salve, salvēto, salvēre, def. (salus) *God save you, hail, good morrow.*
Salvia, ae, f. *sage.*
Salvus, a, um, adj. (salus) *safe, sound, in good health.*
Samuel, ēlis, m. *Samuel, a man's name.*
Sanctè, adv. (sanctus) *devoutly*; comp. ius, sup. issĭme.
Sanctus, a, um, adj. (sancio) *holy, sacred*; Sanctus Paulus, *St Paul.*
Sanè, adv. (sanus) *assuredly, indeed.*
Sanguĭneus, a, um, adj. (sanguis) *of the colour of blood, blood-red, red.*
Sanguis, ĭnis, m. *blood.*
Sano, āvi, ātum, āre, act. (sanus) *to heal, to cure, to restore to health.*
Sanus, a, um, adj. *sound in body* or *mind, well.*
Sapiens, tis, adj. (sapio) *wise*; ista sapientioribus relinquamus, *let us leave these things to wiser heads*; comp. tior.
Sapio, ui, —, ĕre, neut. *to be wise, to relish*; altum sapere. *to be high-minded*; haedina sapit mihi, *kid relishes with me, pleases me.*
Sapor, ōris, m. (sapio) *taste.*
Sarasīnus, i, m. *Sarasinus, a man's name.*
Sarcio, si, tum, cīre, act. *to mend, to repair.*
Sartor, ōris, m. (sarcio) *a tailor, a mender of old garments.*
Sat, *or* Satis, adv. *enough, sufficient.*
Satan. *See* Satănas.
Satănas, ae, m. *Satan.*
Satisfăcio, ēci, actum, acĕre, act. (satis, facio) *to satisfy, to give satisfaction.*
Satŭreia, ae, f. (satur) *savoury.*
Satŭrĭtas, ātis, f. *fulness*; neque tamen ad saturitatem, *and not even to fulness, nor have they enough of that even.*
Scabellum, i, n. dim. (scamnum) *a little bench, a footstool.*
Scalpellum, i, n. dim. (scalpo) a pen-knife.

Scelĕrātus, a, um, adj. (scelus) *wicked ; comp.* ior, sup. issimus.
Scelus, ĕris, n. *wickedness, crime.*
Scheda, ae, f. *a sheet of paper.*
Schola, ae, f. *a school.*
Scholastĭcus, i, m. (schola) *a scholar.*
Scholastĭcus, a, um, adj. (schola) *belonging to a school* or *scholar, scholastic.*
Sciens, tis, adj. (scio) *knowing, on purpose.*
Scienter, adv. (scio) *knowingly, on purpose ;* comp. iùs, sup. issĭme.
Scientia, ae, f. (scio) *science.*
Scilĭcet, conj. (scire, licet) *namely, truly, assuredly.*
Scio, īvi, ītum, īre, act. *to know.*
Scirpus, i, m. *a rush, a bulrush ;* nodum in scirpo quaerere, *to seek a knot in a bulrush, to seek a difficulty where there is none.*
Scitus, a, um, adj. (scio) *exquisite.*
Scopus, i, m. *end, design, aim.*
Scrība, ae, m. (scribo) *a scribe.*
Scriblīta, ae, f. *a kind of tart, a cheesecake.*
Scribo, psi, ptum, bĕre, act. *to write.*
Scriptor, ōris, m. (scribo) *a writer.*
Scriptūra, ae, f. (scribo) *a writing, Scripture.*
Scrupŭlus, i, m. (scrupus) *a scruple, doubt, difficulty.*
Scrutātor, ōris, m. (scrutor) *a searcher.*
Scurrīlĭtas, ātis, f. (scurra) *buffoonery.*
Se, acc. sing. *See* Sui.
Secēdo, ssi, ssum, dĕre, neut. (se, cedo) *to retire, to withdraw.*
Secrētus, a, um, adj. (se, cerno) *secret, retired, remote.*
Secundus, a, um, adj. (sequor) *second.*
Secùs, adv. *otherwise, differently ;* non secus ac, *just as.*
Sed, conj. *but.*
Sedeo, sēdi, sessum, sedēre, neut. *to sit.*
Sedŭlò, adv. (sedulus) *carefully, studiously, earnestly.*
Semel, adv. *once.*
Semĭhōra, ae, f. (semi, hora) *half an hour ;* audies sonum semihorae post quintam, *you will hear half-past five strike.*
Semissis, is, m. (semi, as) *the half of any thing, a halfpenny.*
Semōtus, a, um, part. (se, moveo) *remote.*
Semper, adv. *always.*
Senātor, ōris, m. (senex) *a senator.*
Senātus, ûs, m. (senex) *a senate.*
Sensim, adv. (sentio) *by little and little, insensibly, imperceptibly.*
Sensus, ûs, m. (sentio) *signification, sense, meaning.*

Sententia, ae, f. (sentio) *sentence, meaning, purpose*; in eam sententiam, *to that effect.*
Sentio, si, sum, tīre, act. *to think, to feel, to perceive*; sentis optime, *you think very justly.*
Seorsum, adv. (se, verto) *apart.*
Sepio, si, tum, īre, act. (sepes) *to fence round, to enclose.*
Septĭmus, a, um, adj. (septem) *the seventh.*
Septus, a, um, part. *See* Sepio.
Sequor, quūtus, *and* cūtus, qui, dep. *to follow.*
Serēnĭtas, ātis, f. (serenus) *serenity, calmness.*
Seriò, adv. (serius) *seriously, in earnest.*
Sermo, ōnis, m. *speech, language, conversation*; vernaculus sermo, *one's mother tongue.*
Serò, adv. (serus) *late*; comp. iùs, *too late*, sup. issĭme.
Serōtĭnus, a, um, adj. (serus) *late, lateward.*
Serpyllum, i, n. *wild thyme.*
Servātor, ōris, m. (servo) *a deliverer, saviour.*
Servio, īvi, ītum, īre, neut. (servus) *to be a slave.*
Servo, āvi, ātum, āre, act. *to keep, to preserve, to save.*
Sesquĭdĕcĭmus, a, um, adj. (sesqui, decimus) *the tenth and a half.*
Sesquĭhōra, ae, f. (sesqui, hora) *an hour and a half.*
Sesquĭoctāvus, a, um, adj. (sesqui, octavus) *the eighth and a half*; sesquioctava hora, *half-past eight.*
Sesquĭprīmus, a, um, adj. (sequi, primus) *the first and a half*; sesquiprima hora, *half-past one.*
Sevērĭtas, ātis, f. (severus) *severity.*
Sevērus, a, um, adj. *severe, harsh*; comp. ior.
Sex, adj. in. *six.*
Sexcēnārius, a, um, adj. (sex, centum) *of six hundred.*
Sexcentenārius, a, um, adj. (sex, centum) *of six hundred.*
Sextans, tis, m. (sex) *the sixth part of an* AS, *a Roman coin, twopence.*
Sextus, a, um, adj. (sex) *the sixth*; sexta *sup.* hora, *the sixth hour, six o'clock.*
Si, conj. *if*; si, quando, *if at any time.*
Sic, adv. *so, thus.*
Siccĭne, adv. (sic) *so? is it so?* siccine soles, *are you thus wont?*
Siccus, a, um, adj. *dry.*
Sicut, adv. (sic, ut) *as.*
Signifĭcans, tis, adj. (significo) *significant, expressive.*
Signĭfĭco, āvi, ātum, āre, act. (signum, facio) *to give notice, to signify.*
Signum, i, n. *a sign, a token, a signal.*
Silentium, ii, n. (sileo) *silence.*

Sileo, ui, —, ēre, neut. *to be silent, to hold one's peace, to keep silence.*
Siliqua, ae, f. *a husk of a bean, pea, or the like.*
Silvester, *or* ris, ris, re, adj. (silva) *woody, wild, rural.*
Similis, is, e, adj. *like, resembling, similar.*
Similiter, adv. (similis) *in like manner, likewise.*
Similitūdo, ĭnis, f. (similis) *similarity, likeness, similitude.*
Simon, ōnis, m. *Simon, a man's name.*
Simplex, ĭcis, adj. (sine, plica) *plain, simple, sincere, without dissimulation* or *disguise.*
Simul, adv. (similis) *together, at once, at the same time.*
Simŭlātio, ōnis, f. (simulo) *a feigning, a pretence.*
Simŭlātor, ōris, m. (simulo) *a feigner, a pretender.*
Simŭlo, āvi, ātum, āre, act. (similis) *to feign, to pretend, to counterfeit.*
Sincērus, a, um, adj. (sine, cera) *sincere, pure, correct.*
Sincĭput, ĭtis, n. (semi, caput) *the forehead.*
Sinè, prep. *without.*
Singŭlāris, is, e, adj. (singuli) *singular, matchless, unparalleled.*
Singŭli, ae, a, adj. pl. *each;* singulae horae, *every hour.*
Sinister, ra, rum, adj. *left.*
Sino, sīvi, *and* sii, sĭtum, sinĕre, act. *to suffer, to permit.*
Siquĭdem, conj. (si, quidem) *seeing that, inasmuch as.*
Siquis, qua, *or* quae, quod, *or* quid, adj. pron. (si, quis) *if any one, if any;* si qua fuit culpa, *if there was any fault.*
Sis, 2d per. sing. pr. sub. *See* Sum.
Sitis, is, f. *thirst.*
Sitŭla, ae, f. *a bucket to draw water in.*
Situs, a, um, adj. (sino) *placed.*
Sive, conj. (si) *whether, either, or.*
Sociĕtas, ātis, f. (socius) *society.*
Sodālis, is, m. f. *a companion, an intimate acquaintance.*
Sodes, adv. (si, audes) *I pray you, if you please.*
Sol, sōlis, m. *the sun.*
Soleo, solĭtus, solēre, neut. pass. *to use, to be accustomed or wont.*
Solĭcĭtè, adv. (solicitus—*solum*) *anxiously, earnestly.*
Solĭdus, a, um, adj. *entire, whole.*
Solĭtus, a, um, part. (soleo) *usual, customary;* prò more solĭto, *much as usual.*
Solùm. adv. (solus) *only, alone.*
Solus, a, um, adj. gen. ius, d. i, *only, alone.*
Somnicŭlōsus, a, um, adj. (somnus) *sleepy, drowsy.*
Somnium, ii, n. (somnus) *a dream.*
Somnus, i, m. *sleep.*

Sono, ui, ĭtum, āre, neut. *to sound*; horologium sonuit, *the clock struck*.
Sonus, i, m. *a sound*.
Sordĭdus, a, um, adj. (sordes) *sordid*, *mean*.
Sors, tis, f. *chance*, *luck*; si sors tulisset, *if fortune were on your side*, *if you should be successful*.
Sortior, ītus, īri, dep. (sors) *to cast* or *draw lots*, *to choose* or *select by lot*.
Spatium, ii, n. *space*, *time*.
Species, ĕi, f. (specio) *a kind*, *appearance*.
Specĭmen, ĭnis, n. (specio) *a specimen*, *a mode*, *a pattern*.
Spectăcŭlum, i, n. (specio) *a spectacle*.
Specto, āvi, ātum, āre, freq. (specio) *to look*, *to tend*; quorsum spectat, *whether tends*, *what is the object of*.
Spero, āvi, ātum, āre, act. (spes) *to hope*.
Spes, ĕi, f. *hope*, *expectation*.
Spirĭtuālis, is, e, adj. (spiritus) *spiritual*.
Spirĭtus, ûs, m. (spiro) *breath*, *spirit*.
Spissus, a, um, adj. *thick*.
Spontis, gen. *and* Sponte, abl. *of one's own accord*, *spontaneously*.
Splendor, ōris, m. (splendeo) *splendour*, *magnificence*.
Statim, adv. (sto) *forthwith*, *immediately*.
Stephănus, i, m. *Stephanus*, *a man's name*.
Stillĭcĭdium, ii, n. (stilla, cado) *the water that drops from the eaves of a house*.
Stimŭlus, i, m. *a motive*, *an incentive*.
Sto, stĕti, stătum, stāre, neut. *to stand*; per me non stabit, *it shall not be my fault*.
Stomăchus, i, m. *the stomach*.
Strenuus, a, um, adj. *active*, *vigorous*; comp. ior, sup. issimus.
Strepĭtus, ûs, m. (strepo) *a noise*, *a bustle*.
Studeo, ui, —, ēre, neut. (studium) *to study*, *to exert one's self to obtain*.
Studiōsus, a, um, adj. (studium) *studious*, *eager*.
Studium, ii, n. *study*, *design*.
Stultĭtia, ae, f. (stultus) *folly*.
Stultus, i, m. (stultus, adj.) *a fool*.
Stultus, a, um, adj. *foolish*.
Suadeo, si, sum, dēre, act. *to advise*, *to persuade*.
Suavis, is, e, adj. *pleasant*, *agreeable*; comp. ior, sup. issimus.
Suavĭter, adv. *agreeably*; comp. ius, sup. issime.
Sub, prep. *under*, *near*.
Subalbĭdus, a, um, adj. (sub, albus) *somewhat white*, *whitish*.

Subdĭtus, a, um, part. (subdo) *placed under, subject to; in subjection.*
Subdo, ĭdi, ĭtum, ĕre, act. (sub, do) *to subject, to be in subjection.*
Subeo, ivi, and ii, ĭtum, ire, neut. irr. (sub, eo) *to undergo;* subire periculum, *to expose one's self to danger.*
Subinde, adv. (sub, inde) *from time to time, frequently, every now and then.*
Subĭtus, a, um, adj. (sub, eo) *sudden.*
Submitto, isi, issum, ittĕre, act. (sub, mitto) *to lose courage;* submittere animum, *to despond.*
Suborior, tus, iri, dep. (sub, orior) *to rise or grow up.*
Subpraefectus, i, m. (sub, praefectus) *an under-governor.*
Subterfŭgium, ii, n. (subter, fugio) *an evasion.*
Subtrăho, xi, ctum, hĕre, act. (sub, traho) *to withdraw.*
Suburbāna, ōrum, n. pl. (sub, urbs) *suburbs of a city.*
Suburbānus, a, um, adj. *in the suburbs, suburban.*
Succedo, ssi, ssum, dĕre, neut. (sub, cedo) *to succeed, to prosper.*
Succenseo, ui, —, ēre, neut. (sub, censeo) *to be angry or displeased with.*
Successus, ûs, m. (succedo) *prosperity, success.*
Succus, i, m. *juice.*
Sucŭlus, i, m. dim. (sus) *a little or young pig.*
Sudariŏlum, i, n. dim. (sudarium—sudor) *a pocket-handkerchief.*
Sudor, ōris, m. (sudo) *sweat, perspiration.*
Suffero, sustuli, —, sufferre, act. irr. (sub, fero) *to sustain, to bear.*
Sufficio, ēci, ectum, icĕre, neut. (sub, facio) *to be sufficient, to suffice.*
Suffūror, ātus, āri, dep. (sub, furor—*fur*) *to steal, to pilfer.*
Sui, sibi, se, recip. pron. *of himself, herself, itself.*
Suillus, a, um, adj. (sus) *of or pertaining to swine;* suilla caro, *pork.*
Sulpitius, ii, m. *Sulpitius, a man's name.*
Sum, fui, esse, neut. irr. *to be.*
Summa, ae, f. (summus) *the sum of any thing, chief point, the whole;* in summa, *in a word.*
Summus, a, um, adj. (superus—*super*) *highest, greatest;* summa prudentia, *the greatest wisdom.*
Sumo, psi, ptum, *or* si, tum, ĕre, act. *to take, to borrow.*
Sumptuārius, a, um, adj. (sumptus) *sumptuary.*
Sumptuōsus, a, um, adj. (sumptus) *expensive, costly, sumptuous.*
Sumptus, ûs, m. (sumo) *expense.*

Super, prep. *above, over, about.*
Superbus, a, um, adj. *proud, haughty.*
Supernè, adv. (superne—*super*) *from above.*
Supĕrus, a, um, adj. (super) *above, high*; comp. superior; superior annus, *the former year*; superior hebdomas, *last week.*
Supīnus, a, um, adj. *careless, supine.*
Suppĕdĭto, āvi, ātum, āre, act. (sub, pes) *to furnish, to supply.*
Suppĕto, īvi, ītum, ĕre, neut. (sub, peto) *to be sufficient*; si pecunia suppĕteret, *if I had money.*
Supra, prep. (super) *above, beyond.*
Surdus, a, um, adj. *deaf.*
Surgo, rexi, rectum, gĕre, neut. (sub, rego) *to rise, to get up.*
Surrexisti, 2d p. sing. perf. ind. *See* Surgo.
Sus, suis, c. *a boar, a sow.*
Suspectus, a, um, adj. (suspicio) *suspected, suspicious.*
Suspĭcio, exi, ectum, icĕre, act. (sub, specio) *to suspect.*
Suspĭcio, ōnis, f. (suspicio, v.) *suspicion.*
Suspĭciōsus, a, um, adj. (suspicio) *full of suspicion, suspicious.*
Sustĭneo, inui, entum, inĕre, act. (sub, teneo) *to bear, to endure, to sustain.*
Sustulerunt, 3d p. pl. perf. ind. *See* Tollo.
Sutor, ōris, m. (suo) *a shoemaker*; ne sutor ultra crepidam, *let not a shoemaker go beyond his last.*
Suus, a, um, pron. (sui) *his own, her own, its own, their own.*
Sylvius, ii, m. *Sylvius, a man's name.*
Syndĭcus, i, m. *a syndic, the representative of a university, college,* or *city.*

T.

Tabellarius, ii, m. (tabella) *a letter-carrier, a courier.*
Taceo, ui, ĭtum, ĕre, neut. *to be silent.*
Tacĭtŭrnĭtas, ātis, f. (taciturnus—*taceo*) *silence, taciturnity.*
Tacĭtus, a, um, adj. (taceo) *mute, silent, secret, concealed.*
Taedet, taeduit, *and* taesum est, taedēre, impers. *it vexes or wearies*; taedet me videre, *I am sorry to see.*
Taedium, ii, n. (taedet) *weariness, irksomeness.*
Talis, is, e, adj. *such, such like.*
Tam, adv. *so.*
Tamdiù, adv. (tam, diu) *so long.*
Tamen, conj. (tam) *however, yet, nevertheless, besides.*
Tamenetsi, *and* Tametsi, conj. (tam, etsi) *although, yet.*
Tandem, adv. (tam) *at length, I pray.*
Tango, tetĭgi, tactum, tangĕre, act. *to touch*; tangere rem acu, *to strike the nail on the head.*

Tanquam, adv. (tam, quam) *as if, as.*
Tantill*us*, a, um, adj. dim. (tantus) *so small, a little*
Tantisper, adv. (tantus) *so long, in the mean time.*
Tantò, adv. (tantus) *by so much, so much.*
Tantŏpĕre, adv. (tantus, opus) *so much, so greatly.*
Tantùm, adv. (tantus) *only.*
Tant*us*, a, um, adj. *so great, so much.*
Tard*o*, āvi, ātum, āre, act. (tardus) *to delay.*
Tect*um*, i, n. (tego) *the covering* or *roof of a house.*
Temĕre, adv. (temero) *rashly, without cause.*
Tempĕrāment*um*, i, n. (tempero) *temperament, the proportion of different qualities in the mixed body.*
Tempĕranti*a*, ae, f. (temperans—*tempus*) *moderation, temperance.*
Tempest*as*, ātis, f. (tempus) *a storm.*
Tempestīv*us*, a, um, adj. (tempus) *seasonable.*
Templ*um*, i, n. *a church.*
Temp*us*, ŏris, n. *time.*
Ten*ax*, ācis, adj. (teneo) *stubborn, niggardly.*
Tenebr*ae*, ārum, f. pl. *darkness.*
Tenell*us*, a, um, adj. dim. (tener) *somewhat tender, delicate.*
Ten*eo*, ui, tum, ēre, act. *to hold, to recollect;* tenere memoria, *to hold in the memory, to have by heart.*
Tener, a, um, adj. *tender;* comp. ior.
Tento, āvi, ātum, āre, freq. (tendo) *to try;* tentant caput, *affect the head.*
Tenuis, is, e, adj. *fine;* comp. ior, sup. issimus.
Tenus, prep. *as far as.*
Ter, adv. *three times, thrice.*
Terent*ius*, ii, m. *Terence, a Roman comic poet.*
Terg*um*, i, n. *the back.*
Ternī, ae, a, adj. pl. (tres) *three by three, three each.*
Terr*a*, ae, f. *the earth, the land.*
Terrēn*us*, a, um, adj. (terra) *of earth, earthly.*
Tertiān*us*, a, um, adj. (tertius) *tertian.*
Terti*us*, a, um, adj. (tres) *the third.*
Testāment*um*, i, n. (testis) *a testament.*
Testĭmōni*um*, ii, n. (testis) *a testimony, a note.*
Test*is*, is, c. *a witness.*
Test*or*, ātus, āri, dep. (testis) *to bear witness, attest, declare.*
Tetigisti, 2d p. sing. perf. ind. *See* Tango.
Thec*a*, ae, f. *a case.*
Them*a*, ătis, n. *a theme, a version, a text.*
Theodōr*us*, i, m. *Theodorus, a man's name.*
Theŏlŏgast*er*, ri, m. *a smatterer in divinity.*
Theŏlŏg*us*, i, m. *a divine.*

Theŏphĭlus, i, m. *Theophilus, a man's name.*
Thomas, ae, m. *Thomas, a man's name.*
Thorax, ācis, m. *an under-coat, doublet.*
Thymus, i, n. *thyme.*
Tibiāle, is, n. (tibia) *a stocking.*
Timeo, ui, —, ēre, act. *to fear.*
Timĭdus, a, um, adj. (timeo) *timid, fearful ; comp.* ior.
Timor, ōris, m. (timeo) *fear.*
Timotheus, ei, m. *Timotheus, a man's name.*
Tintinnābŭlum, i, n. (tinnio) *a kind of bell.*
Titus, i, m. *Titus, a man's name.*
Toga, ae, f. *a gown.*
Tolĕro, āvi, ātum, āre, act. *to bear, to endure, to support.*
Tollo, sustŭli, sublātum, tollĕre, act. *to raise up, to take away.*
Tolūtārius, a, um, adj. (tolutim) *ambling.*
Tonsor, ōris, n. (tondeo) *a barber.*
Torpesco, ui, —, escĕre, incep. (torpeo) *to grow numb, to become languid* or *listless.*
Torquātus, i, m. *Torquatus, a man's name.*
Tot, in. adj. pl. *so many.*
Totĭdem, in. adj. pl. (tot) *as many ;* totidem verbis, *word for word.*
Toties, adv. (tot) *so often.*
Totus, a, um, adj. gen. īus, dat. i. *whole.*
Tractātio, ōnis, f. (tracto) *treatment.*
Tracto, āvi, ātum, āre, freq. (traho) *to treat ;* tractatae sunt orationis partes ex praelectione, *the parts of speech of the lesson were said, the lesson was parsed.*
Tragemăta, um, n. *sweetmeats ;* tragemata serotina, *sweetmeats made of late fruits.*
Traho, xi, ctum, hĕre, act. *to draw.*
Tranquillĭtas, ātis, f. (tranquillus) *tranquillity, quietness.*
Transeo, īvi, *and* ii, ĭtum, īre, neut. irr. (trans, eo) *to pass over* or *through.*
Transfĕro, tŭli, lātum, ferre, act. irr. (trans, fero) *to transfer, to reduce, to apply.*
Transĭtus, ūs, m. (trans, eo) *a passing, a passage.*
Trebātius, ii, m. *Trebatius, a man's name.*
Tredĕcim, in. adj. pl. (tres, decem) *thirteen.*
Tres, tres, tria, adj. pl. *three.*
Triclīnium, ii, n. *a dining-room.*
Triginta, in. adj. pl. (tres) *thirty.*
Tristis, is, e, adj. *sad, melancholy.*
Trĭtĭcum, i, n. *wheat.*
Tritus, a, um, adj. (tero) *common, hackneyed, trite.*
Triviālis, is, e, adj. (tres, via) *common, ordinary.*

Trutta, ae, f. *a trout.*
Tu, tui, a. pron. *thou, you.*
Tueor, ĭtus, ēri, dep. *to see, to preserve.*
Tulisset, 3d p. sing. plu. sub. *See* Fero.
Tum, adv. *then;* tum,—tum, *both,—and.*
Tumesco, ui, —, escĕre, incep. (tumeo) *to swell, to be elated or puffed up.*
Tunica, ae, f. *a coat, a tunic.*
Turba, ae, f. *a crowd.*
Turbo, āvi, ātum, āre, act. (turba) *to throw into confusion, to disturb.*
Turpĭtūdo, ĭnis, f. (turpis) *baseness.*
Turpis, is, e, adj. *base, disgraceful.*
Tute, pron. *thou, thyself.*
Tutus, a, um, adj. *safe, out of danger;* comp. ior, sup. issimus.
Tuus, a, um, adj. pron. (tu) *thine, your.*
Tyrannis, ĭdis, f. (tyrannus) *tyranny.*

U.

UBERTAS, ātis, f. (uber) *abundance.*
Ubi, adv. *where, when.*
Ubĭque, adv. (ubi) *every where, in every place.*
Ulcus, ĕris, n. *an ulcer, a bile.*
Ullus, a, um, adj. *any;* gen. ius, dat. i.
Ultĕriùs, adv. (ulterior) *farther.*
Ultĭmus, a, um, adj. sup. (ulterior) *the last.*
Ultio, ōnis, f. (ulciscor) *revenge.*
Ultrà, prep. *beyond.*
Ultrò, adv. *of one's own accord, voluntarily*
Umbra, ae, f. *a shadow, a shade.*
Unà, adv. (unus) *together.*
Undè, adv. *whence, from what place.*
Undĕcĭmus, a, um, adj. (unus, decimus—decem) *the eleventh.*
Undĭque, adv. *on every side, from every part.*
Unĭcè, adv. (unicus) *singularly.*
Unĭcus, a, um, adj. (unus) *one, single, only.*
Unĭgĕnĭtus, a, um, adj. (unus, gigno) *only.*
Unĭversus, a, um, adj. (unus) *whole, universal.*
Unquàm, adv. (unus) *ever.*
Unus, a, um, adj. gen. ius, dat. i, *one, alone.*
Unusquisque, ăquaeque, umquodque, adj. (unus, quisque) *every, every one.*
Urbānus, a, um, adj. (urbs) *of or pertaining to the city.*

Urbs, urbis, f. *a city.*
Urgeo, si, —, gĕre, act. *to press, to urge.*
Usĭtātus, a, um, adj. (utor) *often used, usual, common.*
Usquè, adv. *even;* usque adeo, *to such a degree, so very.*
Usurpo, āvi, ātum, āre, freq. (utor) *to use often, to practise.*
Usus, ûs, m. (utor) *use, need, practice, necessity.*
Ut, conj. *that;* adv. *as, how.*
Utcunque, adv. (ut) *in some manner; so, so.*
Uter, ra, rum, adj. *which of the two;* gen. rius, dat. ri.
Uterque, răque, rumque, adj. (uter) *both, each;* gen. riusque, dat. rique.
Utervis, răvis, rumvis, adj. (uter, vis) *which of the two you please.*
Uti, conj. (ut) *that.*
Utĭlis, is, e, adj. (utor) *useful, profitable;* comp. ior.
Utĭlĭtas, ātis, f. (utilis—utor) *profit, advantage, utility, good.*
Utĭlĭter, adv. (utilis) *fit for service, usefully.*
Utĭnam, conj. (ut, nam) *I wish.*
Utor, usus, uti, dep. *to use;* nondum satis usus sum, *I have not yet done with it.*
Utrùm, adv. (uter) *whether?*
Uva, ae, f. *a grape.*
Uxor, ōris, f. *a wife.*

V.

Vacat, impers. *there is time* or *leisure;* non vacat mihi respondere, *I have no time to answer.*
Vacātio, ōnis, f. (vaco) *vacation, leisure.*
Vacuus, a, um, adj. (vaco) *empty.*
Vah! interj. *out upon it!*
Valdè, adv. (valeo) *very much, greatly.*
Valeo, ui, ĭtum, ēre, neut. *to be well, to be able;* vale, imp. *farewell;* ut valetis, *how are you?*
Valerius, ii, m. *Valerius, a man's name.*
Valētūdo, ĭnis, f. (valeo) *health good* or *bad;* infirmitas meae valetudinis, *the weakness of my constitution.*
Valvae, ārum, f. pl. *folding-doors.*
Vanĭtas, ātis, f. (vanus) *vanity, ostentation.*
Vanus, a, um, adj. *vain, empty, silly.*
Vapor, ōris, m. *vapour, heat.*
Vapŭlo, āvi, ātum, āre, neut. *to be beaten, to be whipped.*
Variĕtas, ātis, f. (varius) *variety.*
Varius, a, um, adj. *various, different.*
Varro, ōnis, m. *Varro, a man's name.*

Vehĕmenter, adv. (vehemens) *exceedingly*; vehementer gratulor, *I congratulate you with all my heart.*
Velit, 3d p. sing. pr. sub. *See* Velo.
Velut, adv. *as*, *like as.*
Vel, conj. *or.*
Velŭti, adv. *as*, *like as.*
Venālis, is, e, adj. (venum) *to be sold*, *venal.*
Vendo, ĭdi, ĭtum, ĕre, act. (venum, do) *to sell.*
Venēnum, i, n. *poison.*
Venĕrābundus, a, um, adj. (veneror) *full of reverence*, *devout.*
Venĕtiae, ārum, f. pl. *Venice*, *a city of Italy.*
Venia, ae, f. *leave*, *permission.*
Venio, i, tum, īre, neut. *to come.*
Ventrĭcŏla, ae, c. (venter, colo) *a glutton.*
Venus, ĕris, f. *Venus*, *the goddess of beauty*; dies veneris *Friday.*
Verber, ĕris, n. *a stroke*, *stripe*, *blow.*
Verbĕro, āvi, ātum, āre, act. (verber) *to beat*, *to strike.*
Verbĕro, ōnis, m. (verber) *a scoundrel*, *a rascal.*
Verbum, i, n. *a word*, *saying.*
Verè, adv. (verus) *truly*, *justly*; comp. ius.
Verĕcundia, ae, f. (verecundus) *modesty.*
Verĕcundus, a, um, adj. (vereor) *bashful*, *modest*; comp. ior.
Vereor, ĭtus, ēri, dep. *to be afraid.*
Verĭsĭmĭlis, is, e, adj. (verus, similis) *like the truth*, *likely*, *probable*; comp. ior, sup. limus.
Verĭtas, ātis, f. (verus) *truth.*
Vernăcŭlè, adv. (vernaculus—*verna*) *in the language of the country.*
Vernăcŭlus, a, um, adj. (verna) *belonging to one's native country.*
Vero, conj. (verus) *but*, *indeed.*
Versĭcŭlus, i, dim. m. (versus—*verto*) *a little verse*, *a verse.*
Versor, ātus, āri, dep. (verto) *to live*, *to be*, *to converse.*
Versus, ûs, m. (verto) *a verse.*
Vertex, ĭcis, m. (verto) *the top* or *crown of the head*, *the head.*
Verto, ti, sum, tĕre, act. *to turn*, *to translate.*
Verùm, conj. (verus) *but.*
Verum, i, n. (verus) *truth.*
Veruntămen, adv. (verus, tamen) *but however*, *nevertheless.*
Verus, a, um, adj. *true*; sup. issimus.
Vervēcīnus, a, um, adj. (vervex) *of or belonging to a wether*; vervecina caro, *mutton.*
Vescor, —, i, dep. *to eat.*

Vesper, ĕris, m. *the evening.*
Vester, ra, rum, adj. pron. (vos) *your or yours.*
Vestīmentum, i, n. (vestis) *clothes, wearing-apparel.*
Vestītus, ûs, m. (vestio) *clothes.*
Veto, ui, ĭtum, āre, act. *to forbid, to prohibit.*
Vetus, ĕris, adj. *old, ancient;* comp. ĕrior, sup. errĭmus.
Vexo, āvi, ātum, āre, act. *to harass, to disturb.*
Via, ae, f. *a way.*
Vicīnus, a, um, adj. *near, neighbouring.*
Vicīnus, i, s. (vicinus, adj.—vicus) *a neighbour.*
Vicissim, adv. (vicis) *by turns, in your turn.*
Victĭto, āvi, ātum, āre, freq. (vivo) *to live upon.*
Victor, ōris, m. (vinco) *a conqueror, a victor.*
Victoria, ae, f. (victor) *a victory.*
Victus, ûs, m. (vivo) *food, meat and drink.*
Victus, a, um, adj. (vinco) *conquered, overcome.*
Vicus, i, m. *a street.*
Vidēlĭcet, adv. (videre, licet) *to wit, that is to say, certainly.*
Video, di, sum, dere, act. *to see, to behold;* pass. videor, *to seem.*
Vigĭlo, āvi, ātum, āre, neut. (vigil) *to watch, to be vigilant.*
Vilis, is, e, adj. *cheap, of a small price.*
Vilĭter, adv. (vilis) *at a small price, cheaply;* comp. ius, sup. issime.
Villa, ae, f. *a country-seat, a country-house.*
Villerius, ii, m. *Villerius, a man's name.*
Villum, i, n. dim. (vinum) *small wine.*
Vin' *for* visne, *do you wish?*
Vinārius, a, um, adj. (vinum) *of or pertaining to wine.*
Vincentius, ii, m. *Vincentius, a man's name.*
Vinco, ci, ctum, ncĕre, act. *to overcome.*
Vindēmia, ae, f. (vinum, demo) *a gathering of grapes to make wine, vintage.*
Vindēmiātor, ōris, m. (vindemia) *he that gathers the vintage or fruit of the vine, a grape-gatherer.*
Vinum, i, n. *wine.*
Vipĕra, ae, f. *a viper.*
Vir, vĭri, m. *a man.*
Virga, ae, f. *a rod.*
Virgiliānus, a, um, adj. (Virgilius) *belonging to Virgil.*
Virgilius, ii, m. *Virgil, a Latin poet.*
Viridis, is, e, adj. (vireo) *green.*
Virtus, ūtis, f. (vir) *virtue.*
Vis, vis, —, vim, vi, f. *force, power;* pl. Vires, ium, *strength.*
Vis, 2d p. sing. pr. ind. *See* Volo.
Viso, i, —, ĕre, act. (video) *to go to see.*

Vita, ae, f. (vivo) *life.*
Vitellus, i, m. *the yolk of an egg.*
Vitiōsus, a, um, adj. (vitium) *vicious.*
Vitium, ii, n. *vice, fault;* datur vitio, *is imputed as a fault.*
Vito, āvi, ātum, āre, act. *to avoid, to shun, to beware of.*
Vitŭlīnus, a, um, adj. (vitulus) *of or belonging to a calf;* vitulina, *sc.* caro, *veal.*
Vivārium, ii, n. (vivo) *a park, a fish-pond.*
Vives, is, m. *Vives, a man's name.*
Vivo, xi, ctum, vĕre, neut. *to live.*
Vivus, a, um, adj. (vivo) *living.*
Vix, adv. *scarcely.*
Voco, āvi, ātum, āre, act. (vox) *to call.*
Volo, āvi, ātum, āre, neut. *to fly.*
Volo, volui, velle, neut. irr. *to be willing, to wish.*
Volumus, 1st p. plur. pr. ind. *See* Volo.
Voluntas, ātis, f. (volo) *will.*
Voluptas, ātis, f. (volupe—*volo*) *pleasure.*
Vox, vōcis, f. *a voice.*
Vulgāris, is, e. adj. (vulgus) *common.*
Vulgò, adv. (vulgus) *commonly.*
Vulgus, i, n. *and* m. *the common people.*
Vulnus, ĕris, n. *a wound.*
Vulpĕcŭla, ae, f. dim. (vulpis) *a little fox, the cub of a fox.*
Vultus, ûs, m. (volo) *the countenance.*

X.

XENODOCHIUS, a, um, adj. *receiving strangers.*

Z.

ZACHARIAS, ae, m. *Zacharias, a man's name.*

Oliver & Boyd, Printers.

